

Republica Moldova

Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică
ANRE

str. Alexandr Pușkin, 52A MD-2012 Chișinău, Tel: 022 823 901, anre@anre.md, <http://www.anre.md>

nr. 01/3148 din 28 .06.2024

Excelenței Sale
Domnului Igor GROSU
Președinte al Parlamentului Republicii Moldova

Copie: Comisiei Economice, Buget și Finanțe

Stimate domnule Președinte,

În conformitate cu prevederile articolului 12 alineat (7) din Legea cu privire la energetică nr. 174 din 21.09.2017, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE) Vă expediază Raportul privind activitatea ANRE în anul 2023.

Anexă: Raportul privind activitatea ANRE în anul 2023 (182 file).

Cu respect,

Veaceslav UNTILA,
Director general

RAPORT PRIVIND ACTIVITATEA ANRE

2023

Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică a Republicii Moldova
www.anre.md

Cuprins

Cuvânt de deschidere.....	2
1. Statutul și rolul ANRE	5
2. Lacunele de reglementare și alte provocări existente în sectoarele reglementate.....	7
3. Performanța și transparența activității ANRE	15
4. Energie electrică și regenerabilă	
4.1. Evoluția sectorului energie electrică și regenerabilă	16
4.2. Tarifele și prețurile reglementate la energia electrică.....	26
4.3. Calitatea serviciilor de distribuție a energiei electrice	28
5. Gaze naturale și energie termică	
5.1.1. Evoluția sectorului gaze naturale.....	40
5.1.2. Tarifele și prețurile reglementate la gazele naturale.....	51
5.1.3. Calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale.....	52
5.2.1. Evoluția sectorului termoeenergetic	62
5.2.2. Tarifele și prețurile reglementate la energia termică	71
5.2.3. Calitatea serviciului de distribuție și furnizare a energiei termice	74
6. Serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare	
6.1. Evoluția serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare	79
6.2. Tarifele pentru serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare	92
6.3. Calitatea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare.....	94
7. Piața produselor petroliere	103
8. Activitatea normativă.....	110
9. Protecția consumatorilor	122
9.1. Examinarea petițiilor consumatorilor	122
9.2. Serviciul de consultare „Linia de informare”	126
9.3. Audiența consumatorilor	128
9.4. Activitatea de informare a consumatorilor	129
10. Activitatea de Licențiere și Control.....	130
11. Activitatea de reprezentare și asistență juridică	139
12. Supravegherea energetică de stat	143
13. Cooperarea internațională	170
14. Comunicare instituțională.....	173
15. Bugetul ANRE	174

Cuvânt de deschidere

În anul 2023 Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE) a continuat misiunea de implementare a politicii statului privind reglementarea sectorului energetic, a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, și supravegherea energetică de stat.

ANRE a asigurat reglementarea și monitorizarea funcționării piețelor de energie electrică, gaze naturale, produse petroliere, a sectorului termoelectric și a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare în condiții de accesibilitate, disponibilitate, fiabilitate, continuitate, competitivitate și transparență, cu respectarea normelor de calitate, de securitate și de protecție a mediului.

Urmare a crizei energetice fără precedent, cauzate de invazia militară a Federației Ruse în Ucraina în anul 2022, a tensiunilor geopolitice continue și a unor incertitudini de aprovizionare cu surse energetice, piața energetică din Republica Moldova a continuat să funcționeze într-un regim prudent.

În scopul gestionării provocărilor de ordin social, economic și energetic, autoritățile au menținut starea de urgență în Republica Moldova pe tot parcursul anului, fapt ce a permis întreprinderea unor măsuri de intervenție din partea Guvernului și a ANRE pentru a asigura aprovizionarea promptă a consumatorilor cu gaze naturale și energie electrică.

După ce în anul precedent prețurile reglementate la gazele naturale și energie electrică au atins un nivel record, la începutul anului 2023 s-a atestat un trend de diminuare a acestora.

Astfel, în luna iunie 2023, ANRE a aprobat prețurile la gazele naturale, în mediu cu 41,6 % mai mici decât cele aprobate în septembrie 2022. Până la 1 iunie 2023 au fost recuperate integral devierile tarifare, acumulate în perioada 2021-2022 din cauza majorării fără precedent a prețului de import al gazelor naturale. Acest fapt a permis ca din iunie 2023 consumatorii casnici să achite un preț în mărime de 16 730 lei/1000 m³ sau cu 38,3 % mai mic decât prețul în vigoare din 1 octombrie 2022.

Diminuarea costurilor aferente procurării gazelor naturale a influențat reducerea prețurilor reglementate de producere a energiei electrice. Astfel, consumatorii finali de energie electrică din țară au beneficiat pe parcursul anului 2023 de trei diminuări ale prețurilor reglementate de furnizare a energiei electrice. În rezultat, prețurile medii reglementate pentru energia electrică furnizată la finele anului 2023, au fost cu 21 % mai mici pentru consumatorii finali deserviți de S.A. „FEE Nord” și cu 31 % mai mici pentru consumatorii finali deserviți de Î.C.S. „Premier Energy” S.R.L. în comparație cu prețurile respective la finele anului 2022.

Totodată, capacitățile de generare a energiei electrice din surse de energie regenerabilă au continuat să crească semnificativ în anul 2023. Cantitatea totală de energie electrică generată de instalațiile ce utilizează surse regenerabile în anul 2023 a constituit 282,8 mil. kWh sau cu circa 44,1 % mai mult față de anul 2022. Cota maximă de capacitate pentru centralele electrice fotovoltaice montate pe clădiri, la finele anului 2023, a fost completată integral. În acest sens, ANRE a aprobat 19 hotărâri privind confirmarea statutului de producător eligibil mic în baza cererilor, înregistrate conform principiului „primul venit-primul servit”, cu o capacitate sumară de 5,98 MW.

În cadrul activităților de licențiere, ANRE a retras licența eliberată S.R.L. „Moldovatrangaz” pentru activitatea de transport al gazelor naturale, urmare a nerespectării cerințelor legale privind separarea, independența și certificarea operatorului sistemului de transport. Astfel, ANRE a finalizat procesul juridic de desemnare provizorie a S.R.L. „Vestmoldrangaz” în calitate de operator al sistemului de transport (OST) al gazelor naturale pe întreg teritoriul Republicii Moldova. Totodată, în luna iulie 2023, ANRE a emis decizia finală de certificare a OST al energiei electrice Î.S. „Moldelectrica” ca Operator Independent de Sistem. În procesul de emitere a deciziei finale, ANRE a ținut cont pe deplin de Avizul Secretariatului Comunității Energetice.

Pe parcursul anului au fost elaborate o serie de acte normative esențiale pentru liberalizarea și consolidarea rezilienței pieței energetice. În iunie 2023, ANRE a aprobat modificări la *Regulile pieței energiei electrice*, care vin să asigure un cadru de reglementare transparent, continuu și constant pentru participanții la piață. Conform acestor modificări, ANRE va putea interveni în scopul ajustării prețurilor pentru dezechilibre, în funcție de conjunctura pieței naționale și regionale și evitării unui comportament neconcurențial din partea participanților la piața angro de energie electrică.

În cadrul reglementării sectorului gaze naturale, ANRE a aprobat *Metoda de determinare a contribuțiilor financiare pentru stocurile de securitate de gaze naturale*. Este o reglementare inovatoare ce stabilește modul în care furnizorii de gaze naturale de pe piața cu amănuntul contribuie financiar la acoperirea costurilor asociate cu crearea și menținerea stocurilor de securitate. Aceste stocuri sunt vitale pentru a face față fluctuațiilor sezoniere ale cererii, întreruperilor neașteptate în aprovizionarea cu gaze naturale sau altor situații de criză și reprezintă o garanție pentru protejarea consumatorilor de eventuale șocuri pe piața gazelor naturale.

La fel, ANRE a implementat prevederile Regulamentului european REMIT și a aprobat *Regulamentul privind Registrul participanților la piața angro de gaze naturale*, scopul căruia este de a crea un sistem armonizat de înregistrare a participanților pe piața angro de gaze naturale, crește transparența și concurența pe piață, precum și combaterea manipulărilor pe piață.

De asemenea, ANRE a adoptat modificări la *Metodologia cu privire la calcularea tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al gazelor naturale* în corespundere cu prevederile codului de rețea european privind tarifele cu avizul pozitiv al Secretariatului Comunității Energetice. Anul trecut, a fost avansată implementarea *mecanismului de echilibrare* în special aprobarea măsurilor provizorii de echilibrare.

În scopul exercitării atribuțiilor de supraveghere energetică de stat ANRE a aprobat modificarea *Regulamentului de admitere în exploatare a instalațiilor electrice*. Documentul prevede simplificarea procesului de admitere în exploatare a centralelor electrice care utilizează surse regenerabile de energie, în cazul caselor individuale, cu puterea instalată ce nu depășește puterea contractată de consum. Datorită excluderii necesității de obținere a actului de corespundere emis de ANRE, a fost redusă perioada de amenajare și admitere în exploatare a centralelor electrice.

În scopul optimizării și digitalizării procesului de recepționare a cererilor pentru obținerea actelor de corespundere, ANRE a inițiat dezvoltarea unei *platforme electronice*, care va oferi solicitanților posibilitatea de depunere a cererilor și ulterior recepționarea actului de corespundere de la distanță.

Majoritatea obiectivelor stabilite în *Programul de activitate al ANRE pentru anul 2023* au fost realizate. Realizarea conformă a obiectivelor ce țin de elaborarea actelor normative de reglementare se datorează, inclusiv conlucrării eficiente cu Secretariatul Comunității Energetice, precum și cu alți parteneri externi.

Necesitatea consolidării rezilienței energetice, în special pe perioada stării de urgență, a determinat intervenții prompte inclusiv din partea ANRE, prin adoptarea de hotărâri și ajustări ale actelor normative. Pe parcursul anului 2023 Consiliul de Administrație al ANRE a aprobat 838 de hotărâri.

În domeniul serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, ANRE a aprobat în redacție nouă Regulamentul cu privire la stabilirea și aprobarea, în scop de determinare a tarifelor, a consumului tehnologic și a pierderilor de apă în sistemele publice de alimentare cu apă. Noua reglementare va permite identificarea surselor financiare pentru implementarea proiectelor de investiții în infrastructura tehnico-edilitară, stimularea investițiilor în sectorul de alimentare cu apă și de canalizare, dezvoltarea sectorului și majorarea eficienței funcționării sistemelor publice de alimentare cu apă și de canalizare și a calității serviciilor publice furnizate/prestate.

Aprobarea nivelului pierderilor de apă, conform prevederilor noului Regulament va permite implementarea mecanismului de stimulare prin aplicarea coeficientului de stimulare pentru fiecare operator în parte în funcție de procentul real al consumului tehnologic și a pierderilor de apă din sistemul public de alimentare cu apă, creșterea eficienței sistemelor publice de alimentare cu apă

și de canalizare, prin implementarea proiectelor de investiții în sector, precum și diminuarea consumurilor tehnologice și a pierderilor de apă.

La elaborarea și aprobarea legislației secundare ANRE a respectat principiul coerenței și transparenței, promovând protecția drepturilor și a intereselor consumatorilor.

În anul 2023, ANRE a continuat colaborarea dinamică cu instituțiile internaționale și alți parteneri externi pentru a prelua cele mai bune practici de reglementare eficientă, în special pe timp de criză. Pe parcursul anului, ANRE a semnat 2 Acorduri de colaborare, care au importanță atât din punct de vedere regional, cât și strategic. În luna mai a fost semnat un Memorandum de colaborare cu *Comisia Națională pentru Reglementarea de Stat a Sectorului Energetic și Utilităților a Ucrainei (NEURC)* și *Comisia Națională Georgiană de Reglementare în Energetică și Alimentarea cu Apă (GNERC)*. Totodată, ANRE a semnat un nou Plan de acțiuni în cadrul Acordului de colaborare cu ANRE România, care vine să dinamizeze schimbul de experiență pe subiecte prioritare ce țin de implementarea acquis-ului comunitar al UE.

ANRE va continua să dezvolte un cadrul normativ funcțional care să ofere condițiile necesare pentru liberalizarea piețelor reglementate, armonizarea legislației secundare cu prevederile legislației primare și în corespundere cu acquis-ul comunitar, informarea și protecția intereselor legitime ale consumatorilor.

Veaceslav UNTILA
Director general al ANRE

1. Statutul și rolul ANRE

Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică este autoritatea învestită cu competențe de reglementare și de monitorizare a activităților din sectorul electroenergetic, sectorul gazelor naturale, sectorul termoenergetic, piața produselor petroliere, domeniul serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, cu atribuții de supraveghere energetică de stat.

ANRE are statut de persoană juridică, independentă decizional, organizatoric și funcțional în raport cu alte autorități și instituții publice sau entități private, exercitându-și activitatea sub control parlamentar și judiciar.

ANRE are *misiunea* să implementeze politica statului privind reglementarea în domeniile energeticii și al serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, să asigure reglementarea și monitorizarea funcționării eficiente a piețelor de energie electrică, de gaze naturale, de produse petroliere, a sectorului termoenergetic și a domeniului serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare în condiții de accesibilitate, disponibilitate, fiabilitate, continuitate, competitivitate și transparență, cu respectarea normelor de calitate, de securitate și de protecție a mediului și să exercite atribuțiile de supraveghere energetică de stat.

Finanțarea cheltuielilor curente ale ANRE este asigurată integral din contul plăților regulatorii stabilite titularilor de licențe. Mărimea plăților regulatorii se stabilește la un nivel suficient să acopere cheltuielile necesare pentru asigurarea activității ANRE în conformitate cu legea, în baza estimărilor cantităților de energie electrică și energie termică, volumelor de gaze naturale, volumelor de produse petroliere principale și de gaze lichefiate importate pentru anul următor și ale volumului serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, prezentate de către titularii de licențe.

Principalele atribuții ale ANRE stabilite în legislația primară sunt:

- elaborarea și aprobarea actelor normative de reglementare din domeniul energeticii și al serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, expres prevăzute de legi;
- supravegherea respectării actelor normative în domeniu de către întreprinderile care desfășoară activități licențiate din sectoarele reglementate;
- promovarea, monitorizarea și asigurarea concurenței loiale la desfășurarea activităților în sectoarele reglementate;
- eliberarea licențelor și autorizațiilor pentru desfășurarea activităților autorizate din sectoarele reglementate;
- modificarea, suspendarea temporară și retragerea licențelor în cazurile și conform procedurilor prevăzute de legile sectoriale;
- monitorizarea și controlul, în modul și în limitele stabilite de legile sectoriale, a respectării de către titularii de licențe a condițiilor stabilite pentru desfășurarea activităților licențiate;
- promovarea politicii tarifare adecvate, care corespunde principiilor economiei de piață, astfel încât să fie asigurată în egală măsură protecția drepturilor consumatorilor și desfășurarea de către întreprinderile reglementate din sectorul energetic și operatorii care prestează serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare a activităților licențiate la cheltuieli minime justificate și necesare, cu posibilitatea obținerii rentabilității reglementate la investițiile efectuate;
- supravegherea respectării principiului „eficiență maximă la costuri minime” de către întreprinderile din sectorul energetic și din domeniul serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare la calcularea prețurilor/tarifelor pentru activitățile reglementate și aprobarea acestora;
- promovarea protecției drepturilor și a intereselor legitime ale consumatorilor, exercitarea controlului privind modul de respectare a drepturilor consumatorilor, examinarea petițiilor consumatorilor și soluționarea neînțelegerilor dintre consumatori și furnizori/operatori, în limita competențelor legale;

- exercitarea atribuțiilor de supraveghere energetică de stat.

În conformitate cu prevederile Legii nr. 174/2017 cu privire la energetică, ANRE este condusă de Consiliul de Administrație, format din 5 directori, care exercită funcții de demnitate publică. Hotărârile Consiliului de Administrație se aprobă cu votul a cel puțin 3 directori.

Ședințele Consiliului de Administrație se convoacă de către directorul general din oficiu sau la solicitarea a cel puțin doi directori ai Consiliului de Administrație. Procedura de organizare și desfășurare a ședințelor Consiliului de Administrație și procedura de efectuare a lucrărilor de secretariat sunt stabilite într-un regulament aprobat de Consiliul de Administrație.

2. Lacunele de reglementare și alte provocări existente în sectoarele reglementate

În contextul unui mediu geopolitic tensionat, care a afectat esențial piața energetică regională, ANRE a reușit să își realizeze atribuțiile conform indicatorilor de progres, materializate prin realizarea eficientă a Programului de activitate al ANRE.

În anul 2023, Consiliul de Administrație al ANRE a aprobat un set de acte de reglementare importante care aliniază cadrul de reglementare secundar aplicabil sectoarelor energiei la acquis-ul comunitar și la cele mai bune practici ale statelor Uniunii Europene.

Totodată, în procesul de monitorizare a sectoarelor reglementate de către ANRE rămân unele impedimente legislative care generează curențe de implementare, precum și unii factori, care obstrucționează dezvoltarea sectoarelor energiei sau determină inaplicabilitatea cadrului normativ în vigoare.

Soluționarea lacunelor legislative identificate depășesc competențele funcționale ale ANRE și pot fi înlăturate doar prin implicarea autorităților administrative publice centrale (APC) cu inițiativă legislativă, și, după caz, alte entități publice, ANRE urmând să participe activ la procesul de elaborare și de soluționare a divergențelor existente, pentru acordarea asistenței de specialitate necesară.

2.1. Divergențele și lacunele de reglementare care necesită modificarea legislației

Gaze naturale

2.1.1. Impedimente legislative aferente liberalizării pieței gazelor naturale în contextul schimbării furnizorului de gaze naturale.

În conformitate cu art. 80, alin. (3) din Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale, fiecare consumator final are dreptul la alegerea liberă și la schimbarea furnizorului, **cu condiția că și-a onorat obligațiile de plată a gazelor naturale consumate față de furnizorul actual**, de asemenea are dreptul de a dispune de toate datele relevante cu privire la consumul de gaze naturale. La schimbarea furnizorului, consumatorul final nu poate fi obligat la plata vreunei taxe. La fel, art. 88, alin. (5) din aceeași Lege stabilește că echipamentul de măsurare, montat la locul/locurile de consum al/ale consumatorului noncasnic care solicită schimbarea furnizorului, **trebuie să permită înregistrarea orară a consumului de gaze naturale și să corespundă prevederilor Regulamentului privind măsurarea gazelor naturale în scopuri comerciale. În situația în care echipamentul de măsurare instalat la locul de consum al consumatorului noncasnic care intenționează să schimbe furnizorul nu corespunde cerințelor stabilite în Regulamentul privind măsurarea gazelor naturale în scopuri comerciale sau nu permite înregistrarea orară a consumului de gaze naturale, echipamentul de măsurare se înlocuiește de către consumatorul noncasnic, pe cheltuiala sa, până la inițierea procedurii de schimbare a furnizorului.** Totodată alin. (6) din Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale prevede că furnizorul actual este obligat să expedieze consumatorului final o factură de plată, finală, în termen de cel mult două săptămâni de la schimbarea furnizorului, în baza indicațiilor echipamentului de măsurare comunicate lui de către operatorul de sistem. Eventualele litigii ce survin între furnizorul actual, furnizorul nou și operatorul de sistem în legătură cu schimbarea furnizorului se soluționează pe cale amiabilă sau în instanța de judecată. Orice litigiu dintre furnizorul actual și consumatorul final **care nu ține de achitarea plății**

pentru furnizarea gazelor naturale nu suspendă procedura de schimbare a furnizorului și punerea în aplicare a unui nou contract de furnizare a gazelor naturale.

În cazul în care furnizorul actual acordă o atenție redusă consumatorului la achitarea facturilor pentru gazele naturale consumate, această interacțiune generează acumularea datoriilor și creează impediment elocvent pentru schimbarea furnizorului. ANRE consideră că lipsa de conlucrare a furnizorului actual cu consumatorul și acumularea restanțelor la plata facturilor sau generarea datoriilor cu acordul furnizorului actual, prin permiterea achitărilor eșalonate sau parțiale a facturilor pentru gazele naturale, nu trebuie să fie un impediment condiționat de cadrul legislativ pentru ca consumatorul final să poată schimba furnizorul care îi acordă un preț mai avantajos la gazele naturale. Subiectul achitării facturilor pentru gazele naturale cu întârziere, a datoriilor și penalităților între părțile contractante urmează a fi soluționate în instanța de judecată.

La fel, prevederile legislative privind obligativitatea înregistrării orare a consumului de gaze naturale de echipamentul de măsurare la consumatorul final, cât și înlocuirea acestuia până la inițierea procedurii de schimbare a furnizorului, ANRE le consideră ca impedimente artificiale pentru liberalizarea pieței gazelor naturale. Dat fiind faptul că legislația în vigoare stabilește că **operatorii de sistem țin evidența gazelor naturale** utilizând doar echipamente de măsurare care au fost introduse pe piață și/sau date în folosință în condițiile Legii nr. 235/2011 privind activitățile de acreditare și evaluare a conformității și care au fost supuse controlului metrologic legal conform Legii metrologiei nr. 19/2016. La fel, **operatorii de sistem efectuează lucrările de instalare, exploatare și întreținere a echipamentelor de măsurare ale consumatorilor finali racordați la rețelele lor de gaze naturale**, de asemenea asigură efectuarea verificării metrologice a acestor echipamente. Totodată, facturarea costului serviciilor de distribuție a gazelor naturale se realizează în baza **cantităților de gaze naturale livrate de către OSD**, Respectiv, ANRE consideră că prevederile actuale privind înregistrarea orară a consumului de gaze naturale de către echipamentul de măsurare și necesitatea înlocuirii acestuia de către consumatorul noncasnic, pe cheltuiala sa, până la inițierea procedurii de schimbare a furnizorului sunt un impediment real la schimbarea furnizorului, deoarece în continuare operatorul de rețea va avea aceleași obligațiuni stabilite de lege în ținerea evidenței gazelor naturale, cât și realizarea lucrărilor de instalare, exploatare și întreținere a echipamentelor de măsurare ale consumatorilor finali racordați la rețelele lor de gaze naturale, furnizorul nefiind afectat nicicum.

Propuneri de soluționare:

Pentru a asigura liberalizarea pieței gazelor naturale și a simplifica procedura de schimbare a furnizorului, se impune excluderea din Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale a impedimentelor enunțate la art. 80, alin. (3) și art. 88, alin. (5) și (6).

2.1.2 Aprobarea graficului de temperatură pentru regimurile de lucru ale sistemelor centralizate de alimentare cu energie termică.

La moment sistemele de alimentare centralizată cu energie termică activează în baza graficelor de temperatură aprobate prin Ordinul Ministerului Economiei al Republicii Moldova nr. 165 din 09.11.2015.

De către ANRE a fost efectuată analiza respectării, de către titularii de licență S.A. „Termoelectrica” și S.A. „CET-Nord”, a prevederilor pct. 49 din Regulamentul cu privire la indicatorii de calitate a serviciilor de distribuție și furnizare a energiei termice, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE nr. 484 din 13.12.2017 (în continuare Regulamentul nr. 484/2017), care statuează că: *„agentul termic livrat sub forma de apă fierbinte, la ieșirea din centrala termică sau centrala electrică de termoficare, trebuie să aibă temperatura prevăzută în diagrama de reglaj/graficul de temperatură. Abaterea temperaturii apei la ieșirea din centrala termică poate fi de maximum $\pm 3\%$ față de temperatura prevăzută în diagrama de reglaj”*.

Analiza valorilor zilnice a temperaturii mediului exterior și a agentului termic pe sursele de generare denotă că S.A. „Termoelectrica” și S.A. „CET-Nord” (pe parcursul perioadei verificate)

nu au respectat graficul de temperatură, aprobat prin Ordinul Ministerului Economiei nr. 165 din 09.11.2015, și prevederile Secțiunii 7 pct. 49 din Regulamentul nr. 484/2017.

Titularii de licență ca un argument de ce nu au respectat graficul de temperatură, au menționat faptul că Ordinul Ministerului Economiei al Republicii Moldova nr. 165 din 09.11.2015 **este caduc**, și ei nu au obligația de al respecta.

Graficul de temperatură stă la baza elaborării prognozei livrărilor de energie termică, elaborării programului de producere, stabilirea valorii pierderilor de energie termică, tarifelor/prețurilor reglementate și este decisiv pentru alimentarea fiabilă, predictivă și calitativă cu energie termică a consumatorilor. În scopul evitării exonerării titularilor de licență de la respectarea obligațiilor de menținere a parametrilor de calitate ai serviciilor de distribuție și furnizare a energiei termice și a asigura consumatorii cu servicii calitative de alimentare centralizată cu energie termică, în scopul respectării art. 6 alin. (1) lit. f), art. 37 alin. (1) lit. a), art. 38 alin. (1) și alin. (2) din Lega nr. 92 din 29.05.2014 **este imperios necesară aprobarea în termeni proximi a graficului de temperatură pentru regimurile de lucru ale sistemelor centralizate de alimentare cu energie termică.**

Încă un argument plauzibil reprezintă și faptul că graficul de temperatură a fost utilizat și la elaborarea Studiului „privind distribuția consumului de energie termică în clădirile rezidențiale în care există apartamente debransate de la sistemul centralizat de căldură” care a stat la baza elaborării Metodologiei privind repartizarea consumului direct/indirect de energie termică și a costului aferent acestui consum între consumatorii unui bloc locativ conectat la sistemul colectiv de alimentare cu energie termică (SACET), aprobată inițial prin Ordinul nr. 184 din 31.10.2022, și ulterior ca Anexa nr. 7 la Regulamentul cu privire la modul de prestare și achitare a serviciilor locative, comunale și necomunale pentru fondul locativ, contorizarea apartamentelor și condițiile deconectării acestora de la/reconectării la sistemele de încălzire și alimentare cu apă, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 191 din 19.02.2002, și în prezent Anexa nr. 3 la Regulamentul cu privire la prestarea și achitarea serviciilor comunale și necomunale aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 281/2024, **în care se face trimitere** la „graficul de temperatură aprobat de Guvern”, care de fapt însăși titularii de licență îl consideră caduc. Lipsa unui grafic de temperatură aprobat de Guvern, poate genera și situații în care se va contesta veridicitatea și aplicarea calculelor ce rezidă din Metodologia privind repartizarea consumului direct/indirect de energie termică între unități în cadrul unui bloc locativ conectat la sistemul de alimentare centralizată cu energie termică.

Propuneri de soluționare:

Se propune aprobarea în termeni proximi a graficului de temperatură pentru regimurile de lucru ale sistemelor centralizate de alimentare cu energie termică. Luând în considerație faptul că la moment este supus consultării proiectul de modificare a Legii nr. 92 din 29.05.2014, considerăm oportun completarea la final a art. 7 alin. (2) cu sintagma „inclusiv aprobă graficul de temperatură pentru regimurile de lucru ale sistemelor centralizate de alimentare cu energie termică”.

Serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare

2.1.3. Divergențe și lacune de reglementare care necesită modificarea Legii nr. 303 din 13.12.2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare

1. Necesitatea uniformizării prevederilor cadrului legal aplicabil sectoarelor reglementate de către ANRE, în partea ce vizează răspunderea pentru încălcarea valorilor admisibile ale indicatorilor de performanță.

2. Instituirea unor prevederi legale ce vor permite operatorilor aplicarea prevederilor Regulamentelor-cadru, în cazul neaprobării de către autoritățile administrației publice locale a Regulamentelor proprii sau în cazul adoptării unor Regulamente ce nu corespund actelor normative de reglementare respective, aprobate de ANRE.

3. Instituirea unor prevederi legale ce vizează protecția intereselor legitime ale consumatorilor, privind examinarea petițiilor consumatorilor și soluționarea litigiilor.

4. Instituirea unor prevederi legale ce ar permite ANRE de a aplica sancțiuni pentru încălcarea legislației în domeniul serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare.

5. Furnizarea/prestarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare în limitele unor arii de operare mai extinse, asigurată de operatori regionali.

6. Reglementarea prin licențiere a întreprinderilor, care produc apă potabilă și epurează apele uzate, în vederea excluderii unor tarife nejustificate pentru aceste servicii, determinate și aplicate unilateral de către întreprinderi.

Supraveghere energetică

2.1.4. Aprobarea unor decizii ale autorității administrației publice centrale în domeniul energetic, ce țin de abrogarea unor documente normativ-tehnice aprobarea cărora actualmente țin de atribuțiile ANRE, în scopul evitării aplicării în paralel a documentelor normativ-tehnice în domeniul energetic.

În conformitate cu prevederile art. 7 alin. (1) lit. g¹), g²), g³) din Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică, ANRE a elaborat și aprobat următoarele documente normativ-tehnice:

1) NE1-01:2019 „Norme de exploatare a instalațiilor electrice ale consumatorilor noncasnici”, aprobate prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 393/2019 din 01.11.2019 (Monitorul Oficial din 31.01.2020, nr. 24-34 art. 90);

2) NE1-02:2019 „Norme de securitate la exploatarea instalațiilor electrice”, aprobate prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 394/2019 din 01.11.2019 (Monitorul Oficial din 31.01.2020, nr. 24-34 art. 91);

3) Normele minime de exploatare a centralelor și rețelelor electrice, aprobate prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 155/2022 din 01.04.2022 (Monitorul Oficial din 13.05.2022, nr. 141-150 art. 539, cu intrare în vigoare la data de 13 noiembrie 2022);

Ținând cont de faptul că, documentele normativ-tehnice preluate de la fosta URSS și puse în aplicare în Republica Moldova nu au fost abrogate, se creează o situație de paralelism și discrepanțe în aplicarea documentelor normativ-tehnice în domeniul supravegherii energetice de stat, care generează neclarități atât pentru operatorii de sistem, cât și pentru consumatorii finali.

Propuneri de soluționare:

Este necesară modificarea unor ordine ale autorității administrației publice centrale în domeniul energetic, prin care se vor abroga documentele normativ-tehnice după cum urmează:

1) modificarea Ordinului Ministerului Economiei nr. 221 din 29.12.2010 privind punerea în aplicare a unor documente normativ-tehnice în domeniul securității industriale, Anexa nr. 1, cu excluderea „Правила технической эксплуатации электроустановок потребителей”;

2) modificarea Ordinului Ministerului Energeticii nr. 105 din 28.12.2001 cu privire la păstrarea bazei tehnico-normative al fostului Minister al Energeticii al URSS, cu excluderea:

- „Правила техники безопасности при эксплуатации электроустановок потребителей”;

- „Правила техники безопасности при эксплуатации электроустановок”;

- „Правила технической эксплуатации электрических станций и сетей”;

- „Правила техники безопасности при эксплуатации тепломеханического оборудования электростанций и тепловых сетей”.

3) modificarea Ordinului Ministerului Economiei și Comerțului nr. 124 din 11.11.2008 cu privire la completarea și perfectarea bazei normativ-tehnice în domeniul electroenergetic, cu excluderea „Правила техники безопасности при эксплуатации электроустановок”;

4) modificarea Ordinului nr. 10 din 25.02.2004 al Ministerului Energeticii al Republicii Moldova privind documentația normativ-tehnică, cu excluderea „Объем и нормы испытаний электрооборудования”, ediția 6 din anul 1997.

Referitor la cele menționate, ANRE a informat Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale prin scrisoarea nr. 08-01/2432 din 01.08.2022.

2.1.5. Modificarea unor prevederi ale Legii nr. 107/2016 cu privire la energia electrică cu privire la atribuția ANRE de eliberare a actului de corespundere a centralelor sau instalațiilor electrice.

1) Art. 2 – Noțiunea de „*act de corespundere*” necesită a fi completată pentru a exclude confirmarea de către ANRE a corespunderii părților constructive ale centralelor electrice (fundamente, clădiri, partea mecanică la centralele eoliene, părțile constructive ale acoperișurilor la centralele fotovoltaice, partea ce ține de gaze a centralelor pe biogaz etc);

Se propune:

act de corespundere – act permisiv, emis de către organul supravegherii energetice de stat în urma examinării componentei electrice a unei instalații electrice noi sau existente ori a unei centrale electrice noi sau existente, ce confirmă, fără a se limita, corespunderea instalației electrice executate sau a centralei electrice construite avizului de racordare, documentației de proiect, cerințelor de securitate;

2) Art. 48, alin.7) și 8) - se propune, pe de o parte, de restabilit obligativitatea obținerii actului de corespundere pentru instalații electrice racordate la medie și înaltă tensiune, pe de altă parte, excluderea obligativității obținerii actului de corespundere pentru centrale electrice cu puteri mai mici de 150 kW racordate la joasă tensiune. Totodată, este necesară clarificarea cazurilor în care este obligatorie obținerea actului de corespundere – de exemplu: cuvântul „*școli*” este interpretat diferit și instalațiile electrice ale gimnaziilor, universităților sunt racordate fără act de corespundere, la fel și „*spitale*” etc.

Propuneri de soluționare:

(7) În cazul racordării locului de consum sau centralei electrice cu o putere contractată de cel mult 150 kW la rețeaua electrică de distribuție de tensiune joasă, admiterea în exploatare a instalației sau centralei electrice se confirmă prin declarația electricianului autorizat, cu excepția instalațiilor și centralelor electrice ale instituțiilor de învățământ preșcolar, școlare și universitare, instituțiilor medicale, azilurilor de bătrâni, a orfelinatelor și a rețelelor de iluminat public, cazuri în care admiterea în exploatare se face de către organul supravegherii energetice de stat.

Argumentare:

- Pentru instalațiile electrice cu tensiunea supra 1000 V cerințele de securitate sunt mai dure reieșind din pericolul de electrocutare pe care-l prezintă, respectiv, este oportună verificarea strictă a modului de amenajare a instalațiilor electrice supra 1000 V. Instalațiile electrice supra 1000 V sunt racordate la rețeaua de distribuție doar cu Declarația electricianului autorizat, datorită divizării puterii contractate în mai multe etape de dezvoltare;

- Și viceversa – în prezent ANRE emite acte de corespundere pentru centrale electrice cu puteri relativ mici, care după complexitate nu diferă de instalațiile de utilizare de puteri similare.

2.2. Provocările și problemele în sectoarele reglementate, soluționarea cărora depinde inclusiv de implicarea altor autorități sau instituții publice

Energie electrică

2.2.1. Armonizarea cadrului normativ național cu cadrul normativ al Comunității Energetice

Prin Decizia Consiliului Ministerial al Comunității Energetice 2022/03/MC-EnC a fost decisă modificarea Anexei nr. 1 la Tratatul de constituire al Comunității Energetice prin încorporarea a 4 acte (Regulamente și Directive) din Pachetul Energie Curată pentru toți Europeenii și 5 coduri de rețea și linii directoare care stabilesc reguli detaliate pentru diverse segmente de piață și privind operarea sistemului electroenergetic.

Subsecvent, în conformitate cu art. 53 din Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică operatorul sistemului de transport care deține licență pentru conducerea centralizată a sistemului electroenergetic elaborează proiectele codurilor rețelelor electrice și le prezintă spre aprobare ANRE.

Propuneri de soluționare:

Operatorul sistemului de transport urmează să elaboreze proiectele Codurilor de rețea și liniilor directoare și să le prezinte spre aprobare ANRE pentru consultări și aprobare. Ulterior, OST-ul urmează să elaboreze, să consulte și să transmită spre avizare entităților vizate toți termenii, condițiile sau metodologiile prevăzute de Codurile și liniile directoare ce urmează a fi transpuse în legislația națională.

2.2.2. Necesitatea aprobării Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea comunităților de energie din surse regenerabile.

În conformitate cu prevederile art. 14 alineat (1) lit. c²) din Legea nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, ANRE urmează să aprobe Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea comunităților de energie din surse regenerabile, luând în considerare rezultatele exercițiului de evaluare a barierelor existente și a potențialului de dezvoltare a comunităților de energie din surse regenerabile la nivel național, efectuate de Guvern, cu suportul organului central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei.

Propuneri de soluționare:

În scopul îndeplinirii atribuțiilor stabilite, ANRE va iniția procesul de elaborare a proiectului Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea comunităților de energie din surse regenerabile, odată ce va fi efectuat exercițiul de evaluare a barierelor existente și a potențialului de dezvoltare a comunităților de energie din surse regenerabile.

Gaze naturale

2.2.3. Rețelele de gaze naturale în privința cărora nu este stabilit dreptul de proprietate

La situația din 31.12.2023, în sistemul de gaze naturale se află în funcțiune circa 27,8 mii km de rețele de gaze naturale, din care 1126,4 km (4,1 %) sunt fără proprietar. Aceste rețele sunt la o evidență separată fiind exploatate de către titularii de licențe conform documentelor normativ-tehnice. În conformitate cu Legea nr. 150 din 14.07.2017 cu privire la Registrul obiectivelor de infrastructură tehnico-edilitară (MO, 2017, nr. 277-288/483) rețelele de gaze naturale fac parte din obiectivele infrastructurii energetice. Totodată, art. 4 alin. (5) stabilește că obiectivele de infrastructură tehnico-edilitară și zonele de protecție ale acestora se supun înregistrării obligatorii.

La fel, prin art. 22, alin. (5) din Legea cu privire la energetică nr. 174 din 21.09.2017, (MO, 2017, nr. 364 – 370/620), s-a stabilit că rețelele electrice, rețelele de gaze naturale, rețelele termice, precum și obiectele pentru păstrarea și comercializarea produselor petroliere, indiferent de tipul de proprietate, sunt supuse înregistrării de stat în Registrul obiectelor de infrastructură tehnico-edilitară. Problemele legate de rețelele de gaze naturale asupra cărora nu este înregistrat dreptul de proprietate persistă în cazul necesității efectuării lucrărilor de renovare sau reparații capitale, or, după cum rezultă din Regulamentul aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 683/18.06.2004, aceste cheltuieli urmează a fi suportate de proprietarii rețelilor de gaze naturale.

Propuneri de soluționare:

Este necesar ca problema invocată să fie discutată pe platforma Parlamentară cu impunerea de soluții, inclusiv legislative, în scopul soluționării problemei dreptului de proprietate asupra rețelilor de gaze naturale fără proprietar.

2.2.4. Decontarea dezechilibrelor create în rețeaua de gaze naturale de către utilizatorii de sistem din stânga râului Nistru

Implementarea mecanismului de echilibrare a rețelilor de transport al gazelor naturale stipulat de Codul rețelilor de gaze naturale prevede asumarea răspunderii financiare pentru dezechilibrele cauzate de către părțile responsabile de echilibrare. Companiile de gaze naturale din stânga Nistrului nu dispun de licențe eliberate de ANRE și nu au încheiate contracte de echilibrare.

Propuneri de soluționare:

Respectarea cadrului normativ în vigoare de către utilizatorii de sistem din stânga Nistrului prin încheierea contractelor de echilibrare de către toate părțile responsabile de echilibrare, preluarea riscurilor financiare, în scopul achitării dezechilibrelor provocate în rețeaua de gaze naturale.

2.2.5. Consolidarea și optimizarea SACET din mun. Chișinău

În municipiul Chișinău activează titularii de licențe S.A. „Termoelectrica” (2 CET-uri, CT Sud, CT Vest, 19 CT Suburbane) și S.A. „Apă Canal Chișinău”, ultimul având în gestiune trei centrale termice (Aeroport, Costiujeni, Codru). Activitatea de bază al S.A. „Apă Canal Chișinău” este prestarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare. Pe parcursul ultimilor ani a fost abordat acest subiectul de transmitere a celor trei centrale termice și rețele către S.A. „Termoelectrica”, dar până în prezent nu a fost definitivat procesul. Tarifele pentru energia termică la titularii de licențe menționați sunt diferite în funcție de sectorul municipal deservit, ceea ce creează nemulțumirea consumatorilor municipiului Chișinău, care achită tarife diferite, neavând posibilitatea de schimbare a furnizorului de energie termică.

În situație similară se afla anterior și mun. Bălți unde pentru activitatea de producere și distribuție dețineau licență doi titulari S.A. „CET-Nord” (1 CET-uri, 1 CT Molodova) și Î.M. „Termogaz Bălți” (întreprindere municipală ce avea în gestiune nouă centrale termice cu rețelele termice). În conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 205 din 30.03.2022 cu privire la transmiterea unei întreprinderi municipale, a unor bunuri, precum și reorganizarea unor persoane juridice, Societatea pe Acțiuni „CET-Nord” (persoană juridică absorbantă) a fost reorganizată prin fuziune (absorbție) cu Î.S. „Termogaz-Bălți” (persoană juridică absorbită).

Propuneri de soluționare:

Se propune examinarea și soluționarea de către Guvern și autoritățile locale respectiv Primăria mun. Chișinău a problemei optimizării SACET în mun. Chișinău.

2.2.6. Necesitatea abrogării actelor normative desuete - Hotărârea Guvernului nr. 715/2008 cu privire la măsurile de accelerare a procesului de gazificare internă a localităților și a Hotărârii Guvernului nr. 1643 din 19 decembrie 2002 cu privire la aprobarea Programului național de gazificare al Republicii Moldova.

Ca urmare a implementării Legii nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale și aprobării de către ANRE a cadrului normativ de reglementare a sectorului gazelor naturale prevăzut de lege, Hotărârea Guvernului nr. 715/2008 cu privire la măsurile de accelerare a procesului de gazificare internă a localităților a devenit caducă, fapt despre care a fost informat Guvernul Republicii Moldova.

În prezent, prevederile Hotărârii de Guvern nr. 715/2008 contravin prevederilor Legii nominalizate, care stabilesc expres și exhaustiv atât metodologiile în baza cărora sunt aprobate tarifele reglementate la gazele naturale, cât și tipul tarifelor reglementate în baza cărora operatorii sistemelor de distribuție urmează să-și desfășoare activitatea. Astfel, operatorii sistemului de distribuție sunt în drept să activeze în baza *tarifelor pentru serviciul de distribuție* aprobate de către ANRE, iar în partea ce vizează activitățile auxiliare desfășurate de către aceștia, cadrul legal în vigoare prevede aplicarea *tarifelor auxiliare* aprobate de către ANRE.

Intervenția pentru abrogarea Hotărârii de Guvern respective derivă și din abrogarea documentelor de politici întru implementarea cărora a fost adoptată (a se vedea pct. 2 din Regulamentul aprobat prin HG nr. 715/2008). Cu titlu de precizare menționăm că, scopul Hotărârii Guvernului a fost realizarea Strategiei energetice a Republicii Moldova până în anul 2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 958 din 21 august 2007 (abrogată la data de 08.02.2013), atingerea indicilor prevăzuți de Programul Național „Satul Moldovenesc”, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 242 din 1 martie 2005 (abrogat la data de 31.10.2012) și de Programul național de gazificare al Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1643 din 19 decembrie 2002 (devenit caduc la data de 07.09.2007 odată cu abrogarea Hotărârii Guvernului nr. 360 din 11 aprilie 2000 despre aprobarea Strategiei energetice a Republicii Moldova până în anul 2010 – în temeiul căreia a fost aprobat).

Propuneri de soluționare:

În scopul soluționării divergențelor de norme legale, în conformitate cu art. 65 alin. (1) al Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, se impune abrogarea Hotărârii Guvernului RM nr. 715/2008 cu privire la măsurile de accelerare a procesului de gazificare internă a localităților și a Hotărârii Guvernului nr. 1643 din 19 decembrie 2002 cu privire la aprobarea Programului național de gazificare al Republicii Moldova, având în vedere desuetudinea acestora și a politicilor guvernamentale în temeiul cărora a fost adoptată.

3. Performanța și transparența activității ANRE

Indicatorii de performanță conform Programului de activitatea al ANRE pentru anul 2023

Pe parcursul anului, ANRE a realizat 145 de obiective din 146 obiective stabilite în Programul de activitatea al ANRE pentru anul 2023.

Realizarea parțială sau nerealizarea obiectivelor stabilite au avut loc din cauza lipsei amendamentelor și completărilor la legislația sectorială și necesității efectuării procesului deplin al transparenței decizionale prin consultarea Secretariatului Comunității Energetice, instituțiilor guvernamentale și a operatorilor din domeniu, precum și efectuarea expertizelor juridice și a impactului de reglementare. Totodată, a fost necesar de întreprins măsuri pentru îndeplinirea dispozițiilor Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova și ajustării tarifelor și prețurilor reglementate pentru energia electrică și gaze naturale în regim de urgență.

Indicatorii de transparență decizională pe parcursul anului 2023

În anul 2023, în scopul îndeplinirii atribuțiilor ANRE stabilite de Legea cu privire la energetică, Legea cu privire la energia electrică, Legea cu privire la gazele naturale, Legea cu privire la energia termică și promovarea cogenerării, Legea cu privire la piața produselor petroliere, Legea privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, Legea privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, Consiliul de Administrație al ANRE a aprobat 838 hotărâri. Au fost consultate public 135 de proiecte de hotărâri privind aprobarea sau modificarea actelor normative de reglementare, aprobarea tarifelor și prețurilor reglementate pentru energia electrică, gazele naturale, energia termică și pentru serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare.

Tabelul 1. Indicatorii transparenței în procesul decizional pentru anul 2023

Indicatorii	2019	2020	2021	2022	2023
Procesul de elaborare a deciziilor					
Numărul hotărârilor adoptate	555	570	699	1011	838
Numărul hotărârilor adoptate fără consultare, care nu cad sub incidența Legii nr. 239-XVI din 13.11.2008	500	528	646	857	703
Numărul proiectelor de hotărâri consultate public, care cad sub incidența Legii nr. 239-XVI din 13.11.2008	55	42	53	154	135
Numărul întrunirilor consultative (audieri publice, dezbateri, ședințe ale grupurilor de lucru);	243	72	107	202	119
- Ședințe de lucru	211		86	30	85
- Grupul de lucru al Comisiei de Stat pentru reglementarea activității de întreprinzător (AIR, proiectul actului)	32		21	12	34
Numărul recomandărilor recepționate	1798	1175	676	729	570
Numărul recomandărilor incluse în proiectele de hotărâri	1171	632	348	397	351
Contestații / sancțiuni	0	0	0	2	0
Numărul cazurilor în care acțiunile sau deciziile autorității au fost contestate pentru nerespectarea Legii nr. 239-XVI din 13.11.2008	0	0	0	2	14
Numărul sancțiunilor aplicate pentru încălcarea Legii nr. 239- XVI din 13.11.2008	0	0	0	0	0

4. Energie electrică și regenerabilă

4.1. Evoluția sectorului energie electrică și regenerabilă

Cantitatea de energie electrică facturată consumatorilor finali în anul 2023 este în diminuare cu circa 4,2 % în comparație cu anul 2022, fiind influențată de creșterea cantităților de energie electrică generate de centralele electrice ale consumatorilor finali care beneficiază de mecanismul contorizare netă. Operatorul sistemului de transport (OST), operatorii sistemelor de distribuție (OSD) și furnizorii au procurat energie electrică în cuantum de 4 333,1 mil. kWh, ceea ce este cu 179,8 mil. kWh mai puțin față de anul 2022. Cantitatea de energie electrică facturată consumatorilor finali s-a diminuat cu 169,5 mil. kWh, atingând valoarea de 3 881 mil kWh (Tabelul 2).

Tabelul 2. Cantitatea de energie electrică total procurată și furnizată consumatorilor finali*

Indicii	Unitatea de măsură	2001	2005	2010	2019	2020	2021	2022	2023
1. Cantitatea de energie electrică procurată - total	mil. kWh	3 194,8	3 359,5	3 835,7	4 301,9	4 269,8	4 591,7	4 512,9	4 333,1
	mil. lei	1 161,6	1 180,1	2 905,5	4 542,9	4 154,6	4 779,2	7 807,6	7 745,1
2. Prețul mediu de procurare a energiei electrice	bani/kWh	36,4	35,1	75,8	105,6	97,3	104,1	173,0	178,7
3. Cantitatea de energie electrică facturată consumatorilor finali - total	mil. kWh	2 166,0	2 585,0	3 229,2	3 875,1	3 866,1	4 155,8	4 050,5	3 881,0
	mil. lei	1 376,4	1 943,1	4 320,4	6 806,5	6 798,6	6 400,5	9 834,7	11 291,2
4. Prețul mediu de furnizare a energiei electrice (fără TVA)	bani/kWh	63,6	75,2	133,8	175,7	175,9	154,0	242,8	290,9

* datele din tabel pentru anii 2019 - 2023 includ și consumatorii finali care au făcut uz de statutul de consumator eligibil

Cheltuielile aferente procurării energiei electrice s-au diminuat comparativ cu anul precedent cu circa 62,5 mil. lei, micșorarea fiind condiționată de diminuarea cantităților de energie electrică procurată și stabilizarea prețurilor la energia electrică pe piața angro a Republicii Moldova și pe piețele din regiune.

Cantitatea de energie electrică produsă local s-a majorat cu circa 19 %, ajungând la nivelul de 1 010,8 mil. kWh (Figura 1), ceea ce este cu 159,7 mil. kWh mai mult decât în anul 2022. Factorul determinant care a influențat această creștere îl constituie apariția noilor capacități de generare bazate pe tehnologia panourilor fotovoltaice și a turbinelor eoliene.

Î.S. „Nodul Hidroenergetic Costești” în anul 2023 a generat 68,8 mil. kWh, cu circa 60 % mai mult în comparație cu anul 2022, înregistrând astfel cea mai mare producție din ultimii cinci ani.

Cantitatea de energie electrică importată s-a diminuat cu 497,8 mil. kWh, fiind înlocuită cu energia electrică generată de producătorii locali, inclusiv energia electrică livrată în rețelele electrice de centralele electrice ale consumatorilor finali. Cantitatea de energie electrică procurată de la CTE Moldovenească în anul 2023 a constituit circa 3 278,5 mil. kWh, sau cu 572,2 mil. kWh mai mult decât în anul 2022.

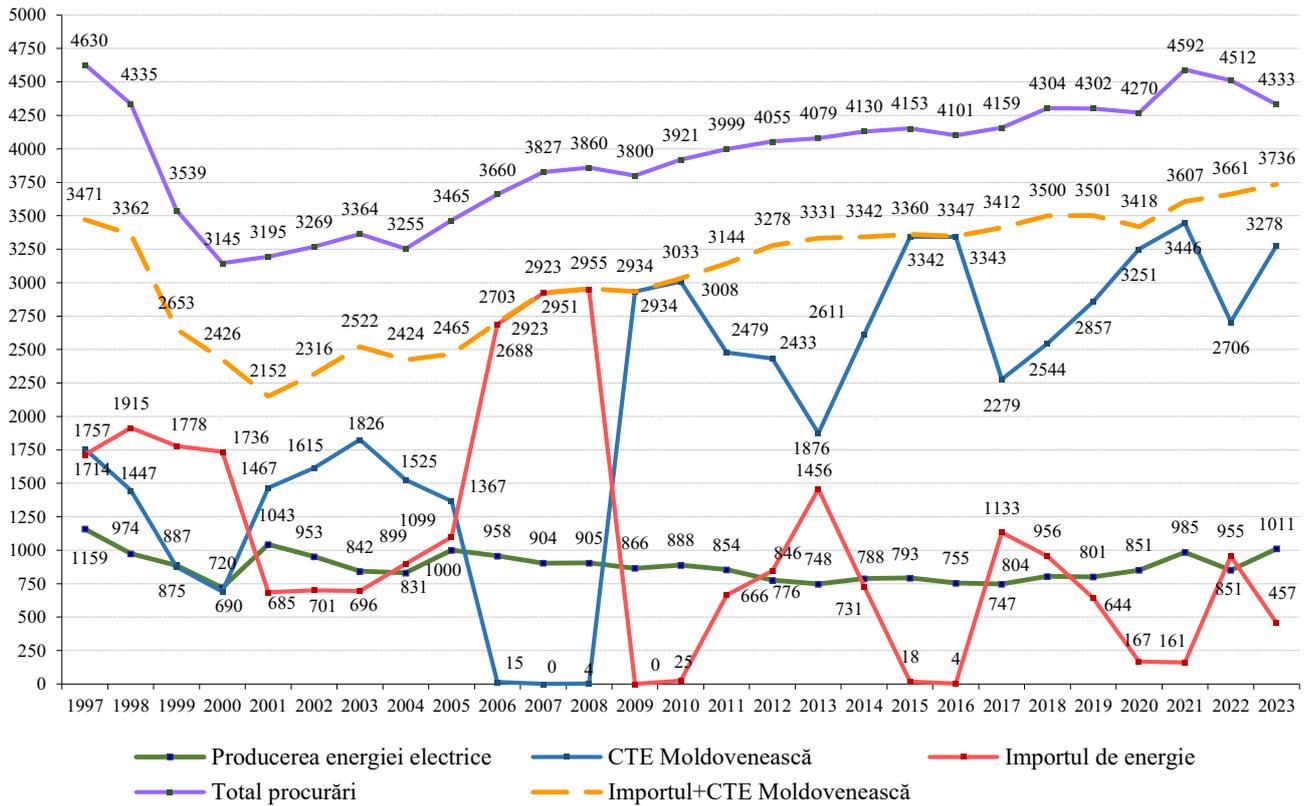

Figura 1. Evoluția producerii, importului și procurărilor de energie electrică în perioada 1997-2023, mil. kWh

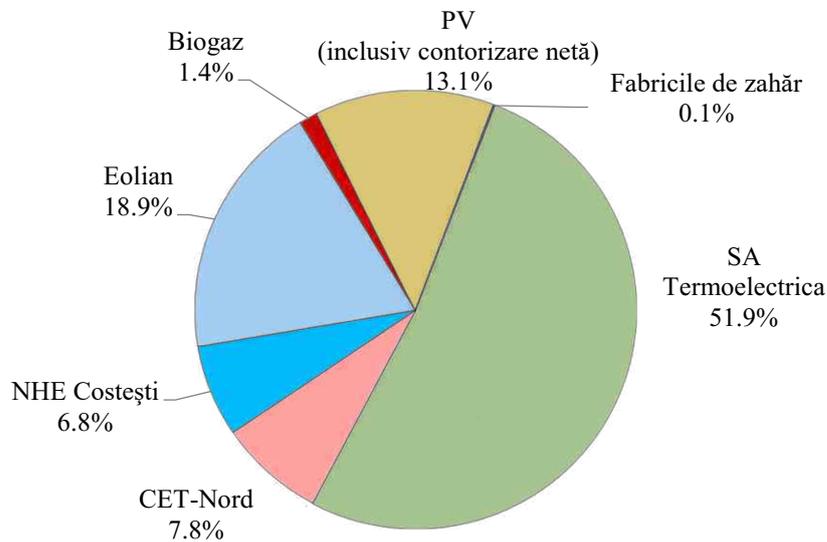

Figura 2. Structura producerii locale de energie electrică în anul 2023

Sursele interne de producere a energiei electrice sunt reprezentate de centralele electrice de termoficare urbane ale S.A. „Termoelectrica” și S.A. „CET Nord”, care asigură 59,7 % (603,4 mil. kWh) din cantitatea totală de energie electrică produsă intern, centralele eoliene, care asigură 18,9 % (191,3 mil. kWh), centralele fotovoltaice, care asigură 13,1 % (132,3 mil. kWh), centralele electrice pe bază de biogaz, care asigură 1,4 % (13,8 mil. kWh), și centralele electrice de termoficare ale fabricilor de zahăr, care au asigurat 0,1 % din cantitatea de energie electrică produsă local. Centrala hidroelectrică de la Costești cu o pondere de 6,8 % din producția internă,

cumulativ cu celelalte surse de energie regenerabilă, pe parcursul anului 2023 au asigurat circa 10,4 % din consumul final de energie electrică.

Tabelul 3. Producția și procurările de energie electrică în perioada anilor 2001-2023

Indicii	2001	2005	2010	2019	2020	2021	2022	2023
Producția de energie electrică (livrată de la liniile electrice de plecare) – total, mil. kWh	1 042,9	999,8	888,1	801,1	851,4	984,7	851,1	1 010,8
incl.: CET-1 (din 2015 – S.A. „Termoelectrica”)	115,4	128,9	82	×	×	×	×	×
CET-2 (din 2015 – S.A. „Termoelectrica”)	812,6	724,7	665,4	601,3	621	695,5	528,0	524,6
CET-Nord	31,5	55,5	57,1	58,3	100,5	102,4	83,6	78,9
NHE Costești	72,2	83,8	78,3	64	46,7	67,5	41,2	68,8
alți producători din SER				74,9	81,3	116,6	197,0	337,4
alți producători interni	11,2	6,9	5,3	2,5	1,9	2,7	1,4	1,1
Procurările de energie electrică – total, mil. kWh	3 194,8	3 465,1	3 915,6	4 301,9	4 269,8	4 591,7	4 512,9	4 333,1
incl.: RED Nord	569,7	588,1	651	76,4	74,3	78,1	72,5	69,1
RED Nord-Vest	314,9	287,1	342,4	×	×	×	×	×
Premier Energy Distribution	2 310,2	2 484,3	2 842,2	243,9	226	241,4	228,0	195,1
Premier Energy	×	×	×	2 621,5	2 543,9	2 728,4	2 973,6	2 891,9
FEE Nord	×	×	×	972,7	949	1 046,1	1 067,0	993,2
Moldelectrica	×	×	×	106,5	103,4	116,4	161,9	171,7
Consumatorii finali ce au utilizat dreptul de consumator eligibil	×	105,6	80	280,9	373,3	381,2	9,9	12,0

Cantitatea de energie electrică livrată consumatorilor finali în anul 2023 a constituit 3 889,0 mil. kWh, ceea ce este cu 161,5 mil. kWh sau 4 % mai puțin în comparație cu anul 2022.

Tabelul 4. Livrările de energie electrică în perioada 2001-2023

Indicii	2001	2005	2010	2019	2020	2021	2022	2023
Livrat util consumatorilor (consumul de energie electrică) – total, mil. kWh	2 166,0	2 695,1	3 311,6	3 875,1	3 866,2	4 155,8	4 050,5	3 889,0
incl.: RED Nord	391,0	483,2	564,7	×	×	×	×	×
RED Nord-Vest	181,0	220,3	288,6	×	×	×	×	×
Premier Energy Distribution	1 594,0	1 881,6	2 375,9	×	×	×	×	×
Premier Energy				2 621,5	2 543,9	2 728,4	2 973,6	2 870,8
FEE Nord				972,7	949,0	1 046,1	1 067,0	1 006,2
Consumatorii finali ce au utilizat dreptul de consumator eligibil	×	101,6	77,4	280,9	373,3	381,2	9,9	12
Alți consumatori	×	8,4	5,0	×	×	×	×	×

Furnizorii serviciului universal și de ultimă opțiune Î.C.S. „Premier Energy” S.R.L. și S.A. „Funizarea Energiei Electrice Nord” au înregistrat o descreștere a cantităților de energie electrică livrată consumatorilor finali cu 3,5 % și, respectiv, 6 %, cauzată de creșterea semnificativă a cantităților de energie electrică compensate de instalațiile de producere a beneficiarilor mecanismului de contorizare netă.

Tabelul 5. Structura livrărilor de energie electrică pe categorii de consumatori

	2021		2022		2023		2022 / 2021			2023 / 2022		
	mil. kWh	%	mil. kWh	%	mil. kWh	%	mil. kWh	%	p. p.	mil. kWh	%	p. p.
Consumul de energie electrică de către consumatorii finali total	4 155,8	100	4 050,5	100	3 889,0	100,0	-105,3	-2,5	-10,0	-161,5	-4,0	-1,5
incl.: consumatori casnici	1 818,7	43,8	1 727,6	42,7	1 613,7	41,5	-91,2	-5,0	-1,1	-113,8	-6,6	-1,2
din care din localitățile: Urbane	938,8	22,6	897,5	22,2	853,6	21,9	-41,3	-4,4	-0,4	-43,9	-4,9	-0,2
Rurale	879,9	21,2	830,0	20,5	760,1	19,5	-49,9	-5,7	-0,7	-69,9	-8,4	-0,9
consumatori noncasnici	2 337,1	56,2	2 322,9	57,3	2 275,2	58,5	-14,2	-0,6	1,1	-47,7	-2,1	1,2

Diminuarea consumului de energie electrică se atestă atât la consumatorii casnici, cu 6,6 % față de anul precedent, cât și la consumatorii noncasnici, cu o reducere de 2,1 % față de anul 2022. În același timp, ponderea consumatorilor casnici în consumul final de energie electrică s-a diminuat cu 1,2 p.p., pe când ponderea consumatorilor noncasnici s-a majorat cu 1,2 p.p.. Totodată, consumatorii casnici din mediul urban au înregistrat o diminuare a consumului de energie electrică de circa 0,2 %, iar consumatorii casnici din mediul rural au înregistrat o reducere a consumului cu 0,9 %.

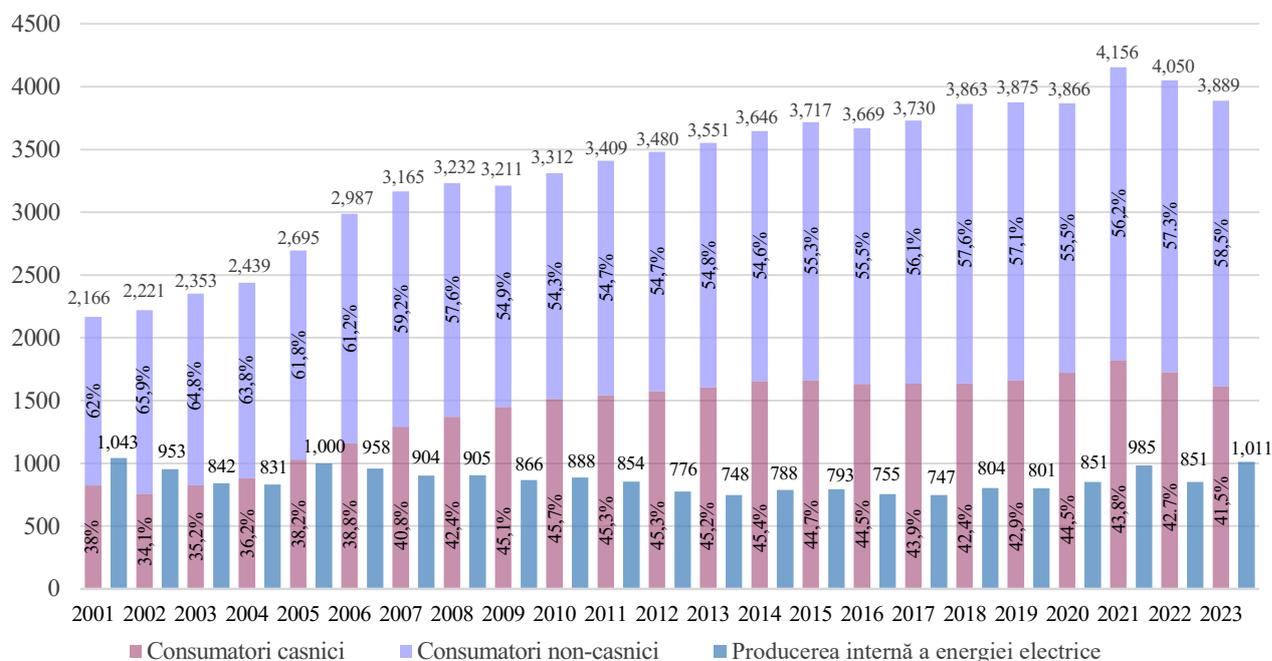

Figura 3. Producerea și consumul de energie electrică în perioada 2001-2023, mil. kWh

Procurările de energie electrică pentru acoperirea consumului tehnologic și a pierderilor de energie electrică în rețelele electrice de transport au constituit 171,7 mil. kWh, ceea ce este cu 5,7 % mai mult față de anul 2022. Creșterea este generată de majorarea fluxurilor de putere pe liniile electrice: LEA 400 kV Isaccea – Vulcănești, LEA 400 kV Vulcănești – CTE Moldovenească și pe liniile cu tensiunea nominală de 330 kV din tranzitul CTE Moldovenească – Chișinău – Strășeni – Bălți – CHE Dnestrovsc.

Operatorii sistemelor de distribuție au înregistrat circa 293 mil. kWh ca și consum tehnologic și pierderi din rețelele electrice de distribuție. Astfel, consumul tehnologic total de energie electrică și pierderile din rețelele electrice de transport și distribuție constituie 464,8 mil kWh sau 10,73 % din cantitatea de energie electrică intrată în sistemul electroenergetic pentru consum intern.

Nivelul mediu al consumului tehnologic și al pierderilor de energie electrică per total pe operatorii sistemelor de distribuție a energiei electrice a crescut față de anul precedent cu 0,1 p.p. și a constituit 7,36 %. Tendința actuală de majorare a cotei consumului tehnologic și a pierderilor de energie electrică, în secțiune pe fiecare operator al sistemului de distribuție a înregistrat o creștere de 0,13 p.p. la Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. și o diminuare de 0,01 p.p. în cazul S.A. „RED Nord”.

Tabelul 6. Consumul tehnologic și pierderile de energie electrică în rețelele electrice de distribuție

Operatorii rețelelor electrice de distribuție	Consumul tehnologic și pierderile efective (în % față de energia electrică intrată în rețelele de distribuție)									
	2001*	2005*	2010*	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
RED Nord	28,4	14,39	10,43	8,74	8,87	7,95	7,71	7,64	7,46	7,45
RED Nord-Vest	39,9	20,07	12,98	9,13	×	×	×	×	×	×
Premier Energy Distribution (RED Union Fenosa)	28	21,44	13,68	8,12	8,13	8,1	7,57	7,49	7,20	7,33

* în % față de energia electrică la punctele de ieșire din rețeaua electrică de transport

Producerea energiei electrice din surse de energie regenerabilă (SER)

Conform rapoartelor prezentate de operatorii sistemelor de distribuție și operatorul sistemului de transport, cantitatea totală de energie electrică generată de centralele electrice care utilizează surse de energie regenerabilă, deținătorii cărora beneficiază de schema de sprijin și producătorii care comercializează energia electrică la prețuri negociate, exceptând Î.S. „Nodul Hidroenergetic Costești”, în anul 2023 a constituit 282,8 mil. kWh, ceea ce reprezintă o creștere de circa 44,1 % față de anul 2022.

Conform rapoartelor prezentate de furnizorul central de energie electrică s-au eliberat garanții de origine pentru 74,195 mil. kWh de energie electrică procurată din surse regenerabile.

Tabelul 7. Producerea energiei electrice din surse de energie regenerabilă în perioada 2016-2023

Tip SER	Cantitatea de energie electrică generată, mii kWh								
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Energie solară (fotovoltaică)	1 311	1 509	1 457	1 437	3 275	7 764	30 297	77 748	
Biogaz	14 030	21 576	27 961	28 748	27 793	32 239	23 567	13 785	
Energie eoliană	2 477	7 066	21 968	36 915	50 138	76 310	142 373	191 290	
Energie hidroelectrică		38	279	330	147	239	96	0	
TOTAL	17 818	30 189	51 665	67 430	81 353	116 552	196 333	282 823	

Din cantitatea totală de energie electrică generată din surse regenerabile, cea mai mare pondere o deține energia electrică generată utilizând potențialul eolian (67,6 %), urmată de energia electrică produsă din energie solară (27,5 %), energia electrică produsă din biogaz (4,9 %). Pe parcursul anului 2023, nu a fost înregistrată energie electrică produsă de instalațiile hidroenergetice¹ (Figura 4).

¹ Energia generată de sursele hidroelectrice în acest capitol nu include energia electrică generată de Î.S. NHE Costești

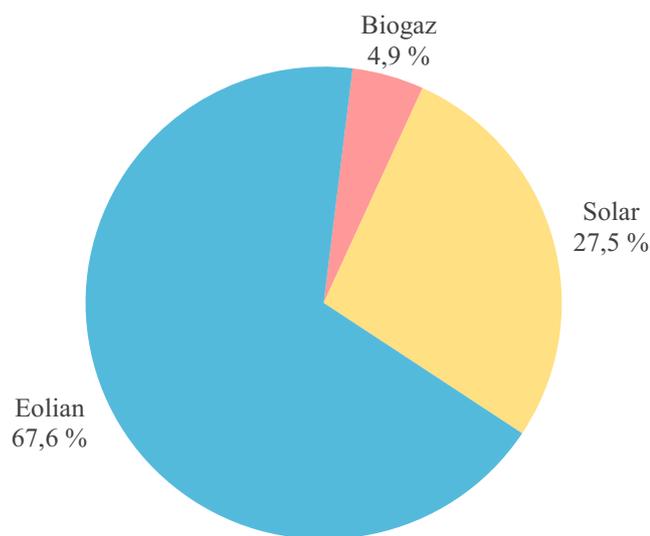

Figura 4. Ponderea energiei electrice generate, în funcție de tipul SER utilizate, %

Concomitent, cea mai mare cantitate de energie electrică livrată de o singură instalație ce utilizează energie din SER provine, ca și în cazul anilor 2020, 2021 și 2022, de la centrala electrică ce aparține Î.M. „Sudzucker Moldova” S.A. cu capacitatea instalată de 3,6 MW, aceasta generând în anul 2023 – 10,5 mil. kWh de energie electrică.

Conform datelor existente, puterea totală instalată a capacităților de generare din SER în anul 2023 a fost de 212,2 MW, ceea ce constituie o creștere cu cca 68,4 MW sau cu 47,5 % mai mult față de anul 2022. Astfel, dinamica capacităților instalate luând în considerare tehnologia aplicată indică, că în anul 2023 capacitatea instalațiilor ce utilizează potențialul solar s-a majorat de 2,8 ori. În același timp, a rămas neschimbată puterea instalațiilor ce funcționează în baza potențialul hidroenergetic (Figura 5).

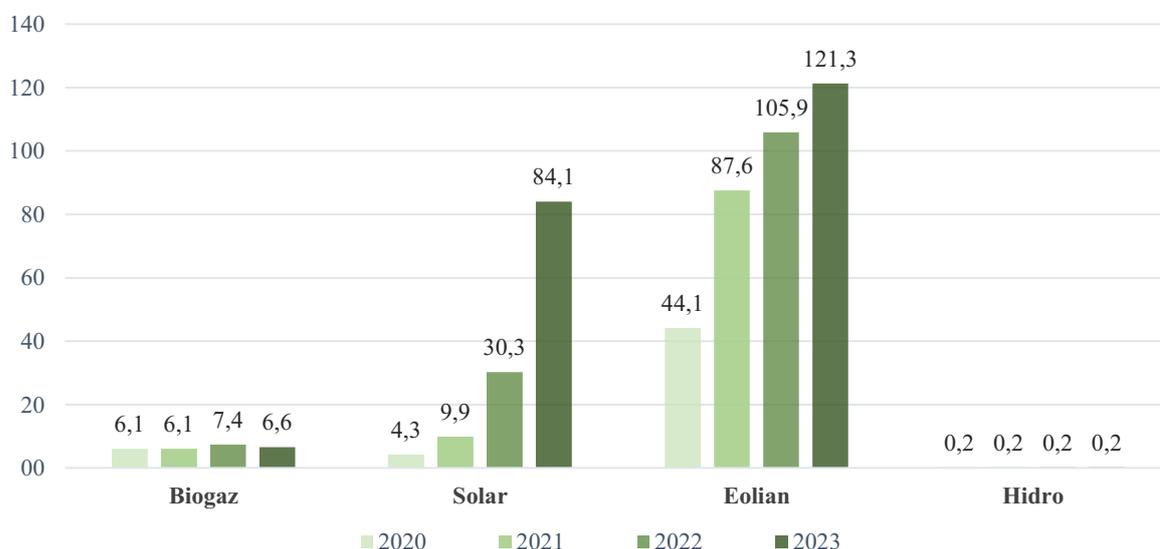

Figura 5. Dinamica puterii instalate a centralelor electrice ce funcționează pe SER 2020-2023, MW

Menționăm că, în vederea aplicării schemelor de sprijin prevăzute de art. 34 din Legea nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, Guvernul Republicii Moldova a aprobat prin Hotărârea nr. 401 din 08.12.2021 limitele de capacitate, cotele maxime și categoriile de capacitate în domeniul energiei electrice din surse regenerabile valabile până la data de 31 decembrie 2025. Astfel, din valoarea de 410 MW de capacități de generare ce urmează a fi puse în funcțiune, 245 MW sunt destinați schemei de sprijin „tarif fix”, iar doritorii de a beneficia

de aceasta au solicitat pe parcursul anului 2023 confirmarea statutului de producător eligibil mic de către ANRE.

Cota maximă de capacitate pentru instalațiile solare PV (fotovoltaice) altele decât cele montate pe clădiri (montate pe teren), stabilită conform Hotărârii Guvernului nr. 401 din 08.12.2021 cu privire la aprobarea limitelor de capacitate, a cotelor maxime și a categoriilor de capacitate în domeniul energiei electrice din surse regenerabile valabile până la data de 31 decembrie 2025, a fost epuizată în anul 2022.

Cota maximă de capacitate pentru instalațiile solare PV (fotovoltaice) montate pe clădiri, la finele anului 2023, a fost completată aproape integral, în acest sens, în anul 2023 au fost aprobate 19 hotărâri privind confirmarea statutului de producător eligibil mic în baza cererilor, înregistrate conform principiului „primul venit-primul servit”, cu o capacitate sumară de 5,98 MW, în conformitate cu Legea nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei produse din surse regenerabile și a Regulamentului privind confirmarea statutului de producător eligibil, aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 251/2019 din 05.07.2019.

Un producător eligibil mic nu a depus garanția de bună execuție a contractului, astfel, ANRE a aprobat o hotărâre privind retragerea statutului de producător eligibil mic. Un alt solicitant, a cărei cererea a fost acceptată conform principiului „primul venit-primul servit”, și-a retras ulterior cererea.

În Tabelul 8, sunt prezentate datele privind valorile de capacitate pentru care a fost confirmat solicitanților statutul de producător eligibil mic în anul 2023, cât și cotele maxime de capacitate aprobate în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 401 din 08.12.2021, separat pe fiecare tip de tehnologie de producere a energiei electrice din surse regenerabile.

Tabelul 8. Date privind valorile capacităților pentru care a fost confirmat de ANRE statutul de producător eligibil mic

Tehnologie	Categoria de capacitate, MW	Valoarea aprobată conform HG nr. 401, MW	Valoarea confirmată de ANRE total, MW	Valoarea confirmată de ANRE în 2023, MW
Instalații eoliene	0,501-4	12	0	0
	< 0,5	3	0	0
instalații PV montate pe clădiri	< 1	20	19,23	5,98
instalații PV, altele decât cele montate pe clădiri	< 1	120	120	0
instalații de cogenerare pe biogaz	–	65	1,4	0
instalații de cogenerare pe singaz	–	10	0	0
instalații de cogenerare utilizând ardere directă	–	10	0	0
instalații hidrologice	< 1	5	0	0

În anul 2023, numărul consumatorilor finali, care au beneficiat de mecanismul contorizării nete prevăzut de art. 39 din Legea nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile a crescut de 2,4 ori, ajungând la finele anului până la 5 055 de consumatori finali. În același timp, pe parcursul anului 2023, puterea instalată s-a majorat de 3,1 ori, la sfârșitul anului fiind înregistrate capacități de 115,8 MW, iar energia electrică livrată în rețeaua electrică de la consumatorii finali, care dețineau surse de energie regenerabilă pentru consum propriu, a fost de 54 510,7 mii kWh, o cantitate de 4,7 ori mai mare decât în anul 2022 și de 13,3 ori mai mare decât în anul 2021 (Tabelul 9).

Tabelul 9. Date privind aplicarea mecanismului de contorizare netă în anul 2023

Furnizorul serviciului universal	Î.C.S. „Premier Energy” S.R.L.			S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord”			TOTAL		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Număr de consumatori finali care beneficiază de mecanismul contorizare netă, la finele anului	386	1 657	4 021	87	424	1 034	473	2 081	5 055
Puterea totală instalată a instalațiilor de producere la finele anului, kW	8 001	27 784	89 315	1 992	10 032	26 516	9 993	37 816	115 831
Cantitatea de energie electrică generată lunar și/sau cumulativ pentru 12 luni	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Cantitatea de energie electrică livrată în rețeaua electrică, mii kWh	3 485,4	8 858,3	41 115,3	615,5	2 685,3	13 395,4	4 100,9	11 543,6	54 510,7
Cantitatea de energie electrică consumată din rețeaua electrică, mii kWh	7 009,0	15 879,7	52 643,3	2 179,2	6 161,7	15 573,5	9 188,2	22 041,4	68 216,8

Prin Legea nr. 331/2023 pentru modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile intrată în vigoare la data de 8 decembrie 2023, s-a asigurat tranziția de la mecanismul „contorizare netă” la mecanismul „facturare netă” care permite deținătorului unei centrale electrice fotovoltaice cu o putere instalată în limita de capacitate stabilită de către Guvern, numit prosumator de energie electrică din surse regenerabile, să producă energie electrică pentru consumul propriu și să stocheze sau comercializeze energia electrică din surse regenerabile produsă, cu condiția că, în cazul unui prosumator noncasnic de energie electrică din surse regenerabile, aceste activități nu constituie activitatea sa comercială sau profesională de bază.

Astfel, în vederea promovării generării distribuite, a încurajării investițiilor în capacități mici de generare a energiei electrice din surse regenerabile și a integrării acestora în piața energiei electrice furnizorii serviciului universal au încheiat contracte pentru aplicarea mecanismului de contorizare netă până la data de 31 decembrie 2023, în limitele capacității stabilite, în baza deciziilor ANRE aprobate până la intrarea în vigoare a modificărilor Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile. Începând cu 1 ianuarie 2024, consumatorii finali, inclusiv beneficiarii mecanismului de contorizare netă, pot întreprinde acțiunile necesare în vederea obținerii calității de prosumator de energie electrică din surse regenerabile, iar mecanismul de contorizare netă a energiei electrice, conform art. 39 din Legea nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile urmând a fi aplicat până la 31 decembrie 2027.

Investiții în sistemul electroenergetic în anul 2023

Implementarea proiectelor de investiții în infrastructura electroenergetică reprezintă în continuare o prioritate a Guvernului Republicii Moldova, precum și a întreprinderilor electroenergetice, care dețin în proprietate și gestionează rețelele electrice de transport și de distribuție. Proiectele de investiții implementate în infrastructura existentă vin să asigure fiabilitatea și continuitatea alimentării cu energie electrică a consumatorilor finali, precum și să ofere o diversificare a surselor de import, un grad sporit de securitate energetică, și prețuri competitive, prin realizarea conexiunii cu sistemul electroenergetic al ENTSO-E.

În vederea efectuării unui management strategic sustenabil al rețelelor electrice de transport și de distribuție, operatorii acestora implementează investiții anuale în baza planurilor de dezvoltare pe termen scurt – 3 ani pentru operatorii sistemelor de distribuție, și pe termen mediu în cazul operatorului sistemului de transport – 10 ani. Acestea sunt elaborate de titularii de licențe ținând cont de Strategia energetică a Republicii Moldova în colaborare cu autoritățile administrației publice locale, care sunt responsabile de elaborarea planurilor urbanistice și de amenajare a teritoriului, precum și cu investitori și alte părți interesate.

Cadrul normativ în vigoare aplicabil procesului de planificare, aprobare și realizare a investițiilor este reprezentat de un șir de acte, cele mai importante fiind:

- Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică;
- Regulamentul privind planificarea, aprobarea și efectuarea investițiilor, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 283/2016 din 15.11.2016;
- Regulamentul privind dezvoltarea rețelelor electrice de distribuție aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 94/2019 din 04.04.2019.

În scopul recuperării prin tarife a investițiilor realizate de titularii de licențe în anul 2022, în anul 2023 ANRE a aprobat pentru operatorul sistemului de transport investiții în valoare de 16,8 mil. lei, pentru operatorii sistemelor de distribuție a energiei electrice, investiții în valoare totală de 444,0 mil. lei, precum și pentru furnizorii de energie electrică – investiții totale de 1,0 mil. lei (Tabelul 10).

Tabelul 10. Investiții aprobate și realizate de operatorii de sistem și furnizorii de energie electrică în 2022

Nr.	Denumirea titularului de licență / operatorului de sistem		Unitatea de măsură	Investiții planificate aprobate de ANRE pentru 2022	Investiții realizate aprobate de ANRE pentru 2022
1	Operatorul sistemului de transport	Î.S. „Moldelectrica”	mii lei	259 762	16 753
2	Operatorii sistemului de distribuție	Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A.	mii lei	352 150	245 599
3		S.A. „RED Nord”	mii lei	204 303	198 379
4	Furnizorii serviciului universal și de ultimă opțiune	Î.C.S. „Premier Energy” S.R.L.	mii lei	1 025	965
5		S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord”	mii lei	81	-
TOTAL			mii lei	817 321	461 696

Pentru anul 2023 ANRE a aprobat planurile de investiții pentru operatorul sistemului de transport în valoare totală de 284,2 mil. lei, pentru operatorii sistemelor de distribuție în valoare totală de 607,7 mil. lei, precum și pentru furnizorii de energie electrică în valoare totală de 2,1 mil. lei (Tabelul 11).

Tabelul 11. Investiții planificate și aprobate pentru operatorii de sistem și furnizorii de energie electrică

Nr.	Denumirea titularului de licență / operatorului de sistem		Unitatea de măsură	Investiții planificate aprobate de ANRE în anul 2022	Investiții planificate aprobate de ANRE în anul 2023
1	Operatorul sistemului de transport	Î.S. „Moldelectrica”	mii lei	259 762	284 202
2	Operatorii sistemelor de distribuție	Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A.	mii lei	352 150	381 551
3		S.A. „RED Nord”	mii lei	204 303	226 165
4	Furnizorii serviciului universal și de ultimă opțiune	Î.C.S. „Premier Energy” S.R.L.	mii lei	1 025	1 941
5		S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord”	mii lei	81	195
TOTAL			mii lei	817 321	894 054

De menționat că, operatorii sistemelor de transport și distribuție a energiei electrice au respectat exigențele pct. 54 din Regulamentul privind planificarea, aprobarea și efectuarea investițiilor, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 283 din 15.11.2016, care prevăd că aceștia sunt obligați să aloce cel puțin 75 % din valoarea totală a proiectelor de investiții pentru realizarea proiectelor de investiții din categoriile A și B, precum și celor aferente rețelelor electrice din categoriile D și E, cota investițiilor nominalizate în cazul tuturor operatorilor de sistem depășind 90 % (Figura 6).

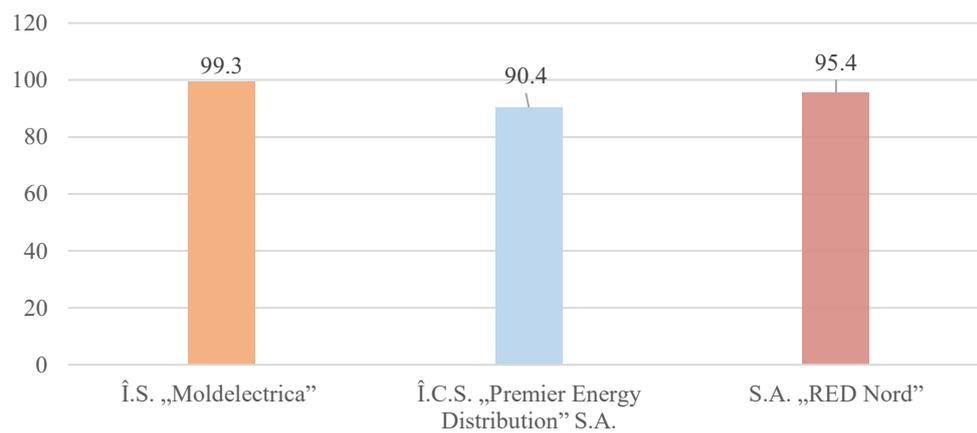

Figura 6. Ponderea cumulativă a investițiilor din categoriile de investiții A, B, D și E în valoarea totală a investițiilor din planul anual de investiții 2023, %

4.2. Tarifele și prețurile reglementate la energia electrică

Pe parcursul anului 2023 prețurile reglementate pentru energia electrică furnizată de furnizorii serviciului universal și de ultimă opțiune au fost ajustate în luna aprilie, iulie și noiembrie, iar tarifele reglementate pentru serviciul de distribuție a energiei electrice au fost ajustate doar în luna iulie. În Figura 7 este prezentată dinamica prețurilor medii de furnizare a energiei electrice în zonele de deservire a consumatorilor „RED Nord” S.A. și Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A.

Prețul mediu de furnizare a energiei electrice pentru consumatorii finali ai Î.C.S. „Premier Energy” S.R.L. pe parcursul anului 2023 a variat între 283 și 223 bani/kWh, fiind condiționat de stabilizarea prețului de achiziție a energiei electrice în perioada respectivă de la sursele externe și diminuarea prețului de procurare a energiei electrice de la furnizorul central. Pentru consumatorii finali deserviți de către S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord” prețul a variat în limitele 257 - 327 bani/kWh, fiind influențat în aceeași măsură de costurile suportate pentru procurarea energiei electrice.

Diminuarea costurilor aferente procurării gazelor naturale a influențat scăderea prețurilor reglementate de producere a energiei electrice. Astfel, prețul energiei electrice procurate de la furnizorul central a fost ajustat în iulie 2023, fiind diminuat cu circa 58 %.

În conformitate cu prevederile Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile și conform Metodologiei de determinare a tarifelor fixe și a prețurilor la energia electrică produsă de producătorii eligibili din surse de energie regenerabilă, pentru producătorii de energie electrică care și-au confirmat statutul de producător eligibil în anii 2020 – 2023 au fost ajustate tarifele fixe pentru energia electrică produsă. Astfel, pentru beneficiarii schemei de sprijin care au pus în funcțiune centrale electrice până la 1 ianuarie 2024, tariful fix a fost ajustat reieșind din evoluția cursului de schimb al leului moldovenesc față de dolarul SUA.

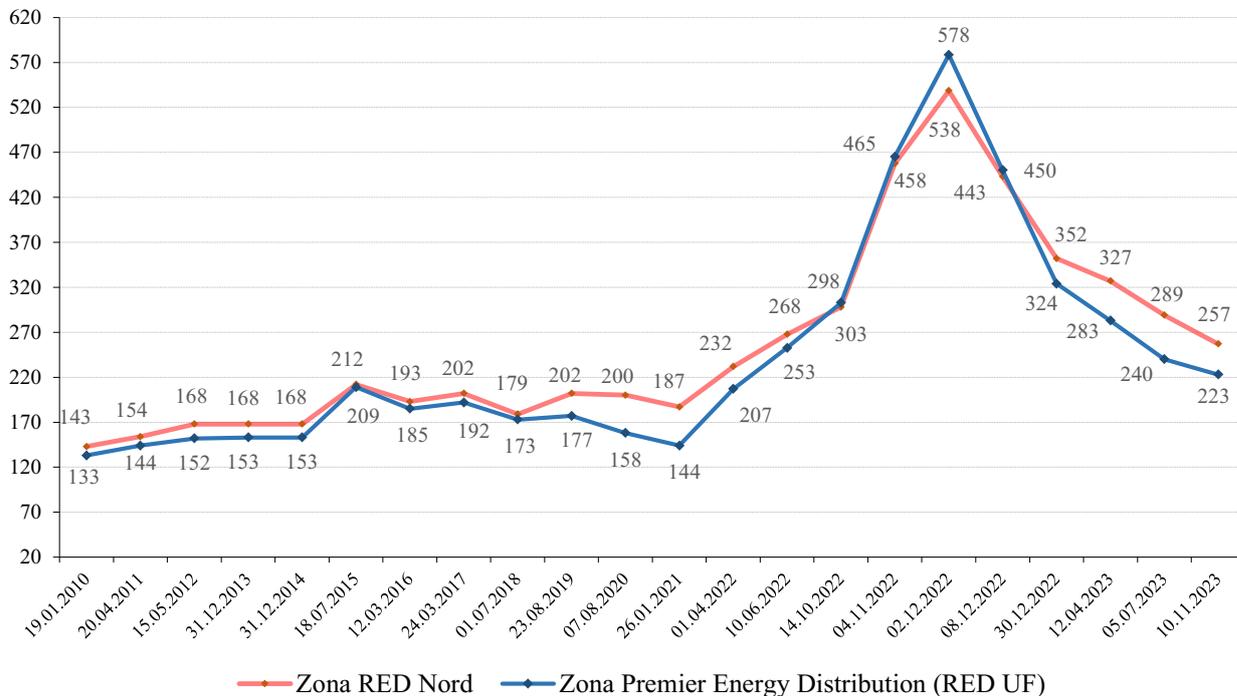

Figura 7. Prețurile reglementate de furnizare a energiei electrice consumatorilor finali în anii 2010-2023, bani/kWh

Tarifele reglementate pentru distribuția energiei electrice au fost ajustate o singură dată pe parcursul anului 2023, pentru titularul de licență Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. Tarifele reglementate pentru prestarea serviciilor auxiliare au fost ajustate pentru ambii operatori ai

sistemului de distribuție, în funcție de prețurile la materialele utilizate, prețul produselor petroliere principale și costul retribuirii muncii personalului antrenat în prestarea serviciilor auxiliare.

Î.C.S. „PREMIER ENERGY” S.R.L. 2023

S.A. „FURNIZAREA ENERGIEI ELECTRICE NORD” 2023

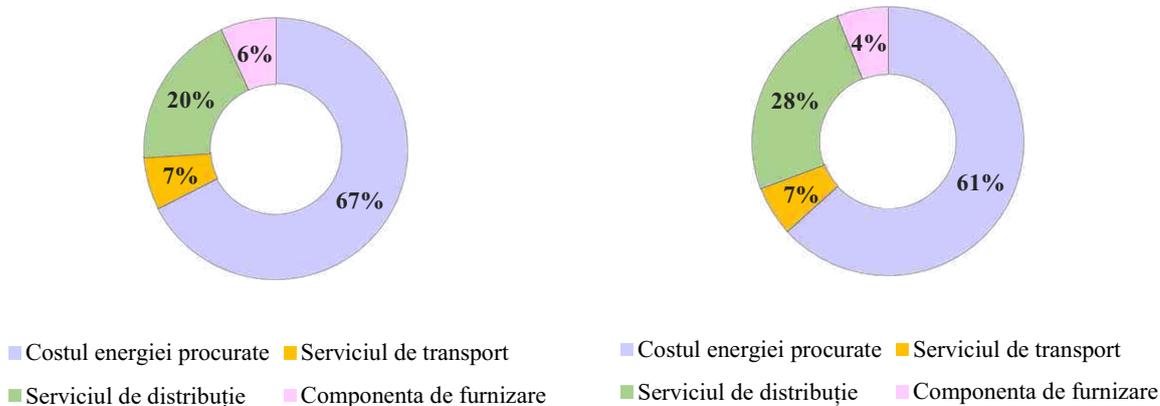

Figura 8. Ponderea costurilor suportate de către furnizori în structura venitului reglementat pentru anul 2023

4.3. Calitatea serviciului de distribuție a energiei electrice

Evaluarea calității serviciului de distribuție a energiei electrice în anul 2023 s-a efectuat în conformitate cu prevederile *Regulamentului cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice*, aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 537/2020 din 24.12.2020 (în continuare Regulament) în baza informației prezentate de operatorii de sistem conform anexelor la Regulament.

Procesul de monitorizare de către ANRE a calității serviciilor de distribuție a energiei electrice prestate de operatorii sistemelor de distribuție s-a realizat având la bază următoarele criterii:

- Continuitatea prestării serviciului (întreruperi în prestarea serviciului);
- Respectarea parametrilor de calitate a energiei electrice;
- Calitatea comercială sau calitatea relațiilor dintre operatorii de sistem și utilizatorii de sistem.

Pentru fiecare aspect menționat sunt stabiliți:

- Indicatori generali – se calculează la general pe întreprindere, pentru care autoritatea de reglementare stabilește nivele de performanță, iar în cazul nerespectării de către operatori a nivelului de performanță stabilit poate aplica penalități sub formă de reducere de tarife.
- Indicatori garanți – indicatori de calitate care sunt stabiliți pentru un consumator final sau utilizator de sistem individual (număr de întreruperi pentru un loc de consum, nivelul tensiunii la locul de consum al consumatorului final etc.).

4.3.1. Continuitatea livrării energiei electrice consumatorilor finali

Conform Regulamentului aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 537/2020, pentru analiza continuității serviciului de distribuție a energiei electrice se utilizează indicatorii generali de continuitate (SAIDI, SAIFI, CAIDI), care reflectă situația în general pe întreprindere referitor la întreruperile neprogramate (avariate) și indicatorii garanți, care vizează fiecare consumator final.

Indicatorii generali de continuitate se calculează în funcție de durata întreruperilor, numărul de consumatori finali afectați de o întrerupere și numărul total de locuri de consum deservite de un operator al sistemului de distribuție. Pe parcursul anului 2023 operatorii sistemelor de distribuție (în continuare – OSD): Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. și S.A. „RED-Nord” au deservit un număr total de 1 432 138 locuri de consum.

Raportul numărului de locuri de consum deservite de cei doi operatori ai sistemelor de distribuție se menține același: 66% din totalul locurilor de consum sunt deservite de Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. și 34% - de S.A. „RED Nord” S.A. (Figura 9).

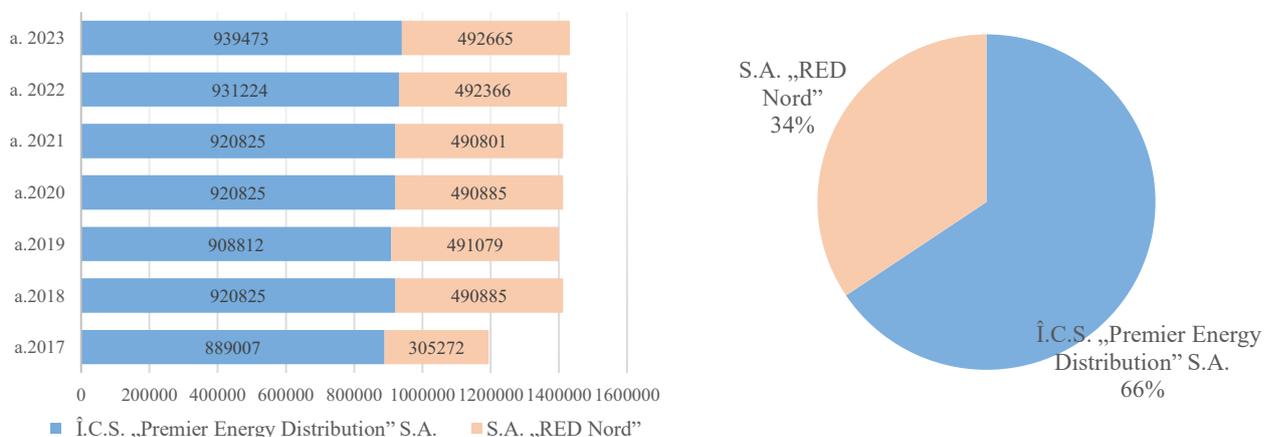

Figura 9. Numărul de locuri de consum deservite de către OSD pe parcursul perioadei 2017-2023

Sursa: ANRE

Indicatorii generali de continuitate a serviciului de distribuție a energiei electrice

Pentru anul 2023, conform punctului 33 din Regulament, operatorii sistemelor de distribuție au fost obligați să mențină valoarea anuală a indicatorului SAIDI la un nivel ce nu depășește valoarea medie anuală a indicatorului SAIDI, calculată pe baza informațiilor despre întreruperile înregistrate pe parcursul ultimilor trei ani până la anul de raportare. Ținând cont de aceste prevederi, valorile de referință (SAIDI_{3ani}) ale indicatorilor înregistrați de operatori s-au calculat pentru perioada 2020-2023 și constituie:

87 minute – pentru S.A. „RED Nord”

91 minute – pentru Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A.

Analizând situația în dinamică, pentru o perioadă de 10 ani (2013-2023), constatăm că valoarea indicatorului SAIDI mediu pe țară (care cuprinde ambii OSD), a scăzut treptat.

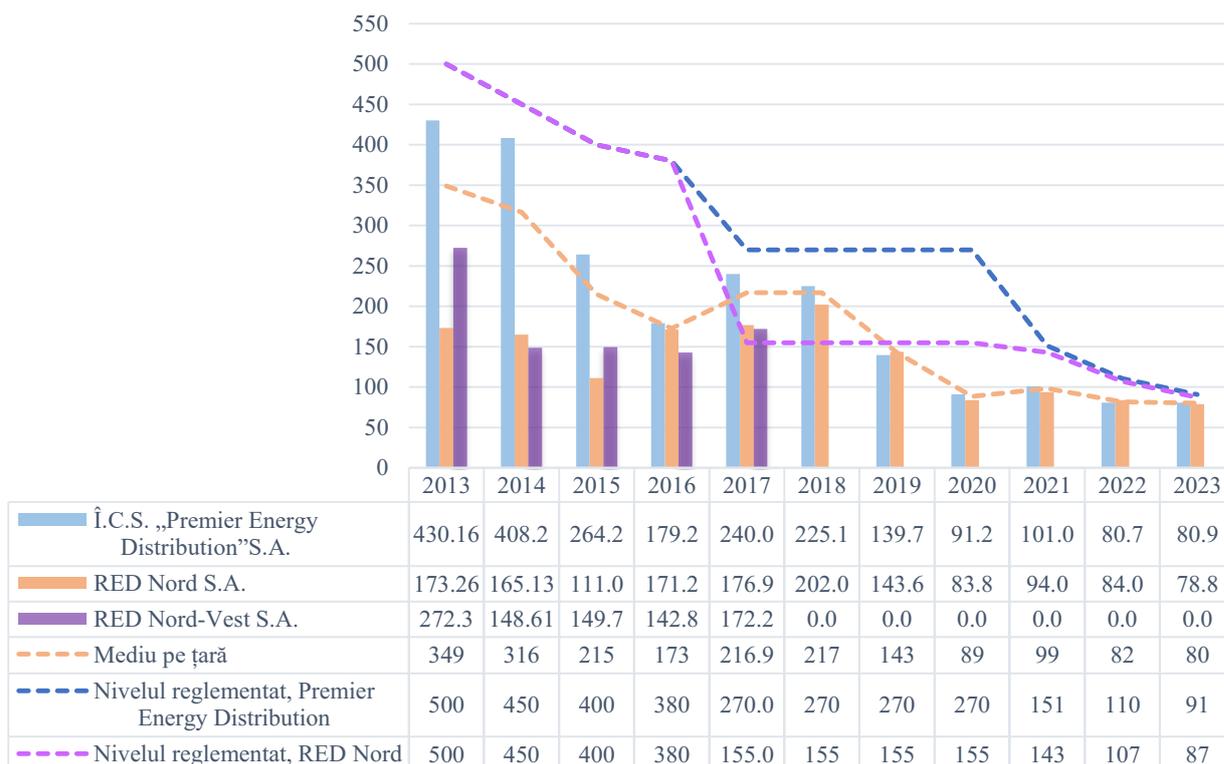

Figura 10. Evoluția indicatorului SAIDI, min. (2013-2023)

Sursa: ANRE

Nivelul mediu al indicatorului SAIDI pe țară în anul 2023 a fost de 80 de minute, în scădere cu 2 minute comparativ cu anul precedent.

De menționat că nivelul indicatorului SAIDI, reflectat în figura de mai sus, este calculat doar pentru întreruperile care pot fi clasificate ca fiind din vina operatorului de sistem (conform Regulamentului – aceste întreruperi sunt notate cu AC „Alte cauze”), și nu includ întreruperile cauzate de persoane terțe sau de instalațiile utilizatorului de sistem (notate cu AT), întreruperile de scurtă durată și întreruperile tranzitorii (ÎST) și întreruperile produse în cazul impedimentului care justifică neexecutarea obligației sau condiții meteorologice speciale, inclusiv următoarele 48 ore după perioada recunoscută ca impediment care justifică neexecutarea obligației sau condiții meteorologice speciale (FM).

Potrivit pct. 18 din Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, astfel de condiții se demonstrează de către operatori prin utilizarea metodei statistice MED (Major Events Days), descrisă în standardul internațional **IEEE Std 1366-2003**.

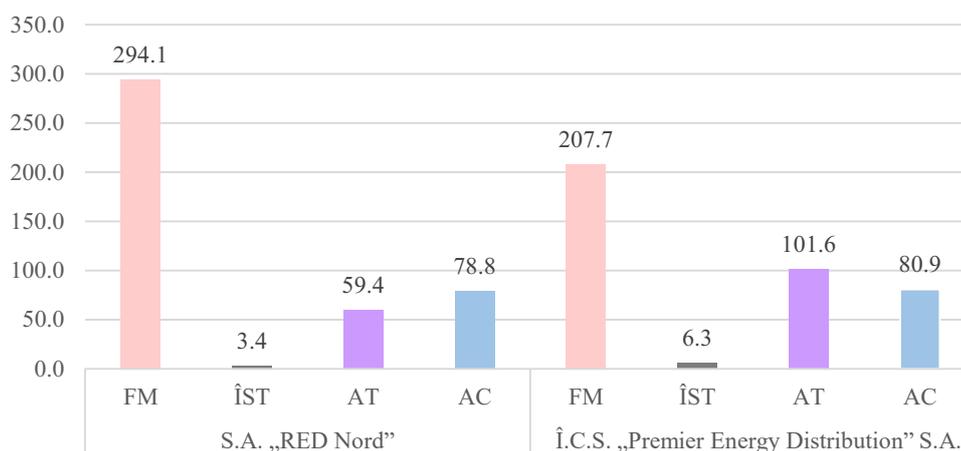

Figura 11. Nivelul indicatorului SAIDI (minute) în anul 2023, în funcție de cauzele întreruperilor

Comparativ cu anul precedent, în anul 2023 rețelele electrice de distribuție din gestiunea ambilor operatori de sistem au fost mai mult afectate de condiții meteorologice speciale. Dacă în anul 2022 S.A. „RED Nord” a raportat valoarea SAIDI, calculată pentru întreruperile produse de condiții meteorologice speciale, de 26,07 minute, în 2023 această valoare a crescut de 11 ori, ajungând la 294,1 minute. La OSD Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. situația este similară, ponderea întreruperilor produse de condiții meteorologice speciale a crescut de la 34,09 minute în anul 2022 până la 207,7 minute în 2023.

În același timp valoarea SAIDI_{AT}, raportată de S.A. „RED Nord” pentru întreruperile cauzate de persoane terțe sau de instalațiile utilizatorului de sistem, a scăzut considerabil de la 249,6 minute în anul 2022 până la 59,4 minute în 2023. La OSD Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. întreruperile notate cu AT au crescut de la 95,07 minute în anul 2022 până la 101,6 minute în 2023.

Valorile SAIDI_{AC}, și SAIDI_{ÎST} s-au schimbat nesemnificativ față de anul precedent.

Alți doi indicatori de continuitate, sunt indicatorii SAIFI (System Average Interruption Frequency Index) și CAIDI (Customer Average Interruption Duration Index). Potrivit pct. 29 din Regulament, operatorii sistemelor de distribuție sunt obligați să monitorizeze și să raporteze anual valorile indicatorilor SAIFI (frecvența medie a întreruperilor în rețea) și CAIDI (indicele duratei medii a unei întreruperi pentru un consumator final).

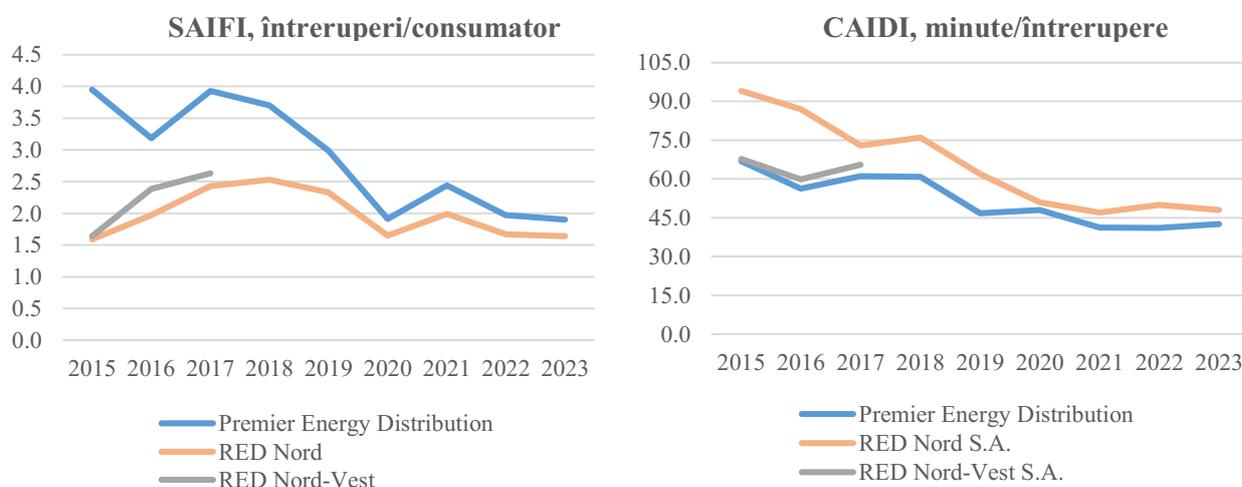

Figura 12. Evoluția indicatorilor SAIFI și CAIDI în perioada anilor 2015-2023

Sursa: ANRE

În comparație cu anul precedent, valoarea frecvenței întreruperilor a scăzut la ambii operatori de sistem: de la 1,97 la 1,90 la Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. și de la 1.67 la 1.64 la S.A. „RED Nord”.

În pofida unui număr mai mic de întreruperi (un indicator SAIFI mai mic comparativ cu anul precedent), resimțit de consumatorii finali (utilizatorii de sistem) durata întreruperilor (CAIDI) la Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. a crescut nesemnificativ la 42,6 minute, iar la S.A. „RED Nord” a scăzut de la 50 la 48 minute. Astfel, în condiții normale de exploatare (cu excepția situațiilor de condiții meteo speciale), operatorii sistemelor de distribuție, cu mijloacele existente, sunt capabili să respecte cerințele stabilite de Regulament privind continuitatea serviciilor de distribuție prin rețelele electrice de medie tensiune.

Așa cum s-a menționat mai sus, toate întreruperile produse în rețelele electrice de distribuție sunt clasificate în 4 categorii:

- FM – întreruperi produse în condiții extraordinare, inclusiv situațiile excepționale prevăzute de Legea cu privire la energia electrică, condiții de forță majoră sau condiții meteorologice speciale;
- ÎST – întreruperi scurte și tranzitorii (cu durata ≤ 3 minute);
- AT – acțiunea terților sau defecte în instalația consumatorului final;
- AC – întreruperi cauzate de instalațiile operatorului de sistem.

Ponderea fiecărei cauze a întreruperilor în valoarea indicatorului SAIDI, calculat ca valoare medie pe țară, cu considerarea tuturor cauzelor întreruperilor din rețelele electrice de medie tensiune, este reflectată în Figura 13.

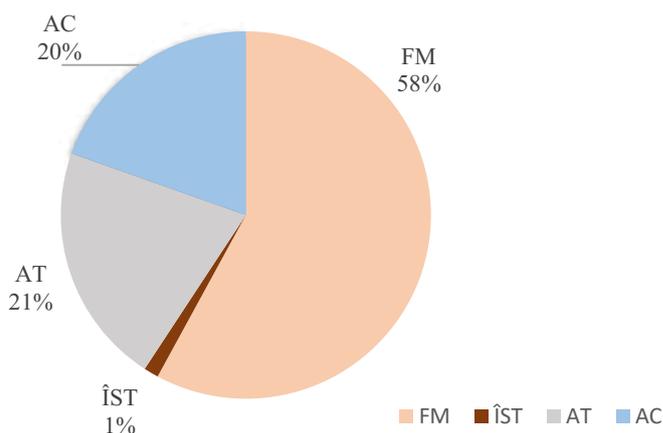

Figura 13. Ponderea cauzelor întreruperilor în valoarea totală a indicatorului SAIDI calculat ca valoare medie pentru toată țara ($SAIDI_{MT}=410$ minute).

Sursa: ANRE

Conform figurii de mai sus, ponderea întreruperilor scurte și tranzitorii constituie doar 1%, celelalte 99% se distribuie între celelalte 3 tipuri majore de întreruperi.

Pentru comparație, potrivit raportului CEER (Council of European Energy Regulators) „7th CEER benchmarking report on the quality of electricity and gas supply”, în marea majoritate a țărilor europene valoarea indicatorului SAIDI (toate întreruperile), este circa 200 minute, iar SAIDI calculat cu excluderea evenimentelor excepționale de circa 100 minute. Astfel, ponderea evenimentelor excepționale în totalul întreruperilor (inclusiv acțiunea terților) este de 50 %, pe când în Moldova – 79 %.

FIGURE 2-9: Unplanned long interruptions, SAIDI, all events (minutes per customer per year) – time series

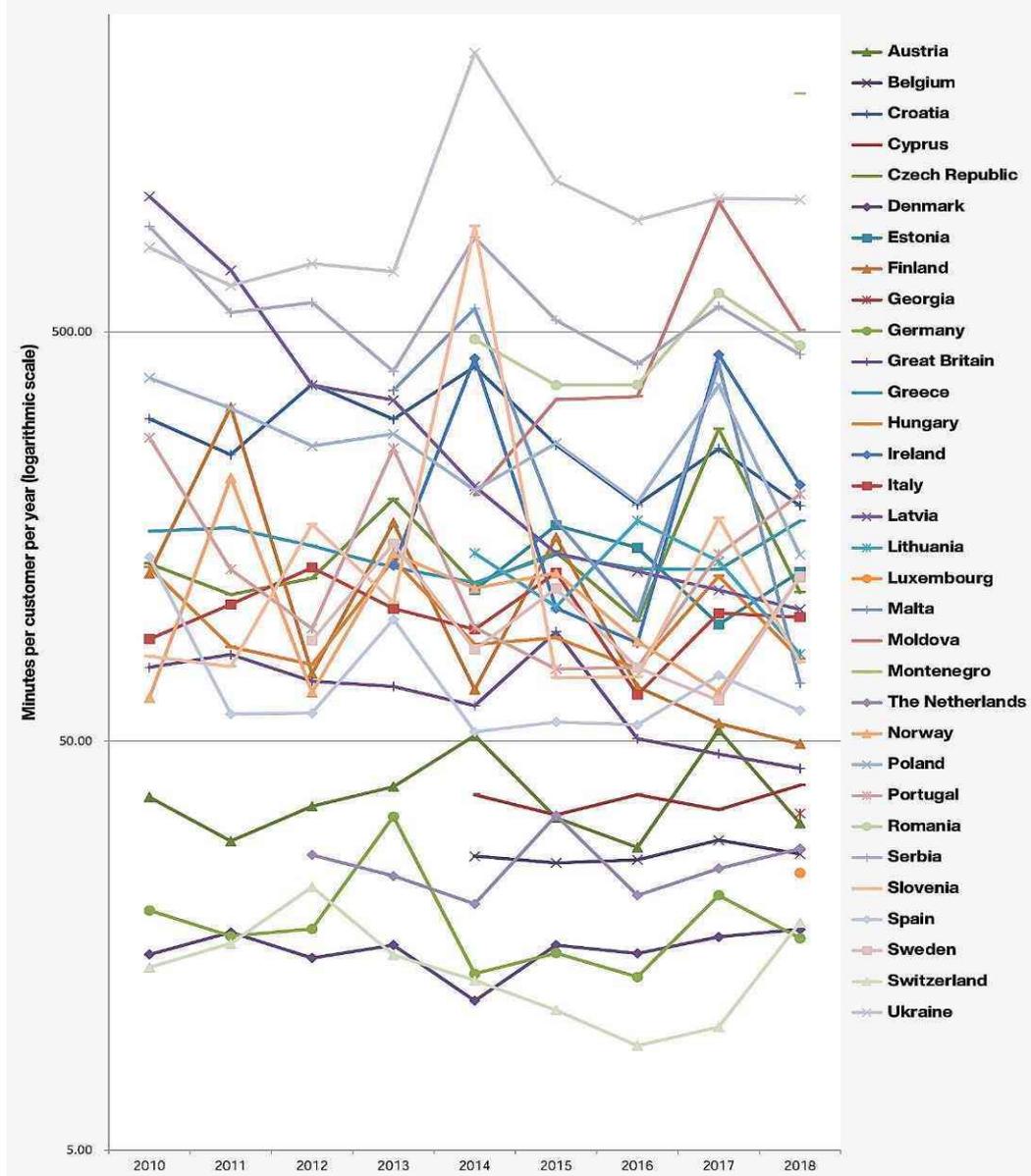

Figura 14. Valorile indicatorului SAIDI în țările UE (calculate pentru toate întreruperile neprogramate)
 Sursa: [7TH CEER-ECRB benchmarking report on the quality of electricity and gas supply](#)

Conform datelor din raportul CEER, explicația acestei diferențe se găsește în arhitectura rețelelor electrice de distribuție și raportul dintre lungimea liniilor electrice în cablu vizavi de lungimea liniilor electrice aeriene. Liniile electrice în cablu sunt mai puțin afectate de fenomene meteorologice și de acțiuni ale terților comparativ cu liniile electrice aeriene, respectiv în țările în care predomină astfel de instalații – valoarea SAIDI pentru evenimente excepționale este mai mică.

În concluzie, valorile SAIDI înregistrate de operatorii sistemelor de distribuție din Republica Moldova sunt comparabile cu cele din țările UE, însă ANRE urmează să stabilească gradul de responsabilitate al operatorilor în raport cu utilizatorii de sistem, în cazul întreruperilor cauzate de terți: efectele unei întreruperi sunt resimțite la fel de un utilizator de sistem sau consumator final, indiferent de cauza acestei întreruperi.

FIGURE 2-26: Unplanned interruptions, MAIFI (short interruptions per customer per year) – boxplot

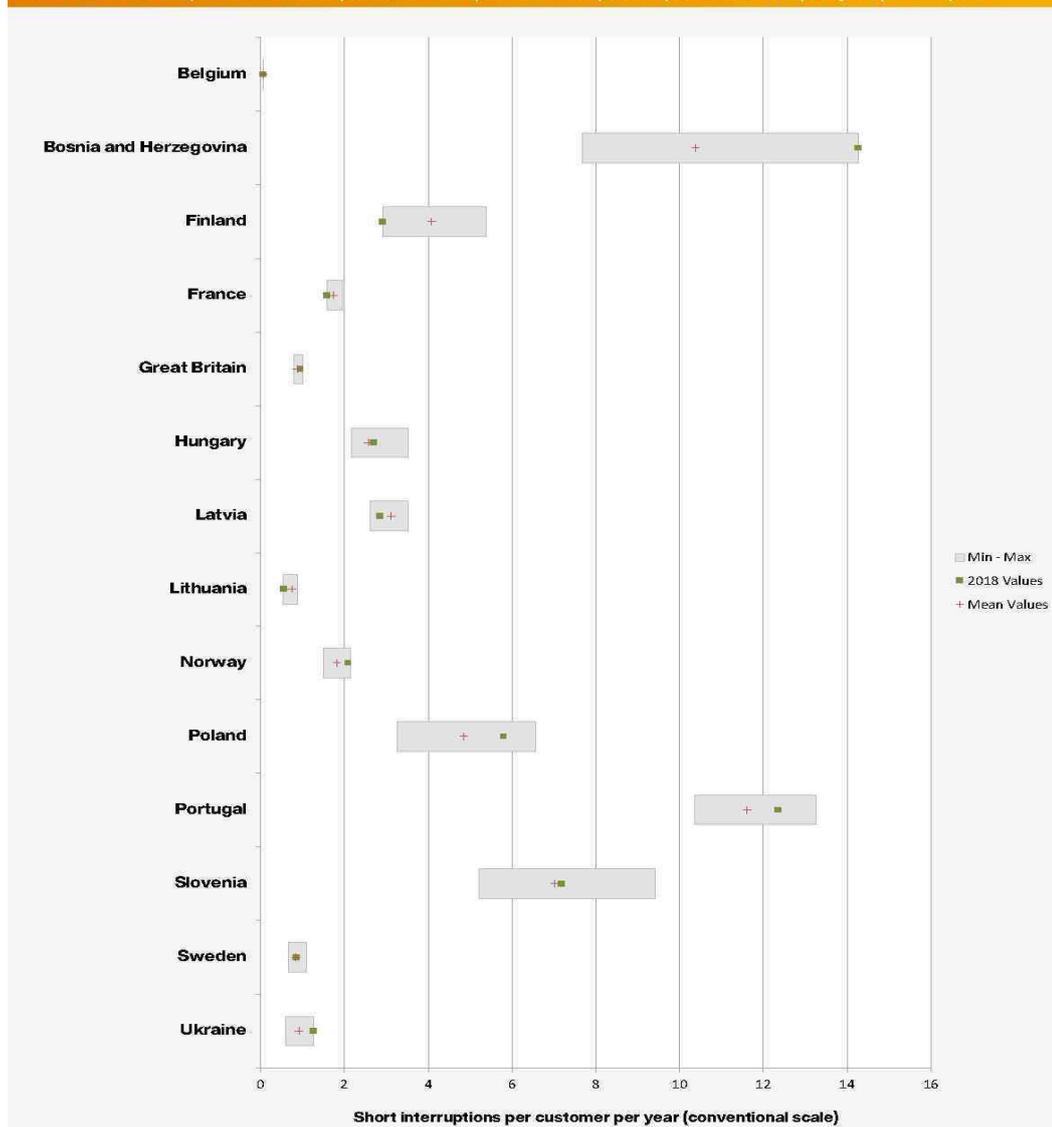

Figura 15. Valorile indicatorului MAIFI în țările UE

Sursa: [7TH CEER-ECRB benchmarking report on the quality of electricity and gas supply](#)

La baza calculului indicatorului MAIFI (Momentary Average Interruptions Frequency Index) stau datele privind întreruperile de scurtă durată (< 3 minute) și tranzitorii. În anul 2023 operatorii sistemelor de distribuție din Republica Moldova Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. și S.A. „RED Nord” au înregistrat valorile MAIFI de 6,96 și respectiv 4,38. Aceste valori sunt comparabile cu cele înregistrate în unele țări din UE în anul 2018 (Slovenia, Polonia, Finlanda).

Continuitatea serviciului de distribuție a energiei electrice în raioane

Analiza regională a indicatorilor de continuitate, în funcție de localitățile teritoriilor autorizate ale OSD, permite de a evalua situația comparativ cu indicatorii medii înregistrați de fiecare operator de sistem, cât și de a analiza în dinamica schimbării situației din teritoriu.

În acest sens s-au utilizat datele înregistrate în ultimii trei ani pentru fiecare raion deservit de OSD. Ținând cont de valoarea reglementată a SAIDI, calculată conform pct. 33 din Regulament, pe parcursul anului 2023 se constată depășirea valorii reglementate a SAIDI (pentru Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. – 91 minute), în raioanele Cahul, Ștefan-Vodă, Căușeni, Cantemir, Cimișlia, Taraclia, Leova și Vulcănești (Figura 16). În raioanele enumerate situația s-a agravat

comparativ cu anii precedenți, iar pentru raionul Vulcănești situația ar putea fi caracterizată ca „constant gravă”, atâta timp cât valorile locale ale SAIDI în ultimii ani depășesc cu mult media raportată de Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A.

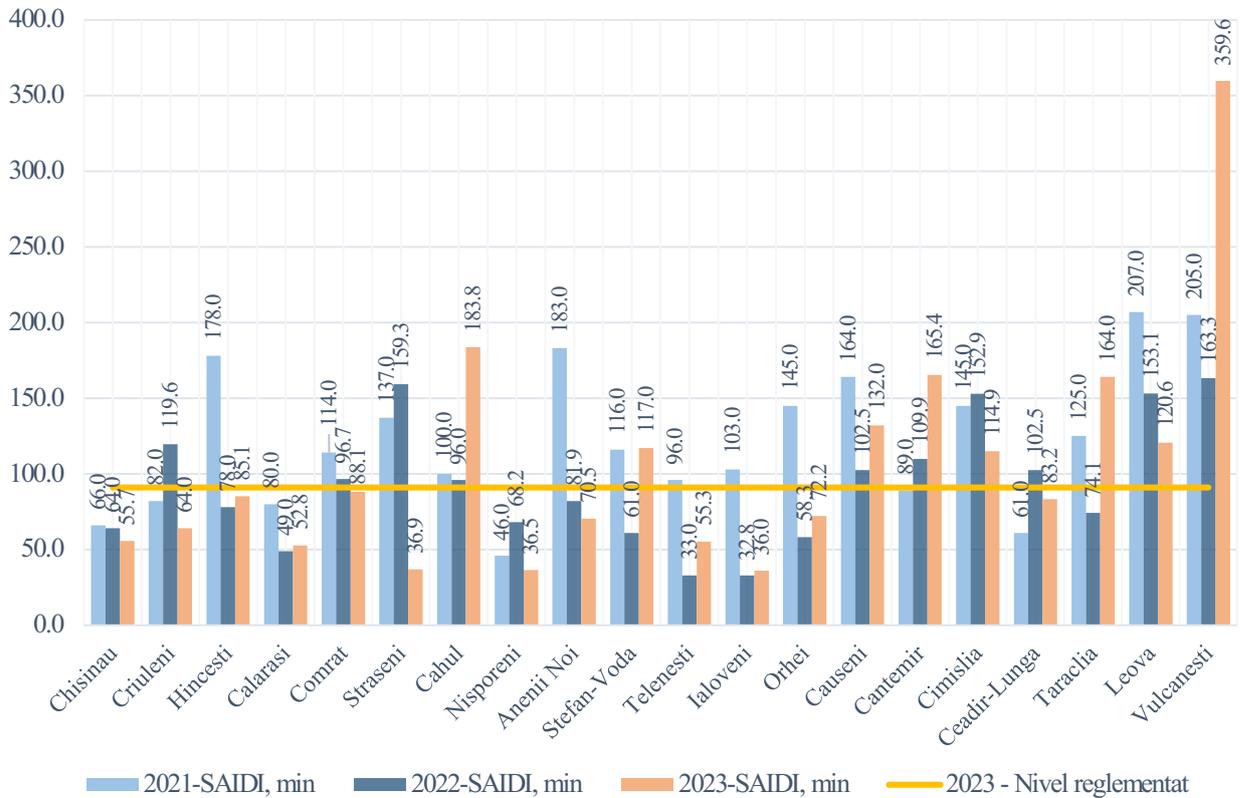

Figura 16. Valoarea SAIDI (min) în raioanele deservite de "Premier Energy Distribution" S.A., 2021-2023
Sursa: ANRE

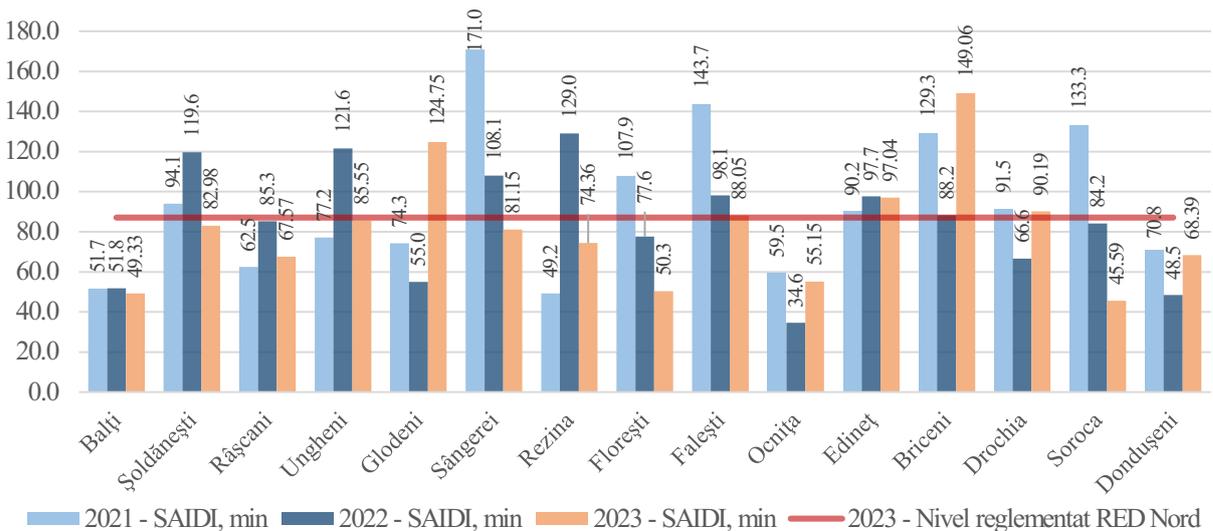

Figura 17. Valoarea SAIDI (minute) în raioanele deservite de S.A. "RED Nord" (2020-2022)
Sursa: ANRE

Valoarea reglementată a SAIDI de 87 minute a fost depășită în raioanele Glodeni, Fălești, Edineț, Briceni și Drochia. Totodată, în raioanele Glodeni și Briceni au fost înregistrate creșteri semnificative a valorii indicatorului SAIDI comparativ cu anul precedent.

Indicatorii garanți de continuitate a serviciului de distribuție a energiei electrice

Indicatorii garanți de continuitate, stabiliți de Regulament, reprezintă un set de cerințe minime care caracterizează calitatea serviciilor de distribuție a energiei electrice pentru fiecare utilizator separat al sistemului de distribuție. În cazul încălcării (depășirii valorilor stabilite ale acestor indicatori, OSD sunt obligați să achite utilizatorilor de sistem compensații bănești, care se calculează în funcție de gradul de depășire a indicatorilor garanți și prețul pentru furnizarea energiei electrice, achitat de consumatorul final (utilizatorul de sistem respectiv).

Conform prevederilor pct. 34 din Regulament, indicatorii garanți de continuitate a serviciului de distribuție a energiei electrice sunt:

- Durata unei întreruperi de lungă durată (cu durata mai mare de 3 minute);
- Numărul anual de întreruperi de lungă durată pentru un utilizator de sistem.

Valorile limită ale acestor indicatori se stabilesc de ANRE o dată la 5 ani, iar pentru perioada 2021-2025 acestea au fost stabilite după cum urmează:

- o Durata admisă a unei întreruperi **programate**
 - ✓ **8 ore** pentru lucrări de reparații, mentenanță, realizarea racordărilor și reconectărilor;
 - ✓ **12 ore** în cazul scoaterii în reparație a sistemelor de bare a stațiilor electrice de transformare;
- o Durata admisă a unei întreruperi **neprogramate** (avariate):
 - ✓ **12 ore** pentru utilizatorii sistemelor de distribuție din mediul rural;
 - ✓ **6 ore** pentru utilizatorii sistemelor de distribuție din mediul urban;
- o Numărul anual admis de întreruperi **neprogramate** pentru utilizatorii de sistem:
 - din mediul urban:**
 - ✓ **6 întreruperi**, dacă instalația utilizatorului de sistem este racordată la rețeaua electrică de medie tensiune;
 - ✓ **9 întreruperi**, dacă instalația utilizatorului de sistem este racordată la rețeaua electrică de joasă tensiune;
 - din mediul rural:**
 - ✓ **9 întreruperi**, dacă instalația utilizatorului de sistem este racordată la rețeaua electrică de medie tensiune;
 - ✓ **12 întreruperi**, dacă instalația utilizatorului de sistem este racordată la rețeaua electrică de joasă tensiune.

De notat că la depășirea numărului/duratelor întreruperilor neprogramate, cu originea în rețelele electrice de medie tensiune, cât și în cazul tuturor întreruperilor programate, operatorii sistemelor de distribuție au obligația de a constata de sine stătător abaterea și de a achita automat (prin intermediul facturii) compensația calculată pentru fiecare consumator final (utilizator de sistem) afectat. În cazul întreruperilor din rețelele electrice de distribuție de joasă tensiune – pentru a beneficia de compensații consumatorii finali pot înregistra o solicitare prin telefonul serviciului 24/24, poștă, email etc.

Tabelul 12. Situația privind respectarea indicatorilor garantați de continuitate a serviciului de către operatorii de sistem și plata automată a compensațiilor în anul 2023

	Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A.	S.A. „RED Nord”
Respectarea duratei întreruperii <u>programate</u> pentru un utilizator de sistem		
Număr total de întreruperi programate	14 539	27 787
Cu depășirea duratei admise	19	22
Numărul de consumatori pentru care s-a depășit durata admisă a întreruperii	2 735	683
Numărul de compensații plătite	2 483	683
Suma compensațiilor achitate consumatorilor finali (automat), lei	33 626	17 566
Respectarea duratei întreruperii <u>neprogramate</u> pentru un utilizator de sistem		
Total întreruperi neprogramate	8 148	4 005
Cu depășirea duratei admise	346	23
Numărul de consumatori pentru care s-a depășit durata admisă a întreruperii	22 551	1 123
Numărul de compensații plătite	1 437	1 123
Suma compensațiilor achitate consumatorilor finali (automat), lei	39 600	79 621
Indicatori privind numărul anual de întreruperi		
Număr total de întreruperi neprogramate, imputabile OSD, mediu URBAN	2 105	361
Număr total de întreruperi neprogramate, imputabile OSD, mediu RURAL	6 043	1 154
Numărul de consumatori pentru care s-a depășit numărul anual admis de întreruperi	3 391	86
Numărul de compensații plătite	1 624	62
Suma compensațiilor achitate, lei	93 647	2 784

Conform datelor prezentate, pentru depășirea indicatorilor garantați de continuitate, operatorii sistemelor de distribuție au achitat (automat) pe parcursul anului 2023 compensații în valoare de circa **267 mii lei**. Distribuția compensațiilor achitate pentru depășirea fiecărui grup de indicatori garantați este prezentată în următoarea imagine.

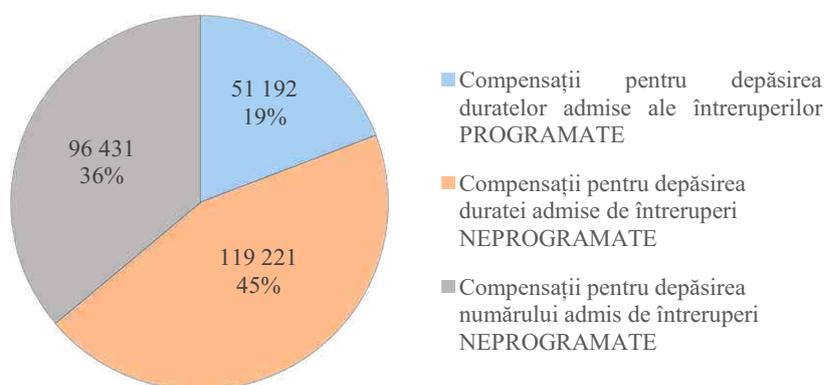

Figura 18. Compensații achitate (lei) și distribuția compensațiilor pe indicatori garantați de continuitate

4.3.2. Soluționarea problemelor legate de calitatea energiei electrice livrate

Potrivit datelor prezentate, nerespectarea caracteristicilor tensiunii normate în punctele de racordare a instalațiilor de utilizare la rețelele electrice de distribuție a generat în anul 2023 pentru OSD obligații de plată a prejudiciilor cauzate în valoare de **703 934 lei**, sume achitate utilizatorilor de sistem (consumatorilor finali) de operatorii sistemelor de distribuție Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. și S.A. „RED Nord” pentru reparația receptoarelor electrice ale consumatorilor finali, defectate în urma livrării de energie electrică cu încălcarea parametrilor de tensiune stabiliți de standardul SM EN 50160:2014 „Caracteristici ale tensiunii în rețelele electrice publice de distribuție”.

În cazul defectării receptoarelor electrice, Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. a plătit consumatorilor finali afectați în mediu câte 1 944 lei, iar S.A. „RED Nord” – 1 463 lei.

De menționat că în teritoriul autorizat al Î.C.S. „Premier Energy Distribution” consumatorii finali se adresează mult mai frecvent pentru repararea prejudiciilor materiale (663 adresări în 2023) comparativ cu S.A. „RED Nord” (9 adresări). În ce privește rata de satisfacere de către operatorii sistemelor de distribuție a cererilor de reparare a prejudiciilor, aceasta constituie 54 % pentru Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. și 89 % pentru S.A. „RED Nord”.

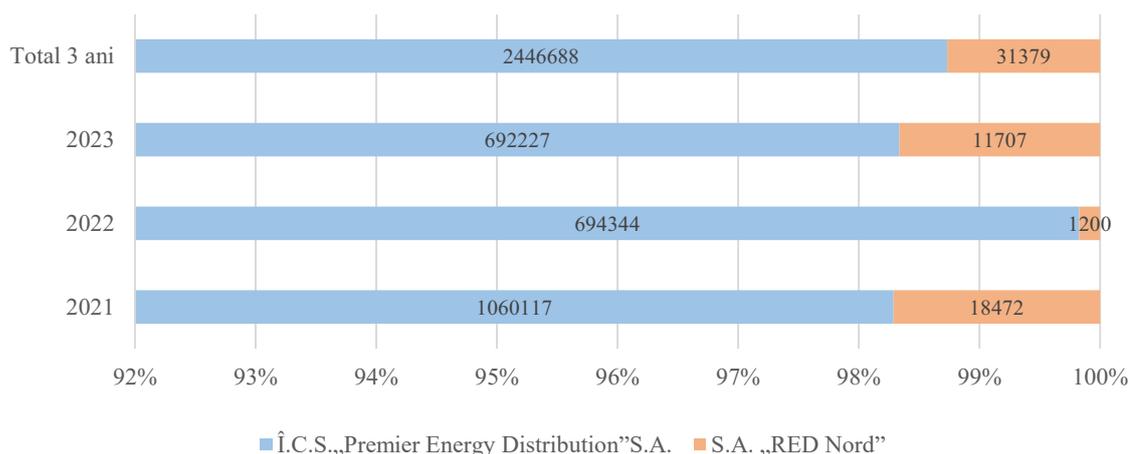

Figura 19. Sumele achitate de OSD în anii 2021-2023 consumatorilor finali pentru repararea prejudiciilor materiale cauzate de livrarea energiei electrice cu încălcarea caracteristicilor normate ale tensiunii

O altă problemă reflectată în Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice, este modul de soluționare a reclamațiilor consumatorilor finali privind caracteristicile tensiunii curentului electric în punctele de racordare la rețelele electrice de distribuție. În majoritatea situațiilor consumatorii finali se plâng de nerespectarea valorilor standard ale tensiunii în rețeaua electrică de distribuție.

Conform punctului 63 din Regulament, operatorii de sistem sunt obligați să soluționeze cerințele consumatorilor finali, legate de supratensiuni, în cel mult 24 de ore din momentul înregistrării solicitării. Din informația prezentată de operatorii sistemelor de distribuție, în anul 2023 la Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. numărul de adresări ale consumatorilor finali, legate de supratensiuni și goluri repetate de tensiune a fost de 7 661 (în creștere comparativ cu anii precedenți). Din numărul total de solicitări primite s-au soluționat, cu încălcarea termenului stabilit de pct. 63 din Regulament, 490 cazuri, ceea ce constituie 6% din total (în anul 2022 – 5%). La S.A. „RED Nord” s-au înregistrat 1 701 de adresări, iar depășiri ale termenului de 24 de ore nu s-au atestat.

În cazul reclamațiilor consumatorilor finali legate de depășirea abaterii admisibile a tensiunii, depuse de consumatorii finali în conformitate cu pct. 65 din Regulament, termenul de soluționare a acestor solicitări este de 30 zile calendaristice. Dacă termenul dat nu se respectă – consumatorii finali au dreptul la compensații bănești (echivalentul bănesc a 25% din energia electrică consumată pe parcursul perioadei în care energia s-a livrat cu încălcarea parametrilor de calitate).

Compensațiile menționate sunt plătite automat de către operatori, fără a fi necesară o cerere suplimentară de plată de la consumatorul final (utilizatorul de sistem).

Operatorul S.A. „RED Nord” a raportat despre 31 reclamații, depuse de consumatorii finali conform pct. 65, iar Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. – 195 reclamații. Conform rapoartelor prezentate, toate reclamațiile au fost soluționate în termen.

4.3.3. Calitatea comercială a serviciilor de distribuție a energiei electrice

Calitatea comercială a serviciilor de distribuție a energiei electrice, în sensul Regulamentului cu privire la calitatea serviciilor de transport și distribuție a energiei electrice, se apreciază în baza următorilor indicatori:

- anunțarea întreruperilor programate;
- eliberarea în termenele stabilite a avizelor de racordare;
- respectarea termenelor de racordare a instalațiilor solicitanților la rețeaua electrică de distribuție;
- respectarea termenelor de reconectare a instalațiilor consumatorilor finali deconectate de la rețeaua electrică.

Potrivit prevederilor din Anexa nr. 3 la Regulament, pentru nerespectarea obligațiilor referitoare la anunțarea întreruperilor programate și eliberarea avizelor de racordare (pct. 89, 90 și 92), în cel puțin 95% din cazuri, operatorii sistemelor de distribuție pot fi penalizați, prin reducerea tarifului pentru serviciul de distribuție a energiei electrice cu 1% pentru fiecare indicator. Dacă însă operatorii sistemelor de distribuție (OSD) încalcă termenele de racordare sau de reconectare a instalațiilor de utilizare ale consumatorilor finali la rețeaua electrică de distribuție, aceștia sunt obligați să achite consumatorilor finali compensații, care se calculează ca 25% din costul serviciului de reconectare sau după caz – racordare, pentru fiecare zi de întârziere.

Conform rapoartelor prezentate, ambii operatori ai sistemelor de distribuție (OSD), cu unele excepții, au respectat cerințele cu privire la anunțarea întreruperilor programate. Anunțarea consumatorilor finali se face prin diferite metode. Astfel, în localitățile rurale se plasează anunțuri pe panourile de la primării și se anunță autoritățile administrației publice locale. În localitățile urbane se fac anunțuri prin intermediul presei scrise, la posturile de televiziune și radio. Informația respectivă este de asemenea accesibilă și pe paginile electronice ale întreprinderilor.

Tablelul 13. Indicatorii calității comerciale, înregistrați de OSD a energiei electrice în anul 2023

		„Premier Energy Distribution” S.A.	S.A. ”RED Nord”
Pct. 89	Anunțarea întreruperilor programate		
	Total întreruperi programate	10 502	27 787
	Întreruperi programate neanunțate	114	0
Pct. 92	Eliberarea avizelor de racordare		
	Cereri de eliberare a avizului de racordare la rețeaua electrică de distribuție a instalațiilor electrice ale potențialilor consumatori finali (10 zile) dintre care:	9 113	3 832
	număr de avize eliberate în termen	8 363	3 827
	număr de refuzuri	749	5
	Cereri de eliberare a avizului de racordare la rețeaua electrică de distribuție a centralelor electrice (30 zile):	1 836	1 109
	număr de avize eliberate în termen	1 498	1 078
	număr de refuzuri	338	31
Pct. 94	Racordarea la rețeaua electrică de distribuție a instalațiilor solicitanților		
	Numărul de cereri de racordare	14 157	2 283
	Numărul de consumatori finali racordați în termen mai mare de 2 zile calendaristice	1	0
	Suma compensațiilor, lei	314,4	0
Pct. 95	Reconectarea instalației de utilizare a consumatorului la rețeaua electrică de distribuție		
	Numărul total de consumatori reconectați	21 685	6 128
	Numărul de consumatori reconectați în termen mai mare de 2 zile calendaristice	1	0
	Suma compensațiilor achitate, lei	68,6	0

Pentru anul 2023, întreprinderea Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. raportează că din cele 10 502 de întreruperi programate, 114 s-au efectuat cu încălcarea obligației de anunțare prealabilă a consumatorilor finali. S.A. „RED Nord” a efectuat 27 787 de întreruperi programate, iar încălcări a obligației de anunțare prealabilă a consumatorilor finali nu s-au atestat.

Avizele de racordare se eliberează cu respectarea termenelor. Numărul de cereri pentru racordarea la rețeaua electrică de distribuție a centralelor electrice, examinate de OSD în anul 2023 a fost de 1 836 (în 2022 – 2 490) la Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. și 1 109 (în 2022 – 1 059) la S.A. „RED Nord”. În general, numărul de cereri de eliberare a avizelor pentru racordarea centralelor electrice este în creștere în raport cu datele pentru anul precedent.

Referitor la respectarea termenelor de racordare și reconectare a instalațiilor de utilizare ale consumatorilor finali la rețeaua electrică de distribuție, s-a raportat despre 1 caz de depășire, pentru care Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. a achitat compensații în sumă de 314,4 lei. În ce privește respectarea termenelor de reconectare (2 zile calendaristice), s-a raportat despre 1 caz de depășire, pentru care Î.C.S. „Premier Energy Distribution” S.A. a achitat compensație în sumă de 68,6 lei.

5. Gaze naturale și energie termică

5.1.1. Evoluția sectorului gazelor naturale

În domeniul reglementării pieței gazelor naturale, ANRE îndeplinește activitatea de monitorizare continuă a relațiilor economice din sectorul gazelor naturale în baza datelor și informațiilor prezentate de către titularii de licențe. Analiza datelor prezentate de către titularii de licențe care au desfășurat activități în sectorul gazelor naturale pe parcursul anului 2023 indică următoarele.

Volumul total al gazelor naturale importate în anul 2023, inclusiv pentru a asigura stocul de securitate a gazelor naturale, constituie 877,0 mil. m³, ceea ce reprezintă o majorare de 0,9 % comparativ cu anul precedent. Importul gazelor naturale în proporție de 93,9 % a fost asigurat de către S.A. „Energocom”, iar alți furnizori au importat 6,1 % din volumele totale de gaze naturale.

Structura importului gazelor naturale în Republica Moldova pentru perioada ianuarie - decembrie 2023 este prezentată în Figura 20.

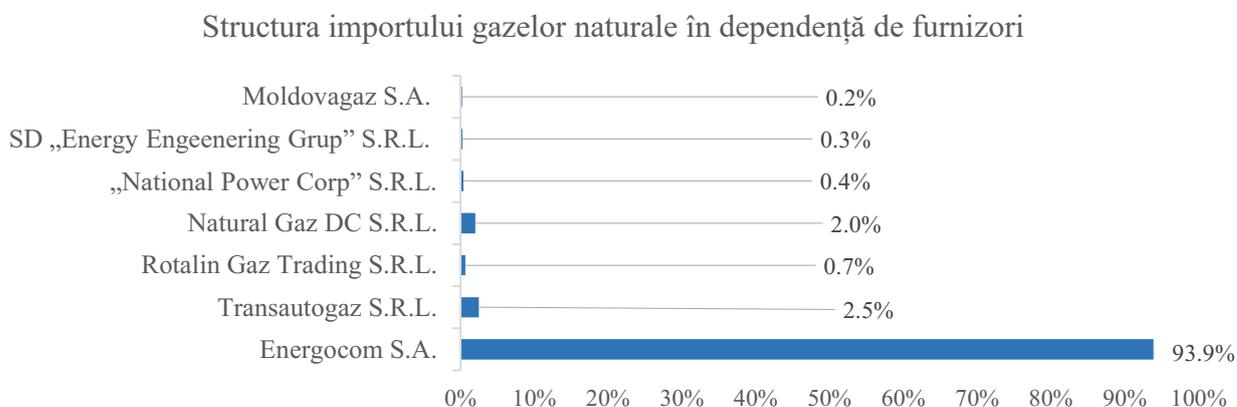

Figura 20. Structura importului gazelor naturale în funcție de furnizori
Sursa: Rapoartele titularilor de licențe

Volumele gazelor naturale importate în perioada ianuarie - decembrie 2023, exprimate în mii m³, sunt prezentate în figura de mai jos.

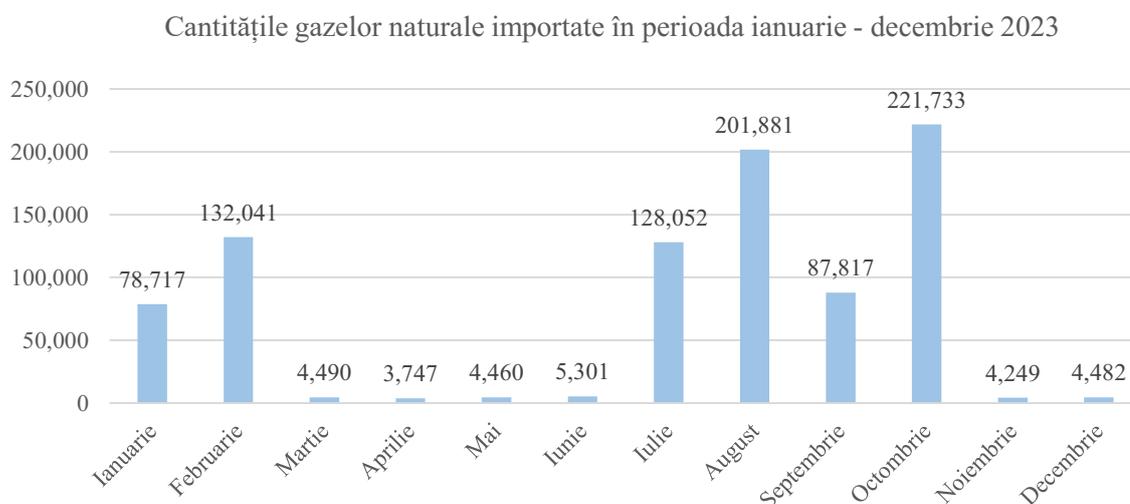

Figura 21. Cantitățile de gaze naturale importate în ianuarie - decembrie 2023, mii m³
Sursa: Rapoartele titularilor de licențe

În temeiul art. 108¹ din Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale, Guvernul prin Hotărârea nr. 668 din 29.09.2022 a desemnat S.A. „Energocom” în calitate de entitate pentru crearea și menținerea stocurilor de securitate de gaze naturale.

Potrivit art. VI alin. (11) din Legea nr. 249/2022, crearea stocurilor de securitate se realizează gradual, conform cantităților stabilite de Guvern, care trebuie să corespundă cu:

- a) nu mai puțin de 4 zile de consum – începând cu 15 septembrie 2022;
- b) nu mai puțin de 8 zile de consum – începând cu 1 octombrie 2023;
- c) nu mai puțin de 10 zile de consum – începând cu 1 octombrie 2024.

Corespunzător, în conformitate cu pct. 6 din Hotărârea Guvernului nr. 668/2022, în anul 2022 S.A. „Energocom” a constituit stocuri de securitate de gaze naturale în mărime de 22,8 mil. m³. În anul 2023, prin Hotărârea Guvernului nr. 331/2023, cantitatea de gaze naturale stocată în calitate de stocuri de securitate s-a stabilit la nivelul de 45,6 mil. m³, respectiv S.A. „Energocom” a mai procurat 22,8 mil. m³ de gaze naturale pentru a fi stocate și pentru a respecta prevederile legale.

Prin urmare, prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 649 din 27.10.2023, modificată prin Hotărârea ANRE nr. 773 din 18.12.2023 au fost aprobate contribuțiile financiare lunare pentru costurile stocurilor de securitate din anul 2022 în valoare de 375,7 mil. lei și prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 251 din 16.04.2024 au fost aprobate contribuțiile financiare lunare pentru costurile stocurilor de securitate din anul 2023 în valoare de 165,7 mil. lei.

De notat că pe parcursul anului 2023 au fost înregistrate rezultate în partea ce privește liberalizarea pieței gazelor naturale. Corespunzător, furnizarea gazelor naturale către consumatorii finali a fost asigurată nu doar de către furnizorii cărora le-a fost impusă obligația de serviciu public, dar de mai mulți furnizori de gaze naturale, inclusiv și la prețuri negociate.

Respectiv, cu o cotă de piață de 92,85 %, a activat furnizorul de gaze naturale S.A. „Moldovagaz”, 2,75 % - S.R.L. „Transautogaz”, 1,97 % - S.R.L. „Natural Gaz D.C.”. Cota de piață a celorlalți furnizori de gaze naturale a constituit – 2,43 %. Totodată, pe parcursul anului 2023 au fost identificate mai multe tranzacții pe piața angro de gaze naturale. Astfel, 4 din cei 12 furnizori de gaze naturale activi pe piața Republicii Moldova au efectuat livrări pe piața angro.

În anul 2023, la furnizorul de gaze naturale S.A. „Moldovagaz” au fost înregistrate 78 cereri de inițiere a procedurii de schimbare a furnizorului de gaze naturale de către consumatori. La situația din 31.12.2023 au fost finalizate 68 cereri de schimbare a furnizorului de gaze naturale din piața reglementată în piața liberă.

Totodată, urmare a Hotărârii Consiliului de Administrație al ANRE nr. 590 din 02 octombrie 2023 privind suspendarea licenței de furnizare a gazelor naturale eliberată S.R.L. „Rotalin Gaz Trading”, 21 146 consumatori finali, din care 20 832 consumatori casnici, au trecut la S.A. „Moldovagaz”, desemnat furnizor de ultimă opțiune.

De notat că conform datelor, volumul gazelor naturale furnizate consumatorilor finali din Republica Moldova atestă o continuă descreștere (Tabelul 14). Astfel, în anul 2023 volumul gazelor naturale furnizate s-a diminuat, comparativ cu anul precedent, cu 144,6 mil. m³ sau cu 17,1 %. Pentru anul 2023 prețul mediu de procurare a gazelor naturale, în mediu, a constituit 783,9 \$/1000 m³, acesta fiind cu 6,9 % mai mic decât cel achitat în anul 2022.

Tabelul 14. Volumele de gaze naturale procurate și furnizate în anii 2019-2023

Indicii	Unitatea de măsură	2019	2020	2021	2022	2023	Modificări			
							2022/2021		2023/2022	
							Suma	%	Suma	%
1. Volumul de gaze naturale procurate – total	mil. m ³	1057.7	1127.0	1205.7	869.2	731.6*	- 336.5	- 27.9	-137.7	-15.8
	mil. lei	4298.7	2934.9	6594.5	13232.7	10414.7	6638.1	100.7	-2818.0	-21.3
2. Prețul mediu de procurare a gazelor naturale	\$/1000 m ³	233.7	148.9	309.5	841.6	783.9	532.1	171.9	-57.7	-6.9
	lei/1000 m ³	4064.3	2604.5	5469.3	15830.6	14236.0	10361,3	189,4	-1 595	-10.1
3. Volumul de gaze naturale furnizat (inclusiv din rețelele de transport) - total	mil. m ³	1015.6	1046.3	1224.7	847.3	702.7	- 377.4	-30.8	-144.6	-17.1
	mil. lei	4834.6	4741.3	6720.4	15309.0	14349.7	8588.6	127.8	-959.3	-6.3
4. Prețul mediu de furnizare a gazelor naturale (cu TVA)	lei/1000 m ³	4760.1	4531.5	5487.6	18068.7	20421.6**	12581.1	229.3	2352.9	13.0

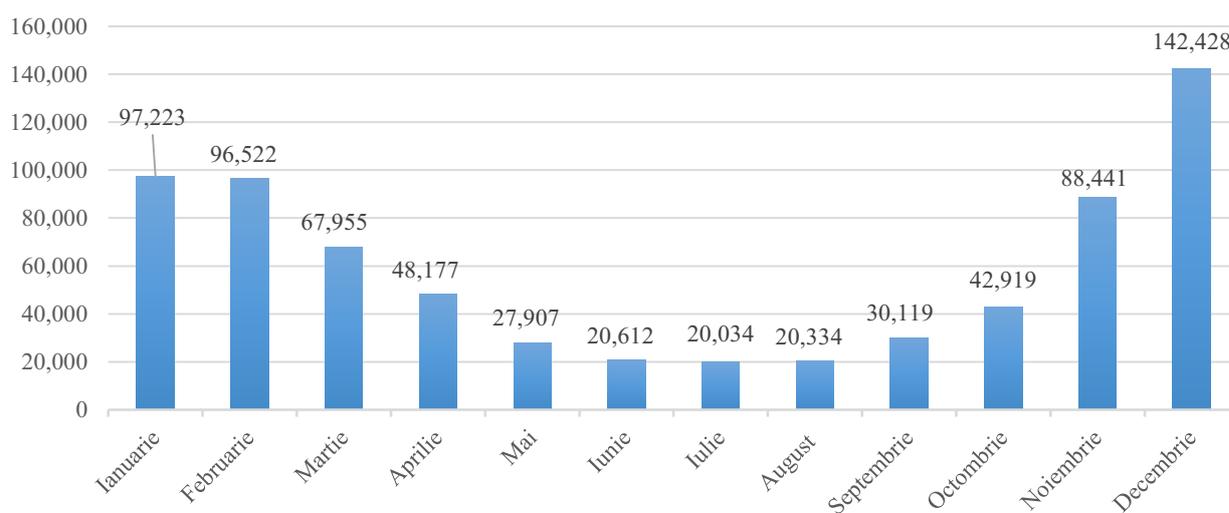
*volumul gazelor naturale procurate de către S.A. „Moldovagaz” și alți titulari de licențe pentru furnizarea gazelor naturale.

** prețul mediu de furnizare a gazelor naturale în anul 2023 nu conține TVA.

Prețul mediu de procurare a gazelor naturale pentru furnizarea ulterioară a acestora, exprimat în lei moldovenești, a înregistrat o ușoară diminuare de la 15 830,6 lei la 14 236,0 lei pentru 1000 m³, cu 1 595 lei/1000 m³ mai mic decât cel din anul 2022 sau cu 10,1 %.

Consumul lunar de gaze naturale pentru perioada ianuarie - decembrie 2023 este prezentat în Figura 22.

Consumul gazelor naturale în perioada 01.01.2023 - 31.12.2023

Figura 22. Consumul lunar al gazelor naturale în ianuarie - decembrie 2023, mii m³

Sursa: Rapoartele titularilor de licențe

Volumele gazelor naturale procurate de către furnizorii de gaze naturale pentru furnizarea ulterioară a acestora au scăzut cu 15,8 %. Astfel, dinamica livrărilor de gaze naturale consumatorilor finali deserviți de către operatorii sistemelor de distribuție (în continuare – OSD) în anul 2023 este în diminuare. Respectiv, volumele gazelor naturale distribuite în anul curent de către OSD afiliați S.A. „Moldovagaz” constituie 656,8 mil. m³, cu 146.5 mil. m³ mai puțin comparativ cu anul 2022 (Tabelul 15). Cea mai mare diminuare a volumelor distribuite, de 30,9 %, a fost înregistrată la operatorul sistemului de distribuție S.R.L. „Bălți-gaz”, urmat de către S.R.L. „Taraclia-gaz” cu o diminuare a volumelor distribuite de 24,8 % și S.R.L. „Gagauz-gaz” cu 23,1%. Alți OSD licențiați, în anul 2023, au distribuit 14,6 mil. m³, cu 21,9 % mai puțin decât în anul precedent.

Dinamica neuniformă a consumului de gaze naturale în teritoriile autorizate ale OSD, a generat modificări ale ponderii acestora în livrările de gaze naturale consumatorilor finali. În mediu,

operatorii sistemelor de distribuție au înregistrat o diminuare de 18,3 % a volumelor de gaze naturale distribuite.

Tabelul 15. Evoluția volumelor de gaze naturale distribuite de către OSD (2021-2023)

Nr	Denumirea întreprinderii	Distribuit, mil. m ³					Ponderea în total, %				
		2021	2022	2023	Modificări		2021	2022	2023	Modificări	
					2022/2021 %	2023/2022 %				2022/2021 p.p.	2023/2022 p.p.
1	S.R.L. „Chișinău-gaz”	661.8	481.6	389.2	-27.2	-19.2	56.3	58.6	58.0	+2.2	-0.6
2	S.R.L. „Ialoveni-gaz”	91.7	68.1	55.7	-25.8	-18.1	7.8	8.3	8.3	+0.5	0.0
3	S.R.L. „Bălți-gaz”	93.5	52.7	36.4	-43.7	-30.9	8.0	6.4	5.4	-1.6	-1.0
4	S.R.L. „Edineț-gaz”	51	26.3	22.8	-48.3	-13.6	4.3	3.2	3.4	-1.1	0.2
5	S.R.L. „Florești-gaz”	43.6	27.7	23.6	-36.6	-14.5	3.7	3.4	3.5	-0.3	0.2
6	S.R.L. „Orhei-gaz”	43.4	32.3	36.3	-25.5	12.4	3.7	3.9	5.4	+0.2	1.5
7	S.R.L. „Ștefan Vodă-gaz”	21.9	15.2	12.3	-30.8	-18.7	1.9	1.8	1.8	0	0.0
8	S.R.L. „Găgăuz-gaz”	47.1	32.9	25.3	-30.2	-23.1	4.0	4.0	3.8	0	-0.2
9	S.R.L. „Cahul-gaz”	30.2	22.4	18.0	-26.0	-19.5	2.6	2.7	2.7	+0.1	0.0
10	S.R.L. „Taraclia-gaz”	15.3	10.9	8.2	-28.9	-24.8	1.3	1.3	1.2	0	-0.1
11	S.R.L. „Cimișlia-gaz”	19	13.7	11.1	-27.9	-19.3	1.6	1.7	1.6	0	0.0
12	S.R.L. „Ungheni-gaz”	28.4	19.6	17.9	-31.0	-8.7	2.4	2.4	2.7	0	0.3
13	S.R.L. „Rotalin Gaz Trading”		14.6	11.4		-21.9		1.8	1.7		-0.1
14	S.R.L. „Nord Gaz Sîngerei”		2.3	2.0		-16.5		0.3	0.3		0.0
15	Alți OSD		1.7	1.2		-0.6		0.2	0.2		0.0
	Total	1174.8	822.0	671.4	-30.0	-18.3	100	100	100		

Sursa: Rapoartele titularilor de licențe

Volumele gazelor naturale utilizate de fiecare din categoriile de consumatori în perioada anilor 2021 - 2023 sunt reflectate în Tabelul 16.

Tabelul 16. Structura furnizării gazelor naturale pe categorii de consumatori (2021 - 2023)

Categoriile de consumatori	2021		2022		2023		2022 / 2021		2023 / 2022	
	mil. m ³	%	mil. m ³	%	mil. m ³	%	mil. m ³	%	mil. m ³	%
Consumul de gaze naturale, total	1224.7	100.0	847.3	100.0	702.7	100.0	-377.4	-30.8	-144.6	-17.1
incl.: consumatori casnici	461.6	37.7	343.8	40.6	287.2	40.9	-117.8	-25.5	-56.6	-16.5
consumatori noncasnici, din care:	763.0	62.3	503.4	59.4	415.5	59.1	-259.6	-34.0	-88.0	-17.5
sectorul energetic	390.9	31.9	252.8	29.8	214.5	30.5	-138.1	-35.3	-38.2	-15.1

Sursa: Rapoartele titularilor de licențe

Comparativ cu anii precedenți, volumele gazelor naturale furnizate consumatorilor finali sunt în diminuare considerabilă continuă. Așadar, consumul gazelor naturale la consumatorii casnici s-a diminuat în anul 2023 cu - 56,6 mil. m³ sau cu 16,5 %.

Diminuarea semnificativă a consumului de gaze naturale în anul 2023 comparativ cu perioada anului precedent, cu 88,0 mil. m³ sau cu 17,5 %, a fost înregistrată la consumatorii noncasnici. Consumul de către sectorul energetic (producătorii de energie termică/electrică) este în descreștere cu 38,2 mil. m³ sau cu 15,1 %. Factorul semnificativ care a dus la diminuarea consumului de gaze naturale în sectorul energetic a fost faptul că S.A. „Termoelectrică” în anul de gestiune, suplimentar la gazele naturale consumate în scopuri tehnologice, la sursa 1 (CET 2), pentru producerea energiei electrice și termice a utilizat surse alternative de combustibil – păcură.

Dezvoltarea sistemului de gaze naturale este o prioritate a titularilor de licențe stabilită de Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale și actele normative de reglementare a activităților licențiate, care se realizează prin implementarea planurilor de dezvoltare a rețelelor de gaze naturale și a planurilor anuale de investiții. Principalele funcții și obligații ale titularilor de licențe prevăd exploatarea, întreținerea, modernizarea și dezvoltarea rețelelor de gaze naturale în condiții de siguranță, de fiabilitate și de eficiență, cu respectarea prevederilor menite să asigure protecția

mediului. La fel, aceștia au obligația să asigure capacitatea pe termen lung a rețelelor de gaze naturale pentru a acoperi cererile rezonabile, elaborând și executând planuri de dezvoltare a rețelelor de gaze naturale, asigurând securitatea aprovizionării cu gaze naturale și fiabilitatea sistemului de gaze naturale pe teritoriul Republicii Moldova.

Transportul gazelor naturale s-a realizat de doi titulari de licențe - operatori ai sistemului de transport (OST) SRL „Moldovatrangaz” și SRL „Vestmoldtrangaz”, care au avut în exploatare **1682,5 km** de rețele de transport. La fel, în anul 2023 a fost actualizat planul de dezvoltare pentru următorii 10 ani 2023-2032 al OST SRL „Vestmoldtrangaz”, cu includerea proiectelor investiționale ale proprietarului de rețea SRL „Moldovatrangaz”, care ulterior a fost aprobat de Consiliul de Administrație al ANRE, deoarece a fost desemnat provizoriu SRL „Vestmoldtrangaz” în calitate de operator al sistemului de transport al gazelor naturale în Republica Moldova.

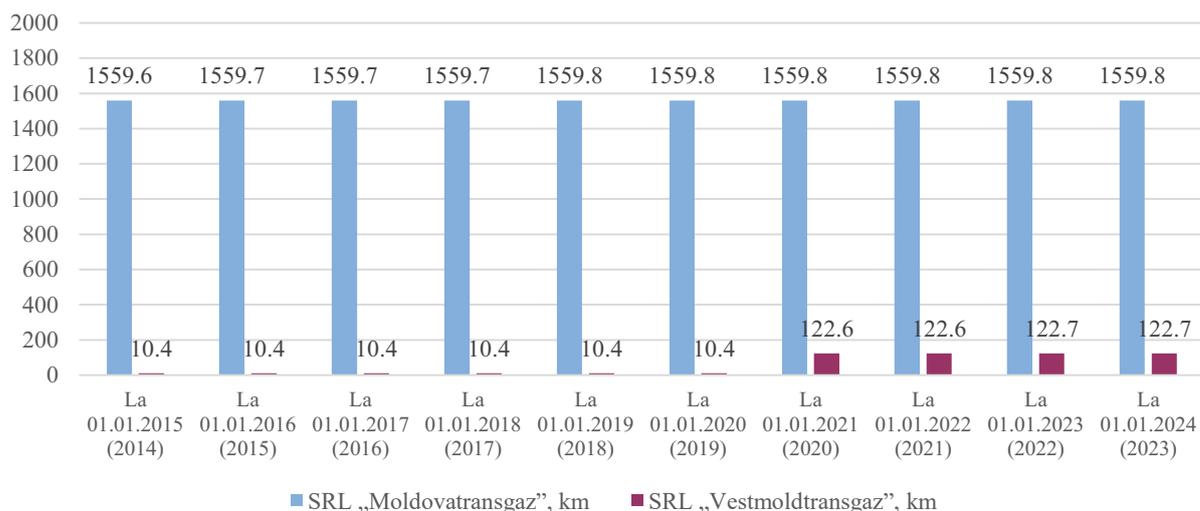

Figura 23. Dinamica rețelelor de transport al gazelor naturale la OST din Republica Moldova în anii 2014-2023

Ambii OST au transportat în total 1835,8 mil. m³ de gaze naturale. Comparativ cu anul 2022, în 2023 volumele gazelor naturale transportate revenite la 1 km de rețea de transport la OST SRL „Moldovatrangaz” a constituit 0,7 mil. m³/1 km, iar la OST SRL „Vestmoldtrangaz” acesta a constituit 6,4 mil. m³/1 km. În mediu, la 1 km de rețea de transport în anul 2023 i-a revenit un volum de 1,1 mil. m³ și este în creștere cu 0,1 mil. m³ față de anul 2022, perioadă cu cel mai redus nivel al utilizării rețelelor de transport. Dinamica volumelor de gaze naturale transportate care revin la 1 km de rețea de transport (indicatorul utilizării rețelei de transport) aflate în exploatare la OST în anii 2014-2023 este prezentată în Figura 24.

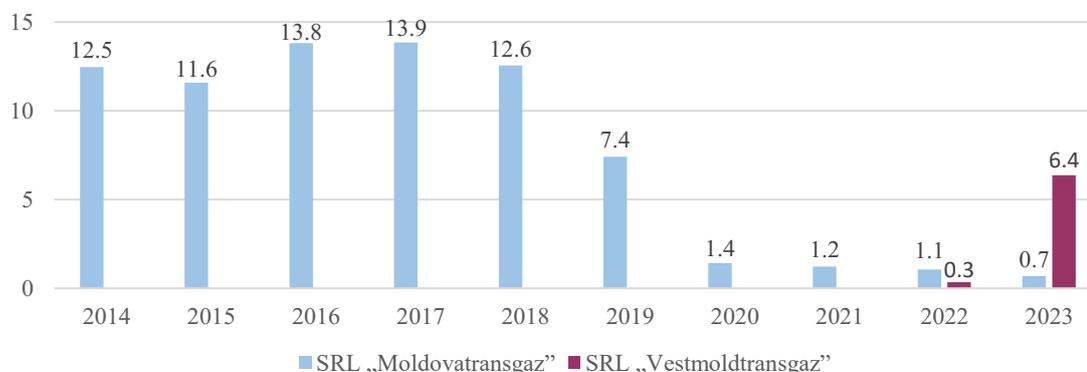

Figura 24. Dinamica volumelor de gaze naturale transportate care revin la 1 km de rețea de transport ale OST în anii 2014-2023, mil. m³/1 km

Dezvoltarea rețelelor de distribuție a gazelor naturale rămâne, la fel, o prioritate și a titularilor de licențe pentru distribuția gazelor naturale – operatori ai sistemelor de distribuție (OSD) pentru a asigura capacitatea pe termen lung a rețelelor de distribuție. Acest fapt se confirmă prin creșterea lungimii rețelelor de distribuție aflate în exploatare la majoritatea OSD. În anul 2023 a fost actualizat planul de dezvoltare ale OSD ÎM „Rotalin Gaz Trading” SRL pentru următorii 3 ani 2024-2026, care ulterior a fost aprobat de Consiliul de Administrație al ANRE. Dinamica extinderii rețelelor de distribuție este prezentată în Tabelul 17. Cea mai mare creștere a lungimii rețelelor de distribuție a gazelor naturale a fost înregistrată la SRL „Orhei-gaz” cu 87,1 km, SRL „Chișinău-gaz” cu 79,1 km, și SRL „Ialoveni-gaz” cu 47,4 km.

Tabelul 17. Dinamica extinderii rețelelor de distribuție a gazelor naturale în Republica Moldova în anii 2016-2023, km

Nr	Denumirea întreprinderii	Lungimea rețelelor de distribuție a gazelor naturale								Creștere	
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022 ¹⁾	2023	km	%
1	S.R.L. „Chișinău-gaz”	2979,5	3034,5	3130,3	3187,6	3274,6	3373,8	3449,9	3529,0	79,1	2,2%
2	S.R.L. „Ialoveni-gaz”	3541	3558,2	3588,4	3647,3	3688,2	3737,4	3755,6	3803,0	47,4	1,2%
3	S.R.L. „Bălți-gaz”	1804,5	1826,5	1847,6	1871,7	1896,4	1967,8	2009,9	2019,7	9,8	0,5%
4	S.R.L. „Edineț-gaz”	1883,8	1909,7	1924,5	1947,7	1976,2	2008,2	2024,9	2037,4	12,5	0,6%
5	S.R.L. „Florești-gaz”	1578,4	1582,9	1599,9	1621,1	1650,4	1705,1	1748,8	1767,5	18,7	1,1%
6	S.R.L. „Orhei-gaz”	2027,9	2060,8	2125,6	2170,9	2232,4	2320,5	2386,5	2473,6	87,1	3,5%
7	S.R.L. „Ștefan Vodă-gaz”	1404	1406,1	1413,7	1427,5	1444,1	1466,9	1521,9	1530,2	8,3	0,5%
8	S.R.L. „Găgăuz-gaz”	1890,7	1901,3	1905,8	1921,9	1929,1	1943,1	1953	1957,3	4,3	0,2%
9	S.R.L. „Cahul-gaz”	1394,4	1420,8	1438,9	1471,6	1497	1537,7	1561,4	1573,1	11,7	0,7%
10	S.R.L. „Taraclia-gaz”	627,4	633,7	635	635,7	638	640,6	644,1	644,7	0,6	0,1%
11.	S.R.L. „Cimișlia-gaz”	1264,2	1277,7	1326,3	1357	1403,8	1448,2	1473,4	1508,3	34,9	2,3%
12	S.R.L. „Ungheni-gaz”	1354,9	1386,7	1489,5	1537,1	1597,1	1654,1	1694,9	1721,8	26,9	1,6%
13	ÎCS „Nord Gaz - Sîngerei” SRL	66,9	69,6	72,4	73,4	75,8	88,7	92,1	92,3	0,2	0,2%
14	ÎM „Rotalin Gaz Trading” SRL	1128,5	1115,1	1132,3	1181,1	1229,8	1297,6	1332,3	1345,5	13,2	1,0%
15	„Candelux Com” SRL	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,0	0,0%
16	„Proalfa Service” SRL	3,2	3,5	3,5	3,6	3,6	3,8	4,1	4,1	0,0	0,0%
17	FPC „Lăcăuș” SRL	15,8	15,8	15,8	18,2	18,2	18,2	23,3	23,3	0,0	0,0%
18	SRL „BV Group Company”	77,9	77,9	77,9	77,9	80,1	80,1	80,1	80,1	0,0	0,0%
19	SRL „Compania Doboș”	0	8,4	10,2	22,8	23,6	24,5	42,5	0,0	-42,5	0,0%
Total	km	23043,7	23289,9	23738,3	24174,8	24659,2	25317,1	25799,6	26118,9	319,3	1,2%
OSD	Creștere, km	275,6	246,2	448,4	436,5	484,4	657,9	482,5	319,3	x	x

Notă: ¹⁾ Începând cu anul 2022 din informație sunt excluși titularii de licențe pentru distribuția gazelor naturale cărora li s-au retras licențele de activitate („Darnic-Gaz” SA, SRL „NIAGORS”, SRL „Belvilcom”), iar începând cu anul 2023 (SRL „Compania Doboș”), la fel, și acelor titulari de licențe cărora li s-au eliberat autorizații pentru sisteme de distribuție închise a gazelor naturale (SRL „Pielart Service”).

La situația 31.12.2023 în Republica Moldova de către OSD se exploatează cca 26,1 mii km de rețele de distribuție de diferite presiuni, din care 94,1 % sunt în exploatare la OSD afiliați SA „Moldovagaz”, iar 5,9 % din rețele revin altor OSD, a vedea Figura 25.

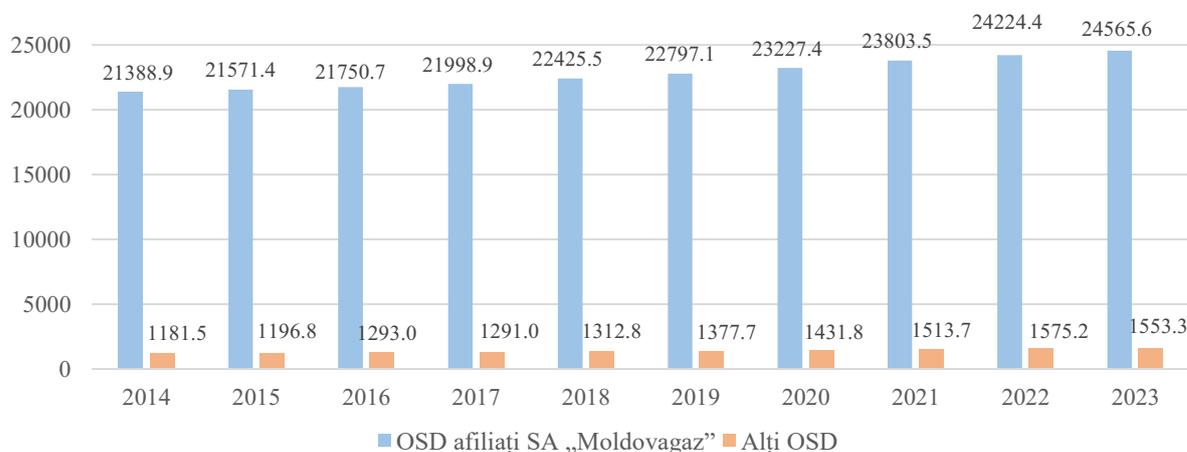

Figura 25. Dinamica extinderii rețelelor de distribuție a gazelor naturale la OSD în Republica Moldova în anii 2014 - 2023, km

Conform rapoartelor prezentate de OSD la situația din 31.12.2023 distribuția de gaze naturale se efectua pentru 825179 de consumatori din care: 809190 consumatori casnici și 15989 consumatori noncasnici. Din totalul consumatorilor 799206 sau 96,9 % se deservesc de OSD afiliați SA „Moldovagaz”, iar 25973 de consumatori sau 3,1 % se deservesc de alți OSD. Concentrația medie a consumatorilor la 1 km de rețea de distribuție la OSD afiliați SA „Moldovagaz” rămâne constantă de 32,5, iar la alți OSD a înregistrat o ușoară creștere, care la finele anului 2023 a atins un indicator de 16,7 consumatori la 1 km, Figura 26.

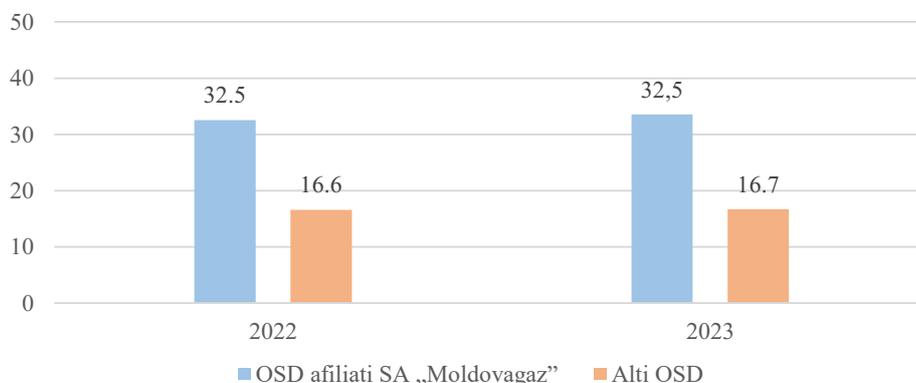

Figura 26. Concentrația medie a consumatorilor racordați la 1 km de rețea de distribuție la OSD în anii 2022-2023

În sectorul gazelor naturale al Republicii Moldova consumurile tehnologice și pierderile tehnice de gaze naturale (CTPT) au loc atât în rețelele de transport, cât și în rețelele de distribuție. Reducerea CTPT în sectorul de gaze naturale este un important obiectiv specific stabilit în Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030 și este un indicator al activității eficiente a tuturor operatorilor de sistem. CTPT în rețelele de transport al gazelor naturale sunt generate la stațiile de comprimare, la stațiile de măsurare, la stațiile de predare, cât și în conducte. Începând cu anul 2011 în rețelele de transport ale SRL „Moldovatransgaz” este înregistrată o tendință evidentă de micșorare a volumelor de gaze naturale utilizate ca CTPT. În anul 2023 în rețelele de transport ale OST - SRL „Moldovatransgaz” au fost înregistrate CTPT de 0,796 mil. m³ sau cu 58,4 mil. m³ mai puțin decât cele înregistrate în anul 2011 (Figura 27).

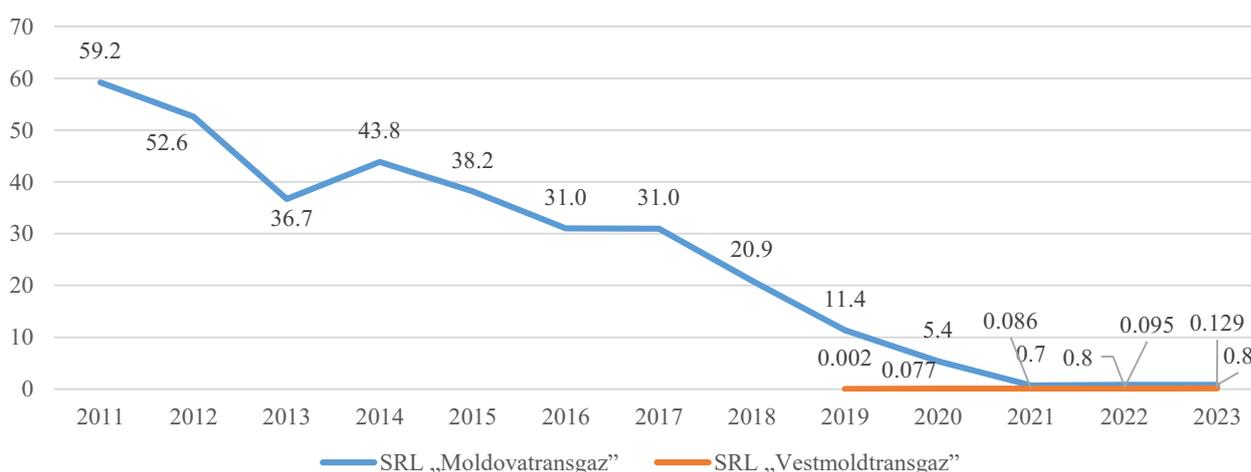

Figura 27. Dinamica consumurilor tehnologice și al pierderilor tehnice de gaze naturale în rețelele de transport ale OST în anii 2011-2023, mil m³

Referitor la CTPT în rețelele de distribuție în perioada 2011-2023 la OSD, la fel, s-a înregistrat o dinamică pozitivă în reducerea CTPT de gaze naturale, astfel acestea s-au micșorat cu cca 4,47 mil. m³ sau cca 20,1 % în raport cu anul 2022, (Figura 28).

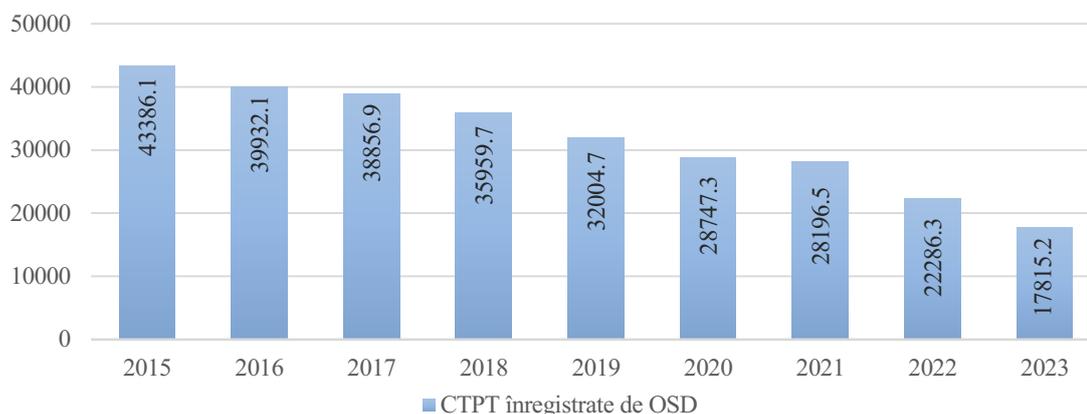

Figura 28. Dinamica consumurilor tehnologice și al pierderilor tehnice de gaze naturale în rețelele de distribuție ale OSD în anii 2011-2023, mii m³

În conformitate cu Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale, în anul 2022 ANRE a stabilit modul de determinare al consumului tehnologic și al pierderilor de gaze naturale în rețelele de transport, în rețelele de distribuție a gazelor naturale. Acesta se justifică prin stabilirea trendului de reducere al consumului tehnologic și al pierderilor de gaze naturale pe perioada valabilității metodologiilor tarifare și implementarea mecanismelor de stimulare a eficienței, ținând cont de obiectivele stabilite și de volumele de gaze naturale injectate în rețelele de transport și în rețelele de distribuție a gazelor naturale. Este de menționat că la capitolul consumurilor tehnologice și pierderilor tehnice mai sunt necesare eforturi organizatorice și investiționale pentru a diminua pierderile în rețelele de gaze naturale.

În perioada anilor 2014-2023, în conformitate cu prevederile legislației și a actelor normative de reglementare, ANRE a aprobat planurile de investiții ale titularilor de licențe din sectorul gazelor naturale în valoare totală de 4841,3 mil. lei, din care:

- pentru activitatea de transport – 3764,1 mil. lei ce constituie 77,8 %;
- pentru activitatea de distribuție – 1033,1 mil. lei sau 21,3%;
- pentru activitatea de furnizare a gazelor naturale – 44,1 mil. lei sau 0,9 % din investițiile planificate în sectorul gazelor naturale.

Investițiile realizate de titularii de licențe în secțiune pe activitățile licențiate, sunt prezentate în Figurile 29 - 31. Pentru perioada anilor 2014-2022 este indicată valoarea realizată a investițiilor aprobată de către ANRE în scopuri tarifare, iar pentru anul 2023 este indicată valoarea realizată de către titularii de licențe, care după finalizarea procesului de examinare, urmează a fi acceptate în scopuri tarifare de către ANRE.

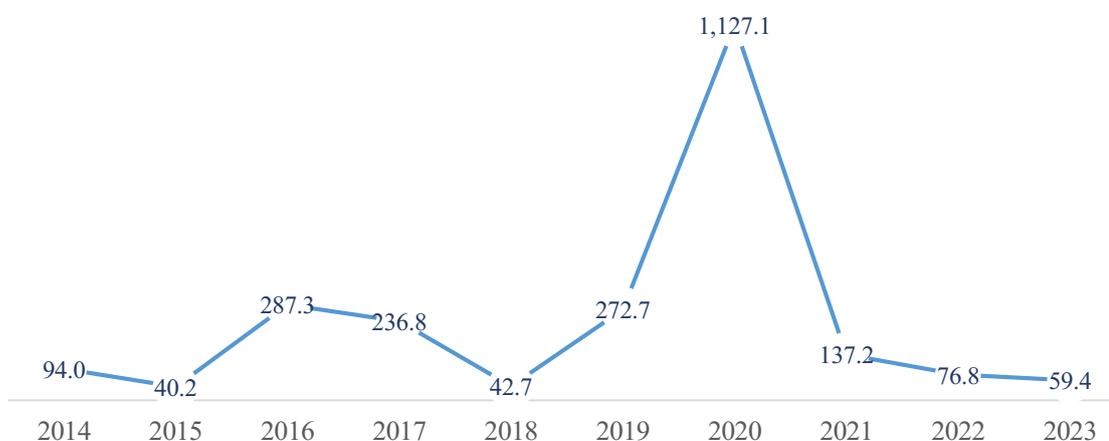

Figura 29. Dinamica investițiilor realizate în activitatea de transport al gazelor naturale în anii 2014-2023, mil. lei

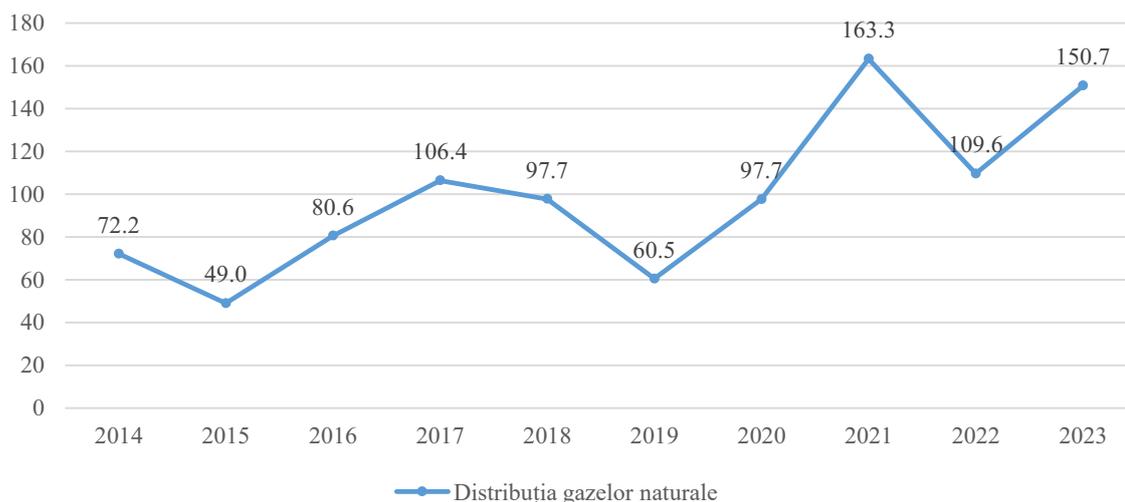

Figura 30. Dinamica investițiilor realizate în activitatea de distribuție a gazelor naturale în anii 2014-2023, mil. lei

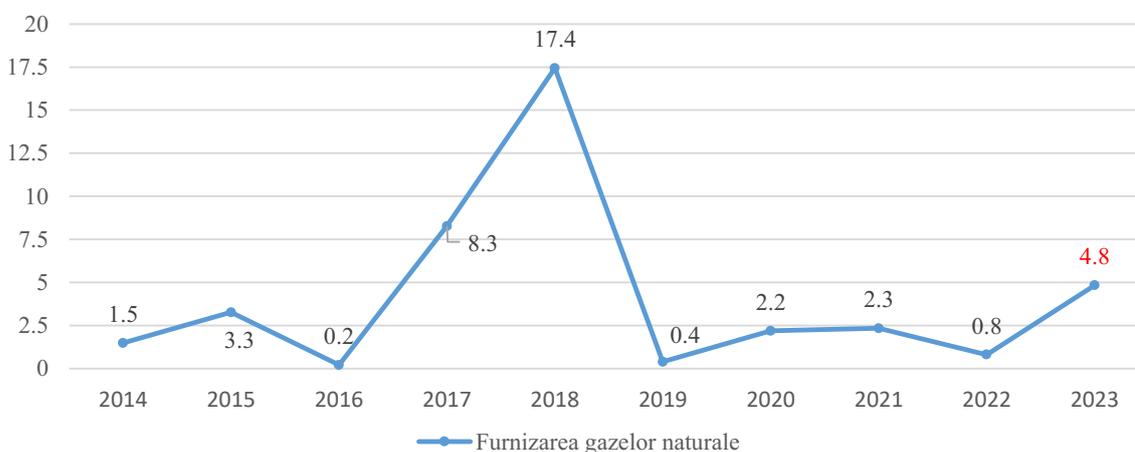

Figura 31. Dinamica investițiilor realizate în activitatea de furnizare a gazelor naturale în anii 2014-2023, mil. lei

Nivelul mediu de realizare a investițiilor în perioada anilor 2014-2022 a constituit 70,3 % din investițiile aprobate. În special, la activitatea de transport al gazelor naturale s-au realizat 63,1 % din investițiile planificate, în activitatea de distribuție – 95,6 %, iar în activitatea de furnizare a gazelor naturale – 93,4 %.

Pentru anul 2023 ANRE a aprobat planurile de investiții ale titularilor de licențe cu o valoare totală de circa 226,5 mil. lei. Din totalul investițiilor aprobate – 30,5 % revin la activitatea de transport al gazelor naturale, 67,5 % - la activitatea de distribuție, iar 2,0 % - la activitatea de furnizare a gazelor naturale. În conformitate cu Legea nr. 108 din 27.05.2016 cu privire la gazele naturale titularul de licență urmează să prezinte ANRE până la 30 aprilie raportul privind realizarea investițiilor pentru anul precedent.

Conform rapoartelor prezentate de titularii de licențe pentru distribuția gazelor naturale, la situația din 31.12.2023 în Republica Moldova (fără unitățile administrativ-teritoriale din stânga Nistrului) din 1533 de localități, la rețelele de distribuție a gazelor naturale au acces 964 de localități ce constituie un nivel mediu de 62,9 %. Accesul este confirmat prin existența, în aceste localități, a rețelelor de distribuție a gazelor naturale la care sunt racordați consumatori finali. Informația privind nivelul de acces la rețelele de gaze naturale al localităților din raioanele Republicii Moldova, actualizată la situația din 31.12.2023, este prezentată în Tabelul 18.

Tabelul 18. Informația privind nivelul de acces la rețelele de gaze naturale al localităților din raioanele Republicii Moldova la situația din 31.12.2023

Nr. de ord.	Denumirea municipiului, raionului	Total localități	din care:			Localități cu acces la rețelele de gaze naturale							
			Municipii	Orașe	Comune și sate	Total		din care:					
						Localități	Nivel de acces	Municipii		Orașe		Comune și sate	
								Localități	Nivel de acces	Localități	Nivel de acces	Localități	Nivel de acces
1	Chișinău	35	1	6	28	33	94,3%	1	100,0%	6	100,0%	26	92,9%
2	Anenii Noi	45		1	44	40	88,9%			1	100,0%	39	88,6%
3	Strășeni	39	1	1	37	37	94,9%	1	100,0%	1	100,0%	35	94,6%
4	Criuleni	43		1	42	43	100,0%			1	100,0%	42	100,0%
5	Dubăsari	15			15	15	100,0%					15	100,0%
6	Ialoveni	34		1	33	30	88,2%			1	100,0%	29	87,9%
7	Bălți	3	1		2	3	100,0%	1	100,0%			2	100,0%
8	Sîngerei	70		2	68	27	38,6%			2	100,0%	25	36,8%
9	Glodeni	35		1	34	12	34,3%			1	100,0%	11	32,4%
10	Rîșcani	55		2	53	27	49,1%			2	100,0%	25	47,2%
11	Fălești	76		1	75	16	21,1%			1	100,0%	15	20,0%
12	Edineț	49	1	1	47	19	38,8%	1	100,0%	1	100,0%	17	36,2%
13	Dondușeni	30		1	29	12	40,0%			1	100,0%	11	37,9%
14	Ocnîța	33		3	30	26	78,8%			3	100,0%	23	76,7%
15	Briceni	39		2	37	30	76,9%			2	100,0%	28	75,7%
16	Florești	74		3	71	57	77,0%			3	100,0%	54	76,1%
17	Soroca	68	1		67	24	35,3%	1	100,0%			23	34,3%
18	Drochia	40		1	39	26	65,0%			1	100,0%	25	64,1%
19	Orhei	75	1		74	59	78,7%	1	100,0%			58	78,4%
20	Rezina	41		1	40	31	75,6%			1	100,0%	30	75,0%
21	Șoldănești	33		1	32	19	57,6%			1	100,0%	18	56,3%
22	Telenești	54		1	53	23	42,6%			1	100,0%	22	41,5%
23	Cimișlia	39		1	38	31	79,5%			1	100,0%	30	78,9%
24	Basarabeasca	10		1	9	8	80,0%			1	100,0%	7	77,8%
25	Leova	40		2	38	28	70,0%			2	100,0%	26	68,4%
26	Hîncești	63	1		62	18	28,6%	1	100,0%			17	27,4%
27	Ștefan Vodă	26		1	25	26	100,0%			1	100,0%	25	100,0%
28	Căușeni	48		2	46	35	72,9%			2	100,0%	33	71,7%
29	UTA Găgăuzia	32	2	1	29	31	96,9%	2	100,0%	1	100,0%	28	96,6%
30	Cahul	55	1		54	50	90,9%	1	100,0%			49	90,7%
31	Cantemir	51		1	50	17	33,3%			1	100,0%	16	32,0%
32	Ungheni	74	1	1	72	25	33,8%	1	100,0%		0,0%	24	33,3%
33	Călărași	44		1	43	38	86,4%			1	100,0%	37	86,0%
34	Nisporeni	39		1	38	23	59,0%			1	100,0%	22	57,9%
35	Taraclia	26		2	24	25	96,2%			2	100,0%	23	95,8%
Total Republica Moldova		1533	11	44	1478	964	62,9%	11	100,0%	43	97,7%	910	61,6%

*Notă: Datele sunt fără unitățile administrativ-teritoriale din stânga Nistrului.

În top-ul celor 10 raioane cu cel mai înalt nivel de acces la rețelele de gaze naturale, fără mun. Chișinău și Bălți, ca și în anul 2022, sunt: raioanele Criuleni, Dubăsari și Ștefan Vodă cu un nivel de 100 %; UTA Găgăuzia - 96,9 %; Taraclia - 96,2 %; Strășeni - 94,9 %; Cahul - 90,9 %; Anenii Noi - 88,9 %; Ialoveni - 88,2 % și raionul Călărași - 86,4 %. Sub nivelul mediu sunt 13 raioane, iar cele 5 raioane cu nivelul cel mai scăzut de acces la rețelele de gaze naturale sunt: Fălești - 21,1 %; Hîncești - 28,6 %; Cantemir - 33,3 %; Ungheni - 33,8 % și Glodeni - 34,3 %, (Figura 32).

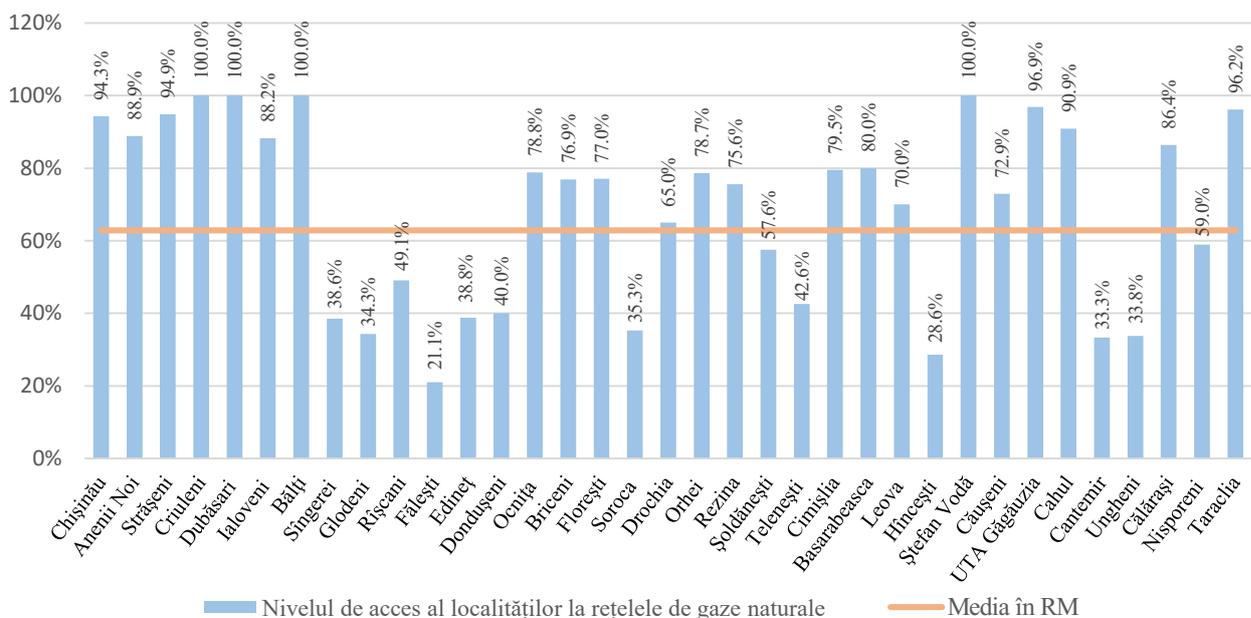

Figura 32. Nivelul de acces la rețelele de gaze naturale al localităților din raioanele Republicii Moldova, la 31.12.2023

Din 964 de localități, în care există rețele de distribuție a gazelor naturale, în 916 de localități (95,0 %) își desfășoară activitatea de distribuție a gazelor naturale cei 12 operatori ai sistemelor de distribuție afiliați SA „Moldovagaz”, iar alți 3 titulari de licențe pentru distribuția gazelor naturale au teritoriul autorizat în 48 de localități (5,0 %), a vedea Tabelul 19. Totodată este de menționat că ceilalți 4 titulari activi de licențe pentru distribuția gazelor naturale (SRL „Candelux Com”, SRL „Proalfa-Service”, FPC „Lăcătuș” SRL și SRL „Faitec-M”) au ca teritoriu autorizat unele cartiere și zone restrânse din localitățile alimentate cu gaze naturale, dar cu un număr mic de consumatori finali (Tabelul 19) .

Tabelul 19. Informația privind activitatea titularilor de licențe pentru distribuția gazelor naturale în localități, la situația din 31.12.2023

Titulari de licențe pentru distribuția gazelor naturale	Localități cu acces la RDGN			din care:					
	Total		Nivel de acces la rețelele de gaze naturale, %	Municipii		Orașe		Sate și comune	
	Localități	Cota, %		Total	Nivel de acces, %	Total	Nivel de acces, %	Total	Nivel de acces, %
Afiliați SA „Moldovagaz” - 12 titulari de licențe	916	95,0%	59,8%	10	90,9%	41	93,2%	865	58,5%
Alți 3 titulari de licențe, inclusiv:	48	5,0%	3,1%	1	9,1%	2	4,5%	45	3,0%
1 ÎM „Rotalin Gaz Trading” SRL	41	4,3%	2,7%	1	9,1%	1	2,3%	39	2,6%
2 ÎCS „Nord Gaz Singerei” SRL	1	0,1%	0,1%	0	0,0%	1	2,3%	0	0,0%
3 SRL „BV Group Company”	6	0,6%	0,4%	0	0,0%	0	0,0%	6	0,4%
TOTAL	964	100,0%	62,9%	11	100,0%	43	97,7%	910	61,6%

Comparativ cu anul 2022, în anul 2023 nivelul de acces al localităților la rețelele de distribuție a gazelor naturale a crescut cu 0,2 %. Astfel, accesul la rețelele de gaze naturale este asigurat în toate cele 11 municipii, în orașe nivelul de acces la rețele este de 97,7 %, iar unicul oraș care nu are acces la rețelele de gaze naturale este orașul Cornești din raionul Ungheni. De notat că, în anul 2023, numărul satelor și comunelor cărora le este asigurat accesul la rețelele de gaze naturale s-a majorat până 910 din numărul total 1478 (61,6 %), în creștere cu 3 localități. Activitatea în aceste localități o desfășoară SRL „Bălți-gaz” (s. Ciuciulea din raionul Glodeni și s. Chetriș, raionul Fălești), SRL „Ungheni-gaz” (s. Morenii Vechi din raionul Ungheni).

5.1.2. Tarifele și prețurile reglementate la gazele naturale

În anul 2023 ANRE a examinat solicitările OSD cu privire la aprobarea tarifelor reglementate pentru serviciul de distribuție a gazelor naturale. Corespunzător, pe parcursul anului 2023, ANRE a aprobat tarife reglementate pentru serviciul de distribuție a gazelor naturale distincte pentru fiecare OSD în parte. Totodată, au fost examinate solicitările furnizorilor de gaze naturale S.A. „Moldovagaz” și S.R.L. „Rotalin Gaz Trading” cu privire la aprobarea/ajustarea prețurilor reglementate la gazele naturale, furnizori pentru care a fost impusă obligația de serviciu public, în contextul art. 89 și art. 90 din Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale. În cazul furnizorului S.A. „Moldovagaz” prețurile reglementate la gazele naturale au fost diminuate cu 41,6 % comparativ cu perioada precedentă, factorul principal care a condiționat micșorarea prețurilor la gazele naturale furnizate consumatorilor finali fiind diminuarea prețului mediu anual de procurare a gazelor naturale importate.

Reprezentarea grafică a evoluției prețurilor medii în MDL și \$ pentru gazele naturale furnizate consumatorilor finali este reflectată în Figurile 33 și 34.

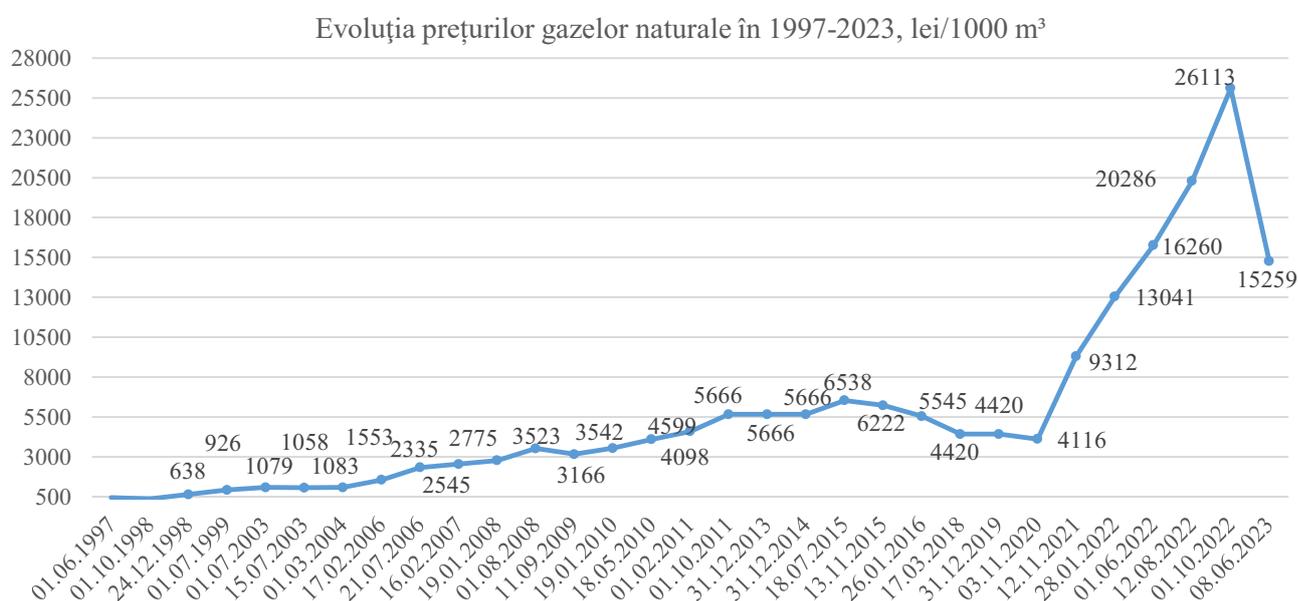

Figura 33. Evoluția prețurilor medii la gazele naturale în 1997-2023, MDL/1000 m³

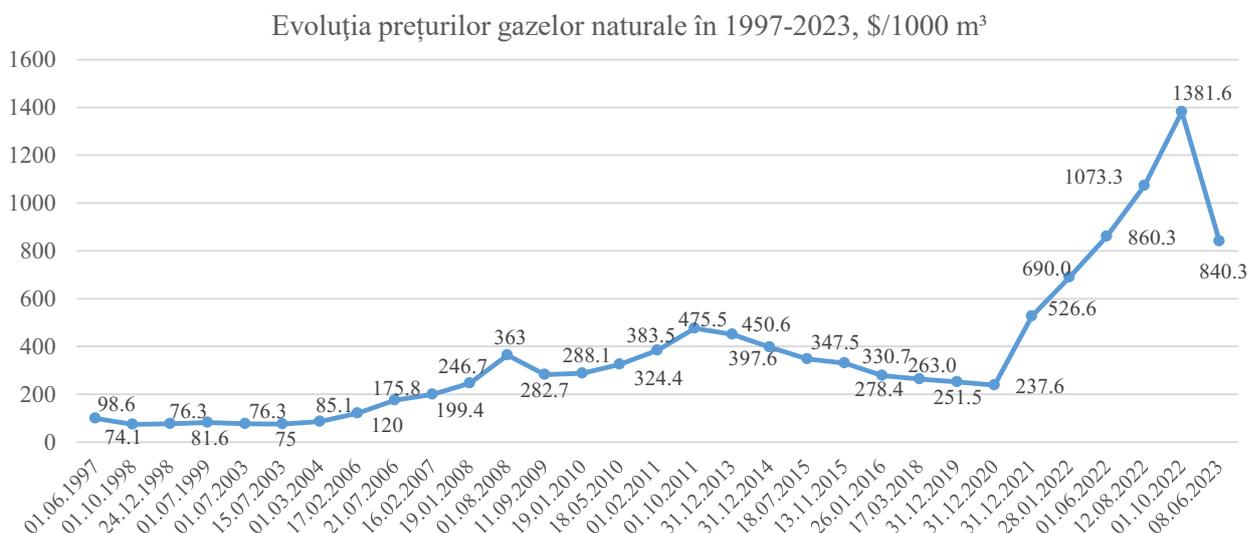

Figura 34. Evoluția prețurilor medii la gazele naturale în 1997-2023, USD/1000 m³

5.1.3. Calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale

Conform art. 68, alin. (1) din Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale: „Calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale se evaluează în baza indicatorilor de calitate, stabiliți de Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale, care reflectă continuitatea livrării gazelor naturale, parametrii de calitate a gazelor naturale livrate și calitatea relațiilor dintre operatorul de sistem și utilizatorii de sistem. ANRE stabilește indicatori generali de calitate, care se calculează pentru operatorul de sistem, și indicatori garantați, care vizează utilizatorul de sistem individual, precum și valorile minime ale indicatorilor de calitate, care se actualizează în funcție de situația obiectivă din sectorul gazelor naturale și de cerințele utilizatorilor de sistem”.

Potrivit art. 7, alin. (1), lit. l) din Legea nr 108/2016, ANRE: „elaborează și aprobă Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale, monitorizează respectarea de către operatorii de sistem a acestuia, inclusiv a indicatorilor de calitate”.

Reieșind din competențele de reglementare expres prevăzute de legislația primară incidentă sectorului gazelor naturale și din necesitatea consolidării mecanismului de control al activității desfășurate de către titularii de licențe, prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 498 din 25.09.2023, Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale 422/2019 a suferit anumite modificări și completări ulterioare, orientate spre optimizarea serviciilor prestate de către operatorii de sistem astfel încât, calitatea și accesibilitatea acestora să crească în mod semnificativ. Prin urmare, în vederea asigurării calității serviciilor prestate utilizatorilor de sistem, au fost introduși indicatori de calitate suplimentari care vor permite ANRE să evalueze fiecare dintre componentele activității desfășurate de către titularii de licențe.

Pentru evaluarea calității serviciului de transport și de distribuție a gazelor naturale, precum și pentru monitorizarea respectării de către operatorii de sistem a indicatorilor de calitate definiți în Regulament, potrivit prevederilor pct. 65, alin. 1) din actul normativ nominalizat, OST și/sau OSD au obligația de a transmite la ANRE, până la data de 1 martie a fiecărui an, pentru anul precedent, raportul privind calitatea serviciului de transport și/sau de distribuție a gazelor naturale.

Reieșind din obligațiile prevăzute de Regulament, OSD și OST au prezentat ANRE în modul și termenul stabilit rapoartele privind valorile realizate ale indicatorilor de calitate pentru anul de activitate 2023, care se referă la:

- **Continuitatea livrării gazelor naturale** (valorile SAIDI, SAIFI și mai nou - CAIDI, datele privind întreruperile programate și neprogramate);
- **Calitatea comercială a serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale** (eliberarea avizului de racordare solicitanților, racordarea și reconectarea la rețeaua de gaze naturale, durata medie de procesare a reclamațiilor/sesizărilor).

Indicatorii de calitate realizați de către operatorii de sistem asigură o evaluare integrată a performanței serviciului de transport și de distribuție a gazelor naturale, concomitent, făcând posibilă identificarea problemelor cu care se confruntă operatorii în cadrul activității desfășurate, precum și utilizatorii de sistem/consumatorii finali deserviți de către aceștia.

Indicatorii menționați sunt structurați în:

indicatori de calitate generali – care permit evaluarea calității serviciilor prestate de operatorii sistemului de transport și/sau distribuție, se calculează la nivel de întreprindere, iar pentru nerespectarea valorilor limită stabilite în Regulament, ANRE este în drept să reducă tarifele de transport și/sau distribuție al gazelor naturale cu **până la 10 % din valoarea tarifului respectiv**;

indicatori de calitate garantați – permit evaluarea calității serviciilor prestate de operatorii de transport și/sau de distribuție în raport cu fiecare utilizator de sistem, iar în cazul nerespectării valorilor minime ale acestor indicatori, consumatorii finali/utilizatorii de sistem afectați au dreptul de a beneficia de **compensații bănești individuale** care urmează a fi achitate de operatorul de sistem.

Notă: Cu referire la compensațiile bănești, reieșind din necesitatea asigurării unui mecanism efectiv de compensare a prejudiciilor cauzate consumatorilor afectați de prestarea unor servicii necalitative și a prevenirii situațiilor de neachitare de către operatorii de sistem a compensațiilor respective (din considerentul că „nu a parvenit vre-o cerere”), ANRE a introdus în noua redacție a Regulamentului *mecanismul de plată automată a compensațiilor bănești* (pentru nerespectarea tuturor indicatorilor de calitate, fără careva excepții) – fapt ce presupune acordarea compensațiilor de către operatorul de sistem, fără a fi necesară o solicitare din partea utilizatorilor de sistem.

Analiza calității serviciului de transport și de distribuție a gazelor naturale s-a efectuat în baza datelor reflectate în rapoartele prezentate de către titularii de licențe din sectorul gazelor naturale – 18 operatori ai sistemelor de distribuție și 2 operatori ai sistemului de transport.

I. Continuitatea livrării gazelor naturale

Operatorul de sistem este obligat să asigure continuitatea livrării gazelor naturale consumatorilor finali și utilizatorilor de sistem, în conformitate cu valorile indicatorilor de calitate. Pentru a asigura livrarea gazelor naturale în mod continuu și fiabil, operatorii de sistem au dreptul să limiteze și/sau să întrerupă prestarea serviciului de distribuție/transport pentru timpul necesar executării lucrărilor de dezvoltare, reabilitare, reparație, exploatare, modernizare a rețelei de gaze naturale.

Valorile SAIDI, SAIFI și CAIDI

Pentru evaluarea continuității serviciului, suplimentar indicatorilor garantați de calitate utilizați în acest scop (numărul anual și durata întreruperilor programate/neprogramate), Regulamentul stabilește și indicatori generali de calitate: SAIDI - durata medie a întreruperii în rețeaua de distribuție a gazelor naturale, SAIFI - frecvența medie a întreruperilor în rețeaua de distribuție, cu includerea adițională a indicatorului CAIDI – durata medie a unei întreruperi pentru un loc de consum. Indicatorii generali de calitate se înregistrează și se calculează anual doar de către operatorii sistemului de distribuție, în baza informației cu privire la întreruperile înregistrate. Indicatorii generali de continuitate (SAIDI, SAIFI și CAIDI) se calculează în funcție de durata întreruperii, numărul de locuri de consum afectate de întrerupere și numărul de locuri de consum deservite de întreprindere în perioada de referință.

Pentru anul 2023, durata medie a întreruperilor neprogramate și programate produse în rețelele de distribuție a gazelor naturale a fost înregistrată și calculată de către 14 operatori ai sistemului de distribuție din cei 18 existenți. Conform datelor prezentate de către cei 4 titulari de licențe care nu au înregistrat valorile SAIDI și respectiv, SAIFI și CAIDI, întreruperi planificate și neplanificate pe parcursul anului 2023 nu au avut loc.

Tabelul 20. Valorile SAIDI înregistrate de către OSD în anul 2023.

Întreprindere	SAIDI (întreruperi neprogramate), minute			SAIDI (întreruperi programate), minute
	CI (cauze interne)	AT (acțiunea terților)	CS (condiții speciale)	
1. SRL „Chișinău-gaz”	2.4	5.1	0.04	288.6
2. SRL „Bălți-gaz”	0.19	5	0.04	260.5
3. SRL „Edineț-gaz”	3.75	65.38	145.9	220.58
4. SRL „Florești-gaz”	2.38	31.48	0.00	194.5
5. SRL „Orhei-gaz”	2.7	7.6	0.00	136.4
6. SRL „Cimișlia-gaz”	0	37.6	0.00	832.4
7. SRL „Ștefan Vodă-gaz”	0.00	1.1	0.00	70.2
8. SRL „Găgăuz-gaz”	7.14	4.59	0.00	2430
9. SRL „Cahul-gaz”	4.55	8.69	0.00	6239.3
10. SRL „Taraclia-gaz”	0	14.7	0.42	4413.5
11. SRL „Ungheni-gaz”	0	0	1.8	229.3
12. SRL „Ialoveni-gaz”	0	32.6	0.00	1158.7
13. ÎCS Nord gaz-Sîngerei SRL	0.48	0	0	23.4
14. SRL „Rotalin Gaz Trading	595.6	85.5	0	0.1
SAIDI _{mediu} 2023		76		1178

Analizând situația în dinamică, pentru o perioadă de 3 ani (2021-2023), constatăm că valoarea indicatorului SAIDI mediu pe țară (calculat în baza valorilor înregistrate de către 14 titulari de licențe), s-a micșorat pentru întreruperile neprogramate - cu 7.5 minute în anul 2022 față de 2021, în timp ce valoarea SAIDI mediu înregistrată în 2023 scoate în evidență o creștere cu 38 minute comparativ cu anul 2022. În ce privește valoarea SAIDI înregistrată pentru întreruperile cu caracter planificat, similar întreruperilor neprogramate, observăm o evoluție fluctuantă în perioada de referință 2021-2023. Vorbim de o creștere cu 361 minute în anul 2022 comparativ cu 2021, în timp ce în 2023, valoarea SAIDI mediu pe țară indică o scădere cu 462 minute față de valoarea înregistrată în 2022: $SAIDI_{\text{mediu } 2021} = 1279 \text{ minute} / SAIDI_{\text{mediu } 2022} = 1641 \text{ minute} / SAIDI_{\text{mediu } 2023} = 1178 \text{ minute}$ (Tabelul 21).

Tabelul 21. Întreruperi neprogramate și programate

SAIDI mediu (anul de activitate)	Întreruperi neprogramate, minute	Întreruperi programate, minute
2021	45	1279
2022	38	1641
2023	76	1178

În ordinea celor expuse, considerăm că datele privind indicatorii generali de calitate pentru cele 2 categorii de întreruperi (programate/neprogramate) prezentate de către OSD pe parcursul a 3 ani, sunt insuficiente pentru a avea o statistică clară care ar asigura o imagine exactă a situației privind *continuitatea livrării gazelor naturale*. Se face necesară acumularea de date suficiente (colectate pe parcursul mai multor ani, similar sectorului electroenergetic) privind întreruperile programate/neprogramate care se produc în rețeaua de distribuție a gazelor naturale, astfel încât, indicatorul general de calitate SAIDI să ne dea efectul propus.

Valorile SAIDI înregistrate de OSD în anul de activitate 2023, vor servi la crearea bazei de date statistice cu privire la întreruperi și ulterior vor fi luate în considerare de ANRE la stabilirea și aprobarea limitelor admisibile ale indicatorului SAIDI pentru fiecare OSD.

Potrivit pct. 10 din Regulament „...*Limitele admisibile ale indicatorului SAIDI se vor stabili și se vor aproba printr-o hotărâre a Consiliului de Administrație al ANRE, separat pentru fiecare OSD, după analiza datelor statistice despre întreruperi acumulate pentru o perioadă de cel puțin 5 ani, începând cu anul de activitate 2021.*”

Întreruperi programate (ÎP)

La nivelul anului 2023, în urma analizei datelor raportate, constatăm operarea a **7823** întreruperi programate (cu 512 cazuri mai mult față de anul 2022, cu 796 mai puțin ca în 2021 și cu 4753 cazuri de întreruperi programate realizate mai mult comparativ cu anul de activitate 2020), legate de executarea lucrărilor de întreținere a rețelei de gaze naturale, reparații curente, racordare și modernizare – lucrări necesare pentru exploatarea fiabilă a rețelei.

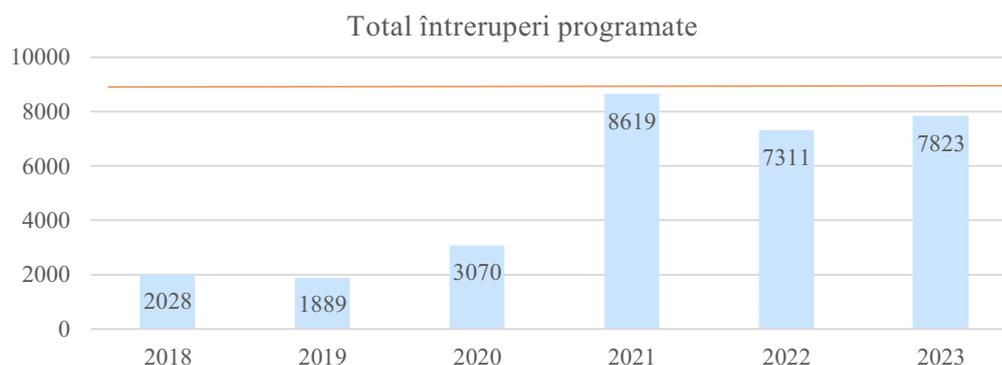

Figura 35. Dinamica întreruperilor programate pe parcursul perioadei 2018-2023

Din totalul de întreruperi, **7816 cazuri (99 %)** au fost înregistrate de către operatorii de sistem din cadrul S.A. „Moldovagaz” și 7 cazuri de alți operatori de sistem, în timp ce 4 titulari de licențe („Proalfa-Service” SRL, FPC „Lăcătuș” SRL, „Candelux-Com” SRL și „BV Group Company” SRL) nu au operat nici o întrerupere cu caracter planificat. Cele mai multe întreruperi programate au fost înregistrate de către SRL „Chișinău-gaz” – 3361 cazuri (cu 1123 cazuri mai mult ca în anul 2022), ceea ce constituie 43 % din totalul de cazuri pe țară, fiind urmată de SRL „Cahul-gaz” – cu 1911 cazuri sau 24.4 %.

Tablelul 22. Date cu privire la întreruperile programate din rețelele de distribuție a gazelor naturale, 2023

Total	Total întreruperi	Durata admisibilă						
		2 ore	5 ore	36 ore	48 ore	72 ore	120 ore	< 120 ore Presiune înaltă
		Presiune joasă/medie						
	7823	1274	2666	3664	99	58	50	12
	100 %	16.3 %	34 %	46.8 %	1.3 %	0.7 %	0.6 %	100 %
OSD afiliați S.A. „Moldovagaz”	7816	1274	2666	3658	98	58	50	12
	99 %							
Alți OSD	7	0	0	6	1	0	0	0
	1 %							

Ce ține de *Durata întreruperilor*, 11 titulari de licențe din cei 14 care au operat întreruperi cu caracter planificat au informat ANRE despre respectarea cerințelor privind indicatorul de calitate respectiv, indicând prin prezentare de date încadrarea în limitele admisibile a duratei întreruperilor programate specificate pentru fiecare tip de lucrări în parte, cu lichidarea ulterioară a lor în termen normativ și-n proporție deplină. Cu referire la operatorii de sistem care au raportat inclusiv, și cazuri de depășire a duratei admisibile de 2 ore, categoria „*lucrări de montare, instalare sau reamplasare a aparatelor de utilizare pentru încălzire locală dintr-un apartament din blocul locativ*”, se numără: SRL „Florești-gaz” - 6 întreruperi, SRL „Edineț-gaz”- 1 întrerupere și SRL „Orhei-gaz” - 1 întrerupere. Potrivit argumentelor invocate de către operatori, depășirile înregistrate se datorează faptului că lucrările au fost inițial planificate și ulterior, realizate în conformitate cu prevederile legale în vigoare, valabile până la modificarea Regulamentului cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale – valoarea admisibilă în acea perioadă constituind 8 ore.

La nivel de țară, starea de lucruri se prezintă în felul următor: la nivelul de presiune medie și joasă au fost înregistrate 16.3 % - întreruperi cu durata de 2 ore; 34 % - cu durata de 5 ore; 46.8 % - cu durata de 36 ore, 1.3 % - cu durata de 48 ore, 0.7 % - cu durata de 72 ore și cu durata de 120 ore, au fost înregistrate 0.6 % din numărul total de întreruperi, în timp ce la nivelul de presiune înaltă au fost înregistrate 12 întreruperi cu caracter planificat.

În termenele și condițiile stabilite de Regulament, operatorul de sistem **informează din timp consumatorii proprii despre data și durata sistării livrării gazelor naturale.**

Informarea trebuie să fie clară, corectă și deplină.

În urma analizei informației prezentate, se conturează o situație de respectare a cerințelor privind informarea consumatorilor finali deserviți despre sistarea livrării gazelor naturale. Informația respectivă a fost pusă la dispoziția consumatorilor prin metodele prevăzute în actul de reglementare: lipirea de afișe (anunțuri) la limita de proprietate a consumatorilor finali și/sau utilizatorilor de sistem, anunțuri publice realizate prin intermediul mass-media, prin poștă/poșta electronică sau fax (pentru consumatorii noncasnici). Adicional, informația dată a fost plasată și pe pagina WEB a operatorilor de sistem.

Comunicarea cu privire la întreruperi a fost făcută cu 3 zile calendaristice anterior întreruperii programate, indicându-se motivul, data și ora întreruperii, precum și data/ora reluării prestării serviciului.

Analizând indicatorul de calitate întreruperi programate, realizat în anul de activitate 2023, concluzionăm că similar anului de activitate 2022, toți OSD au îndeplinit condiția pentru performanța indicatorului aferent obligației operatorilor de sistem de a informa consumatorii finali despre întreruperile în livrarea gazelor naturale care urmează a fi realizate.

Întreruperi neprogramate (ÎN)

Responsabilitatea pentru continuitatea serviciului poate fi pusă-n seama operatorilor de sistem doar parțial, deoarece din totalul întreruperilor produse în rețea, nu toate au loc din culpa lor. În cazurile când este periclitată sănătatea/viața oamenilor ori integritatea bunurilor, pentru prevenirea sau extinderea avariilor în instalațiile/echipamentele rețelei de transport/distribuție și alte situații cu caracter de urgență, operatorului de sistem îi revine obligația de a sista serviciul de livrare a gazelor naturale către utilizatori, urmând să depună toate eforturile pentru reducerea duratei întreruperilor.

În baza informațiilor prezentate de titularii de licențe, constatăm că pe parcursul anului de referință, au fost înregistrate 573 de întreruperi neprogramate, din care 527 sau 92 % - la operatorii sistemului de distribuție afiliați S.A. „Moldovagaz” și 46 cazuri, sau 8 % - alți operatori.

Dacă în anul de activitate 2018 numărul întreruperilor neprogramate înregistrate (149 cazuri) au cunoscut o scădere considerabilă, de 40 %, comparativ cu anul 2017 (248 cazuri), concluzionăm că începând cu anul 2019 (198 cazuri), valoarea înregistrată ne indică o creștere ușoară a sistărilor cu caracter avariat. Pentru anul 2019, vorbim de o creștere cu 32.8 %, față de anul 2018, în anul de activitate 2020, se observă o creștere semnificativă a numărului de întreruperi neprogramate, cu 52.4 % comparativ cu anul precedent, în timp ce în 2021-2022, remarcăm din nou o ușoară scădere a numărului de întreruperi neprogramate. Cu privire la anul de referință – 2023, cele 573 de cazuri înregistrate ne indică o creștere a numărului de întreruperi neprogramate cu 66.3 % comparativ cu anul 2022 (Figura 36).

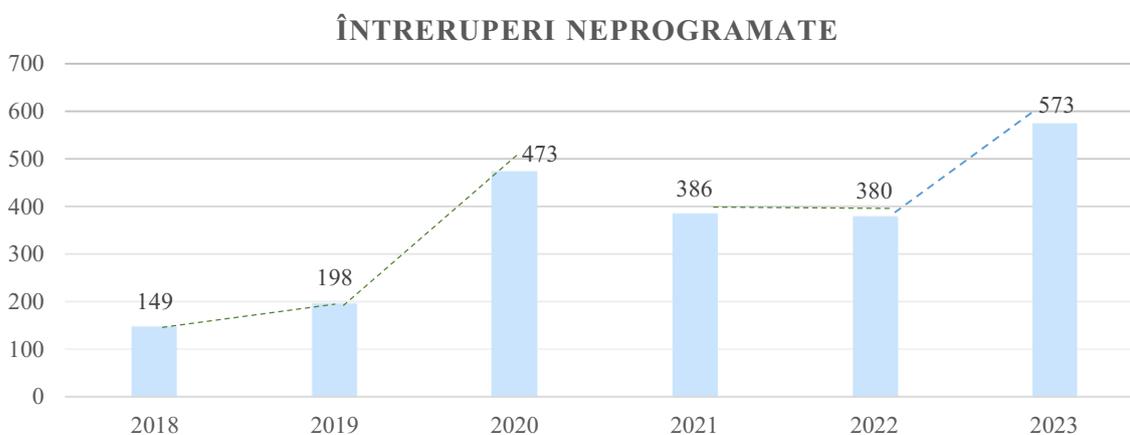

Figura 36. Dinamica întreruperilor neprogramate pe parcursul perioadei 2018-2023

Lider la capitoul dat este operatorul sistemului de distribuție SRL „Cahul-gaz”, care a înregistrat un număr de 222 întreruperi avariate (cu 81 cazuri mai mult comparativ cu anul de activitate 2022), din care 219 întreruperi au avut o durată de până la 36 ore/2 întreruperi cu durata de până la 48 ore/1 întrerupere – cu durata de până la 72 ore.

Din totalul de 573 de întreruperi cu caracter neprogramat înregistrate la nivel de țară, majoritatea au fost condiționate de evenimente cauzate de terțe persoane, prin: deteriorarea rețelei de gaze naturale subterane urmare a lucrărilor de terasament neautorizate, deteriorarea rețelei de gaze naturale supraterane urmare a accidentelor rutiere, umplerea rețelei de gaze naturale cu apă în urma conectărilor ilicite.

Totalizând informația expusă privind indicatorii generali de calitate (SAIDI) înregistrați și indicatorii garantați de calitate (durata/numărul întreruperilor) pentru întreruperile neprogramate, concluzionăm că, în anul 2023, la nivel de țară, se conturează o situație de creștere a numărului de

întreruperi neprogramate care s-au produs în rețeaua de distribuție a gazelor naturale, în timp ce durata întreruperilor date a cunoscut o scădere considerabilă.

Cu referire la obligația operatorilor de sistem de a informa utilizatorii de sistem despre întreruperile neprogramate, datele comunicate ne vorbesc despre faptul că utilizatorii de sistem/consumatorii finali au fost informați în măsură deplină despre motivul întreruperii și despre termenul preconizat pentru reluarea serviciului, cu respectarea termenului normativ prevăzut pentru informarea consumatorilor afectați de întreruperile neprogramate. Pentru OST, termenul dat este de până la 6 ore, iar pentru OSD – până la 12 ore.

***Mențiune** - conform pct. 38 din Regulament, indicatorul de calitate (în continuare – IC) *Informarea despre întreruperile programate și neprogramate* se consideră respectat dacă este îndeplinită condiția: $IC \geq 98 \%$ - pentru OST și $IC \geq 95 \%$ - pentru OSD. Pentru nerespectarea valorilor IC stabilite, potrivit pct. 42, ANRE este în drept să reducă tariful pentru serviciul de transport și de distribuție cu până la 10 %.

Referitor la continuitatea serviciului de transport al gazelor naturale, S.R.L. „Vestmoldtransgaz”, desemnată în anul 2023 în calitate de operator al sistemului de transport al gazelor naturale în Republica Moldova, a raportat date privind continuitatea serviciului prezentate de către S.R.L. „Moldovatrangaz” pentru perioada 01.01.2023 - 19.09.2023 și respectiv „Vestmoldtransgaz” S.R.L., perioada 20.09.2023 - 31.12.2023. Conform datelor furnizate, în anul de referință au fost operate 8 întreruperi cu caracter planificat.

Totalizând informația expusă, cu excepția cazurilor de depășire a duratei întreruperilor operate de către OST, concluzionăm respectarea de către titularii de licențe a prevederilor Regulamentului privind *continuitatea serviciului*:

- **întreruperile programate** au fost realizate cu informarea prealabilă (în termen normativ de 3 zile calendaristice) a consumatorilor finali și/sau utilizatorilor de sistem și lichidate în termenul prevăzut de Regulament;

- în cazul **întreruperilor neprogramate**, vorbim de o redresare a situației. Operatorii de sistem au acționat în vederea eficientizării lucrului echipelor operative, reușind astfel reducerea duratei întreruperilor, lichidarea incidentelor fără depășirea termenelor reglementate, reducerea gradului de afectare a consumatorilor finali și utilizatorilor de sistem.

Suplimentar, s-a reușit și îmbunătățirea evidenței consumatorilor finali/utilizatorilor de sistem afectați de întrerupere. Dacă în anii precedenți au fost constatate erori privind evidența situațiilor descrise în Regulament, pentru anii de activitate 2021, 2022 și 2023, inclusiv, toți OSD au raportat cu exactitate datele solicitate de ANRE.

II. Calitatea și regimurile de livrare a gazelor naturale

Regulamentul cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale stabilește obligația operatorului de sistem de a asigura livrarea gazelor naturale utilizatorilor de sistem, la parametrii de calitate a gazelor naturale, stabiliți în standardele de calitate aprobate de organismul național de standardizare.

În vederea aplicării indicatorilor de calitate și monitorizării situației privind calitatea și regimurile de livrare a gazelor naturale, în Regulament este prevăzută și obligația operatorilor de sistem de a raporta date cu privire la numărul de reclamații ale consumatorilor finali cu privire la presiunea gazelor naturale adresate operatorului, precum și numărul de reclamații procesate în termen normativ. Concomitent, a fost modificat și termenul reglementat, sau durata admisibilă de procesare a reclamațiilor referitor la nerespectarea nivelului necesar al presiunii gazelor naturale – termenul de 30 de zile calendaristice a fost substituit cu 15 zile lucrătoare. Adicional, au fost introduse și compensații bănești care urmează a fi achitate consumatorilor afectați pentru depășirea/nerespectarea termenului normativ, prevăzut pentru:

- *verificarea la fața locului a presiunii gazelor naturale și remedierea situațiilor de livrare a gazelor naturale de calitate necorespunzătoare;*

- *procesarea reclamației și oferirea unui răspuns reclamantului.*

Compensațiile vor constitui:

- suma fixă în valoare de 140 lei;
- suplimentar, 30 lei pentru fiecare zi calendaristică de întârziere de la data expirării termenului prevăzut de Regulament de 15 zile lucrătoare, din ziua înregistrării reclamației prevăzute pentru procesarea/oferirea unui răspuns reclamantului și 5 zile lucrătoare de la data înregistrării reclamației, prevăzute pentru verificarea la fața locului a presiunii gazelor naturale.

Potrivit datelor prezentate de respondenți, 2 din cei 18 operatori ai sistemelor de distribuție au raportat despre înregistrarea reclamațiilor în care a fost invocată problema nivelului de presiune a gazelor naturale livrate. Reclamațiile parvenite în adresa OSD au fost procesate în termen normativ, cu respectarea procedurii de examinare prevăzută de Regulament.

Reieșind din totalul de adresări survenite la ANRE care vizează sectorul Gaze Naturale, 2 s-au referit la calitatea gazelor naturale livrate.

III. Calitatea relațiilor dintre operatori și consumatorii finali/utilizatorii de sistem

Calitatea relațiilor dintre operatori și consumatorii finali și/sau utilizatorii de sistem, în sensul Regulamentului se apreciază în baza următorilor indicatori de calitate:

- eliberarea avizului de racordare solicitanților;
- racordarea la rețeaua de gaze naturale;
- reconectarea instalației de utilizare a consumatorilor finali la rețeaua de gaze naturale.

Eliberarea avizului de racordare la rețelele de distribuție a gazelor naturale

Potrivit pct. 52 din Regulament, operatorul de sistem are obligația de a răspunde la cererea solicitantului, pentru eliberarea avizului de racordare, în termen de cel mult 15 zile calendaristice de la data înregistrării cererii. Răspunsul poate fi eliberarea/expedierea avizului de racordare sau eliberarea/expedierea refuzului argumentat de a elibera avizul de racordare solicitat.

În cazul în care, operatorul de sistem va depăși termenul normativ prevăzut pentru prezentarea unui răspuns (eliberarea avizului sau refuzul argumentat de a elibera avizul de racordare), intervine obligația acestuia de a achita următoarele compensații bănești solicitantului:

1) o sumă fixă în valoare de:

400 lei, de către OST

140 lei, de către OSD

2) suplimentar, pentru fiecare zi calendaristică de întârziere, începând cu a 16-a zi calendaristică de la data înregistrării cererii privind eliberarea avizului de racordare:

65 lei, de către OST

15 lei, de către OSD

În urma examinării datelor reflectate în rapoartele prezentate de către operatorii de sistem, se constată conformarea operatorilor cu cerințele stabilite. În anul 2023, solicitanții avizelor de racordare au înaintat către OSD **10316** cereri pentru eliberarea avizelor de racordare, dintre care **9976** sau **97 %** au fost depuse la operatorii sistemelor de distribuție afiliați S.A. „Moldovagaz” și **340** cereri sau **3 %** la alți OSD. Cu respectarea termenului normativ de 15 zile calendaristice, s-a oferit răspuns pentru toate solicitările privind eliberarea avizelor de racordare din totalul de cereri înregistrate la nivel de țară. Din numărul total de refuzuri, 51 cazuri, față de 48 de cazuri înregistrate în anul de activitate 2022 și, față de 99 refuzuri eliberate în anul de activitate 2021, au fost eliberate de către SRL „Chișinău-gaz” care a invocat drept motiv, lipsa de capacitate tehnică a rețelei de distribuție a gazelor naturale existente.

Racordarea instalației de utilizare la rețeaua de gaze naturale

Referitor la indicatorul de calitate *Racordarea*, situația este reflectată în Tabelul 23.

Tabelul 23. Racordarea la rețeaua de gaze naturale, anul 2023

Total	Total cereri de racordare	Realizate:	
		În termen normativ (4 zile lucrătoare)	După 4 zile
	12622	12622	0
		100%	
<i>Operatorii de sistem afiliați S.A. „Moldovagaz”</i>	12284	12284	0
		97.3%	
<i>Alți operatori ai sistemului de distribuție</i>	338	338	0
		2.7%	

Dacă în anul 2020, a fost înregistrată o creștere a numărului de cereri de racordare, comparativ cu anii precedenți 2018/2019 – creștere generată în principal de extinderea rețelelor de distribuție a gazelor naturale, de fenomenul dezvoltării imobiliare, dar și de orientarea noilor consumatori către utilizarea gazelor naturale în locul altor combustibili tradiționali, începând cu anul 2021, cu precădere în anul 2022, s-a atestat o scădere considerabilă la nivel de țară a numărului de cereri de racordare la rețeaua de gaze naturale – 9519 cereri înregistrate în 2022, față de 14784 cereri depuse în anul 2021. Cu referire la anul de raportare 2023, din datele prezentate de către titularii de licențe pentru distribuția gazelor naturale, se constată că au fost depuse 12622 cereri de racordare la rețea, fiind vorba de o creștere de 24.6 % față de anul 2022.

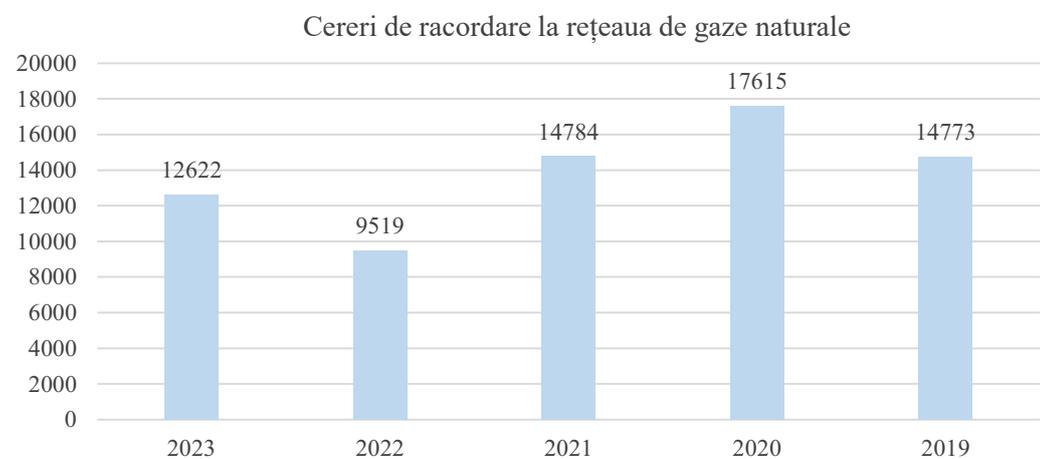

Figura 37. Numărul de cereri de racordare la rețeaua de gaze naturale

Reconectarea instalației de utilizare la rețeaua de gaze naturale

Operatorul de sistem este în drept să deconecteze de la rețeaua de gaze naturale instalațiile de gaze naturale ale consumatorului final/utilizatorului de sistem în cazul neonorării obligațiilor de plată, a conectării neautorizate a aparatelor sau a instalațiilor de gaze naturale la rețeaua de gaze naturale, în cazul consumului de gaze naturale prin evitarea echipamentului de măsurare, refuzul nemotivat al consumatorului final de a acorda accesul personalului operatorului de sistem la locul de consum, pentru citirea indicațiilor echipamentului de măsurare, montarea/demontarea echipamentului de măsurare în scopul verificării metrologice periodice, expertizei metrologice, în cazul punerii în pericol a persoanelor, bunurilor sau mediului, precum și în alte situații prevăzute expres în *Regulamentul privind racordarea la rețelele de gaze naturale și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale*, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 112/2019 din 19.04.2019.

Reconectarea instalațiilor de gaze naturale ale consumatorului final se va efectua în termen de cel mult 2 zile lucrătoare de la data depunerii cererii de reconectare, după înlăturarea motivului de deconectare și achitarea de către consumatorul final a tarifului pentru reconectare.

*Se interzice perceperea tarifului pentru reconectare în cazul în care, deconectarea instalațiilor de gaze naturale ale consumatorului final a avut loc din vina furnizorului sau operatorului de sistem.

La capitolul *Reconectarea instalației de utilizare la rețeaua de gaze naturale*, făcând o evaluare a activității operatorilor de sistem în baza datelor colectate, raportate la prevederile Regulamentului, constatăm o respectare a termenului normativ (2 zile lucrătoare) în proporție deplină de 100 %.

IV. Evidențe și rapoarte

Suplimentar, în vederea monitorizării și evaluării performanței activităților desfășurate de către OST și OSD, cu precădere a aspectului ce ține de calitatea relației operator-consumator, în noua redacție a Regulamentului a fost introdusă și obligația operatorilor de sistem de a *ține evidența solicitărilor/sesizărilor/reclamațiilor primite, a răspunsurilor transmise, separat pe fiecare indicator de calitate a serviciului de transport și/sau de distribuție a gazelor naturale, precum și obligația de a prezenta anual sau la fiecare solicitare a ANRE, date cu privire la timpul mediu de procesare a reclamațiilor* (Tm), care se calculează în baza formulei prezentate în pct. 65, 3) din Regulament. Astfel, la nivelul anului 2023, se conturează o situație de conformare față de noile cerințe stabilite.

Similar anului de activitate 2022, din 18 OSD, 13 au declarat că în adresa întreprinderii pe care o reprezintă, nu a fost depusă nicio reclamație/sesizare referitor la activitatea desfășurată – SRL „Cahul-gaz”, SRL „Florești-gaz”, SRL „Orhei-gaz”, SRL „Cimișlia-gaz”, SRL „Găgăuz-gaz”, SRL „Taraclia-gaz”, SRL „Ștefan Vodă-gaz” și SRL „Ungheni-gaz”. Ceilalți 4 titulari de licențe afiliați SA „Moldovagaz”- SRL „Chișinău-gaz”, SRL „Ialoveni-gaz”, SRL „Bălți-gaz”, SRL „Edineț-gaz” și întreprinderea ÎM „Rotalin Gaz Trading” SRL au informat despre faptul că în adresa întreprinderii au parvenit reclamații din partea consumatorilor/utilizatorilor de sistem, reușind să prezinte în mod deplin date cu privire la numărul total de reclamații înregistrate pe parcursul anului de referință, durata de procesare a reclamațiilor respective (exprimată în zile), precum și valoarea Tm înregistrată de întreprindere. Astfel, starea de lucruri se prezintă în felul următor:

Tabelul 24. Nr. de reclamații înregistrate și timpul mediu (Tm) de procesare a reclamațiilor

Denumire OSD	Nr. de reclamații înregistrate	Tm (timpul mediu) de procesare a reclamațiilor, <i>exprimat în zile</i>
SRL „Chișinău-gaz”	4989	19.8
SRL „Ialoveni-gaz”	82	1
SRL „Bălți-gaz”	8	6.5
SRL „Edineț-gaz”	1	1
ÎM „Rotalin Gaz Trading” SRL	407	1

5.2.1. Evoluția sectorului termoelectric

Pe parcursul anului 2023, serviciile publice de alimentare cu energie termică prin sistemele de alimentare centralizate au fost asigurate de către 10 titulari de licențe, care desfășoară activitatea licențiată de producere, distribuție și furnizare a energiei termice.

La nivelul național, potrivit datelor raportate de către titularii de licențe, energia termică produsă de către centralele electrice de termoficare și centralele termice aflate în gestiunea întreprinderilor reglementate din sectorul termoelectric, constituie 1 588,18 mii Gcal, din care 1 262,70 mii Gcal sau în expresie procentuală 79,51 %, reprezintă energia termică produsă în regim de cogenerare.

Balanța energiei termice în perioada anilor 2021-2023 relevă pentru anul 2023 o micșorare a cantității totale de energie termică livrată în rețea de către centralele electrice de termoficare și centralele termice ale întreprinderilor reglementate din sectorul termoelectric (fără consumul tehnologic și consumul propriu), (Tabelul 25).

Tabelul 25. Evoluția balanței energiei termice în anii 2021-2023

Denumirea întreprinderilor	Energia termică livrată în rețea, mii Gcal			Pierderi de energie termică, mii Gcal			Livrat util consumatorilor finali, mii Gcal			Ponderea în totalul de livrări, %		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Perioada												
S.A. „Termoelectrica”	1684.1	1395.1	1349.4	293.1	263.3	260.0	1391.1	1131.8	1086.0	87.27	86.82	86.52
S.A. „CET-Nord”	193.2	169.0	176.2	41.6	37.3	37.5	151.6	131.7	138.6	9.51	10.10	11.04
S.A. „Apă-Canal Chișinău”	27.2	22.0	19.5	2.6	1.7	1.7	24.7	20.3	17.8	1.55	1.56	1.42
Î.M. „Termogaz-Bălți”*	10.5	5.3		1.1	0.2	0.0	9.5	5.1	0.0	0.59	0.39	0.00
S.A. „Comgaz Plus”	6.1	4.6	3.8	0.9	0.8	0.5	5.4	3.9	3.3	0.34	0.30	0.27
Î. M. R. C.T. Comrat	8.0	5.4	4.8	0.3	0.2	0.2	7.7	5.2	4.6	0.49	0.40	0.36
Î.M. „Servicii Comunale Glodeni”	2.0	1.5	1.5	0.1	0.1	0.0	1.9	1.3	1.4	0.12	0.10	0.11
Î.M. „Antermo”	0.7	0.6	0.7	0.036	0.031	0.034	0.6	0.6	0.6	0.04	0.04	0.05
Î.M. „Rețele Termice Florești”	1.6	1.3	1.4			0.000	1.6	1.3	1.4	0.10	0.10	0.11
Î.M. „S.C.L. Orhei”**		2.9	1.1		0.5	0.149		2.4	1.0		0.19	0.08
Î.M. „Termotrans Taraclia”		0.1	0.4		0.028	0.044		0.1	0.4		0.01	0.03
Total întreprinderi reglementate	1933.5	1607.8	1558.7	339.6	304.2	300.2	1594.0	1303.6	1255.2	100	100	100

Sursa: Raportările titularilor de licențe – sintetizate ANRE

* S.A. „CET-Nord” (persoană juridică absorbantă) a fost reorganizată prin fuziune (absorbție) cu Î.S. „Termogaz-Bălți” (persoană juridică absorbită);

** Î.M. „S.C.L. Orhei” a prestat serviciul de alimentare cu energie termică în perioada ianuarie-aprilie 2023, în sezonul de încălzire 2023-2024 întreprinderea nu a funcționat, prin Hotărârea ANRE nr. 102 din 23.02.2024 titularului i-a fost retrasă licența.

Comparativ cu cantitatea de energie termică livrată în rețea în anul 2022, cantitatea totală de energie termică livrată în rețea în anul de activitate 2023 a înregistrat o diminuare nesemnificativă de 3,05 % (49 mii Gcal). Durata de funcționare a surselor de generare în sezonul de încălzire 2023 a constituit circa 3 275 h, (media ponderată a duratei efective a sezonului de încălzire și a livrărilor energiei termice de la colectoarele centralelor). Cel mai important furnizor de energie termică S.A. „Termoelectrica” a înregistrat în anul 2023, comparativ cu anul 2022, o micșorare a cantității de energie termică livrată în rețea cu 45,6 mii Gcal (- 3,27 %).

Al doilea ca importanță furnizor de energie termică - S.A. „CET-Nord”, a înregistrat în anul 2023 comparativ cu anul 2022 o majorare de 7,2 mii Gcal (+ 4,26 %). Majorarea cantității de energie termică s-a datorat în mare parte faptului că Î.M. „Termogaz-Bălți” în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 205 din 30.03.2022 cu privire la transmiterea unei întreprinderi municipale, a unor bunuri, precum și reorganizarea unor persoane juridice, Societatea pe Acțiuni „CET-Nord” (persoană juridică absorbantă) a fost reorganizată prin fuziune (absorbție) cu Î.S. „Termogaz-Bălți”

(persoană juridică absorbită), prin urmare fiindu-i retrasă licența pentru activitatea de producere, distribuție și furnizare a titularului Î.M. „Termogaz Bălți” și concomitent fiind reperfectată licența titularului S.A. „CET-Nord”, care alimentează și consumatorii de energie termică de la fosta Î.M. „Termogaz-Bălți”.

Cantitatea de energie termică livrată în rețea s-a diminuat și la titularii de licențe, după cum urmează: la S.A. „Comgaz Plus” - cu 0,8 mii Gcal (- 17,31 %), la Î.M.R.C.T. Comrat – cu 0,64 mii Gcal (- 11,94 %), la S.A. „Apă-Canal Chișinău” - cu 2,51 mii Gcal (-11,41 %), la Î.M. „Servicii Comunale Glodeni” (-0,07 %), Î.M. „S.C.L. Orhei” - cu 1,78 mii Gcal (-61,74 %, diminuarea a fost dictată de faptul că în sezonul de încălzire 2023-2024 titularul nu a produs energie termică, și a solicitat retragerea licenței).

Titularii de licențe care au înregistrat o majorare a cantității de energiei termică sunt: ÎM „Rețele Termice Florești” cu 0,08 mii Gcal (+ 6,71 %), Î.M. „Antermo” - cu mii 0,08 mii Gcal (+ 12,71 %). La Î.M. „Termotrans Taraclia” s-a înregistrat o majorare cu 0,3 mii Gcal, datorită faptului că datele anului 2022 reflectă cantitatea de energie termică livrată în rețea din momentul obținerii licenței.

Livrările utile de energie termică consumatorilor în anul 2023 au constituit – 1 255,2 mii Gcal, cu o diminuare de (- 3,71 %) față de anul 2022 când livrările utile consumatorilor constituiau 1 303,6 mii Gcal (Tabelul 26).

Tabelul 26. Dinamica livrărilor de energie termică în perioada 2020-2023

Denumirea întreprinderilor	Livrat util consumatorilor, mii Gcal				Modificări, %			
	2020	2021	2022	2023	2020/ 2019	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022
S.A. „Termoelectrica"	1213.20	1391.1	1131.8	1086.03	-1.21	14.66	-18.64	-4.04
S.A. „CET-Nord"	135.23	151.6	131.7	138.62	-1.73	12.09	-13.14	5.29
S.A. „Apă-Canal Chișinău"	20.81	24.7	20.3	17.82	-0.04	18.47	-17.73	-12.15
Î.M. „Termogaz-Bălți" *	8.74	9.5	5.1	0.00	-7.72	8.21	-46.29	-100.00
S.A. „Comgaz Plus"	4.49	5.4	3.9	3.34	-12.92	19.53	-28.05	-13.43
Î. M. a R. C.T. Comrat	6.36	7.7	5.2	4.57	-3.43	21.58	-32.64	-12.27
I.M. „Servicii Comunale Glodeni"	1.74	1.9	1.3	1.41	-1.92	10.26	-31.82	7.80
ÎM „Antermo”	0.26	0.6	0.6	0.65		141.44	-7.76	12.81
ÎM „Rețele Termice Florești”	0.38	1.6	1.3	1.43		330.14	-18.12	6.71
Î.M. „S.C.L. Orhei”			2.4	1.0				-60.38
Î.M. „Termotrans Taraclia”			0.1	0.36				424.16
Total întreprinderi reglementate	1391.5	1594.0	1303.6	1255.2	-1.28	14.55	-18.22	-3.71

* S.A. „CET-Nord” a fost reorganizată prin fuziune cu Î.S. „Termogaz-Bălți”

Din totalul livrărilor utile de energie termică 77,1 % constituie livrările utile către consumatorii casnici, 14,5 % livrările către instituțiile bugetare, livrările către agenții economici constituie 8,4 %.

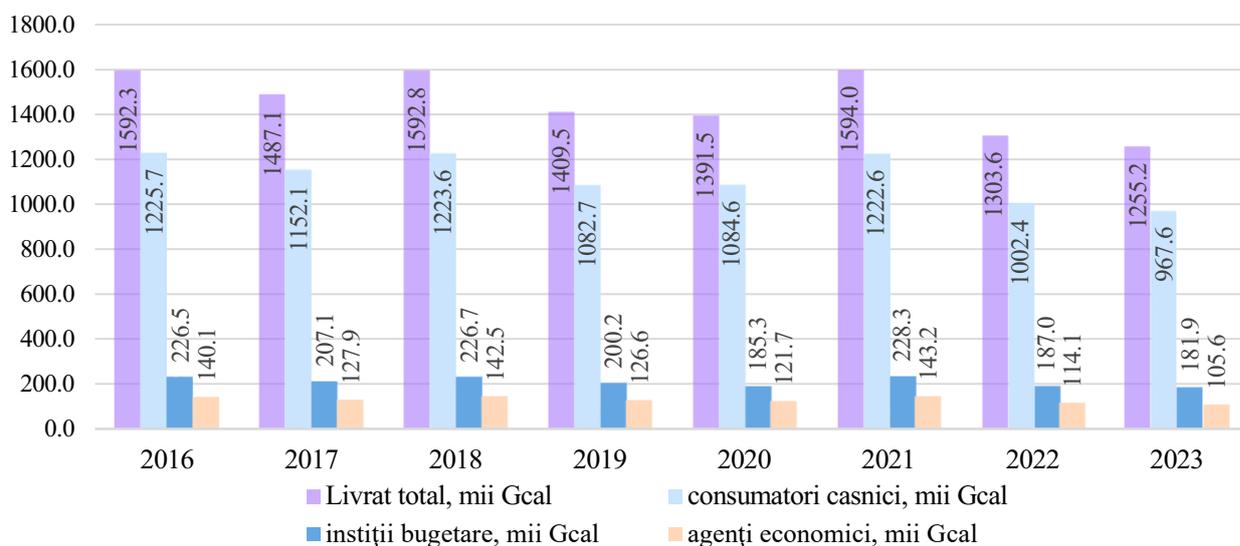

Figura 38. Livrarea energiei termice pe categorii de consumatori în anii 2016-2023

Analiza pe categorii de consumatori a evoluției livrărilor energiei termice în anul 2023, relevă o micșorare cu 34,8 mii Gcal (- 3,5 %) a consumului energiei termice pentru consumatorii casnici, la fel s-au diminuat cu (- 2,7 %) și livrările utile de energie termică la instituțiile bugetare comparativ cu perioada anului 2022. Livrările utile de energie termică către agenții economici au înregistrat o micșorare de - 7,5 % (Tabelul 27).

Tabelul 27. Livrarea energiei termice pe categorii de consumatori, mii Gcal

Categoriile de consumatori	2020	2021	2022	2023	Modificări							
					2020/2019		2021/2020		2022/2021		2023/2022	
					mii Gcal	%	mii Gcal	%	mii Gcal	%	mii Gcal	%
Consumatori casnici	1,084.6	1,222.6	1,002.4	967.6	1.9	0.2	138.0	12.7	-220.1	-18.0	-34.8	-3.5
Instituții bugetare	185.3	228.3	187.0	181.9	-14.9	-7.5	43.0	23.2	-41.3	-18.1	-5.1	-2.7
Agenți economici	121.7	143.2	114.1	105.6	-4.9	-3.9	21.5	17.7	-29.1	-20.3	-8.5	-7.5
Total livrat util consumatorilor	1,391.5	1,594.0	1,303.6	1,255.2	-18.0	-1.3	202.5	14.6	-290.5	-18.2	-48.4	-3.7

În anul 2023 livrările utile de energie termică în valori absolute au înregistrat cea mai mică valoare din întreg istoricul titularilor de licențe, menținându-se tendința de micșorare înregistrată în anul 2022.

În anul 2020, în raport cu anul 2021 livrările utile de energie termică pe categorii de consumatori au atestat o majorare de 202,52 mii Gcal (14,6 %), în anul 2022 față de anul 2021 s-a înregistrat o situație diametral opusă, atestându-se o micșorare cu 290,5 mii Gcal (- 18,2 %), iar în anul 2023 comparativ cu anul 2022, micșorarea constituind 48,4 mii Gcal sau (-3,7 %).

Titularii de licențe la nivel de țară asigură cu serviciul public de alimentare cu energie termică, inclusiv prin sistemele centralizate peste 37 246 de edificii, inclusiv 210 instituții bugetare, 1 146 agenți economici (Tabelul 28).

Tabelul 28. Numărul de consumatori și livrările utile de energie termică

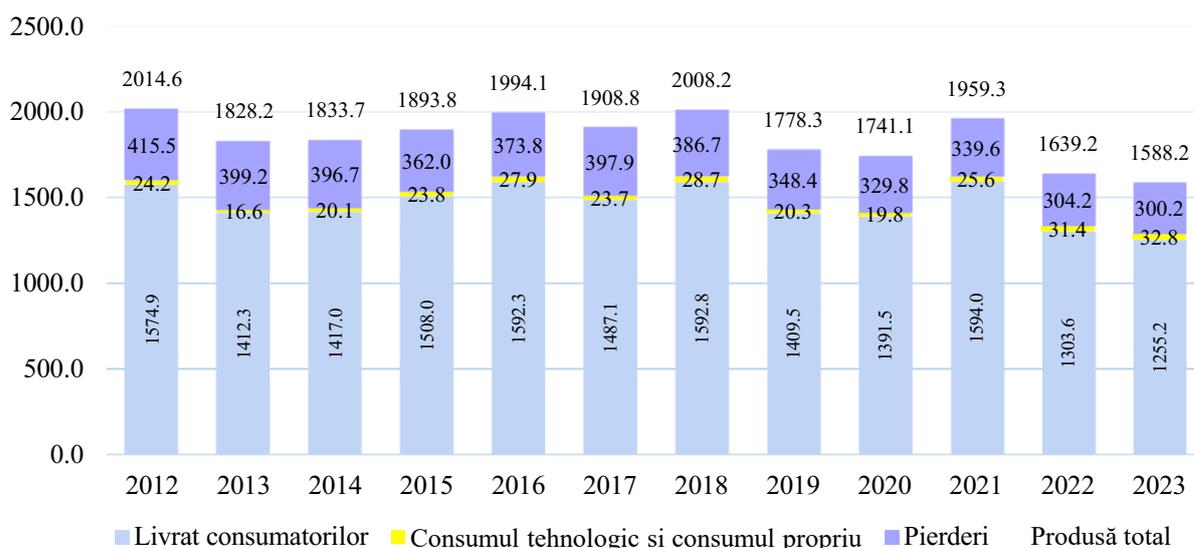
Denumirea întreprinderilor	Numărul Consumatorilor			Livrări Utile de energie termică, mii Gcal							
	casnici	necasnici		Total	Consumatori casnici, 77,1 %		Consumatori necasnici, 22,9 %				
		bugetari	agenți economici		Consumatori casnici, 77,1 %		inst. bugetare		agenți economici		
				mii Gcal	mii Gcal	%	mii Gcal	%	mii Gcal	%	
S.A. „Termoelectrica”	3654	100	656	1086.03	851.8	78.4%	140.54	12.9%	93.7	8.6%	
S.A.„CET-Nord” *	33069	54	453	138.61	102.7	74.1%	27.77	20.0%	8.1	5.9%	
S.A. „Apă-Canal Chișinău”	421	4	28	17.82	12.3	69.0%	1.84	10.3%	3.7	20.7%	
Î.M. „Termogaz-Bălți”	43	8	5	3.34	0.1	2.9%	3.21	96.2%	0.03	0.9%	
S.A. „Comgaz - Plus”	3	16	3	4.57	0.5	11.4%	3.99	87.3%	0.1	1.4%	
ÎM a RCT Comrat	56	8.00		1.41	0.2	12.5%	1.24	87.4%			
Î.M. „S.C. Glodeni”		5	1	0.65			0.62	95.9%	0.03	4.1%	
Î.M. „Antermo”		3		0.36			0.35	99.1%	0.003	0.9%	
Î.M. „Rețelele Termice Florești”		5		1.43			1.43	100.0%			
Î.M. „S.C.L. Orhei”		7		0.96			0.958	100.0%			
Î.M. „Termotrans Taraclia”	37246	210	1,146	1,255	968	77.1%	181.94	14.5%	105.60	8.4%	
Total	3654	100	656	1086.03	851.8	78.4%	140.54	12.9%	93.7	8.6%	

* Contracte directe cu deținătorii de apartamente

Sursa: Raportările titularilor de licențe – sintetizate ANRE

Consumul tehnologic și pierderile de energie termică în sectorul termoenergetic

Cantitatea de energie termică produsă de către sursele de generare ale întreprinderilor reglementate ce prestează servicii publice de alimentare cu energie termică prin sistemele centralizate constituie 1588,18 mii Gcal, din care 1 262,7 mii Gcal sau 79,51 % reprezintă energia termică produsă în regim de cogenerare. Energia termică livrată de la colectoare centralelor constituie 1 558,71 mii Gcal. Consumul tehnologic are o valoare de 29,48 mii Gcal sau 1,9 % din cantitatea de energie termică produsă, înregistrând o creștere procentuală de + 5,3 % (1,5 mii Gcal) comparativ cu perioada anului 2022. Consumul de energie termică pentru necesități proprii constituie 3,36 mii Gcal.

Figura 39. Producerea și livrarea energiei termice consumatorilor, mii Gcal

Pierderile efective de energie termică în anul 2023, declarate de titularii de licențe, au constituit 300,2 mii Gcal. În temeiul art. 45 alin.(4) din Legea nr. 92 din 29.05.2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării: „Tarifele și componentele tarifelor pentru energia termică nu includ și nu iau în calcul pierderile supranormative de energie termică, precum și alte consumuri sau cheltuieli nejustificate” și aplicând prevederile Metodologiei de determinare a valorilor normative ale pierderilor de energie termică, de agent termic și a valorilor indicilor normativi de funcționare a rețelelor termice cu apă, aprobată prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 742 din 18.12.2014, cât și a cerințelor stabilite în pct. 141 din Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a prețurilor și tarifelor reglementate pentru producerea energiei electrice și termice, pentru serviciile de distribuție și furnizare a energiei termice, aprobată prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 396/2019 din 01.11.2019, pe parcursul anului 2023, de către ANRE au fost acceptate în scopuri tarifare valorile admise ale pierderilor normative de energie termică la parametri efectivi pentru perioada anului 2022.

Tabloul 29. Pierderile de energie termică efective și cele aprobate ANRE

Denumirea întreprinderilor	Pierderi de energie termică, declarate de titulari, mii Gcal							Pierderi de energie termică, aprobate ANRE mii Gcal							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
S.A. „Termoelectrica”	324.3	349.6	335.8	304.1	285.1	293.1	263.3	291.6	324.27	295.09	287.57	279.88	283.13	263.23	
S.A. „CET-Nord”	43.3	42.5	45	38.1	40.2	41.6	37.54	41.77	40.99	44.25	35.16	40.22	41.65	37.54	
S.A. „Apă-Canal Chișinău”	2.4	2.7	3.2	3.5	2.2	2.6	1.71	2.22	2.32	2.38	2.29	2.13	2.25	1.74	
Î.M. „Termogaz-Bălți”	1.3	1.2	1.3	1.2	1.2	1.1	0	1.27	1.21	1.2	1.13	1.13	1.06	0	
S.A. „Comgaz Plus”	1.4	1	0.9	1.1	0.7	0.87	0.76	0.82	0.82	0.88	0.97	0.69	0.87	0.76	
Î. M. a R. C.T. Comrat	0.2	0.3	0.3	0.2	0.2	0.3	0.21	0.22	0.34	0.28	0.24	0.2	0.26	0.21	
Î.M. „Servicii Comunale Glodeni”	0.1	0.2	0.1	0.2	0.1	0.1219	0.15	0.08	0.2	0.12	0.19	0.15	0.12	0.15	
ÎM „Antermo”					0	0.04	0.03						0.04	0.03	
Î.M. „S.C.L. Orhei”							0.48							0.23	
Î.M. „Termotrans Taraclia”							0.03							0.02	
Total întreprinderi reglementate*	Gcal	373.8	397.9	386.7	348.4	329.8	339.6	304.2	338	370.2	344.2	327.5	324.4	329.4	303.9
	%	19	21.1	19.5	19.8	19.12	17.53	18.88	17.2	19.6	17.4	18.6	18.81	17	18.85

*Titularul de licență ÎM „Rețele Termice Florești” nu calculează pierderile de energie termică. Consumatorii achită integral toată cantitatea de gaze.

Valoarea admisă a pierderilor normative de energie termică la parametri efectivi pentru anul 2022 în sectorul termoenergetic constituie 303,9 mii Gcal sau în expresie procentuală 18,86 % - cu 0,3 mii Gcal (-0,02 %) mai puțin decât valoarea efectivă declarată de titularii de licențe (Figura 40).

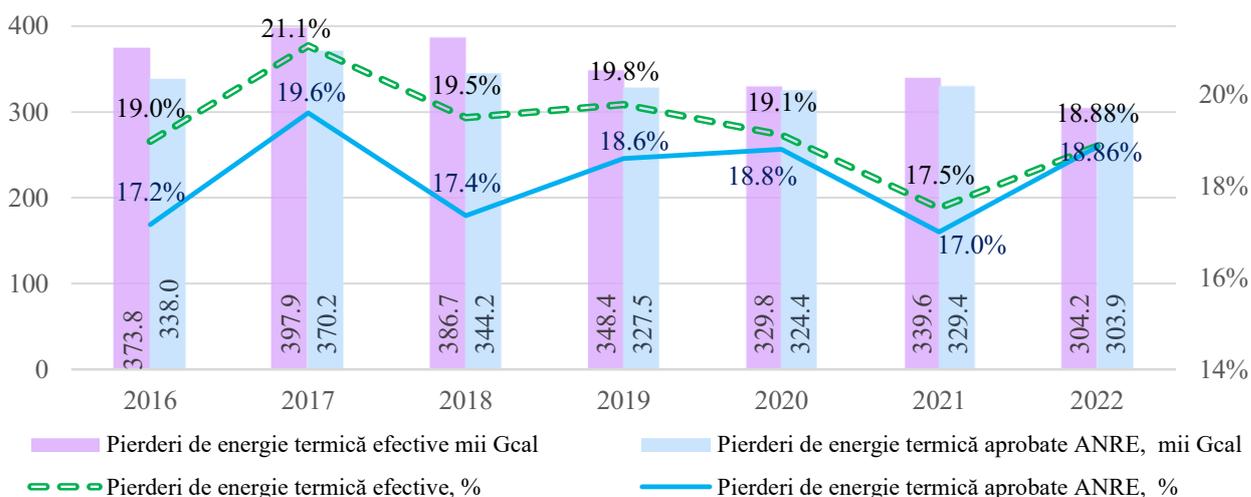

Figura 40. Dinamica pierderilor efective și pierderilor aprobate de către ANRE

Pierderile efective de energie termică în anul 2023 au constituit 300,2 mii Gcal ceea ce constituie 19,3 % din cantitatea energiei termice livrate de la colectoarele centralelor. Valoarea pierderilor de energie termică efective înregistrate în anul 2023, a atestat o creștere de 0,4 %, comparativ cu perioada anului 2022, și de 1,7 % comparativ cu anul de activitate 2021. Această creștere a fost condiționată în mare parte de începerea tardivă și încheierea pretimpurie a sezonului de încălzire, precum și de menținerea unui regim de temperatură mai scăzut în contextul crizei din sectorul energetic.

Tabelul 30. Pierderile de energie termică pentru perioada anilor 2022 - 2023

Denumirea întreprinderilor	Pierderi de energie termică, mii Gcal						Pierderi de energie termică, aprobate ANRE, mii Gcal		
	2022			2023			2022		
	Gcal	%	% 2022/2021	Gcal	%	% 2023/2022	Gcal	%	% 2022/2021
S.A. „Termoelectrica”	263.3	18.8	1.5	260.01	19.29	0.4	263.23	18.84	2.05
S.A. „CET-Nord”*	37.5	22.1	0.6	37.53	21.16	-0.9	37.54	22.06	0.64
S.A. „Apă-Canal Chișinău”	1.7	7.8	-1.6	1.67	8.56	0.8	1.74	7.88	-0.36
Î.M. „Termogaz-Bălți” **	0.0	0.0	0.0	0.00	0.00	0.0	0.00	0.00	0.00
S.A. „Comgaz Plus”	0.8	16.1	2.4	0.48	12.29	-3.8	0.76	16.12	2.43
Î. M. a R. C.T. Comrat	0.2	3.9	0.7	0.20	4.25	0.3	0.21	3.92	0.69
Î.M. „Servicii Comunale Glodeni”	0.1	10.2	4.3	0.05	3.08	-7.1	0.15	10.23	4.27
ÎM „Antermo”	0.0	5.1	-0.4	0.03	5.04	-0.1	0.03	5.12	-0.43
ÎM „Rețele Termice Florești”***									
Î.M. „S.C.L. Orhei” ****	0.5	16.4	16.4	0.15	13.49	-3.0	0.23	7,96	
Î.M. „Termotrans Taraclia”	0.03	29.4	29.4	0.04	11.01	-18.4	0.02	18.44	18.44
Total pe întreprinderile reglementate	304.2	18.88	1.4	300.2	19.3	0.4	303.9	18.86	1.86

* Pierderile de energie termică includ și valorile pentru CT din fosta componență a Î.M. „Termogaz-Bălți”

**S.A. „CET-Nord” a fost reorganizată prin fuziune cu Î.S. „Termogaz-Bălți”

***Titularul de licență ÎM „Rețele Termice Florești” nu calculează pierderile de energie termică. Consumatorii achită integral toată cantitatea de gaze.

Investițiile în sectorul termoenergetic

Funcționalitatea și fiabilitatea sistemului de alimentare centralizată cu energie termică, inclusiv pentru prepararea apei calde menajere presupune un volum investițional semnificativ pe întreg lanțul tehnologic, inclusiv producerea, distribuția și furnizarea energiei termice. Investițiile în sectorul termoenergetic conduc la creșterea calității serviciilor prestate consumatorilor, asigurarea fiabilității și continuității livrărilor de energie termică. Menținerea stării funcționale, reabilitarea, re tehnologizarea și extinderea sistemelor de alimentare centralizată cu energie termică este obiectivul primordial în vederea planificării și realizării investițiilor. Modernizarea surselor de generare, a rețelelor termice, reducerea pierderilor de energie termică, îmbunătățesc eficiența energetică ceea ce generează beneficii, atât pentru consumatori, cât și pentru mediu, reducând emisiile de gaze cu efect de seră, îmbunătățesc securitatea energetică și, prin urmare, atenuază sărăcia energetică.

Cadrul de reglementare în baza căruia ANRE își îndeplinește atribuțiile de monitorizare a investițiilor în sectorul termoenergetic, în condiții de siguranță, fiabilitate și eficiență, înglobează o multitudine de acte, printre care cele mai importante: Legea nr. 92/2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării; Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a prețurilor reglementate de producere a energiei electrice de către centralele de termoficare urbane și tarifelor pentru producerea, distribuția și furnizarea energiei termice, aprobată prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 396 din 01.11.2019.

Pe parcursul anului 2023, prin Hotărârile Consiliului de Administrație al ANRE au fost aprobate Rapoartele privind realizarea Planurilor anuale de investiții pentru anul 2022 la 5 titulari

de licențe. În sectorul termoelectric, pe parcursul anului 2022 s-au efectuat investiții totale în valoare de 137,1 milioane lei, față de o valoare prognozată de 677,3 milioane lei, procentul de realizare a investițiilor constituind 20,24 %. Concomitent, pe parcursul anului 2023, ANRE a aprobat planurile anuale de investiții ce urmează a fi realizate pe perioada anului 2024 pentru 5 titulari de licențe în valoare de 427,5 mil lei. În Figura 41 sunt prezentate în dinamică valorile investițiilor planificate și realizate pentru perioada anilor 2015-2024.

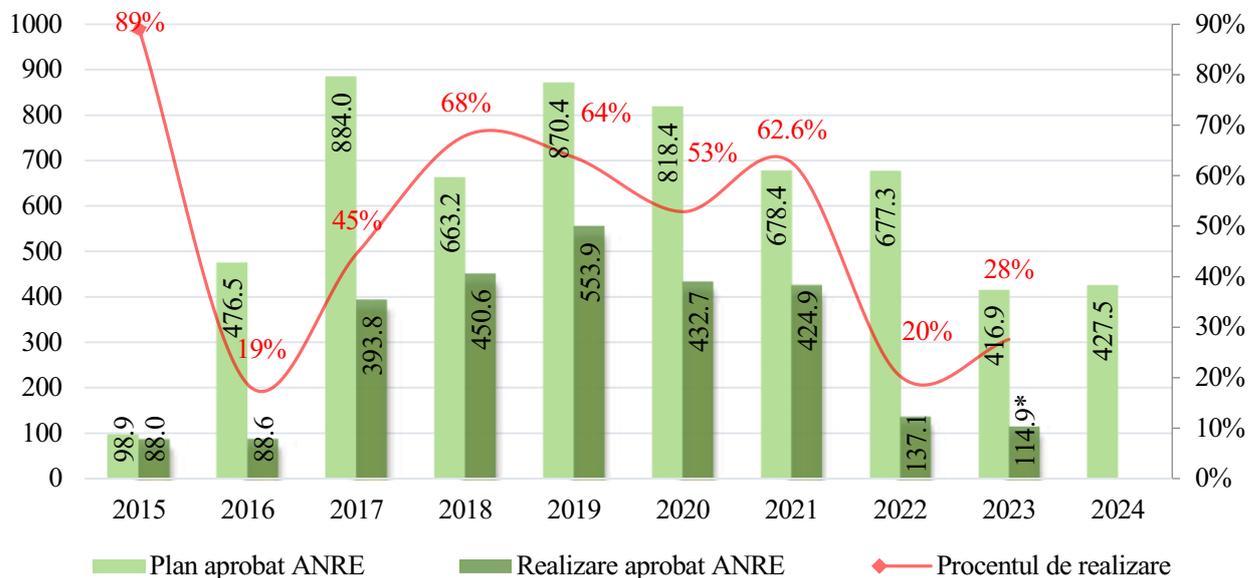

Figura 41. Dinamica realizării planurilor anuale de investiții, mil lei

* Pentru anul 2023 este indicată valoarea realizată prezentată de titularii de licențe, care după finalizarea procesului de examinare, urmează a fi acceptate în scopuri tarifare de către ANRE.

Valoarea investițiilor planificate a fi realizate în sistemul termoelectric pentru perioada anului 2022 a fost estimată la **677 256,9 mii lei**. Procentul de realizare a investițiilor efectuate pe parcursul anului 2022 este în descreștere cu 42,4 % comparativ cu procentul de realizare a investițiilor efectuate pe parcursul anului 2021. Din totalul investițiilor efectuate 85,1 % constituie investițiile realizate de către S.A. „Termoelectrica”, 14,2 % investițiile realizate de S.A. „CET Nord”, 0,6 % – S.A. „Apă Canal Chișinău”, 0,04 % - Î.M. a „Rețelelor și Centralelor Termice Comrat” și 0,01 % - S.A. „Comgaz – Plus”.

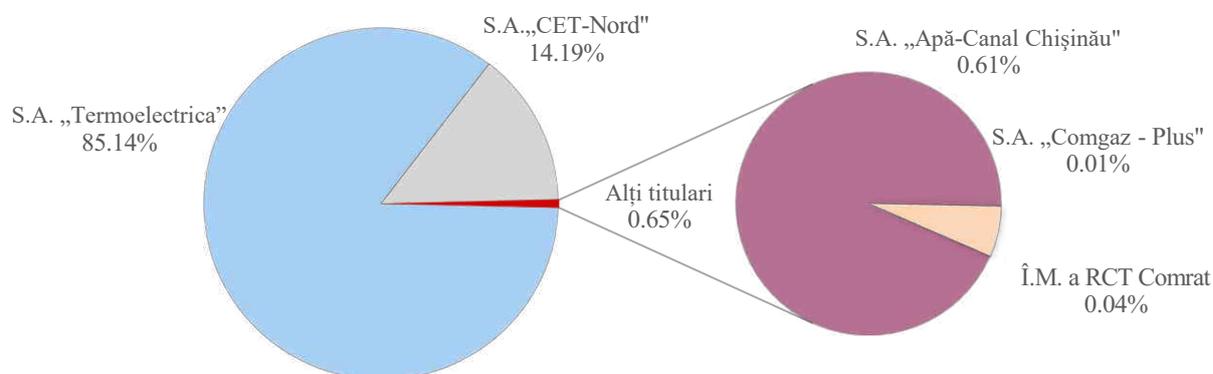

Figura 42. Divizarea investițiilor realizate pe parcursul anului 2022

Din totalul investițiilor realizate pe parcursul anului 2022, obiectele de investiții ce vizează activitatea de distribuție constituie 83,06 mil lei sau 61 %, iar investițiile legate de activitatea de producere constituie 44,2 mil lei sau 32 %, activitatea comună – 9,8 mii lei sau 7 %.

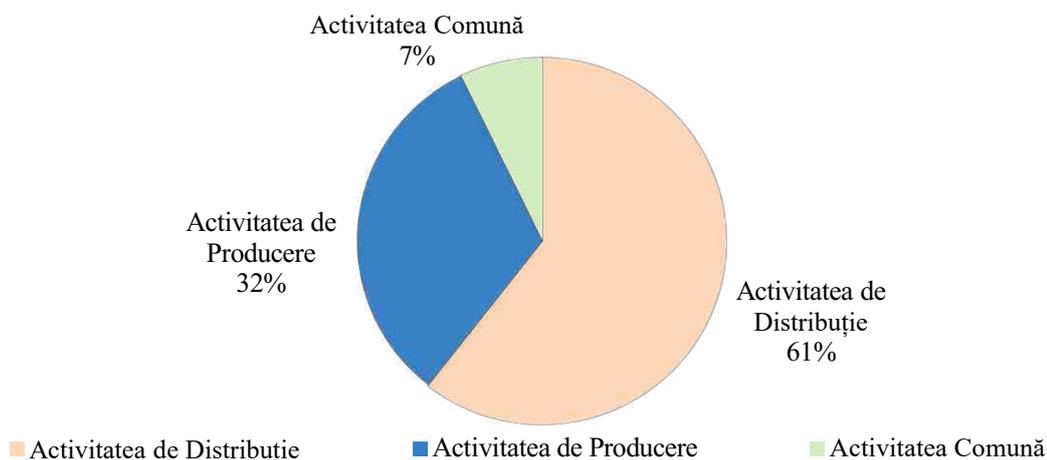

Figura 43. Divizarea investițiilor realizate pe tipul activității reglementate pentru anul 2022

Partea componentă cea mai mare ale obiectelor de investiții realizate, aprobate de către ANRE – 80,1 % constituie investițiile din categoria B - Investiții în rețele termice și capacități de producere existente (reconstrucție, modernizare și re tehnologizare, efectuarea reparațiilor capitale ale rețelilor, a instalațiilor de producere). Investițiile realizate în construcția de noi rețele termice și noi capacități de producere atribuite la categoria A, constituie 11,7 % din totalul investițiilor efectuate pe parcursul anului 2022, informația detaliată pentru celelalte categorii este prezentată în Figura 44.

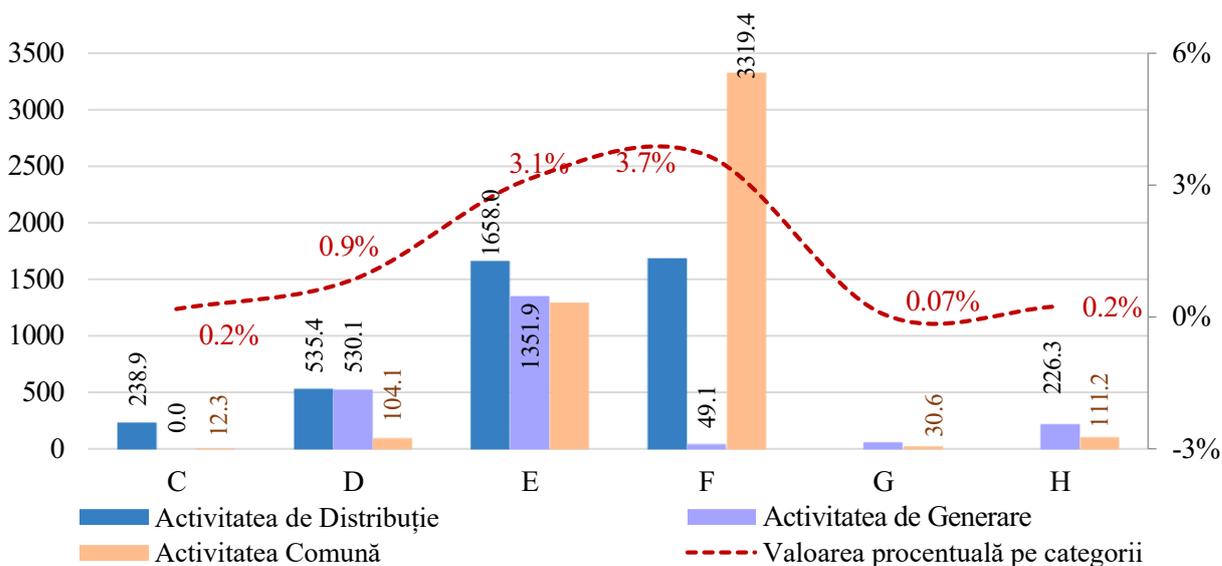

Figura 44. Divizarea pe categorii a investițiilor planificate pentru anul 2022

Pe parcursul anului 2023, din cei 9 titulari de licențe reglementați în sectorul termoelectric, 7 au prezentat spre aprobare ANRE planul anual de investiții pentru anul 2024. Valoarea investițiilor planificate și propuse a fi realizate pentru perioada anului 2024 a fost estimată la **427,84 mil lei**. Ponderea cea mai mare în structura investițiilor din sectorul termoelectric pentru anul 2024 o are titularul de licență S.A. „Termoelectrica”, valoarea procentuală din totalul investițiilor planificate pentru anul 2024 constituie 85,99 %, succedat de S.A. „CET-Nord” – 11,82 %, S.A. „Apă-Canal Chișinău” – 1,95 % și Î.M. a „Rețelelor și Centralelor Termice Comrat” - 0,16, S.A. „Comgaz – Plus” - 0,04 %, Î.M. „Servicii Comunale Glodeni” - 0,03 %, Î.M. „Termotrans Taraclia” - 0,01%.

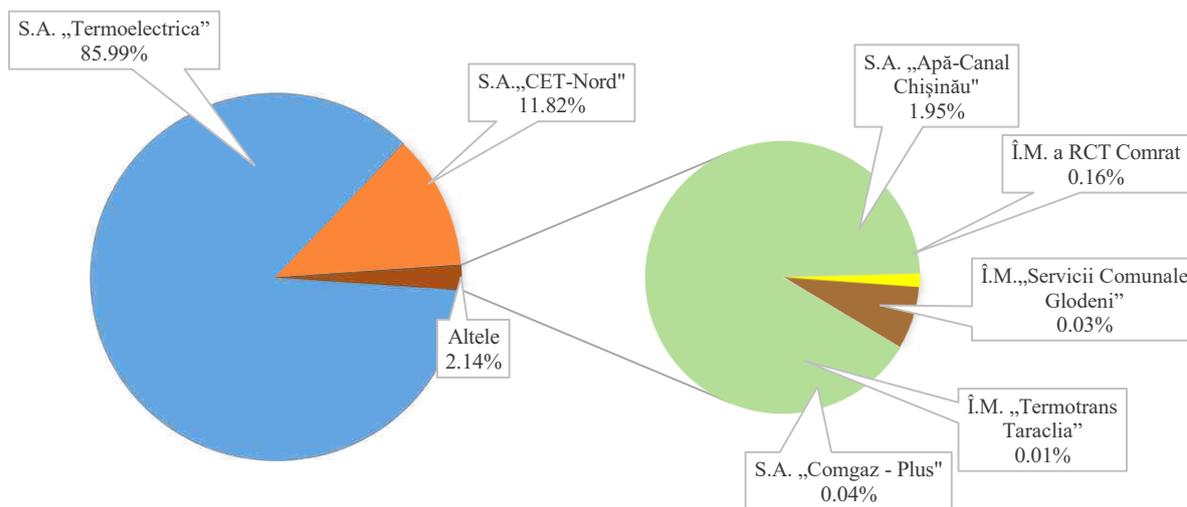

Figura 45. Divizarea investițiilor planificate pentru anul 2024

Toți titularii au direcționat proiectele de investiții propuse spre implementare în rețele termice și capacități de producere existente - reconstrucție, modernizare și re tehnologizare, efectuarea reparațiilor capitale ale rețelelor, ale instalațiilor de producere. Categoria B de investiții constituie circa 354 mil lei sau 82,8 % din valoarea planificată.

Tabelul 31. Structura Planului anual de investiții pentru anul 2024, sectorul termoelectric, mii lei

Categoria de investiții	Distribuție Comune	Categoria de investiții, denumirea și caracteristicile proiectului de investiții	Total sector termoelectric	S.A. „Termoelectrica”	S.A. „CET-Nord”	S.A. „Apă-Canal Chișinău”	Î.M. „Termotrans Taraclia”	S.A. „COMGAZ- PLUS”	Î.M. a „Rețelelor și Centralelor Termice Comrat”	Î.M. „Servicii Comunale Glodeni”
A	D	Investiții în construcții de noi rețele și noi capacități de producere	1,159.37	452.20		707.165				
	G		3,356.87	3,356.87						
B	D	Investiții în rețele și capacități de producere existente	167,825.69	134,676.32	29,025.71	3,907.46			80.00	136.20
	G		186,318.63	216,913.22	11459.23	54.17	142.00			
C	D	Investiții în mijloace de transport, mașini, mecanisme, utilaje mecanice	3,603.72		3603.72					
	G		1,960.00		240.00	1,180.00			540.00	
D	D	Investiții în echipamente de măsurare, aparate de control și diagnostică, inclusiv aferente rețelelor	87.42		87.42					
	G		395.00	325.00	70.00					
E	D	Investiții în clădiri și construcții, inclusiv aferente rețelelor	3,468.74	2,180.50	1288.24					
	P		7,362.15	4,818.80		2543.35				
	C		2,373.48		2,303.48				70.00	
F	C	Investiții în tehnica de calcul, telecomunicații	1,614.65	1,129.20	485.45					
	G		21.00					21.00		
G	C	Investiții în imobilizări necorporale	1,756.60		1756.60					
H	C	Alte investiții legate de activitatea licențiată	4,295.00	4,050.00	245.00					
TOTAL			427,848.32	367,902.11	50,564.85	8,337.98	54.17	163.00	690.00	136.20
TOTAL Distribuție			176,144.94	137,309.02	34,005.10	4,614.63	0.00	0.00	80.00	136.20
TOTAL Generare			241,663.65	225,413.89	11,769.23	3,723.35	54.17	163.00	540.00	0.00
TOTAL Comune			10,039.73	5,179.20	4,790.53	0.00	0.00	0.00	70.00	0.00

5.2.2 Tarifele reglementate la energia termică și prețurile reglementate la energia electrică produsă în regim de cogenerare

În scopul asigurării securității și fiabilității livrării energiei termice către consumatori, ANRE conform atribuțiilor sale, este obligată să ajusteze periodic tariful pentru energia termică livrată consumatorilor prin acceptarea cheltuielilor minime strict necesare activității entității termoelectrice, precum și luând în considerare evoluțiile fluctuante ale prețurilor reglementate pentru gazele naturale utilizate în scop tehnologic.

În condițiile existenței unor premise financiar-economice pe deplin argumentate și justificate, ANRE intervine cu ajustări a tarifelor reglementate pentru energia termică livrată consumatorilor și a prețurilor de producere a energiei electrice, asigurând concomitent un echilibru corect între sustenabilitatea funcționării sistemului termoelectric și protecția intereselor consumatorilor finali, garantând un serviciu calitativ de asigurare cu agent termic și energie electrică în sezonul rece a anului.

Anul de gestiune 2022 și primele 6 luni ale anului 2023 s-au caracterizat prin creșterea accentuată a cheltuielilor de procurare a gazelor naturale în cadrul întreprinderilor din sectorul termoelectric. Cheltuielile privind achiziția gazelor naturale de către entitățile termoelectrice constituind o pondere semnificativă în tariful reglementat al energiei termice livrate, au avut un impact negativ considerabil asupra cuantumului tarifului reglementat pentru energia termică livrată consumatorilor, dar și asupra viabilității economico-financiare a titularilor de licențe din sectorul termoelectric.

Tabelul 32. Tarife pentru energia termică livrată consumatorilor, anul 2022

Nr. d/o	Titularul de licență	Tarife în vigoare pentru energia termică, lei/Gcal (fără TVA)		
		din 01.01.2022	în perioada 01.10.2022-22.12.2022	în perioada 23.12.2022-31.12.2022
1	S.A. „Termoelectrica”	2 169	2854	2854
2	S.A. „CET-Nord”	2 115	3052	3905
3	Î.M. „Termogaz-Bălți” *	2 538	-	-
4	S.A. „Apă-Canal Chișinău”	2 059	3134	4271
5	Î.M. a R.C.T. Comrat	2 451	3342	4355
6	Î.M. „Servicii Comunale Glodeni”	2 274	3230	4208
7	S.A. „Comgaz-Plus”	2 718	3766	4806
8	Î.M. „Antermo”	-	3187	4208
9	Î.M. „S.C.L. Orhei”	-	3512	4445
10	Î.M. „Termotrans Taraclia” **	-	4307	4307

*În conformitate cu Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 205 din 30.03.2022 Întreprinderea Municipală „Termogaz-Bălți” a fost reorganizată prin transformare în Întreprinderea de Stat „Termogaz-Bălți”, iar Societatea pe Acțiuni „CET-Nord” (persoană juridică absorbantă) a fost reorganizată prin fuziune (absorbție) cu Întreprinderea de Stat „Termogaz-Bălți” (persoană juridică absorbită).

**Tariful reglementat pentru energia termică aferent titularului de licență Î.M. „Termotrans Taraclia” a fost în vigoare începând cu data de 16.12.2022 (aprobat pe data de 09.12.2022).

În figura de mai jos este redată dinamica tarifelor la energia termică livrată consumatorilor, aprobate de ANRE, pe parcursul anului 2022.

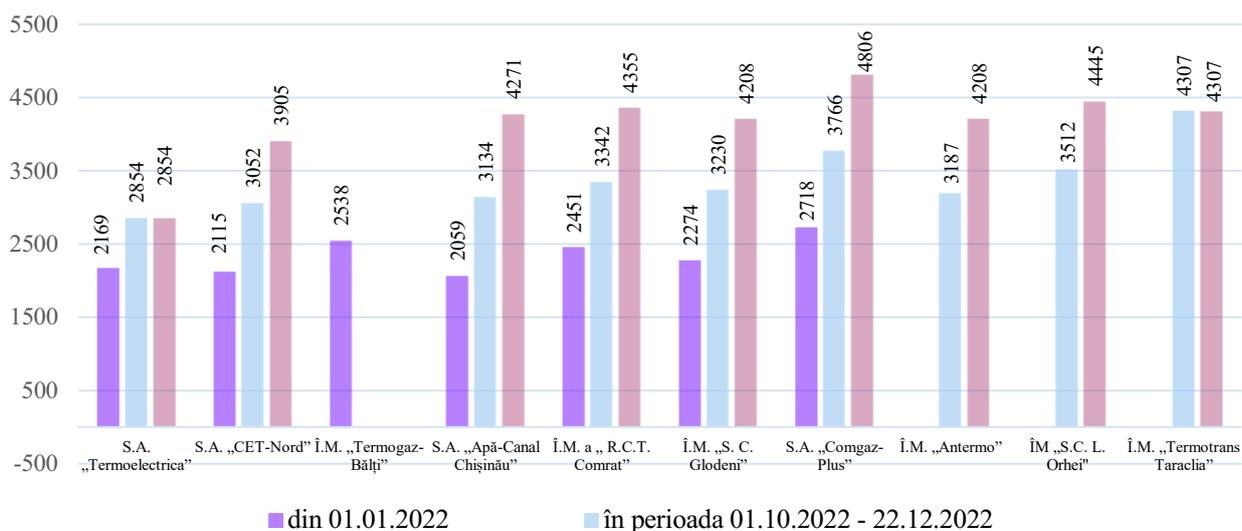

Figura 46. Dinamica tarifelor la energia termică livrată consumatorilor în anul 2022, lei/Gcal

Tendențele de fluctuație a tarifelor pentru energia termică livrată consumatorilor și a prețurilor pentru energia electrică produsă în regim de cogenerare a continuat în anul 2023. Totodată, diminuarea la mijlocul anului 2023 a prețurilor reglementate de achiziție a gazelor naturale consumate în scopul producerii energiei au creat premise de diminuare a tarifelor reglementate pentru livrarea energiei termice consumatorilor și a prețurilor pentru producerea energiei electrice în regim de cogenerare.

Reieșind din premisele de ajustare a prețurilor și tarifelor reglementate, dar și a dispozițiilor Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, Consiliul de Administrație al ANRE în anul 2023 a aprobat în ședințe publice o serie de ajustări a tarifelor reglementate pentru energia termică livrată consumatorilor și a prețurilor de producere a energiei electrice în regim de cogenerare, (Tabelele 33 și 34).

Tabelul 33. Tarife reglementate pentru energia termică livrată consumatorilor, anul 2023-trim. I, 2024

Nr.	Titularul de licență	Tarife reglementate pentru energia termică, lei/Gcal (fără TVA):			
		la situația 01.01.2023	ajustate pe parcursul anului 2023	la situația 01.01.2024	ajustate în luna martie, 2024
1	S.A. „Termoelectrica”	2 854	3 577 ² 3 267 ³	2 774	2 138
2	S.A. „CET-Nord”	3 905	3 561 ³	3 215	2 245
3	S.A. „Comgaz - Plus”	4 806		3 475	3 578
4	Î.M a RCT Comrat	4 355	4 578 ⁴	4 160	3 309
5	S.A. „Apă-Canal Chișinău”	4 271		3 081	2 553
6	Î.M. „Servicii Comunale Glodeni”	4 208	4 391 ⁴	2 877	2 073
7	Î.M. „Antermo”	4 208		2 458	2 017
8	ÎM „Servicii Comunal - Locative” Orhei ¹	4 445			
9	Î.M. „Termotrans Taraclia”	4 307	3 654 ⁵	2 721	3 102

1. ÎM „Servicii Comunal - Locative” Orhei a prestat serviciul conform activității licențiate până la finele trim. 1, anul 2023. La 23 februarie, 2024 Consiliul de administrație al ANRE a retras licența eliberată entității pentru producerea, distribuția și furnizarea energiei termice.

2. Tarif în vigoare din 02.03.2023
3. Tarif în vigoare din 29.06.2023
4. Tarif în vigoare din 28.11.2023
5. Tarif în vigoare din 08.12.2023

Tabelul 34. Prețuri reglementate pentru energia electrică produsă, anul 2023-trim. I, 2024

Nr.	Titularul de licență	Prețuri reglementate pentru energia electrică produsă, bani/kWh (fără TVA):			
		la situația 01.01.2023	ajustate pe parcursul anului 2023	la situația 01.01.2024	ajustate în luna martie, 2024
1	S.A. „Termoelectrica”	454	393 ¹ 398 ²	358	248
2	S.A. „CET-Nord”	611	466 ²	377	276

1. Preț în vigoare din 02.03.2023

2. Preț în vigoare din 29.06.2023

Figura nr. 47 reflectă dinamica tarifelor la energia termică livrată consumatorilor, aprobate de Consiliul de Administrație al ANRE, pe parcursul anului 2023.

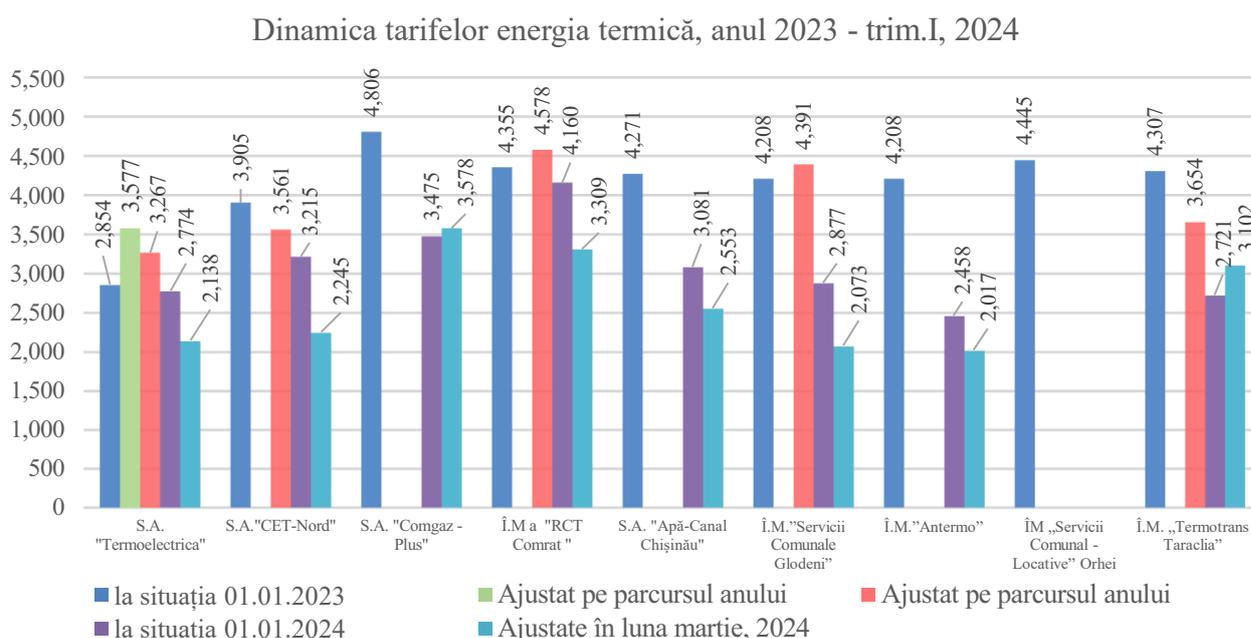

Figura 47. Dinamica tarifelor la energia termică livrată consumatorilor, anul 2023-trim. I, 2024; lei/Gcal

În anul 2023, conform balanței energiei termice caracteristice perioadei anilor 2021-2023, se astestă o micșorare substanțială a cantității totale de energie termică livrată în rețea de către centralele electrice de termoficare și centralele termice ale întreprinderilor reglementate din sectorul termoeenergetic.

Cantitatea de energie termică livrată în rețea în anul 2023 în raport cu anul 2022 a înregistrat o diminuare cu circa 3,05 % (-49 mii Gcal), iar în raport cu anul 2021 cu circa 20,0 % (-374,8 mii Gcal). În anul 2023 comparativ cu anul 2022, cel mai mare furnizor de energie termică S.A. „Termoelectrica” a înregistrat o diminuare a cantității de energie termică livrată în rețea cu circa 45,6 mii Gcal (- 3,27 %), iar în raport cu anul 2021 cu circa 334,7 mii Gcal (-20,0 %).

Respectiv, unul din factorii critici care poate avea în continuare un impact negativ asupra cuantumului tarifelor reglementate, este diminuarea accentuată în sectorul termoeenergetic a cantității de energie termică livrată consumatorilor ca urmare a factorilor climaterici și micșorării termenului sezonului de încălzire. Diminuarea cantității de energie a întreprinderilor din sectorul termoeenergetic și existența cheltuielilor reglementate cu caracter fix, care nu depind în totalitate de aceasta, majorează cheltuielile totale reglementate pe 1 Gcal livrată consumatorilor. Acest aspect poate constitui pe viitor un factor negativ pronunțat cu influențe accentuate asupra cuantumului tarifului pe 1 Gcal energie termică livrată.

5.2.3. Calitatea serviciului de distribuție și furnizare a energiei termice

În conformitate cu prevederile art. 9, alin. (2), lit. f) și lit. o), alin. (4), lit. a) și lit. k) din Legea nr. 92 din 29.05.2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării, în îndeplinirea atribuțiilor și competențelor sale, ANRE „*monitorizează și controlează, în modul și în limitele stabilite de lege, respectarea de către titularii de licențe a condițiilor de desfășurare a activităților licențiate și a prevederilor prezentei legi, inclusiv a celor privind drepturile consumatorilor și calitatea serviciilor prestate; asigură protecția drepturilor și a intereselor legale ale consumatorilor, examinează și soluționează în limitele competenței, petițiile consumatorilor; elaborează și aprobă regulamentul cu privire la indicatorii de calitate a serviciilor de distribuție și furnizare a energiei termice*”.

Monitorizarea și evaluarea calității serviciului de distribuție și furnizare a energiei termice, prestat de unitățile termoelectrice se efectuează în conformitate cu prevederile **Regulamentului cu privire la indicatorii de calitate a serviciilor de distribuție și furnizare a energiei termice**, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE nr. 484/2017 din 13.12.2017 (în continuare - Regulament).

Regulamentul stabilește indicatori de calitate pentru activitatea de distribuție și furnizare a energiei termice. Indicatorii de calitate reprezintă expresia cantitativă și calitativă a activității unui titular de licență în raport cu consumatorii pe care îi deservește. Indicatorii menționați se referă la fiecare dintre componentele activității desfășurate de către titularii de licențe, după cum urmează: continuitatea furnizării energiei termice (întreruperi planificate/întreruperi neplanificate), racordarea instalațiilor de utilizare a energiei termice la sistemul centralizat de alimentare cu energie termică, contractarea energiei termice, măsurarea și facturarea contravalorii energiei termice furnizate, calitatea energiei termice furnizate.

Din punct de vedere al efectului asupra consumatorilor, indicatorii de calitate se diferențiază în *indicatori de calitate generali* – care permit evaluarea calității serviciilor prestate de titularii de licențe, se calculează la nivel de întreprindere, iar pentru nerespectarea nivelurilor minime stabilite în Regulament, **ANRE este în drept să aplice penalizări și indicatori de calitate garantați** care permit evaluarea nivelului calității serviciilor prestate de titularii de licențe în raport cu consumatorul și, odată depășiți, presupun dreptul consumatorilor afectați de a beneficia de **compensării și/sau despăgubiri**. Pentru evaluarea calității serviciului de distribuție și furnizare a energiei termice, precum și pentru monitorizarea respectării de către titularii de licențe a indicatorilor de calitate definiți în Regulament, potrivit pct. 71, unitatea termoelectrică prezintă anual ANRE, până la 1 martie, Raportul cu privire la indicatorii de calitate a serviciilor de distribuție și furnizare a energiei termice (în continuare – Raport) pentru anul precedent.

Reieșind din obligațiile prevăzute de Regulament, titularii de licențe au prezentat ANRE rapoarte cu privire la indicatorii de calitate realizați în anul de activitate 2023.

Gradul realizării indicatorilor de calitate în discuție, ne asigură o cuantificare a calității serviciului prestat de către unitățile termoelectrice, concomitent făcând posibilă identificarea dificultăților cu care se confruntă aceștia în cadrul activității desfășurate, precum și identificarea problemelor pe care le întâmpină consumatorii finali.

Continuitatea furnizării energiei termice consumatorilor finali

Unitățile termoelectrice au obligația de a furniza energie termică către locurile de consum în mod continuu și fiabil, cu respectarea valorilor minime ale indicatorilor de calitate prestabilite în Regulament. Potrivit prevederilor pct. 64, 4) din **Regulamentul privind furnizarea energiei termice**, aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 23 din 26.01.2017 (în continuare – Regulament cu privire la furnizare), furnizorul are dreptul „să efectueze întreruperi planificate în alimentarea cu energie termică pentru efectuarea lucrărilor de întreținere, revizii și reparații executate la instalațiile sale, cu anunțarea în prealabil a consumatorului”. Adicional, pct. 64, alin. 5) și 6) din Regulamentul cu privire la furnizare stipulează expres că furnizorul are dreptul să „limiteze sau să întrerupă alimentarea cu energie termică în cazul unei situații excepționale sau a unei crize de combustibil survenite la nivel

național, determinată de relațiile economice internaționale și comerțul exterior, de economia națională, de protecția mediului, securitatea națională”, „să limiteze sau să întrerupă furnizarea energiei termice, pentru cea mai scurtă durată posibil în cazul în care este pusă în pericol viața sau sănătatea oamenilor, apare pericolul de prejudiciere a proprietății, inclusiv a terților”.

Continuitatea serviciului se apreciază în funcție de *durata înregistrată a întreruperii planificate/neplanificate și informarea în termen normativ a consumatorilor finali* despre data la care va avea loc întreruperea și perioada de întrerupere – în cazul întreruperilor planificate, și informarea cu privire la termenul preconizat de reluare a prestării serviciului - pentru întreruperile neplanificate.

Informația trebuie să fie clară, corectă și deplină.

La nivelul anului 2023, în urma analizei datelor raportate de către titularii de licențe, constatăm operarea a 41 de întreruperi cu caracter planificat (SA „Termoelectrică”-17, SA „CET - Nord”-21, SA „Apă-Canal Chișinău”-1 întrerupere, ÎM „Antermo”-2), legate de executarea lucrărilor de reparații și întreținere a rețelelor termice.

SA „Termoelectrică” a operat 17 **întreruperi planificate**, cu 14 mai mult comparativ cu anul de activitate 2022, ceea ce reprezintă o creștere de 82 %, și cu 5 întreruperi mai mult față de anul 2021 – sau în expresie procentuală 29 %. Întreruperile în alimentarea cu energie termică au avut loc din necesitatea realizării lucrărilor de reparație capitală a conductelor/rețelelor termice, înregistrând o durată medie de 135 ore. Menționăm că lucrările date au fost realizate în afara sezonului de încălzire.

Cu referire la titularul de licență SA „CET-Nord”, datele raportate ne indică operarea a 21 întreruperi planificate realizate cu scopul efectuării lucrărilor de întreținere a rețelei termice, cu 7 întreruperi mai mult față de anul de activitate 2022, și cu 10 întreruperi mai mult față de 2021. S.A. „Apă-Canal Chișinău”, prin scrisoarea cu nr. 01-17303 din 27.12.2023 (nr. de înregistrare ANRE 18692 din 27.12.2023) a raportat 1 întrerupere planificată, cu o durată de 0,5 ore, în timp ce întreprinderea termoelectrică ÎM „Antermo” din or. Anenii Noi a înregistrat 2 întreruperi planificate. Celelalte unități termoelectrice nu au raportat careva sistări ale serviciului cu caracter programat.

Responsabilitatea pentru continuitatea serviciului poate fi pusă-n seama unităților termoelectrice doar parțial, deoarece din totalul întreruperilor produse în rețea, nu toate au loc din culpa lor. În cazurile când este periclitată sănătatea/viața oamenilor ori integritatea bunurilor, pentru prevenirea sau extinderea avariilor și a altor situații cu caracter de urgență, titularului de licență îi revine obligația de a întrerupe alimentarea cu energie termică. Dacă e să ne referim la **întreruperile neplanificate**, care de altfel reprezintă acele întreruperi cu caracter avariat, menționăm că la nivel de țară starea de lucruri se prezintă-n felul următor: pe parcursul anului 2023, SA „Termoelectrică” a înregistrat 547 întreruperi neplanificate care, în mare parte au fost generate de coroziunea interioară/exterioară/locală a rețelelor/conductelor. Analizând situația în dinamică, pentru o perioadă de 3 ani (2021-2023), constatăm că numărul de întreruperi neplanificate a cunoscut o tendință de scădere continuă – cu 161 de cazuri mai puțin în anul 2022 față de 2021, sau în expresie procentuală 19 %, și cu 55 întreruperi neplanificate înregistrate mai puțin în anul 2023 comparativ cu 2022.

Timpul de remediere a deranjamentelor care au condiționat întreruperea neplanificată a livrării energiei termice către consumatorii finali nu a depășit termenul normativ prevăzut în pct. 35 din Regulament: 10 ore pentru deranjamentele produse în conductele cu diametrul nominal de 500 mm, inclusiv, în conductele cu diametrul de 600-1000 mm – 16 ore pentru cazurile când lucrările de terasament pot fi executate în prealabil și 20 de ore când lucrările de terasament nu pot fi executate în prealabil.

Cu referire la titularul de licență SA „CET-Nord”, datele reflectate în Rapoartele prezentate pentru anii de activitate 2021/2022/2023 scot în evidență o evoluție fluctuantă a indicatorului garantat de calitate *numărul de întreruperi neplanificate*. Vorbim de o creștere cu 28 cazuri în anul 2022 comparativ cu 2021 (41 %), în timp ce în 2023, valoarea înregistrată a fost de 61 întreruperi – cu 8 cazuri mai puțin față de 2022. Starea de lucruri se prezintă în felul următor: 2021 – 41 întreruperi, 2022 – 69 întreruperi, 2023 – 61 întreruperi. Drept motiv al întreruperilor respective a servit apariția

fisurilor la rețelele termice subterane cauzate de uzura fizică/coroziunea rețelei aflată în gestiunea unității termoelectrice.

Titularul de licență „Comgaz-Plus” SA, din or. Ungheni, a informat ANRE că în anul de activitate 2023 a înregistrat doar 1 întrerupere neplanificată, comparativ cu cele 12 cazuri înregistrate în anul de activitate 2022. Dacă în anul 2022 SA „Apă-Canal Chișinău” nu a înregistrat careva întreruperi neplanificate, pentru anul de activitate 2023 au fost raportate 4 cazuri. La baza motivului întreruperilor date au stat defecțiunile produse în rețeaua termică și întreruperile în alimentarea cu energie electrică. Ceilalți titulari de licențe, similar anilor precedenți, nu au înregistrat sistări avariate a livrării energiei termice către consumatori.

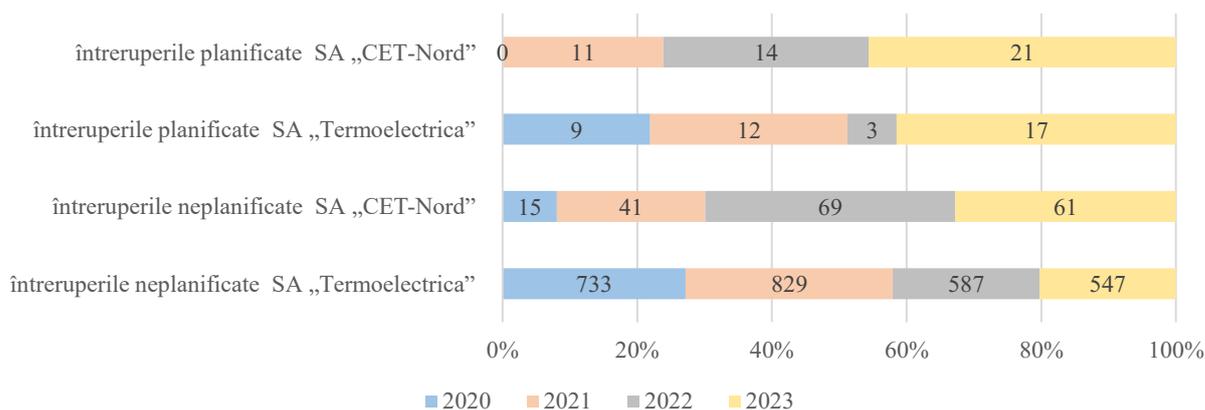

Figura 48. Dinamica comparativă a numărului înregistrat de întreruperi neplanificate/planificate, 2020-2023

Calitatea și parametrii tehnici de alimentare cu energie termică

Potrivit art. 65, 1) din Regulamentul cu privire la furnizare „furnizorul îi revine obligația de a livra energia termică eficient, fără întreruperi și cu respectarea indicatorilor de calitate a serviciului de distribuție, de furnizare a energiei termice sau a parametrilor agentului termic până în punctul de delimitare, în conformitate cu condițiile stipulate în licență, cu reglementările tehnice și standardele din domeniu în vigoare și/sau în contractele de furnizare a energiei termice”.

În continuare, art. 38, (5) din **Legea nr. 92** din 29.05.2014 **cu privire la energia termică și promovarea cogenerării**, indică expres că „distribuitorii și furnizorii poartă răspundere pentru prejudiciul cauzat consumatorilor prin nerespectarea, la punctul de delimitare, a calității agentului termic și a cantității de energie termică stipulate în licențe și/sau în contractele de furnizare a energiei termice, conform legii...”

În vederea aplicării indicatorilor generali anuali de calitate privind calitatea energiei termice livrate, evaluării calității serviciului prestat de către unitățile termoelectrice și monitorizării respectării de către titularii de licențe a condiționalităților ce li se impun privind calitatea și parametrii tehnici de alimentare cu energie termică, în Regulament este prevăzută obligația unităților termoelectrice de a raporta date cu privire la **numărul de reclamații întemeiate privind calitatea energiei termice livrate consumatorilor**.

Potrivit datelor prezentate de 8 respondenți, pe parcursul anului 2023 furnizorii de energie termică au înregistrat un număr de 246 reclamații în care a fost abordată atât problema calității agentului termic livrat, cât și a alimentării cu apă caldă menajeră (ACM). Din totalul de reclamații 179 cazuri au fost adresate SA „Termoelectrica”, iar 67 cazuri – titularului de licență SA „CET - Nord”.

Din informația reflectată în Rapoarte constatăm că în anul de referință, unitatea termoelectrică SA „Termoelectrica” a înregistrat o ușoară scădere a numărului de reclamații privind calitatea energiei termice livrate consumatorilor, parvenite în adresa întreprinderii – cu 17 cazuri mai

puțin comparativ cu anul 2022 sau în expresie procentuală 9 %. Cu referire la SA „CET - Nord”, se conturează o situație de reducere considerabilă a numărului de reclamații parvenite în adresa întreprinderii – 67 reclamații adresate de către consumatori în 2023 față de 236 reclamații înregistrate în 2022. Reclamațiile respective s-au referit la calitatea agentului termic livrat. Ceilalți titulari de licențe nu au raportat recepționarea reclamațiilor.

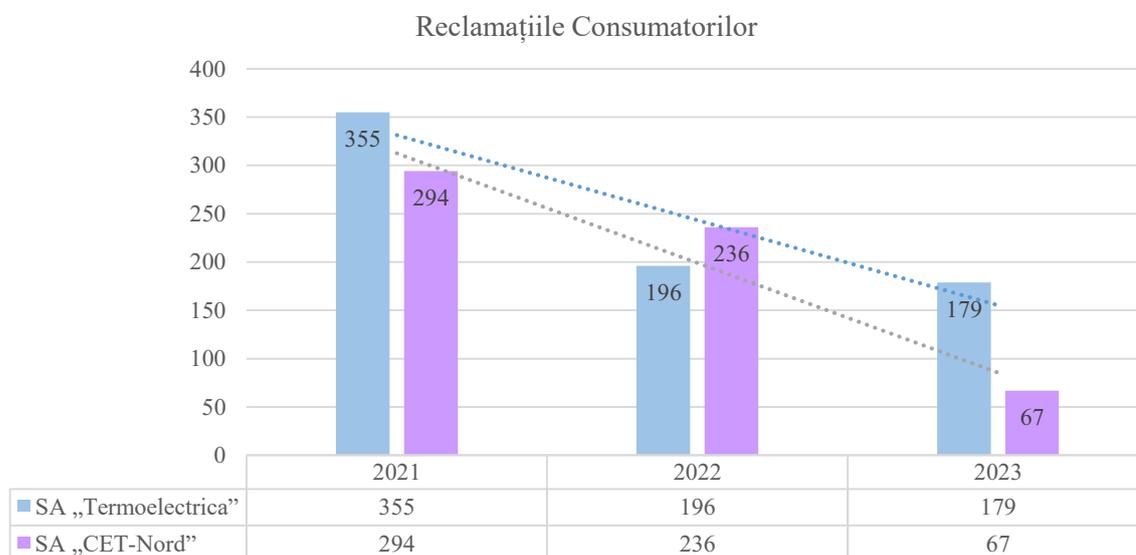

Figura 49. Situația cu privire la indicatorii de calitate privind reclamațiile consumatorilor înregistrate de SA „Termoelectrica” și SA „CET-Nord”

Accesul la rețea

Respectarea de către unitățile termoelectrice a drepturilor consumatorilor în ce privește accesul la rețea este evaluată în baza următorilor indicatori:

- numărul de solicitări ale consumatorilor pentru eliberarea avizelor de racordare;
- numărul de solicitări pentru eliberarea avizului de racordare, soluționate în termen mai mic de 15 de zile;

Conform prevederilor Regulamentului, la solicitarea scrisă a oricărui consumator potențial sau existent de energie termică, cu privire la eliberarea avizului de racordare, unitatea termoelectrică este obligată să emită avizul de racordare la sistemul de distribuție și furnizare a energiei termice în termen de 15 zile de la data înregistrării cererii.

Făcând o totalizare a datelor reflectate în Rapoartele prezentate de furnizorii de energie termică, se constată o creștere a numărului de solicitări ale consumatorilor pentru eliberarea avizelor de racordare (serviciul apă fierbinte/apă fierbinte + apă caldă menajeră/apă caldă menajeră) adresate SA „CET - Nord” – 106 cazuri față de 83 cereri înregistrate în anul de activitate 2022. La titularul de licență SA „Termoelectrica” datele prezentate denotă o scădere a numărului de cereri pentru eliberarea avizelor de racordare – 35 cereri depuse în 2023, cu 59 cazuri mai puțin față de anul 2022 (94 cereri înregistrate), și cu 63 cereri mai puțin comparativ cu anul 2021 (98 cereri). Ceilalți titulari de licențe, cu excepția SA „Comgaz-Plus” – 3 solicitări de eliberare a avizelor de racordare, nu au raportat înregistrare de solicitări.

NOTĂ:

Ca urmare a aplicării în practică a Regulamentului existent, se conturează necesitatea de revizuire și actualizare a Regulamentului, în scopul alinierii cerințelor din documentul respectiv la situația reală din sector, dar și la prevederile din reglementările similare pentru alte sectoare (electroenergetic, gazelor naturale).

Se impun ajustări ale compartimentelor ce țin de continuitatea furnizării energiei termice, contractarea furnizării energiei termice, măsurarea energiei termice, modul de soluționare a

reclamațiilor, astfel încât datele colectate să permită evaluarea corespunzătoare a indicatorilor de calitate a serviciilor prestate de către titularii de licențe.

În vederea instituirii unei abordări unice în vederea *protecției consumatorilor*, similar sectorului electroenergetic și celui al gazelor naturale, se vor stabili expres în Regulament consecințele neonorării de către titularii de licențe a obligației de plată a compensațiilor bănești prevăzute consumatorilor afectați de prestarea unor servicii necalitative.

Mai mult, reieșind din necesitatea asigurării unui mecanism efectiv de compensare a prejudiciilor cauzate consumatorilor afectați de prestarea unor servicii necalitative și a prevenirii situațiilor de neachitare de către operatorii de sistem a compensațiilor respective (din considerentul că „nu a parvenit vre-o cerere”), ANRE își propune să introducă *mechanismul de plată automată a compensațiilor bănești* (pentru nerespectarea tuturor indicatorilor de calitate, fără careva excepții) – fapt ce va presupune acordarea compensațiilor de către întreprinderea termoelectrică, fără a fi necesară o solicitare din partea utilizatorilor de sistem.

Suplimentar, este necesară completarea Regulamentului cu noțiunile relevante prevăzute de cadrul legal incident sectorului termoelectric, stabilirea unor valori limită/valori de referință suplimentare ale indicatorilor de calitate, inclusiv a respectării graficului de temperatură a agentului termic și excluderea prevederilor inaplicabile.

6. Serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare

6.1. Evoluția serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare

În conformitate cu atribuțiile prevăzute de Legea nr. 303/2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, precum și cu Programul de activitate pentru anul 2023, ANRE a monitorizat activitatea economico-financiară a operatorilor titulari de licențe, care prestează/furnizează serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare la nivel de raion, municipiu și oraș și, în cazurile prevăzute de Lege, la nivel de sat/comună, în baza informațiilor prezentate conform raportărilor titularilor de licențe din domeniul serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare.

La sfârșitul anului 2023 activitatea licențiată în domeniul prestării/furnizării serviciului public de alimentare cu apă și/sau canalizare era desfășurată de 44 titulari de licențe.

Dinamica volumelor de apă captată/procurată și furnizată consumatorilor în perioada anilor 2021-2023 este reflectată în Tabelul 35.

Tabelul 35. Evoluția serviciului public de alimentare cu apă în anii 2021-2023

Denumirea întreprinderii	Volumul de apă captată/procurată, mii m ³			Dinamica 2023/2022 %	Volumul de apă potabilă/ tehnologică furnizată, mii m ³			Dinamica 2023/2022 %
	2021	2022	2023		2021	2022	2023	
1 S.A. „Apă-Canal Chișinău”	65 997,4	66 368,6	66 295,0	99,9	44 050,7/ 1 458,4	44 650,2/ 1 356,9	43 986,6/ 1 416,9	98,5/ 104,4
2 Î.M. Regia „Apă-Canal-Bălți”	205,8/ 10 473,1	205,8/ 11 123,3	233,0 10 664,1	113,2/ 95,9	4 512,8	4 567,8	4 353,6	95,3
3 Î.M. „Apă-Canal” Cantemir	224,4	229,4	238,3	103,9	173,1	170,9	171,5	100,4
4 S.A. „Apă-Canal” Cahul	2 521,2	2 632,1	2 583,7	98,2	1 311,0	1 316,7	1 351,8	102,7
5 Î.M. „Apă-Canal” Ungheni	1 486,1	1 468,2	1 499,7	102,1	1 229,3	1 198,2	1 176,6	98,2
6 Î.I.S. „ACVA-Nord”	12 741,3	13 645,1	13 062,2	95,7	12 322,0	13 182,2	12 793,0	97,0
7 S.A. Regia „Apă-Canal” Orhei	1 468,8	1 455,7	1 516,7	104,2	1 051,9	1 047,7	1 103,4	105,3
8 Î.M. „Apă-Canal” Vulcănești	308,5	312,5	302,6	96,8	204,9	229,2	221,1	96,5
9 S.A. „Operator Regional Apă-Canal Hîncești”	692,2/ 8,9	646,0/ 11,1	633,0/ 12,6	98,0/ 113,5	380,4	397,0	379,2	95,5
10 Î.M.D.P. „Apă-Canal” din or. Ștefan Vodă	222,5	216,2	210,2	97,2	172,3	172,7	161,0	93,2
11 Î.M.D.P. „Apă-Canal” Telenești	195,2	203,9	193,5	94,9	107,1	110,5	105,3	95,3
12 Î.M.D.P. „Apă-Canal” Anenii Noi	645,0	694,5	697,7	100,5	318,6	332,5	334,0	100,5
13 S.A. „Servicii Comunale Florești”	916,2/ 17,0	890,7/ 20,4	926,4/ 23,1	104,0/ 113,1	634,2	673,5	696,0	103,3
14 Î.M. „Apă-Canal” Căușeni	437,7	458,8	448,0	97,6	297,3	320,5	309,8	96,7
15 Î.M. „Apă-Canal” Taraclia	517,6	538,8	472,7	87,7	316,4	328,8	318,0	96,7
16 Î.M. „Apă-Canal” Drochia	791,4	791,0	774,5	97,9	346,6	405,3	411,9	101,6
17 S.A. „APĂ-TERMO”	792,9	773,9	752,8	97,3	546,1	546,6	546,8	100,0
18 S.A. „Regia Apă-Canal Soroca”	0,0/ 1 459,2	0,0/ 1 445,8	0,0/ 1 391,3	0,0/ 96,2	884,0	889,4	903,4	101,6
19 Î.M. „Gospodăria Comunală Rîșcani”	317,2	304,7	319,1	104,7	240,3	251,0	248,3	98,9
20 S.A. „Apă - Canal Leova”	423,3	633,9	659,9	104,1	289,0	439,6	481,4	109,5
21 Î.M. „Regia Comunal Locativă” Cricova	381,4	426,7	473,7	111,0	308,9	349,1	334,7	95,9
22 Î.M. „Apă - Canal Ocnița”	126,7	116,8	135,2	115,8	93,9	91,0	95,1	104,5
23 Î.M.D.P. „Apă - Canal” Singerei	408,7	422,7	375,7	88,9	277,4	276,0	265,1	96,1
24 Î.M. „Gospodăria Comunal Locativă Briceni”	228,3	226,4	217,7	96,2	164,2	168,4	162,5	96,5
25 Î.M. „D.P. a Gospodăriei Comunale și de Locuințe” din or. Fălești	478,2/ 18,3	407,9/ 18,0	400,1/ 17,1	98,1/ 95,0	310,6	327,2	310,7	95,0
26 Î.M. „Servicii Publice Cimișlia”	556,9	572,0	601,6	105,2	303,2	373,3	324,8	87,0
27 Î.M. „SU-Canal” Comrat	1 478,9	1 454,2	1 493,4	102,7	604,8	648,6	616,7	95,1
28 Î.M. „Servicii Comunal Locative” Rezina	467,0	431,8	424,7	98,4	294,6	271,7	263,4	96,9
29 Î.M. „Comunservic” Criuleni	414,7	416,1	396,2	95,2	222,1	224,0	190,9	85,2
30 Î.M. „Gospodăria Comunal-Locativă Călărași”	423,0	448,5	468,9	104,6	329,3	350,4	334,5	95,5
31 Î.M. „AQUA Basarabesca”	217,5	224,4	213,6	95,2	92,0	94,6	94,6	100,0
32 Î.M. „Servicii Comunale Glodeni”	8,4/ 218,7	43,7/ 158,2	35,5/ 170,7	81,2/ 107,9	164,3	162,6	155,5	95,6
33 Î.M. „Apă-Canal” Strășeni	853,0	756,5	806,6	106,6	421,3	488,8	494,3	101,1
34 Î.M. „Apă-Canal” Edineț	1 246,8	1 236,1	1 176,1	95,1	349,5	283,3	343,1	121,1
35 S.A. „Apă Canal Nisporeni”	369,6	406,1	419,8	103,4	275,2	310,2	330,6	106,6
36 Î.M. „Apă-Canal Basarabesca”	162,8	146,2	153,8	105,2	90,5	91,4	88,8	97,2
37 Î.M. „Apă-Canal Magdacești”	140,2	160,2	170,4	106,3	133,2	152,6	161,5	105,8
38 S.R.L. „Petcom-Lux”	71,0	82,2	82,6	100,5	68,5	71,6	63,3	88,4
39 S.R.L. „Izvor Cristalin”*	14,9				14,8			
40 Î.M. „Regia Apa Șoldănești”	185,0	165,0	139,3	84,4	108,8	103,0	96,6	93,8
41 Î.M. „Pro Mediu-Cocieri”	149,7	148,7	152,6	102,6	84,4	114,1	103,0	90,3
42 Î.M. „Apă-Canal Dondușeni”	187,8	185,0	169,0	91,4	114,3	113	112,5	99,6
43 Î.M. „Servcom Căinari”	96,8	111,8	123,5	110,5	61,1	71,5	69,0	96,5
44 Î.M. „Iurceni Servicii”	29,1	27,0	36,3	134,4	23,0	23,1	21,7	93,9
Total	99 600,9/ 12 195,2	101 085,8/ 12 776,8	100 485,2/ 12 278,9	99,4/ 96,1	74 297,8/ 1 458,4	76 389,8/ 1 356,9	75 085,5/ 1 416,9	98,3/ 104,4

*Î.M. „Izvor Cristalin” licența retrasă din 09.09.2022

Din analiza informației prezentate, titularii de licențe în anul 2023 au captat un volum de 100 485,2 mii m³ de apă, cu 600,6 mii m³ sau cu 0,6 % mai puțin decât în anul 2022. Totodată, pe parcursul anului 2023 a fost furnizată apă potabilă în volum de 75 085,5 mii m³, atestându-se o descreștere față de anul precedent cu 1 304,4 mii m³ sau cu 1,7 %.

Cea mai semnificativă creștere a volumelor de apă furnizată prin rețele publice de alimentare cu apă potabilă se constată la Î.M. „Apă-Canal” Edineț (+21,1 %), S.A. „Apă-Canal Leova” (+9,5 %), S.A. „Apă Canal Nisporeni” (+6,6 %). Totodată, 28 de operatori (mai mult de 3/5) au înregistrat diminuări ale volumelor de apă potabilă furnizată prin rețelele de alimentare cu apă potabilă, din care cele mai importante – Î.M. „COMUNSERVICE” Criuleni (-14,8%), Î.M. „Servicii Publice Cimișlia” (-13,0%) și S.R.L. „Petcom-Lux” (-11,6%).

Tabelul 36. Evoluția volumelor apelor uzate deversate în rețelele publice de canalizare, 2021-2023

Denumirea întreprinderii		2021, mii m ³	2022, mii m ³	2022/2021, %	2023, mii m ³	2023/2022, %
1	S.A. „Apă-Canal Chișinău”	42.255,7	42.074,0	99,6	41.535,7	98,7
2	Î.M. „Apă-Canal Cantemir”	82,8	101,3	122,3	95,4	94,2
3	S.R.L. „Glorin-Ingineri”	9.942,0	9.402,7	94,6	9.031,3	96,1
4	S.A. „Apă-Canal” Cahul	840,2	836,5	99,6	872,1	104,3
5	Î.M. „Apă-Canal” din Ungheni	845,0	794,4	94,0	786,1	99,0
6	S.A. „Regia Apă Canal-Orhei”	925,3	913,0	98,7	875,7	95,9
7	Î.M. „Apă-Canal” Vulcănești	67,0	68,6	102,4	66,4	96,8
8	S.A. „Operator Regional Apa-Canal Hîncești”	255,8	253,2	99,0	293,2	115,8
9	D.P. „Apă-Canal” din or. Ștefan Vodă	116,0	113,6	97,9	107,6	94,7
10	Î.M. D.P. „Apă-Canal” Telenești	108,2	108,7	100,5	101,3	93,2
11	Î.M. D.P. „Apă-Canal” Anenii Noi	157,3	153,7	97,7	145,6	94,7
12	S.A. „Servicii-Comunale Florești”	250,8	245,4	97,8	248,1	101,1
13	Î.M. „Apă-Canal” Căușeni	198,5	206,0	103,8	198,1	96,2
14	Î.M. „Apă-Canal Taraclia”	173,8	177,1	101,9	167,7	94,7
15	Î.M. „Apă-Canal din Drochia”	261,7	279,6	106,8	310,8	111,2
16	S.A. „APĂ-TERMO”	325,5	337,0	103,5	348,5	103,4
17	S.A. „Regia Apă-Canal Soroca”	586,7	590,4	100,6	590,1	99,9
18	Î.M. „Gospodăria Comunală Rîșcani”	116,3	117,2	100,8	121,1	103,3
19	S.A. „Apă - Canal Leova”	128,1	146,5	114,4	167,3	114,2
20	Î.M. „Regia Comunală Locativă Cricova”	303,8	338,0	111,3	368,6	109,1
21	Î.M. „Apă - Canal Ocnița”	51,7	50,9	98,5	51,9	102,0
22	Î.M.D.P. „Apă - Canal” Singerei	140,9	137,2	97,4	139,2	101,5
23	Î.M. „Gospodăria Comunal Locativă Briceni”	134,2	134,7	100,4	128,0	95,0
24	Î.M. „Direcția de Producție a Gospodăriei Comunale și de Locuințe” din or. Fălești	214,7	225,6	105,1	214,2	94,9
25	Î.M. „Servicii Publice Cimișlia”	119,5	125,3	104,9	134,0	106,9
26	Î.M. „SU-Canal” Comrat	266,8	263,6	98,8	279,4	106,0
27	Î.M. „Servicii Comunal Locative” Rezina	236,2	217,5	92,1	210,3	96,7
28	Î.M. „Comunservice” Criuleni	97,9	103,9	106,1	90,6	87,5
29	Î.M. „Gospodăria Comunal Locativă Călărași”	221,0	222,5	100,7	226,3	101,7
30	Î.M. „Servicii Comunale Glodeni”	100,9	99,2	98,3	94,3	95,1
31	Î.M. „Apa-Canal” Strășeni	232,4	241,1	103,7	260,4	108,0
32	Î.M. „Apa-Canal” Edineț	567,6	460,8	81,2	457,7	99,3
33	S.A. „Apă Canal Nisporeni”	130,8	149,3	114,1	148,2	114,3
34	Î.M. „Apă Canal Basarabeasca”	79,9	80,1	100,3	76,5	95,5
35	Î.M. „Apa-Canal Măgdăcești”	98,0	110,3	112,6	114,0	103,4
36	Î.M. „Regia Apa Șoldănești”	54,0	49,7	92,0	54,2	109,1
37	Î.M. „Pro Mediu-Cocieri”	3,9	4,0	102,6	5,0	125,0
38	Î.M. „Apă-Canal Donușeni”	117,5	114,5	97,4	113,2	98,9
39	Î.M. „Servcom Căinari”	5,9	5,0	84,7	5,0	100,0
40	Î.M. „Iurceni Servicii”	11,7	12,7	108,5	13,7	107,9
	TOTAL	60 826,0	60 064,8	98,7	59 246,8	98,6

Conform datelor prezentate în tabel, pe parcursul anului 2023 volumul de ape uzate deversate în rețelele publice de canalizare a constituit 59 246,8 mii m³, în descreștere față de anul precedent cu 818,0 mii m³, sau cu 1,4 %.

Contribuția cea mai notabilă în diminuarea volumelor de ape uzate deversate în sistemul public de canalizare a fost adusă de Î.M. „Comunservice” Criuleni (-12,8 %), Î.M. D.P. „Apă-Canal” Telenești (-6,8 %) și Î.M. „Apă-Canal Cantemir” (-5,8 %).

Tabelul 37. Dinamica structurii rețelelor publice de alimentare cu apă și de canalizare, 2021-2023

Denumirea întreprinderii	Lungimea rețelelor publice de alimentare cu apă, km					Lungimea rețelelor publice de canalizare, km				
	2021	2022	2022/ 2021, %	2023	2023/ 2022, %	2021	2022	2022/ 2021, %	2023	2023/ 2022, %
1 SA „Apă-Canal Chișinău”	1 937,5	3 803,3	196,3	3 949,9	103,9	1 116,8	2 970,1	265,9	3 083,7	103,8
2 I.M. Regia., Apă-Canal Bălți	244,2	244,2	100,0	244,2	100,0					
3 Î.M. „Apă-Canal” Cantemir”	82,1	82,1	100,0	82,1	100,0	10,8	26,3	243,5	26,3	100,0
4 S.R.L. „Glorin-Inginering”						152,4	152,4	100,0	152,4	100,0
5 S.A. „Apă-Canal” Cahul	271,1	271,5	100,1	271,5	100,0	74,3	74,3	100,0	74,3	100,0
6 Î.M. „Apă-Canal” Ungheni	139,1	139,1	100,0	139,1	100,0	66,5	66,5	100,0	66,5	100,0
7 Î.L.S. „ACVA-Nord”	73,7	73,7	100,0	73,7	100,0					
8 S.A. „Regia Apă-Canal” Orhei	303,6	303,6	100,0	303,9	100,1	99,7	99,7	100,0	100,2	100,5
9 Î.M. „Apă-Canal” Vulcănești	50,9	50,9	100,0	50,9	100,0	17,6	17,6	100,0	17,6	100,0
10 S.A. „Operator Regional Apa-Canal Hîncești”	133,1	133,1	100,0	133,1	100,0	26,7	26,7	100,0	26,7	100,0
11 Î.M.D.P. „Apă-Canal” din or. Ștefan Vodă	45,8	45,8	100,0	45,8	100,0	24,6	24,6	100,0	24,6	100,0
12 Î.M.D.P. „Apă-Canal” Telenești	27,6	27,6	100,0	27,6	100,0	36,6	36,6	100,0	36,6	100,0
13 Î.M.D.P. „Apă-Canal” Anenii Noi	69,9	69,9	100,0	69,9	100,0	94,5	94,5	100,0	94,5	100,0
14 SA „Servicii Comunale Florești”	488,5	529,3	108,4	617,2	116,6	45,7	46,7	102,2	46,7	100,0
15 Î.M. „Apă-Canal” Căușeni	94,2	94,2	100,0	94,2	100,0	44,9	44,9	100,0	44,9	100,0
16 Î.M. „Apă-Canal” Taraclia	57,8	57,8	100,0	57,8	100,0	14,4	14,4	100,0	14,4	100,0
17 Î.M. „Apă-Canal” Drochia	70,5	89,5	127,0	89,5	100,0	45,5	45,5	100,0	49,8	109,5
18 S.A. „APĂ-TERMO”	249,2	250,1	100,4	250,1	100,0	92,4	94,2	101,9	94,2	100,0
19 SA „Regia Apă-Canal Soroca”	204,4	229,7	112,4	231,3	100,7	54,8	54,8	100,0	54,8	100,0
20 Î.M. „Gospodăria Comunală Rîșcani”	58,9	58,9	100,0	58,9	100,0	20,7	20,7	100,0	20,7	100,0
21 S.A. „Apă - Canal” Leova	127,0	308,1	242,6	309,0	100,3	24,2	38,3	158,3	38,3	100,0
22 Î.M. „Regia Comunal Locativă” Cricova	24,6	24,6	100,0	24,6	100,0	14,9	14,9	100,0	14,9	100,0
23 Î.M. „Apă - Canal Ocnîța”	35,4	35,4	100,0	76,8	216,9	4,6	4,6	100,0	4,6	100,0
24 Î.M.DP „Apă - Canal” Singerei	50,5	50,5	100,0	50,5	100,0	16,6	17,2	103,6	17,2	100,0
25 Î.M. „Gospodăria Comunal Locativă Briceni”	48,5	48,5	100,0	48,5	100,0	30,0	30,0	100,0	30,1	100,3
26 Î.M. „Direcția de Producție a Gospodăriei Comunale și de Locuințe” din or. Fălești	53,3	47,2	88,6	47,2	100,0	41,9	41,8	99,8	41,8	100,0
27 Î.M. „Servicii Publice” Cimișlia	78,9	78,9	100,0	92,2	116,9	26,6	26,6	100,0	26,6	100,0
28 Î.M. „SU-Canal” Comrat	140,8	142,7	101,3	172,0	120,5	44,6	45,7	102,5	43,5	95,2
29 Î.M. „Servicii Comunal Locative” Rezina	37,3	43,9	117,7	43,9	100,0	26,4	28,1	106,4	28,1	100,0
30 Î.M. „Comunservic” Criuleni	64,5	61,3	95,0	61,3	100,0	24,1	28,1	116,6	28,0	99,6
31 Î.M. „Gospodăria Comunal-Locativă Călărași”	64,0	86,2	134,7	86,2	100,0	44,7	44,7	100,0	44,7	100,0
32 Î.M. „AQUA Basarabeasca”	25,1	25,1	100,0	24,5	97,6					
33 Î.M. „Servicii Comunale Glodeni”	34,9	34,9	100,0	34,9	100,0	18,2	18,2	100,0	18,2	100,0
34 Î.M. „Apa Canal” Strășeni	93,8	93,8	100,0	93,8	100,0	44,8	58,9	131,5	58,9	100,0
35 Î.M. „Apa Canal” Edineț	118,2	118,2	100,0	118,2	100,0	52,7	52,7	100,0	52,7	100,0
36 S.A. „Apă Canal Nisporeni”	143,3	142,7	99,6	181,6	127,3	43,5	43,5	100,0	43,5	100,0
37 Î.M. „Apă-Canal Basarabeasca”	34,6	34,6	100,0	34,6	100,0	16,3	16,3	100,0	16,3	100,0
38 Î.M. „Apă-Canal Magdăcesti”	33,6	33,6	100,0	36,7	109,2	21,4	21,4	100,0	26,0	121,5
39 S.R.L. „Petcom-Lux”	28,7	28,7	100,0	31,9	111,1					
40 S.R.L. „Izvor Cristalin”*	5,4									
41 Î.M. „Regia Apa Șoldănești”	43,0	43,0	100,0	42,0	97,7	20,0	20,0	100,0	20,0	100,0
42 Î.M. „Pro Mediu-Cocieri”	28,0	28,5	101,8	29,7	104,0	3,1	3,1	100,0	3,1	100,0
43 Î.M. „Apă-Canal Dondușeni”	43,0	34,2	79,5	34,2	100,0	16,0	16,2	101,3	16,2	100,0
44 Î.M. „Servcom Căinari”	44,3	44,3	100,0	44,3	100,0	1,3	1,3	100,0	1,3	100,0
45 Î.M. „Iurceni Servicii”	27,0	27,0	100,0	27,0	100,0	6,0	6,0	100,0	6,5	108,3
TOTAL	6 029,8	8 170,2	135,5	8 536,2	104,5	2 580,8	4 488,1	173,9	4.609,3	102,7

*S.R.L. „Izvor Cristalin” retrasă licența din 09.09.2022

La finele perioadei analizate (31 decembrie 2023), titularii de licențe au raportat despre deținerea în gestiune a 8 536,2 km de rețele publice de alimentare cu apă și 4 609,3 km de rețele publice de canalizare, ce denotă o extindere cu 366,0 km (+4,5 %) a rețelelor publice de alimentare cu apă și cu 121,2 km (+2,7 %) a rețelelor publice de canalizare pe parcursul anului precedent.

În așa mod, se atestă o extindere a rețelelor publice de alimentare cu apă urmare a luării în gestiune, construcției și/sau inventarierii. Cea mai mare majorare a lungimii rețelelor publice de alimentare cu apă a avut loc în cazul Î.M. „Apă-Canal Ocnîța” (de 2,2 ori), S.A. „Apă Canal Nisporeni” (+27,3 %), și Î.M. „SU-Canal” Comrat (+20,5 %). În același timp, cele mai mari extinderi ale rețelelor publice de canalizare pe parcursul anului 2023 au înregistrat următorii titulari

de licențe: Î.M. „Apa Canal Măgdăcești” (+21,5%), Î.M. „Apă-Canal” Drochia (+9,5%) și Î.M. „Iurceni Servicii” (+8,3%).

Tabelul 38. Numărul consumatorilor care beneficiază de servicii publice de alimentare cu apă și de canalizare în anii 2021-2023

Denumirea întreprinderii	Nr. consumatorilor de servicii publice de alimentare cu apă					Nr. consumatorilor de servicii publice de canalizare				
	2021	2022	2022/2021 %	2023	2023/2022 %	2021	2022	2022/2021 %	2023	2023/2022 %
1 S.A. „Apă-Canal Chișinău”	108 334	120 725	111,4	130 214	107,9	83 816	95 550	114,0	104 239	109,1
2 I.M. Regia, Apă-Canal Bălți	52 093	52 883	101,5	53 199	100,6					
3 Î.M. „Apă-Canal” Cantemir”	3 046	3 096	101,6	3 142	101,5	1 688	1 722	102,0	1 732	100,6
4 S.R.L. „Glorin-Ingineri”						4 313	4 805	111,4	5 184	107,9
5 S.A. „Apă-Canal” Cahul	17866	18158	101,6	18425	101,5	10031	10189	101,6	10439	102,5
6 Î.M. „Apă-Canal” Ungheni	15131	15022	99,3	15031	100,1	9691	9896	102,1	9960	100,6
7 Î.I.S. „ACVA-Nord”	101	106	105,0	106	100,0					
8 S.A. „Regia Apă-Canal” Orhei	31090	31106	100,1	31198	100,3	18477	18479	100,0	18486	100,0
9 Î.M. „Apă-Canal” Vulcănești	4138	4174	100,9	4280	102,5	1391	1395	100,3	1404	100,6
10 S.A. „Operator Regional Apa-Canal Hîncești”	6805	6954	102,2	7106	102,2	3182	3182	100,0	3353	101,9
11 Î.M.D.P. „Apă-Canal” or. Ștefan Vodă	3252	3260	100,3	3270	100,3	1974	2162	109,5	2166	100,2
12 Î.M.D.P. „Apă-Canal” Telenești	2398	2425	101,1	2451	101,1	1717	1762	102,6	1811	102,8
13 Î.M.D.P. „Apă-Canal” Anenii Noi	4742	4776	100,7	4767	99,8	1968	1981	100,7	1973	99,6
14 SA „Servicii Comunale Florești”	14550	15065	103,5	16022	106,4	4445	4456	100,3	4466	100,2
15 Î.M. „Apă-Canal” Căușeni	5826	6012	103,2	6337	105,4	3296	3485	105,7	3571	102,5
16 Î.M. „Apă-Canal” Taraclia	4148	4145	99,9	4256	102,7	1720	1738	101,1	1762	101,4
17 Î.M. „Apă-Canal” Drochia	8741	8879	101,6	8949	100,8	6180	6235	101,9	6272	100,6
18 S.A. „APĂ-TERMO”	10546	10415	98,8	10439	100,2	4894	4990	102,0	5126	102,7
19 SA „Regia Apă-Canal Soroca”	14858	14961	100,7	15041	100,5	8134	8158	100,3	8188	100,4
20 Î.M. „Gospodăria Comunală Rîșcani”	4901	4937	100,7	4967	100,6	1817	1851	101,9	1865	100,8
21 S.A. „Apă - Canal” Leova	5149	7011	136,2	7056	100,6	2277	2448	107,5	2460	100,5
22 Î.M. „Regia Comunal Locativă” Cricova	3126	3198	102,3	3194	99,9	1860	1898	102,0	1898	100,0
23 Î.M. „Apă - Canal Ocnița”	3558	3371	94,7	3791	112,5	1772	1744	98,4	1744	100,0
24 Î.M.DP „Apă - Canal” Sîngerei	5012	5107	101,9	5146	100,8	2129	2176	102,2	2206	101,4
25 Î.M. „Gospodăria Comunal Locativă Briceni”	3478	3513	101,0	3537	100,7	2601	2612	100,4	2618	100,2
26 Î.M. „Direcția de Producție a Gospodăriei Comunale și de Locuințe” din or. Fălești	6349	6394	100,7	6432	100,6	3749	3774	100,7	3804	100,8
27 Î.M. „Servicii Publice” Cimișlia	6013	6723	111,8	5930	88,2	1709	1816	106,3	1975	108,8
28 Î.M. „SU-Canal” Comrat	9426	9351	99,2	9288	99,3	3896	3539	90,8	3898	110,1
29 Î.M. „Servicii Comunal Locative” Rezina	5257	5279	100,4	5296	100,3	4916	4934	100,4	5041	102,2
30 Î.M. „Comunservice” Criuleni	3307	3335	100,9	3225	96,7	1973	1979	100,3	1979	100,0
31 Î.M. „Gospodăria Comunal-Locativă Călărași”	6504	6605	101,6	6650	100,7	3811	3944	103,5	4047	102,6
32 Î.M. „AQUA Basarabeasca”	2142	2142	100,0	2234	104,3					
33 Î.M. „Servicii Comunale Glodeni”	3700	3737	101,0	3759	100,6	2158	2159	100,1	2159	100,0
34 Î.M. „Apa Canal” Strășeni	7098	7204	101,5	7272	100,9	6771	6936	102,4	7056	101,7
35 Î.M. „Apa Canal” Edineț	17025	18115	106,4	18865	104,1	1070	1176	109,9	1229	104,5
36 S.A. „Apă Canal Nisporeni”	5955	6287	105,6	6089	96,9	2110	2421	114,7	2076	85,7
37 Î.M. „Apă-Canal Basarabeasca”	2181	2181	100,0	2181	100,0	1428	1428	100,0	1428	100,0
38 Î.M. „Apă-Canal Magdăcești”	1322	1354	102,4	1381	102,0	1042	1118	107,3	1127	100,8
39 S.R.L. „Petcom-Lux”	1188	1188	100,0	1199	100,9					
40 S.R.L. „Izvor Cristalini”*	280									
41 Î.M. „Regia Apa Șoldănești”	2392	2485	103,9	2343	94,3	1047	1063	101,5	984	92,6
42 Î.M. „Pro Mediu-Cocieri”	1141	1150	100,8	1177	102,3	39	38	97,4	38	100,0
43 Î.M. „Apă-Canal Dondușeni”	4755	4811	101,2	4870	101,2	3782	3819	101,0	3857	101,0
44 Î.M. „Servcom Căinari”	1195	1195	100,0	1370	114,6	48	48	100,0	48	100,0
45 Î.M. „Iurceni Servicii”	522	538	103,1	541	100,6	331	331	100,0	332	100,3
Total	420 641	439 373	104,5	452 026	102,9	219 253	233 437	106,5	244 001	104,5

*S.R.L. „Izvor Cristalini” retrasă licența din 09.09.2022

Cu referire la numărul consumatorilor serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare de notat, că la finele anului 2023 de serviciul public de alimentare cu apă au beneficiat peste 452,0 mii de consumatori, în timp ce serviciul public de canalizare a fost prestat pentru 244,0 mii de consumatori.

În anul 2023 au fost înregistrați 12 653 de noi consumatori ai serviciului public de alimentare cu apă, numărul acestora majorându-se cu 2,9 % comparativ cu numărul de consumatori

de la începutul anului. Corespunzător, în anul 2023 au fost înregistrați 24 748 consumatori noi de serviciu public de canalizare, ce reprezintă o creștere de 10,6 %.

Cele mai multe instalații interne de apă ale consumatorilor noi de serviciu public de alimentare cu apă au fost bransate la sistemul public de alimentare cu apă de către Î.M. „Servcom Căinari” (+14,6 %), Î.M. „Apă-Canal Ocița” (+12,5 %) și S.A. „Apă-Canal Chișinău” (+7,9 %), iar cei mai mulți utilizatori noi de serviciu public de canalizare au înregistrat Î.M. „SU-CANAL” Comrat (+10,1 %), S.A. „Apă-Canal Chișinău” (+9,1 %) și Î.M. „Servicii Publice Cimișlia” (+8,8).

Consumul tehnologic și pierderile de apă în sistemele publice de alimentare cu apă în perioada 2021-2023

Dinamica consumului tehnologic și pierderilor de apă în sistemele publice de alimentare cu apă pentru anul 2023 sunt reflectate în Tabelul 39.

Tabelul 39. Consumul tehnologic și pierderile de apă efective în sistemul public de alimentare cu apă în anii 2021-2023 (activitatea reglementată)

	Denumirea întreprinderii	2021		2022		Dinamica 2022/2021	2023		Dinamica 2023/2022
		mii m ³	%	mii m ³	%	%	mii m ³	%	%
1	S.A. „Apă-Canal Chișinău”	20 467,9	31,0	20 252,8	30,5	98,9	20 780,1	31,3	102,6
2	Î.M. Regia „Apă-Canal-Bălți”	6 166,0	57,7	6 761,3	59,7	109,7	6 543,5	60,0	96,8
3	Î.M. „Apă-Canal” Cantemir	51,3	22,9	58,5	25,5	114,0	66,8	28,0	114,2
4	S.A. „Apă-Canal” Cahul	1.210,2	48,0	1.315,4	50,0	108,7	1.231,9	47,7	93,7
5	Î.M. „Apă-Canal” - Ungheni	256,8	17,3	270,0	18,4	105,1	323,1	21,5	119,7
6	Î.I.S. „ACVA-Nord”	419,3	3,3	462,9	3,4	110,4	269,2	2,1	58,1
7	S.A. Regia „Apă-Canal” Orhei	416,9	28,4	376,0	25,8	90,2	413,4	27,3	109,9
8	Î.M. „Apă-Canal” Vulcănești	103,6	33,6	83,3	26,7	80,4	81,5	26,9	97,8
9	S.A. „Operator Regional Apă-Canal Hîncești”	320,7	45,7	260,1	39,6	81,1	266,4	41,3	102,4
10	Î.M.D.P. „Apă-Canal” din or. Ștefan Vodă	50,2	22,6	43,5	20,1	86,7	49,2	23,4	113,1
11	Î.M.D.P. „Apă-Canal” Telenești	88,1	45,1	93,4	45,8	106,0	88,2	45,6	94,4
12	Î.M.D.P. „Apă-Canal” Anenii Noi	326,4	50,6	362,0	52,1	110,9	363,7	52,1	100,5
13	S.A. „Servicii Comunale Florești”	298,9	32,0	237,6	26,1	79,5	253,5	26,7	106,7
14	Î.M. „Apă-Canal” Căușeni	140,4	32,1	138,3	30,1	98,5	138,2	30,8	99,9
15	Î.M. „Apă-Canal” Taraclia	201,2	38,9	210,0	39,0	104,4	154,7	32,7	104,4
16	Î.M. „Apă-Canal” Drochia	444,8	56,2	385,7	48,8	86,7	362,6	46,8	94,0
17	S.A. „APĂ-TERMO”	246,8	31,1	227,3	29,4	92,1	206,0	27,4	90,6
18	S.A. „Regia Apă-Canal Soroca”	575,2	39,4	556,4	38,5	96,7	487,9	35,1	87,7
19	Î.M. „Gospodăria Comunală Rîșcani”	76,9	24,2	53,7	17,6	69,8	70,8	22,2	131,8
20	S.A. „Apă - Canal Leova”	134,3	31,7	194,3	30,7	144,7	178,5	27,0	91,9
21	Î.M. „Regia Comunal Locativă” Cricova	72,5	19,0	77,7	18,2	107,2	139,0	29,3	178,9
22	Î.M. „Apă - Canal Ocița”	32,8	25,9	25,8	22,1	78,7	40,1	29,7	155,4
23	Î.M.D.P. „Apă - Canal” Singerei	131,3	32,1	146,7	34,7	111,7	110,6	29,4	75,4
24	Î.M. „Gospodăria Comunal Locativă Briceni”	64,1	28,1	58,0	25,6	90,5	55,2	25,4	95,2
25	Î.M. „D.P. a Gospodăriei Comunale și de Locuințe” din or. Fălești	185,9	37,4	98,7	23,2	53,1	106,5	25,5	107,9
26	Î.M. „Servicii Publice Cimișlia”	253,7	45,6	198,7	34,7	78,3	276,8	46,0	139,3
27	Î.M. „SU-Canal” Comrat	874,1	59,1	805,6	55,4	92,2	877,3	58,7	108,9
28	Î.M. „Servicii Comunal Locative” Rezina	172,4	36,9	160,1	37,1	92,9	161,3	28,0	100,7
29	Î.M. „Comunserviciu” Criuleni	192,6	46,4	192,1	46,2	99,7	205,4	51,8	106,9
30	Î.M. „Gospodăria Comunal-Locativă Călărași”	93,7	22,2	138,1	30,8	147,4	134,4	28,7	97,3
31	Î.M. „AQUA Basarabeasca”	125,5	57,7	129,8	57,8	103,4	119,0	55,7	91,7
32	Î.M. „Servicii Comunale Glodeni”	62,8	27,7	39,3	19,5	62,6	50,7	24,6	129,0
33	Î.M. „Apă-Canal” Strășeni	431,7	50,6	267,7	35,4	62,0	312,3	38,7	116,7
34	Î.M. „Apă-Canal” Edineț	897,3	72,0	952,8	77,1	106,2	833,0	70,8	87,4
35	S.A. „Apă Canal Nisporeni”	94,4	25,5	95,9	23,6	101,6	89,2	21,2	93,0
36	Î.M. „Apă-Canal Basarabeasca”	72,3	44,4	54,8	37,5	75,8	65,0	42,3	118,6
37	Î.M. „Apă-Canal Magdacești”	7,0	5,0	7,7	4,8	110,0	8,9	5,2	115,2
38	S.R.L. „Petcom-Lux”	2,5	3,5	10,6	12,9	424,0	19,3	23,4	182,1
39	S.R.L. „Izvor Cristalin”*	0,2	1,3						
40	Î.M. „Regia Apă Soldănești”	76,2	41,2	62,0	37,6	81,4	42,7	30,7	68,9
41	Î.M. „Pro Mediu-Cocieri”	65,3	43,6	34,6	23,3	53,0	49,6	32,5	143,4
42	Î.M. „Apă-Canal Dondușeni”	73,5	39,1	72,0	38,9	98,0	56,5	33,4	78,5
43	Î.M. „Servcom Căinari”	35,7	36,9	40,2	36,0	112,6	54,5	44,1	135,6
44	Î.M. „Iurceni Servicii”	6,1	21,0	3,9	14,4	63,9	14,6	40,2	374,4
	Total	36 019,6	32,2	36 015,3	31,6	100,0	36 150,9	32,1	100,4

*S.R.L. „Izvor Cristalin” licența retrasă din 09.09.2022

În general, nivelul mediu efectiv al consumului tehnologic și al pierderilor de apă în sistemele publice de alimentare cu apă, înregistrat de titularii de licențe rămâne a fi la un nivel înalt. Totuși, în perioada anilor 2020-2022 s-a atestat o anumită tendință de diminuare, de la 34,2 % în anul 2020, la 32,2 % în 2021 și 31,6 % în anul 2022. Însă, deja în anul 2023 acest indicator iarăși, cei drept, nesemnificativ, cu 0,4 p.p., s-a majorat până la 32,1 %.

Cea mai mare creștere relativă de 3,7 ori a consumului tehnologic și pierderilor de apă în anul 2023 comparativ cu anul 2022 a înregistrat Î.M. „Jurcenii Servicii”, urmat de S.R.L. „Petcom-Lux” și Î.M. „Regia Comunal Locativă” Cricova, ambele cu antiperformanțe de 1,8 ori, dar și Î.M. „Apă-Canal Ocnița” (+55,4 %), Î.M. „Pro Mediu-Cocieri” (+43,3 %).

În perioada anilor 2020-2023 ANRE a aprobat valorile consumului tehnologic și pierderilor de apă ale titularilor de licențe care furnizează/prestează serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare prezentate conform termenelor prevăzute de Regulamentul cu privire la stabilirea și aprobarea, în scop de determinare a tarifelor, a consumului tehnologic și a pierderilor de apă în sistemele publice de alimentare cu apă, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 180/2016 din 10 iunie 2016.

În conformitate cu Regulamentul, anual, până la finele lunii februarie, operatorii care furnizează serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare prezintă ANRE calculele consumului tehnologic și a pierderilor de apă în sistemele publice de alimentare cu apă și de canalizare actualizate pentru anul precedent în baza parametrilor efectiv înregistrați și a celor prognozate pentru anul de gestiune.

De menționat că, pe parcursul anului 2023 din 43 de titulari de licențe 41 au prezentat spre examinare și aprobare ANRE, valorile consumului tehnologic și a pierderilor de apă actualizate pentru anul 2022 în baza parametrilor efectiv înregistrați în sistemele publice de alimentare cu apă. Totodată, însă, doi operatori, Î.M.D.P. „Apă-Canal” Telenești și Î.M. „Servicii Publice Cimișlia” nu au prezentat calculele consumului tehnologic și a pierderilor de apă, neconformându-se exigențelor legale, chiar dacă au fost informați și atenționați referitor la obligativitatea și termenele de prezentare a calculelor consumului tehnologic și a pierderilor de apă.

Tabelul 40. Valorile consumului tehnologic și pierderile de apă pentru anii 2020-2023

Nr.	Titularul de licență	Consumul tehnologic și pierderile de apă acceptate în scopuri tarifare, mii m ³				Consumul tehnologic și pierderile de apă supranormative, mii m ³			
		2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
1.	S.A. „Apă-Canal Chișinău”	12040,8	11672,7	11512,2	12999,7	10651,9	8795,2	8740,6	7780,4
2.	Î.M. Regia „Apă-Canal-Bălți”	1323,2	1669,0	1952,9		4977,8	4497,0	4808,4	
3.	Î.M. „Apă-Canal Cantemir”	52,6	51,2	58,5		19,6	0,1	0,0	
4.	S.A. „Apă-Canal” Cahul	673,9	699,4	1087,4		649,9	510,8	228,0	
5.	Î.M. „Apă-Canal” din Ungheni	363,4	256,8	233,8	217,7	82,9	0,0	36,2	105,4
6.	Î.I.S. „Acva-Nord”	402,7	416,1	292,4	266,1	5,4	3,2	170,5	3,1
7.	S.A. „Regia Apă Canal-Orhei”	107,5	102,4	108,6	132,7	360,8	314,5	267,4	280,7
8.	Î.M. „Apă-Canal” Vulcănești	52,7	49,1	83,3	65,8	18,8	54,5	0,0	15,7
9.	S.A. „Operator Regional Apă-Canal Hîncești”		309,5	260,1		303,7	11,2	0,0	
10.	Î.M. „D.P. Apă-Canal” din or. Ștefan Vodă	24,2	30,0	23,5	14,0	39,0	20,2	20,0	35,3
11.	Î.M.D.P. „Apă-Canal” Telenești	22,0	22,7			89,4	65,4	93,4	
12.	Î.M. D.P. „Apă-Canal” Anenii Noi		35,3	75,2	31,7	296,7	291,1	286,8	332,0
13.	S.A. „Servicii Comunale Florești”	154,8	158,2	167,3	183,7	94,1	140,7	70,3	69,8
14.	Î.M. „Apă-Canal” Căușeni		54,0	138,3	134,6	140,9	86,4	0,0	3,6
15.	Î.M. „Apă-Canal Taraclia”			54,9		195,3	201,2	155,1	
16.	Î.M. „Apă-Canal din Drochia”		71,0	121,8	117,2	474,5	373,8	263,9	245,3
17.	S.A. „Apă-Termo”	75,9	71,9	67,0	74,1	251,1	174,9	160,3	131,9
18.	S.A. „Regia Apă-Canal Soroca”	101,9	114,8	82,9	129,1	385,7	460,4	473,5	358,8
19.	Î.M. „Gospodăria Comunală Rîșcani”		19,8	19,8	21,9	56,9	57,1	33,9	48,8
20.	S.A. „Apă-Canal Leova”	116,3	134,3	188,8	178,5	17,0	0,0	5,5	0,0
21.	Î.M. „Regia Comunal-Localivă Cricova”		21,0	29,5	21,1	118,8	51,5	48,2	117,9
22.	Î.M. „Apă-Canal Ocnița”		31,6	25,8	37,8	32,2	1,2	0,0	2,3
23.	Î.M.D.P. „Apă-Canal” Singerei	46,3	34,3	25,3	40,1	126,0	97,0	121,4	70,5
24.	Î.M. „Gospodăria Comunal-Localivă Briceni”		59,3	50,3	54,4	67,7	4,8	7,7	0,8
25.	Î.M. „Direcția de Producție Gospodăriei Comunale și de Locuințe” din or. Fălești	93,3	146,9	36,4	106,4	135,2	39,0	62,3	0,1
26.	Î.M. „Servicii Publice Cimișlia”		79,0		47,7	289,9	174,7	198,7	229,1
27.	Î.M. „SU-Canal” Comrat		76,9	80,1	80,9	943,3	797,2	725,5	795,8
28.	Î.M. „Servicii Comunal-Localive” Rezina	32,6	33,3	37,1	35,3	146,7	139,1	123,0	126,0
29.	Î.M. „Comunservice” Criuleni		30,6	38,0	47,8	213,0	162,0	154,1	122,6
30.	Î.M. „Gospodăria Comunal-Localivă Călărași”	90,9	55,1	80,0	66,9	85,2	38,6	58,1	67,5
31.	Î.M. „AQUA Basarabesca”			54,4		153,6	125,5	75,4	
32.	Î.M. „Servicii Comunale Glodeni”	29,3	50,2	34,1	36,5	57,9	12,6	5,2	14,2
33.	Î.M. „Apă-Canal” Strășeni		84,2	46,1	40,3	511,2	347,5	221,6	272,0
34.	Î.M. „Apă-Canal” Edineț	482,5	383,9	427,4	519,5	482,1	513,4	525,4	313,5
35.	S.A. „Apă Canal Nisporeni”	66,7	64,4	63,9	61,0	31,7	30,0	32,0	28,2
36.	Î.M. „Apă-Canal din Basarabesca”			37,0	65,0	139,6	72,3	17,8	0,0
37.	Î.M. „Apă-Canal Măgdăcești”		4,4	4,4	5,2	8,2	2,7	3,3	3,7
38.	S.R.L. „Petcom-Lux”			7,8		2,4	2,5	2,8	
39.	Î.M. „Regia Apa Șoldănești”	16,0	34,0	53,9	42,0	46,2	42,2	8,1	0,7
40.	Î.M. „Pro Mediu-Cocieri”		9,8	9,0		47,2	55,5	25,6	
41.	Î.M. „Apă-Canal Dondușeni”			16,5	29,7	65,4	73,5	55,5	26,8
42.	Î.M. „Servcom Căinari”		23,4	32,9			12,3	7,3	
43.	Î.M. „Iurceni Servicii”		5,4	3,9			0,7	0,0	
	Total	16369,2	17165,7	17722,7	15904,3	22815,2	18853,6	18292,6	11602,6

Sursa: Calculele consumului tehnologic și a pierderilor de apă în sistemele publice de alimentare cu apă în baza datelor titularilor de licențe – adaptare ANRE

Consumul tehnologic și pierderile de apă efective în sistemul public de alimentare cu apă pe parcursul anului 2023 au constituit 36 115,4 mii m³ (32,0 % din volumul de apă captat), în creștere cu 0,3 % comparativ cu anul precedent. Totodată, valorile consumului tehnologic și pierderilor de apă aprobate în scopuri tarifare s-au menținut la un nivel relativ scăzut și practic invariabil.

De menționat că, nivelul consumului tehnologic și pierderilor de apă supranormative, la fel, a înregistrat o dinamică de diminuare. Astfel, conform datelor prezentate în Figura 50 pentru perioada anilor 2020-2022 se constată, că consumul tehnologic și pierderile de apă supranormative au fost de 19,9 %, respectiv, de 16,9 % și 16,1 %.

Starea de lucruri descrisă referitor la consumul tehnologic și pierderile de apă în sistemele publice se datorează mai multor factori. De relevat, că menținerea unui nivel înalt al consumului tehnologic și a pierderilor de apă este cauzată de: (I) lipsa sistemelor inteligente de monitorizare a scurgerilor de apă; (II) furnizarea apei prin contoare de apă cu termenul de verificare metrologică expirat; (III) gradul înalt de uzură al majorității rețelelor de apă; (IV) intervențiile tardive de remediere în cazul apariției avariilor. Or, gestionarea adecvată a resurselor de apă este crucială pentru atingerea unor rezultate plauzibile în activitatea de furnizare a serviciului public de alimentare cu apă, iar alternativă nu există.

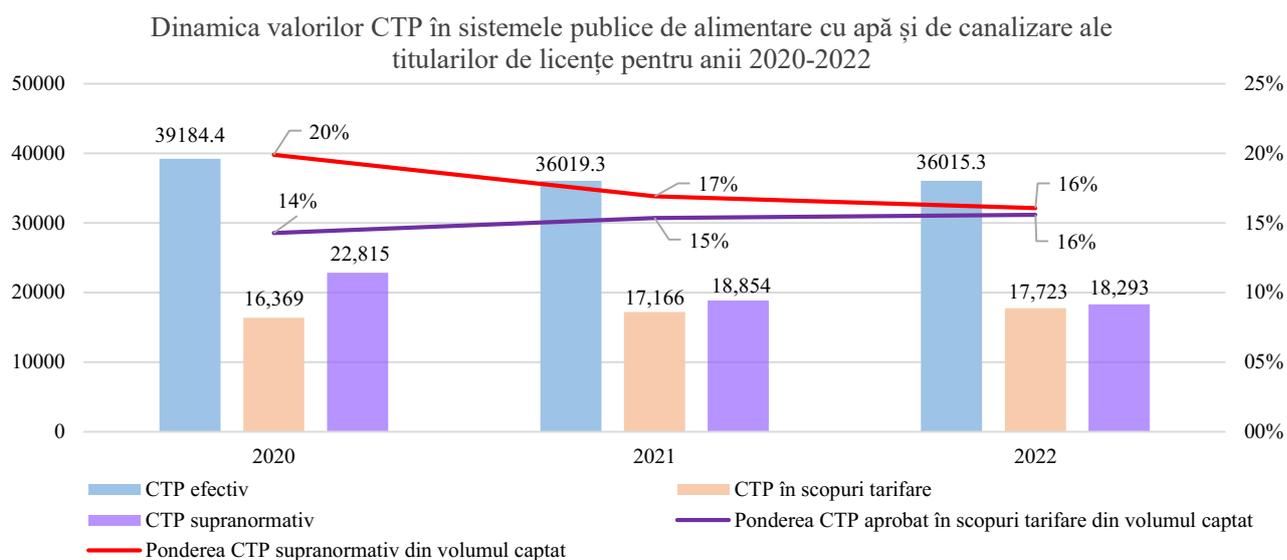

Figura 50. Dinamica consumului tehnologic și a pierderilor de apă (CTP) efective, aprobate în scopuri tarifare, supranormative pentru anii 2020-2022, mii m³

Rezultatele activității ANRE în anul 2023 de examinare, verificare, aprobare a consumului tehnologic și a pierderilor de apă în conformitate cu prevederile Regulamentului corespunzător în vigoare sunt prezentate în Tabelul 41.

Tabelul 41. Ponderea consumului tehnologic și pierderilor de apă din volumul de apă captat, procurat, actualizat pentru anul 2022, %

Nr. d/o	Titularul de licență	Valoarea procentuală efectiv înregistrată de titularul de licență	Valoarea procentuală prezentată spre aprobare de titularul de licență	Valoarea procentuală aprobată de ANRE
1.	S.A. „Apă-Canal Chișinău”	30,5	21,8	17,3
2.	Î.M. Regia „Apă-Canal-Bălți”	59,7	20,3	17,2
3.	Î.M. „Apă-Canal Cantemir”	25,5	30,0	25,5
4.	S.A. „Apă-Canal” Cahul	50,0	21,0	41,3
5.	Î.M. „Apă-Canal” din Ungheni	18,4	36,0	15,9
6.	Î.I.S. „Acva-Nord”	3,4	3,3	2,1
7.	S.A. „Regia Apă Canal-Orhei”	25,8	6,2	7,5
8.	Î.M. „Apă-Canal” Vulcănești	26,7	19,3	26,7
9.	S.A. „Operator Regional Apă-Canal Hincești”	39,6	39,6	39,6
10.	Î.M. „D.P. Apă-Canal” din or. Ștefan Vodă	20,1	11,2	10,9
11.	Î.M. D.P. „Apă-Canal” Telenești	45,8		
12.	Î.M. D.P. „Apă-Canal” Anenii Noi	52,1	10,9	10,8
13.	S.A. „Servicii Comunale Florești”	26,1	17,4	18,4
14.	Î.M. „Apă-Canal” Căușeni	30,1	30,1	30,1
15.	Î.M. „Apă-Canal Taraclia”	39,0	5,5	10,2
16.	Î.M. „Apă-Canal din Drochia”	48,8	19,0	15,4
17.	S.A. „Apă-Termo”	29,4	7,8	8,7
18.	S.A. „Regia Apă-Canal Soroca”	38,5	5,6	5,7
19.	Î.M. „Gospodăria Comunală Rîșcani”	17,6	5,6	6,5
20.	S.A. „Apă-Canal Leova”	30,7	26,0	29,8
21.	Î.M. „Regia Comunal-Locativă Cricova”	18,2	3,1	6,9
22.	Î.M. „Apă-Canal Ocnîța”	22,1	67,6	22,1
23.	Î.M.D.P. „Apă-Canal” Singerei	34,7	6,0	6,0
24.	Î.M. „Gospodăria Comunal-Locativă Briceni”	25,6	25,7	22,2
25.	Î.M. „Direcția de Producție Gospodăriei Comunale și de Locuințe” din or. Fălești	23,2	28,1	8,5
26.	Î.M. „Servicii Publice Cimișlia”	34,7		
27.	Î.M. „SU-Canal” Comrat	55,4	10,4	5,5
28.	Î.M. „Servicii Comunal-Locative” Rezina	37,1	7,1	8,6
29.	Î.M. „Comunservice” Criuleni	46,2	9,2	9,1
30.	Î.M. „Gospodăria Comunal-Locativă Călărași”	30,8	16,7	17,8
31.	Î.M. „AQUA Basarabeasca”	57,8	57,9	24,2
32.	Î.M. „Servicii Comunale Glodeni”	19,5	15,9	16,9
33.	Î.M. „Apă-Canal” Strășeni	35,4	4,8	6,1
34.	Î.M. „Apă-Canal” Edineț	77,1	52,1	34,6
35.	S.A. „Apă Canal Nisporeni”	23,6	15,8	15,7
36.	Î.M. „Apă-Canal din Basarabeasca”	37,5	41,7	25,3
37.	Î.M. „Apă-Canal Măgdăcești”	4,8	2,8	2,8
38.	S.R.L. „Petcom-Lux”	12,9	12,9	9,5
39.	Î.M. „Regia Apa Șoldănești”	37,6	34,3	32,6
40.	Î.M. „Promediu-Cocieri”	23,3	5,2	6,1
41.	Î.M. „Apă-Canal Dondușeni”	38,9	38,9	8,9
42.	Î.M. „Servcom Căinari”	36,0	36,0	29,5
43.	Î.M. „Iurceni Servicii”	14,4	18,9	14,6

Valorile majorate ale consumului tehnologic și a pierderilor de apă în sistemele publice de alimentare cu apă, reflectate în tabelul de mai sus se datorează gradului înalt al uzurii rețelelor și denotă lipsa sau insuficiența cronică a investițiilor în sistemele publice de alimentare cu apă, care

nu acoperă necesitățile reale ale titularilor de licențe. Este iminent ca operatorii, titulari de licențe și autoritățile administrației publice locale să identifice surse financiare, inclusiv în cadrul proiectelor naționale, pentru modernizarea sistemelor publice de alimentare cu apă și să stabilească planuri de acțiuni pe termen scurt, mediu și lung pentru reducerea consumurilor tehnologice și a pierderilor de apă, asigurarea continuității, fiabilității și calității serviciului public prestat consumatorilor.

În rezultatul examinării solicitărilor prezentate de operatori au fost aprobate 41 de hotărâri privind aprobarea valorilor actualizate pentru anul 2022 și prognozate pentru anul 2023 a consumurilor tehnologice și a pierderilor de apă în sistemele publice de alimentare cu apă. De menționat că, calculele consumului tehnologic și a pierderilor de apă actualizate pentru anul 2023 conform prevederilor actelor normative de reglementare se examinează pe parcursul anului 2024 și, respectiv, vor fi reflectate pentru următoarea perioadă de activitate.

Investițiile în sistemele publice de alimentare cu apă și de canalizare în perioada anilor 2020-2023

În perioada anilor 2020-2023 ANRE a aprobat/avizat Planurile de investiții ale titularilor de licențe care furnizează/prestează serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare în conformitate cu prevederile Regulamentului privind principiile de efectuare a investițiilor în sectorul de alimentare cu apă și de canalizare, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 357/2019 din 27 septembrie 2019.

Regulamentul stabilește, că operatorul anual, până la 1 noiembrie, elaborează și prezintă autorității competente spre aprobare planul de investiții pentru anul calendaristic următor și, după caz, ANRE spre avizare.

ANRE a aprobat/avizat Planurile de investiții pentru anul 2023 pentru 35 de operatori în valoare totală de 695,5 mil. lei, valoare ce este cu 31,2 % inferioară celei din anul 2022.

De asemenea, conform Regulamentului, până la 1 martie a fiecărui an de gestiune operatorii prezintă autorității competente Raportul privind realizarea Planului de investiții, aprobat/avizat de către ANRE, pentru anul precedent. În corespundere cu prevederile Regulamentului, autoritatea competentă examinează Raportul privind realizarea Planului anual de investiții pentru anul precedent și decide referitor la acceptarea în scopuri tarifare a investițiilor realizate de titularii de licențe în anul precedent.

Pe parcursul anului 2023 de către ANRE au fost examinate Rapoartele privind realizarea Planurilor de investiții pentru anul 2022 în corespundere cu solicitările a 29 titulari de licențe. Valoarea investițiilor realizate acceptate în scopul recuperării prin tarife constituie 164,5 mil. lei. În context, până la data 31 martie curent, ANRE a examinat rapoartele a 22 de operatori și a acceptat în scopuri tarifare investițiile realizate de aceștia în anul 2023 în valoare de 253,2 mil. lei, în creștere cu 54,0 % comparativ cu anul 2022.

Tabelul 42. Investițiile planificate și realizate de titularii de licențe în sistemele publice de alimentare cu apă și de canalizare, pe parcursul anilor 2020-2023

Nr. d/o	Titularul de licență	Investițiile realizate, acceptate de ANRE în scopul recuperării prin tarif, mii lei						
		2020	2021	2021/2020 %	2022	2022/2021 %	2023	2023/2022 %
1.	S.A. „Apă-Canal Chișinău”	17 258,1	50 425,2	274,3	97 293,5	205,5	203 999,5	209,7
2.	Î.M. Regia „Apă-Canal-Bălți”	27,5	1 502,3	54,6	81,0	5,4		
3.	Î.M. „Apă-Canal Cantemir”	139,0	156,0	112,3	107,9	69,2		
4.	S.R.L. „Glorin-Ingineri”							
5.	S.A. „Apă-Canal” Cahul		86,2		1 912,9			
6.	Î.M. „Apă-Canal” din Ungheni	346,1	1 148,3	331,8	1 543,6	134,4	237,2	15,4
7.	Î.I.S. „Acva-Nord”				178,2		63,5	35,6
8.	S.A. „Regia Apă Canal-Orhei”	1 123,8	2 259,1	201,0	1 671,8	74,0	2 174,7	130,1
9.	Î.M. „Apă-Canal” Vulcănești		53,8		421,7		358,3	85,0
10.	S.A. „Operator Regional Apă-Canal Hîncești”	3 329,0	224,5	6,7	275,5	122,7		
11.	Î.M. „D.P. Apă-Canal” din or. Ștefan Vodă						35,4	
12.	Î.M. D.P. „Apă-Canal” Telenești							
13.	Î.M. D.P. „Apă-Canal” Anenii Noi				76,8		137,5	179,0
14.	S.A. „Servicii Comunale Florești”	1 078,6	1 035,8	96,0	1 183,0	114,2	891,0	75,3
15.	Î.M. „Apă-Canal” Căușeni	441,7	492,7	111,5	175,0	35,5	34,7	19,8
16.	Î.M. „Apă-Canal Taraclia”							
17.	Î.M. „Apă-Canal din Drochia”							
18.	S.A. „Apă-Termo”	518,4	517,3	99,8	1 532,8	296,8	1 210,6	79,0
19.	S.A. „Regia Apă-Canal Soroca”				138,4		229,1	165,5
20.	Î.M. „Gospodăria Comunală Rîșcani”				362,9		146,5	40,4
21.	S.A. „Apă-Canal Leova”	218,9	46 715,7	21 341,1	1 192,8	2,5	466,6	39,1
22.	Î.M. „Regia Comunal-Locativă Cricova”							
23.	Î.M. „Apă-Canal Ocnița”				792,0		283,1	35,7
24.	Î.M.D.P. „Apă-Canal” Sîngerei	546,5	72,2	13,4	353,1	483,0	151,7	43,0
25.	Î.M. „Gospodăria Comunal-Locativă Briceni”	80,1	582,3	726,9	373,6	64,2	42 055,3	11 256,8
26.	Î.M. „Direcția de Producție Gospodăriei Comunale și de Locuințe” din or. Fălești	493,9	2 197,9	445,0	37 604,7	1 710,9	193,7	0,52
27.	Î.M. „Servicii Publice Cimișlia”							
28.	Î.M. „SU-Canal” Comrat				15 276,2			
29.	Î.M. „Servicii Comunal-Locative” Rezina		55,2		175,0	316,9	60,9	34,8
30.	Î.M. „Comunserviciu” Criuleni				132,2			
31.	Î.M. „Gospodăria Comunal-Locativă Călărași”		103,7		358,3			
32.	Î.M. „AQUA Basarabasca”							
33.	Î.M. „Servicii Comunale Glodeni”							
34.	Î.M. „Apă-Canal” Strășeni				30,8			
35.	Î.M. „Apă-Canal” Edineț				835,8			
36.	S.A. „Apă Canal Nisporeni”							
37.	Î.M. „Apă-Canal din Basarabasca”							
38.	Î.M. „Apă-Canal Măgdăcești”				2,2		88,2	4 009,1
39.	S.R.L. „Petcom-Lux”							
40.	Î.M. „Regia Apa Șoldănești”				11,5		30,6	265,9
41.	Î.M. „Pro Mediu-Cocieri”				446,0			
42.	Î.M. „Apă-Canal Dondușeni”						350,2	
43.	Î.M. „Servcom Căinari”							
44.	Î.M. „Iurceni Servicii”						18,5	
	TOTAL investiții realizate de titularii de licențe	25 601,7	107 628,3		164 539,3		253 216,8	

Sursa: Planurile de investiții/Rapoartele privind realizarea Planurilor de investiții prezentate de titularii de licențe – adaptare ANRE

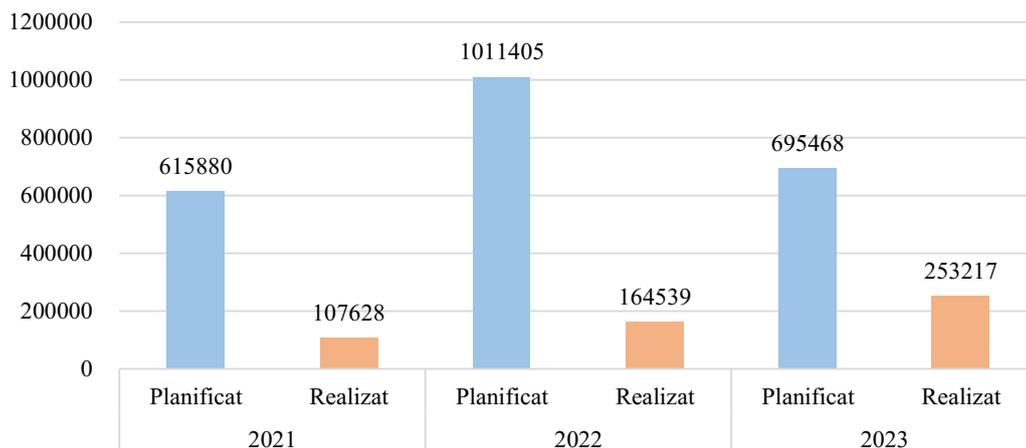

Figura 51. Dinamica investițiilor planificate/realizate în sistemele publice de alimentare cu apă și de canalizare, aprobate/avizate de ANRE pentru anii 2021-2023, mii lei

Figura de mai sus denotă că valoarea investițiilor realizate este mult inferioară valorii celor planificate, înregistrând în anul 2021 doar 17,5 %, în 2022 - 16,3 %, cu o relativă creștere în anul 2023 până la 36,4 %.

De notat, că atât la etapa de planificare, cât și în procesul de realizare, valoarea investițiilor este în funcție de disponibilitatea surselor de finanțare. La etapa actuală este stringentă necesitatea creșterii gradului de acoperire cu servicii de calitate pe tot teritoriul țării, trecerea la noi standarde de operare, care necesită surse investiționale substanțiale. Majoritatea titularilor de licențe nu au demonstrat performanțe privind planificarea investițiilor anuale, de atragere a investițiilor, respectiv, realizarea ulterioară și valorificarea acestora în funcție de sursele financiare disponibile, necesitățile impuse de starea tehnică a infrastructurii sistemelor publice de alimentare cu apă și de canalizare.

Or, datele prezentate demonstrează, că activitatea investițională este insuficientă în ceea ce privește volumele efectiv date în exploatare. Necesitatea de investiții, atât de menținere în zonele deja operate, cât și investiții în dezvoltare, în timp ce sursele de finanțare sunt foarte limitate, iar operatorii efectuează un nivel extrem de redus, denotă probleme majore privind asigurarea conformării și dezvoltării infrastructurii sistemelor publice de alimentare cu apă și de canalizare.

Din informația prezentată supra se constată, că în anul 2022 s-au evidențiat trei titulari de licențe care sumar au realizat 91,3 % (S.A. „Apă-Canal Chișinău”, Î.M. „SU-Canal” Comrat, Î.M. „Direcția de Producție a Gospodăriei Comunale și de Locuințe” din or. Fălești), iar în anul 2023 s-au evidențiat doi titulari de licențe care sumar au realizat 97,2 % (S.A. „Apă-Canal Chișinău”, Î.M. „Gospodăria Comunal-Locativă Briceni”) din valoarea totală a investițiilor realizate în sectorul de alimentare cu apă și de canalizare. Astfel, în anul 2022 S.A. „Apă-Canal Chișinău” a realizat investiții din creditul oferit de BERD și BEI în cuantum de 77,7 %, contribuția APL de 0,3 % și din surse proprii de 22 %; Î.M. „SU-Canal” Comrat a realizat investiții din contribuția autorităților publice locale în cuantum de 96,3 % și din surse proprii de 3,7 %; Î.M. „Direcția de Producție a Gospodăriei Comunale și de Locuințe” din or. Fălești a realizat investiții din grantul oferit de Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) în cuantum de 89,5 %, contribuția autorităților publice locale de 10,3 % și din surse proprii în cuantum de 0,2 %.

Potrivit datelor, în anul 2023 S.A. „Apă-Canal Chișinău” a realizat investiții din creditul oferit de BERD și BEI în cuantum de 81,8 %, grantul oferit de Fondul Ecologic Național de 2,3 %, grantul oferit de USAID de 1,4 %, contribuția APL de 0,2% și din surse proprii de 14,4 %; Î.M. „Gospodăria Comunal-Locativă Briceni” a realizat investiții din grantul oferit de Agenția Cehă de Dezvoltare în cuantum de 99,2 % și din surse proprii de 0,8 %.

Valorile investițiilor planificate și realizate din sursele proprii ale titularilor de licențe sunt cu mult sub necesarul impus pentru asigurarea bunei activități. În circumstanțele date devine iminentă crearea operatorilor regionali cu capacități instituționale corespunzătoare, capabili să gestioneze cât mai eficient nevoile investiționale din sursele proprii și din surse atrase, asigurarea pregătirii corespunzătoare a proiectelor de investiții, prioritizarea acestora, utilizarea tehnologiilor noi, supravegherea implementării proiectelor de investiții din punct de vedere tehnic și economic, asigurarea calității serviciului furnizat consumatorilor.

De menționat, că 9 titulari de licențe (S.R.L. „Glorin-Ingineri”, S.A. „Apă-Canal” Cahul, Î.M.D.P. „Apă-Canal” Telenești, Î.M. „Apă-Canal din Drochia”, Î.M. „AQUA Basarabasca”, S.A. „Apă Canal Nisporeni”, Î.M. „Apă-Canal din Basarabasca”, S.R.L. „Petcom-Lux”, Î.M. „Servcom Căinari”) nu au prezentat Planurile de investiții pentru anul 2023, care în corespundere cu actele normative de reglementare urmau a fi examinate și aprobate/avizate de către ANRE, chiar dacă operatorii au fost informați privind obligativitatea și termenele de prezentare a Planurilor de investiții pentru aprobare/avizare, cerințele minime în procesul de elaborare. Însă, dat fiind că nu toți operatorii s-au conformat, ANRE este în imposibilitate de a reflecta datele privind planificarea investițiilor în sistemele publice de alimentare cu apă și de canalizare de către toți operatorii pe parcursul perioadei de referință. Realizarea investițiilor planificate pentru anul 2023 se examinează pe parcursul anului 2024 în corespundere cu actele normative de reglementare.

Pe parcursul anului 2023 au fost examinate în total 97 de solicitări ale titularilor de licențe privind planurile de investiții ale operatorilor în sistemele publice de alimentare cu apă și de canalizare. În rezultat au fost aprobate:

- 9 hotărâri privind Planurile de investiții pentru anul 2023;
- 26 de hotărâri privind Planurile de investiții pentru anul 2024;
- 23 de hotărâri privind modificarea Planurilor de investiții pentru anul 2023;
- 29 de hotărâri privind acceptarea în scopuri tarifare a investițiilor realizate în anul 2022;
- 2 hotărâri de modificare a hotărârilor privind realizarea Planurilor de investiții pentru anul 2021;
- 8 hotărâri de modificare a hotărârilor privind realizarea Planurilor de investiții pentru anul 2022.

6.2. Tarifele pentru serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare

Pe parcursul anului 2023 au fost în examinare **8 solicitări** ale titularilor de licențe, din care 3 depuse în anul 2022, privind avizarea/aprobarea cheltuielilor de bază aferente prestării/furnizării serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare.

În rezultatul examinării solicitărilor prezentate de operatori Consiliul de Administrație al ANRE a aprobat:

- **3 hotărâri** cu privire la emiterea avizelor privind cuantumul cheltuielilor de bază, acestea fiind expediate consiliilor locale spre aprobare;
- **4 hotărâri** privind aprobarea cheltuielilor de bază, care nu au fost aprobate de consiliile locale, după avizarea de către ANRE, în baza art. 7 alin. (2) lit. m) al Legii nr. 303/2013, în cazul neaprobării acestora de către consiliile locale;
- **1 hotărâre** privind aprobarea cheltuielilor de bază pentru titularul de licență ce furnizează serviciul de producere și/sau transportare a apei în vederea redistribuirii, furnizat/prestat la nivel de raion.

Totodată, pe parcursul anului 2023 au fost examinate **56 de solicitări** ale titularilor de licențe privind avizarea/aprobarea tarifelor la serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare. În rezultatul examinării acestora, Consiliul de Administrație a aprobat:

- **27 de hotărâri** cu privire la emiterea avizelor privind cuantumul tarifelor pentru furnizarea/prestarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, acestea fiind expediate consiliilor locale spre aprobare;
- **13 hotărâri** privind aprobarea tarifelor pentru furnizarea/prestarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare pentru titularii de licențe ce activează în condițiile unor acorduri sau contracte încheiate cu organismele financiare internaționale, ratificate sau aprobate de către Parlament, Guvern sau de consiliile locale;
- **3 hotărâri** privind aprobarea tarifelor pentru furnizarea/prestarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, în cazul în care consiliile locale au delegat ANRE dreptul deplin de aprobare a tarifelor în baza art. 7 alin. (2) lit. 1) din Legea nr. 303/2013;
- **13 hotărâri** privind aprobarea tarifelor pentru furnizarea/prestarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare ce nu au fost aprobate de consiliile locale, după avizarea de către ANRE, în baza art. 7 alin. (2) lit. m) al Legii nr. 303/2013.

De asemenea, pe parcursul anului 2022 au fost examinate **7 solicitări** ale titularilor de licențe privind avizarea/aprobarea tarifelor pentru serviciile auxiliare prestate consumatorilor aferente serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare. În rezultatul examinării solicitărilor prezentate de operatori Consiliul de Administrație al ANRE a aprobat:

- **2 hotărâri** cu privire la emiterea avizelor privind cuantumul tarifelor pentru serviciile auxiliare, ulterior expediate consiliilor locale spre aprobare;
- **4 hotărâri** privind aprobarea tarifelor pentru serviciile auxiliare prestate consumatorilor de titularii de licențe ce activează în condițiile unor acorduri sau contracte încheiate cu organismele financiare internaționale, ratificate sau aprobate de către Parlament, Guvern sau de consiliile locale;
- **1 hotărâre** privind aprobarea tarifelor pentru serviciile auxiliare prestate consumatorilor de titularii de licențe în cazul în care consiliile locale au delegat ANRE dreptul deplin de aprobare a tarifelor în baza art. 7 alin. (2) lit. 1) din Legea nr. 303/2013.

Tabelul 43. Tarife avizate/aprobate de ANRE pentru prestarea/furnizarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare la situația din 31 decembrie 2023, lei/m³

Nr. crt.	Titularul de licență	Tarife medii avizate de ANRE pentru prestarea/furnizarea		Tarife aprobate ANRE pentru prestarea/furnizarea			
		serviciului public de alimentare cu apă potabilă	serviciului public de canalizare	serviciului public de alimentare cu apă		serviciului public de canalizare	
				pentru consumatorii casnici	pentru consumatorii noncasnici	pentru consumatorii casnici	pentru consumatorii noncasnici
1	S.A. "Apă-Canal Chișinău"			10,79	10,79 8,11*	4,18	10,16
2	Î.M. Regia „Apă-Canal” Bălți			11,23	23,64		
3	Î.M. „Apă-Canal Cantemir”	25,61	26,53				
4	S.A. "Apă-Canal" Cahul			20,23	22,45	13,04	15,30
5	Î.M. „Apă-Canal” din Ungheni			16,36	22,15	9,05	16,32
6	S.A. „Regia Apă Canal-Orhei”			17,36	26,10	14,04	27,18
7	Î.M. "Apă-Canal" Vulcănești	29,02	28,26				
8	S.A. „Operator Regional Apă-Canal Hîncești”			26,71	50,28	16,71	23,51
9	D.P. „Apă-Canal” din Ștefan Vodă			30,29	48,74	28,37	28,37
10	Î.M. D.P. „Apă-Canal” Telenești	25,79	20,36	21,53	46,50	19,22	22,70
11	Î.M. D.P. „Apă-Canal” Anenii Noi	21,25	37,07	19,08	37,92	35,86	39,35
12	S.A. „Servicii Comunale Florești”			27,64	35,09	21,41	37,76
13	Î.M. "Apă-Canal" Căușeni			19,93	26,55	23,10	23,10
14	Î.M. „Apă-Canal din Drochia”	20,84	22,62				
15	Î.M. "Apă-Termo"			16,20	18,70	18,18	30,00
16	S.A. "Regia Apă-Canal Soroca"			15,59	35,20	1,83	12,33
17	Î.M. „Gospodăria Comunală Rîșcani”	16,25	29,01				
18	S.A. „Apă-Canal Leova”			16,56	30,00	10,73	30,14
19	Î.M. „Regia Comunal-Locativă Cricova”	11,22	6,01	11,22	11,22	6,01	6,01
20	Î.M. "Apă - Canal Ocnița”			27,38	39,95	22,70	36,33
21	Î.M.D.P. "Apă - Canal” Singerei	18,41	16,24				
22	Î.M. „Gospodăria Comunal-Locativă Briceni”	25,16	35,97				
23	Î.M. "DPGCL Fălești”	30,95	33,17				
24	Î.M. „Servicii Publice Cimișlia”	16,65	21,41				
25	Î.M. „SU-CANAL” Comrat	19,72	14,96				
26	Î.M. „Servicii Comunal-Locative” Rezina	24,44	14,10	19,52	54,21	10,38	32,65
27	Î.M. "Comunservice” Criuleni	20,36	16,71	20,36	20,36	16,71	16,71
28	Î.M. „Gospodăria Comunal-Locativă Călărași”	25,03	20,34				
29	Î.M. "AQUA Basarabeasca”	26,61		25,35	36,00		
30	Î.M. „Servicii Comunale Glodeni”			42,66	54,83	46,27	52,99
31	Î.M. "Apa-Canal” Strășeni	20,74	14,54				
32	Î.M. "Apa-Canal” Edineț	35,58	14,54	32,31	55,79	10,15	16,40
33	S.A. "Apa Canal Nisporeni”	24,60	24,52	22,30	37,23	22,56	28,00
34	Î.M. "Apa Canal Basarabeasca”	33,27	28,10	32,92	36,00	26,47	34,00
35	Î.M. „Apa-Canal Măgdăcești”	9,99	12,46				
36	S.R.L. „PETCOM-LUX”	16,38					
37	Î.M. „Regia Apa Șoldănești”	29,81	11,61	29,81	29,81	11,61	11,61
38	Î.M. „Pro Mediu-Cocieri”	10,01	27,25	10,01	10,01	27,25	27,25
39	Î.M. „Apă-Canal Dondușeni”			36,37	36,37	24,56	24,56
40	Î.M. „Servcom Căinari”	15,65	11,40	15,65	15,65	10,18	14,93
41	Î.M. „Iurceni Servicii”	16,85	7,50	16,85	16,85	7,50	7,50

* Tarif pentru serviciul public de alimentare cu apă tehnologică

Tabelul 44. Tarife aprobate de ANRE pentru producerea și transportarea apei în vederea redistribuirii, lei/m³ la situația din 31.12.2023

Nr. crt.	Titularul de licență	Punctul de branșare	Tariful
1	S.A. "Apă-Canal Chișinău"	com. Bălțata com. Bălăbănești com. Trușeni sat. Maximovca în conducta de transport al apei Chișinău-Strășeni-Călărași	3,33 4,67 3,28 3,70 3,45
2	S.A. „Regia Apă Canal-Orhei”	s. Piatra	3,10

6.3. Calitatea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare

6.3.1. Monitorizarea activității titularilor de licențe din domeniul serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare

Domeniul serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare este reglementat de către ANRE în conformitate cu prevederile Legii nr. 303 din 13 decembrie 2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare. Pe parcursul anului 2023 în procesul de monitorizare a activității reglementate a operatorilor, titulari de licențe care prestează/furnizează serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, ANRE a identificat următoarele neconformități aferente activității operatorilor și anume:

1. Transparență limitată în activitatea operatorilor care furnizează/prestează serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, ce nu permite consumatorilor să beneficieze de informații suficiente privind serviciile furnizate/prestate, calitatea apei furnizate, tarifele la serviciile furnizate/prestate, actele normative de organizare, funcționarea serviciului public etc.;

2. Nerespectarea drepturilor legitime ale consumatorilor, inclusiv la încheierea contractelor individuale de furnizare/prestare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare de către proprietarii/chiriașii apartamentelor din blocurile locative.

3. Nerespectarea de către operatorii titulari de licențe a indicatorilor de performanță ai serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, precum și a angajamentelor contractelor încheiate cu consumatorii;

4. Prezentarea necorespunzătoare (depășirea termenelor, admiterea erorilor) a rapoartelor solicitate de autoritatea de reglementare;

5. Problema nerespectării de către operatori a obligațiilor privind achiziționarea, instalarea, înlocuirea și verificarea metrologică a contoarelor de apă la consumatorii casnici, cu care sunt încheiate contracte de furnizare/prestare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, sau la încheierea contractului cu operatorul;

6. Lipsa Regulamentelor proprii de organizare și funcționare a serviciului public și a Indicatorilor de performanță, aprobate de către autoritățile administrației publice locale. Din 44 de titulari de licențe, doar pentru 25 au fost aprobate de către autoritățile administrației publice locale Regulamentele de organizare și funcționare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare și doar în cazul a 19 operatori - Indicatorii de performanță ai serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare. Totuși, comparativ cu anul 2022, în 2023 situația în sector la acest capitol a înregistrat o anumită îmbunătățire, fiind aprobate 17 acte, inclusiv opt Regulamente de organizare și funcționare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare și nouă Indicatori de performanță ai serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare;

7. Necorespunderea calității apei potabile furnizate consumatorilor, valorilor stabilite pentru parametrii de calitate prevăzuți de legislația în vigoare.

În context, de relevat un șir de impedimente identificate, care nu permit operatorilor, titulari de licențe să se dezvolte și să fie profitabili, cum ar fi:

1. Nivelul înalt al pierderilor de apă în sistemele publice de alimentare cu apă, valorile acestora variind între 2 % și 71 % din volumul total al apei captate (5 titulari de licențe au admis cele mai exagerate pierderi, de peste 50 %; în cazul a 9 titulari de licențe pierderile au fost în limite înalte de 40-50 %; 8 titulari de licențe s-au încadrat în 30-40%; 19 operatori 20-30 %; și doar în cazul a doi operatori consumul tehnologic și pierderile de apă au constituit 2,1 % și 5,1 %). Or, pierderile supranormative duc la cheltuieli nejustificate pentru operatori;

2. Lipsa politicilor de reducere a consumului tehnologic și a pierderilor, de atragere a investițiilor, de sporire a fiabilității și de asigurare a continuității serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare furnizat/prestat consumatorilor;

3. Lipsa planurilor de dezvoltare, de rehabilitare, reparație capitală, reconstrucție a sistemelor publice de alimentare cu apă și de canalizare;

4. Insuficiența resurselor financiare pentru efectuarea investițiilor în sistemele publice de alimentare cu apă și de canalizare, care ar permite majorarea eficienței funcționării sistemelor publice de alimentare cu apă și de canalizare și a calității serviciilor publice furnizate/prestate;

5. Număr redus de personal calificat la operatori, care să soluționeze problemele ce țin de dezvoltarea și eficientizarea funcționării sistemelor publice de alimentare cu apă și de canalizare;

6. Uzura înaltă a infrastructurii tehnico-edilitare, care duce la întreruperi frecvente și care, în consecință, afectează calitatea și fiabilitatea furnizării/prestării serviciului public;

7. Nerespectarea de către unii operatori a prevederilor actelor normative de reglementare și neprezentarea în termenele stabilite a planurilor anuale de investiții, a rapoartelor privind realizarea acestora, a calculului privind consumul tehnologic și a pierderilor de apă în sistemele publice de alimentare cu apă, precum și neprezentarea cererilor de actualizare a tarifelor.

Pentru a depăși impedimentele identificate în activitatea operatorilor din sectorul public de alimentare cu apă și de canalizare ANRE a întreprins următoarele măsuri.

1. Au fost operate modificări în Metodologia tarifară, care a permis eliminarea impedimentelor aferente includerii nivelului redevenței în tarif, a fost majorată rata reglementată de rentabilitate în vederea oferirii posibilității operatorilor de a avea surse și pentru a le direcționa în scopul înlocuirii și dezvoltării infrastructurii tehnico-edilitare, asigurarea oportunității de includere a devierilor tarifare formate pe parcursul anului de gestiune pentru ca cheltuielile justificate să fie recuperate până la finele anului, posibilitatea intervenției operative prin actualizarea extraordinară a tarifelor.

2. A fost aprobat în redacție nouă Regulamentul cu privire la stabilirea și aprobarea, în scop de determinare a tarifelor, a consumului tehnologic și a pierderilor de apă în sistemele publice de alimentare cu apă. Aceasta va permite operatorilor să evite unele pierderi financiare conexe pierderilor supranormative de apă și, în consecință, să identifice surse pentru implementarea proiectelor de investiții în infrastructura tehnico-edilitară. De asemenea, potrivit prevederilor noului Regulament, va fi posibilă stimularea eficientizării activității operatorilor, pentru reducerea consumului tehnologic și a pierderilor de apă, în funcție de trendul general de diminuare și coeficienții de stimulare.

3. Au fost înaintate propuneri în procesul de modificare a Legii nr. 303/2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, privind regionalizarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, elaborarea de către operatori în conlucrare cu autoritățile administrației publice locale a planurilor de dezvoltare și aprobarea lor în conformitate cu prevederile legii, și ulterior elaborarea, și aprobarea planurilor anuale de investiții, accentul fiind pus pe majorarea eficienței sistemelor publice de alimentare cu apă și de canalizare, reducerea consumului și a pierderilor de apă din sistemele publice de alimentare cu apă, și creșterea calității serviciilor publice prestate. Concomitent, este propusă aprobarea cheltuielilor de bază și tarifelor de către ANRE, ce ar permite evitarea procedurilor dificile și a tergiversărilor în vederea aprobării prompte și în cantumuri corecte și justificate a acestora. O prevedere primordială promovată rezidă în identificarea surselor financiare pentru creditele oferite operatorilor de la donatori, prin includerea posibilității acoperirii acestora din contul obținerii surselor care să permită asigurarea serviciului datoriei aferente împrumuturilor și alte aspecte importante pentru sporirea eficienței activității reglementate.

6.3.2. Indicatorii de performanță ai serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare

Evaluarea de către ANRE a performanței serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare s-a realizat în conformitate cu prevederile Regulamentului-cadru cu privire la indicatorii de performanță ai serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 356/2019 din 27 septembrie 2019.

Scopul monitorizării și evaluării performanței serviciului public furnizat/prestat de către operatorii titulari de licențe este asigurarea continuității din punct de vedere cantitativ și calitativ a serviciului public furnizat/prestat, adaptarea permanentă la cerințele consumatorilor, excluderea oricărei discriminări privind accesul la serviciile de alimentare cu apă și de canalizare și respectarea reglementărilor specifice din domeniul gospodăririi apelor și protecției mediului.

În conformitate cu prevederile Regulamentului, operatorii titulari de licențe prezintă ANRE raportul cu privire la indicatorii de performanță ai serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare pentru anul precedent, care se referă la fiecare dintre componentele activității desfășurate.

Gradul respectării indicatorilor de performanță prevăzuți de Regulament reflectă în ce măsură consumatorii au beneficiat de serviciul public calitativ și cantitativ, furnizat/prestat de către operatori. Analiza indicatorilor de performanță ai serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare s-a efectuat în baza datelor din rapoartele prezentate de către toți cei 44 de titulari de licențe care furnizează/prestează serviciul public.

Continuitatea furnizării/prestării serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare

Operatorii sunt obligați să asigure funcționarea, la parametri proiectați, a sistemelor publice de alimentare cu apă și de canalizare, să respecte indicatorii de performanță ai serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare stabiliți și să asigure continuitatea serviciului respectiv la punctul de delimitare a rețelelor la parametri fizici și calitativi.

Indicatorii de performanță ai serviciului, care reflectă continuitatea furnizării/prestării serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, sunt: durata unei întreruperi planificate/neplanificate și gradul de informare a consumatorilor cu privire la întreruperile planificate/neplanificate.

În urma analizei datelor raportate de către titularii de licențe, în anul 2023, au fost înregistrate 16 036 de întreruperi neplanificate a furnizării serviciului public de alimentare cu apă, în creștere cu 10,8 % comparativ cu anul 2022. Din totalul acestora, în 13 416 cazuri, furnizarea serviciului public de alimentare cu apă a fost reluată în termen, ce constituie 84 %. Celelalte 2 620 întreruperi neplanificate înregistrate au fost remediate cu depășirea termenului stabilit în Regulament.

Conform indicatorilor de continuitate înregistrați în anul de activitate 2023 cu cei din anul 2022, se constată o creștere a numărului de întreruperi neplanificate, creștere generată de 19 din 44 de titulari de licențe. Numărul întreruperilor neplanificate pentru fiecare operator este prezentat în tabelul de mai jos.

Tabelul 45. Întreruperi neplanificate în sistemul public de alimentare cu apă în anii 2022-2023

	Denumirea întreprinderii	2022	2023	Dinamica 2023/2022, %
1	S.A. „Apă-Canal Chișinău”	8 640	9 760	112,9
2	Î.M. Regia „Apă-Canal-Bălți”	630	933	148
3	Î.M. „Apă-Canal Cantemir”	19	24	126,3
4	S.A. „Apă-Canal” Cahul	464	556	119,8
5	Î.M. „Apă-Canal” din Ungheni	229	250	109,1
6	Î.L.S. „ACVA-NORD”	-	-	-
7	S.A. „Regia Apă Canal-Orhei”	267	200	74,9
8	Î.M. „Apă-Canal” Vulcănești	42	43	102,3
9	S.A. „Operator Regional Apă-Canal Hîncești”	232	189	81,4
10	D.P. „Apă-Canal” din or. Ștefan Vodă	117	67	57,2
11	Î.M.D.P. „Apă-Canal” Telenești	60	65	108,3
12	Î.M.D.P. „Apă-Canal” Anenii Noi	131	123	93,8
13	S.A. „Servicii Comunale Florești”	370	385	104
14	Î.M. „Apă-Canal” Căușeni	22	195	886,3
15	Î.M. „Apă-Canal Taraclia”	95	82	86,3
16	Î.M. „Apă-Canal din Drochia”	163	159	97,5
17	S.A. „Apă-Termo”	38	102	268,4
18	S.A. „Regia Apă-Canal Soroca”	201	175	87
19	Î.M. „Gospodăria Comunală Rîșcani”	54	41	75,9
20	S.A. „Apă-Canal Leova”	75	68	90,6
21	Î.M. „Regia Comunal-Locativă Cricova”	119	91	76,4
22	Î.M. „Apă-Canal Ocnîța”	101	55	54,4
23	Î.M.D.P. „Apă-Canal” Singerei	101	162	160,3
24	Î.M. „Gospodăria Comunal-Locativă Briceni”	158	181	114,5
25	Î.M. „Direcția de Producție Gospodăriei Comunale și de Locuințe” din or. Fălești	185	320	172,9
26	Î.M. „Servicii Publice Cimișlia”	279	320	114,6
27	Î.M. „Su-Canal” Comrat	269	271	100,7
28	Î.M. „Servicii Comunal-Locative” Rezina	175	83	47,4
29	Î.M. „Comunservic” Criuleni	73	79	108,2
30	Î.M. „Gospodăria Comunal-Locativă Călărași”	117	136	116,2
31	Î.M. „Aqua Basarabeasca”	80	69	86,2
32	Î.M. „Servicii Comunale Glodeni”	19	18	94,7
33	Î.M. „Apă-Canal” Strășeni	193	111	57,5
34	Î.M. „Apă-Canal” Edineț	163	131	80,3
35	S.A. „Apă-Canal Nisporeni”	17	24	141,1
36	Î.M. „Apă - Canal din Basarabeasca”	195	183	93,8
37	Î.M. „Apă-Canal Măgdăcești”	10	3	30
38	S.R.L. „Petcom Lux”	-	58	-
39	Î.M. „Regia Apă Șoldănești”	160	158	98,7
40	Î.M. „Pro Mediu-Cocieri”	36	13	36,1
41	Î.M. „Apă-Canal Dondușeni”	79	55	69,6
42	Î.M. „Servcom Căinari”	96	88	91,6
43	Î.M. „Iurceni Servicii”	3	10	333,3
44	SRL „Glorin Inginering”	-	-	-
	TOTAL	14 477	16 036	110,7

În cazul celor 940 de întreruperi planificate ale serviciului public de alimentare cu apă s-a constatat, că toți 44 de titulari de licențe, au respectat normele Regulamentului privind durata întreruperilor. Datele prezentate indică încadrarea în limitele admisibile ale duratei întreruperilor

planificate specificate pentru fiecare tip de lucrări în parte, cu reluarea serviciului public în termen și în volum deplin.

Comparând indicatorii înregistrați în anul de activitate 2023 cu cei din anii precedenți (2021-2022), se constată o scădere treptată a numărului de întreruperi planificate, de 15,1 %.

Diagrama întreruperilor planificate/neplanificate

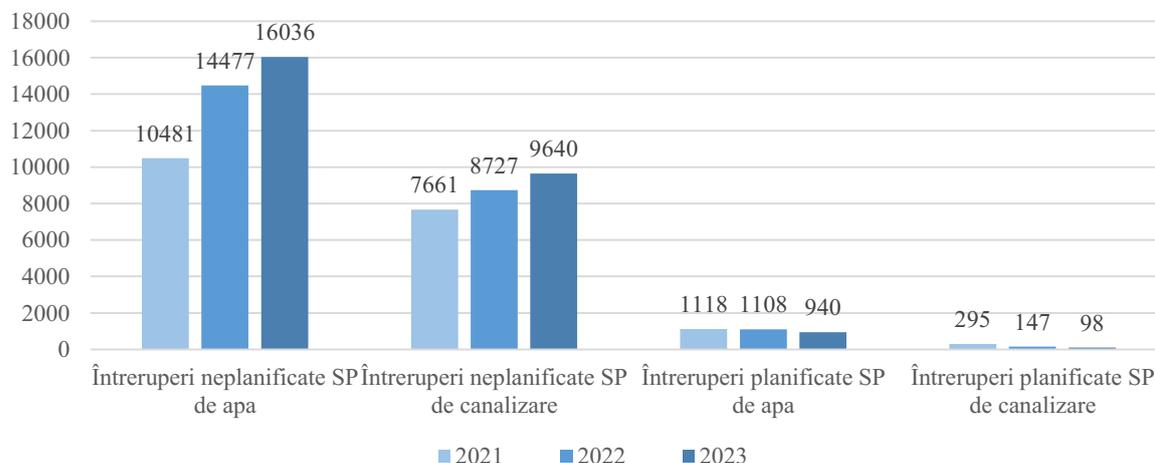

Figura 52. Dinamica numărului înregistrat de întreruperi planificate/ neplanificate în anii 2021-2023

Conform Regulamentului, operatorul este obligat să informeze consumatorii despre data întreruperii și termenul de reluare a serviciului public. În urma examinării datelor raportate de titularii de licențe cu privire la obligația acestora de informare a consumatorilor în cazul întreruperilor planificate, în prealabil cu cel puțin 3 zile lucrătoare, prin notificare, cu indicarea zilei când va avea loc întreruperea și perioadei de întrerupere, se constată că 95 % din operatori respectă acest termen. Totodată, în ceea ce privește informarea consumatorilor în cazul întreruperilor neplanificate, se constată astfel de abateri ca: (a) neinformarea consumatorilor despre întreruperile neplanificate – 10 operatori din 44 (23%) și (b) lipsa evidenței consumatorilor afectați de întreruperile neplanificate – 6 operatori (14%).

Accesul la rețea și calitatea relației operator–consumator

Calitatea relației dintre operatori și consumatori, în sensul Regulamentului, se apreciază în baza următorilor indicatori:

- Eliberarea în termen a avizului de branșare/racordare la rețelele publice de alimentare cu apă și de canalizare;
- Avizarea în termen a documentației de proiect pentru montarea instalației interne de apă;
- Branșarea/racordarea instalațiilor interne ale potențialilor consumatori la rețelele publice de alimentare cu apă și de canalizare;
- Reconectarea în termen a instalațiilor consumatorilor deconectați;
- Contractarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare;
- Facturarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare;
- Examinarea și soluționarea petițiilor consumatorilor.

Eliberarea Avizului de branșare/racordare la rețelele publice de alimentare cu apă și de canalizare

Avizul de branșare/racordare la rețelele publice de alimentare cu apă și de canalizare se eliberează de către operator în termen de cel mult 20 de zile din data înregistrării cererii. Operatorul poate să refuze eliberarea avizului de branșare/racordare, cu condiția că refuzul este întemeiat legal.

Urmare a examinării datelor prezentate în rapoarte, se observă o îmbunătățire privind eliberarea avizelor solicitate în termen. La nivel de țară, din numărul de 9 477 de solicitări 9 213 solicitări sau 97 % au fost eliberate în termen. Pentru cele 264 de refuzuri de eliberare a avizului de branșare/racordare, operatorul a informat, că temeiul refuzului a fost neprezentarea de către solicitanți a setului integral de documente.

Avizarea documentației de proiect pentru montarea instalației interne de apă și de canalizare

Operatorul este obligat, în termen de cel mult 10 zile din data prezentării proiectului să coordoneze proiectul instalațiilor interne de apă și de canalizare ale solicitantului, elaborat în baza avizului de branșare/racordare. Pentru anul de referință situația la acest indicator, din 3 211 de cereri pentru avizarea documentației de proiect 2 471 au fost executate în termen, 15 au fost eliberate cu depășirea termenului, iar 725 au fost refuzate.

Deși operatorii au obligația de a coordona proiectele instalațiilor interne de apă și de canalizare, o parte din operatori nu coordonează aceste proiecte, invocând lipsa specialiștilor în proiectare. Astfel, lucrările de construcție-montaj a instalațiilor se execută în baza condițiilor tehnice eliberate și a recomandărilor verbale oferite de specialiștii tehnici ai întreprinderii, prezenți la locul desfășurării lucrărilor. Din 6 466 de branșări/racordări ale instalațiilor interne de apă și de canalizare, au fost coordonate doar 2 471 de proiecte, sau 38 %. Or, din 44 de titulari de licențe doar 17 au asigurat servicii de coordonare a documentației de proiect pentru montarea instalațiilor interne de apă și de canalizare.

Branșarea/racordarea instalațiilor interne ale potențialilor consumatori la rețelele publice de alimentare cu apă și de canalizare

Operatorul este obligat să branșeze/racordeze instalațiile interne de apă și de canalizare ale solicitantului la sistemul public de alimentare cu apă și de canalizare în termen de cel mult 4 zile din ziua semnării de către solicitant a contractului de furnizare/prestare a serviciului solicitat și după efectuarea plății pentru branșare/racordare. Figura de mai jos reflectă situația cu privire la indicatorii ce se referă la *branșarea/racordarea instalațiilor interne ale solicitanților*:

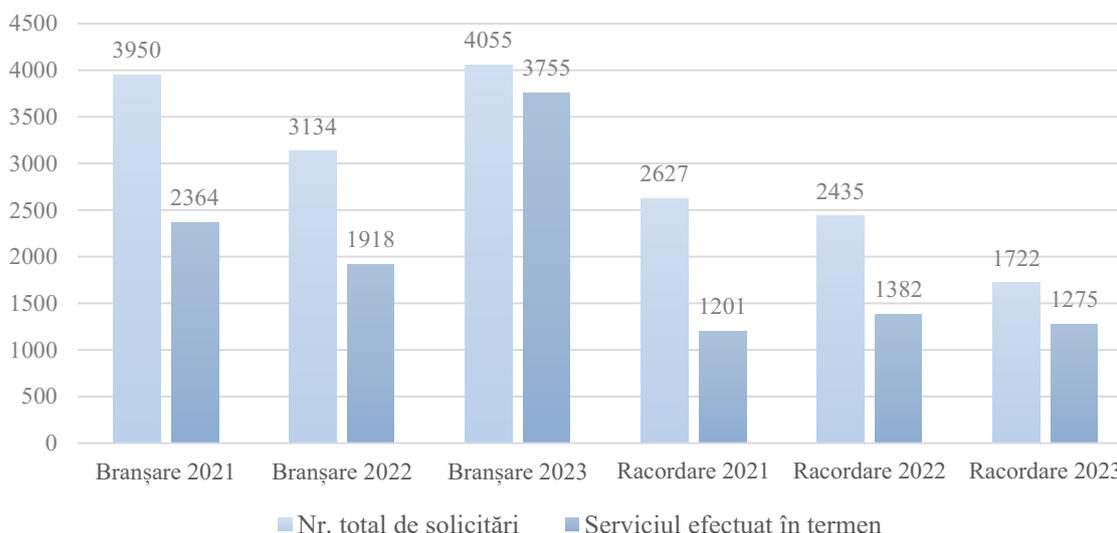

Figura 53. Branșarea/racordarea instalațiilor interne ale solicitantului, la rețelele publice de alimentare cu apă și de canalizare

Datele reflectate în diagramă, indică o creștere a gradului de receptivitate a operatorilor la solicitările de conectare la rețeaua publică de alimentare cu apă a instalațiilor interne ale solicitanților. Astfel, dacă în anul 2022 branșarea instalațiilor interne de apă a fost realizată în număr de 1 918 (61 %), cu respectarea termenului de patru zile, în anul 2023 se atestă o creștere semnificativă a indicatorului dat, până la 3 755 sau 93 % din solicitări executate în termen. De

remarcat, că din totalul de 4 055 solicitări de branșare a instalațiilor interne ale solicitantului la sistemul public de alimentare cu apă, 1 039 de solicitări îi revin operatorului S.A. „Servicii Comunale Florești”, termenul de branșare la rețeaua de alimentare cu apă de 4 zile lucrătoare fiind respectat pentru toate solicitările potențialilor consumatori. O atitudine similară s-a constatat și la alți 29 de operatori. Executarea lucrărilor de branșare la rețeaua publică de alimentare cu apă pentru 4 055 de solicitări, au fost realizate cu respectarea termenului normativ în proporție de 92 %.

Indicatori nesatisfăcători privind realizarea în termen a branșării instalațiilor interne ale solicitanților la rețeaua publică de alimentare cu apă au înregistrat operatorii: Î.M. „Apă-Canal” Edineț, Î.M. D.P. „Apă-Canal” Anenii Noi, Î.M. D.P. „Apă-Canal” Sîngerei, Î.M. „Apă-Canal Măgdăcești” (nici o branșare în termen), Î.M. „D.G.L. Călărași” – 35 % Î.M. „Apă-Canal Cahul” – 46 %, Î.M. „Apă-Canal Dondușeni” – 53 %, S.A. „Regia Apă-Canal Orhei” – 75 %.

Situație similară s-a înregistrat și la executarea racordării instalațiilor interne la rețeaua publică de canalizare. Executarea lucrărilor de racordare la rețeaua publică de canalizare pentru 1 772 de solicitări, au fost realizate cu respectarea termenului normativ în proporție de 74 %. Cele mai înalte performanțe la acest indicator au fost realizate de 24 de operatori (toate racordările în termen). Totodată, cel mai mare număr de racordări au efectuat: S.A. „Apă-Canal Hîncești” (236 racordări), S.A. „Apă-Termo” (161 racordări), Î.M. „Servicii Comunal-Locative” Rezina (107 racordări) și Î.M. „Apă-Canal” Strășeni (105 racordări).

În același timp, cel mai scăzut indicator în ce privește realizarea în termen a racordării instalațiilor interne ale solicitantului la rețeaua publică, a fost înregistrat de următorii 5 operatori - Î.M. „SU-Canal” Comrat, Î.M. D.P. „Apă-Canal” Sîngerei, Î.M. „Regia C.L. Cricova”, Î.M. „Apă-Canal Cantemir” și Î.M. „Apă-Canal Taraclia”, în cazul cărora nici o racordare nu a fost realizată în termen, motivarea - condițiile climaterice nefavorabile și lipsa personalului calificat. La fel, un rezultat extrem de modest, de 49 %, a fost obținut de Î.M. „Apă-Canal Cahul”.

Reconectarea instalațiilor interne de apă și de canalizare ale consumatorilor la rețelele publice de alimentare cu apă și de canalizare

În cazul deconectării instalațiilor interne de apă și de canalizare ale consumatorului de la rețelele publice de alimentare cu apă și de canalizare, operatorul este obligat să reconecteze instalațiile interne la rețeaua publică în decurs de 3 zile (după înlăturarea de către consumator a motivelor deconectării și achitării tarifului pentru reconectare).

La capitolul *Reconectarea instalațiilor interne ale consumatorilor la rețeaua de alimentare cu apă* se constată respectarea termenului reglementat de 3 zile de către 20 de operatori din totalul de 23, care au efectuat lucrări de reconectare. În același timp, doi dintre operatori (Î.M. „Apă-Canal Dondușeni” și Î.M. D.P. „Apă-Canal” Anenii Noi) nu au respectat deloc termenele, iar unul – S.A. „Operator Regional Apă-Canal Hîncești” a respectat doar parțial (86 %).

Cu referire la *Reconectarea instalațiilor interne de canalizare ale consumatorului la rețeaua publică de canalizare* se constată respectarea termenului reglementat de 3 zile de către toți cei 7 operatori care au efectuat lucrări de reconectare.

Contractarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare

Furnizarea/prestarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare se efectuează în bază de contract încheiat dintre operator și consumator. Operatorul este obligat să încheie contract de furnizare/prestare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare după cum urmează:

- a) în aceeași zi în cazul branșării/racordării de către operator a instalațiilor interne ale solicitantului la sistemul public de alimentare cu apă și de canalizare;
- b) în termen de cel mult 5 zile lucrătoare din data primirii cererii de încheiere a contractului și prezentării documentelor necesare.

Conform datelor prezentate de către titularii de licențe, pentru încheierea contractelor de furnizare/prestare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare au fost depuse 40 068 de cereri, însă încheiate au fost 36 081 de contracte. Numărul de contracte încheiate în termen de 5 zile lucrătoare a constituit 19 248. În așa mod, 16 833 de contracte au fost încheiate cu depășirea

termenului de 5 zile lucrătoare. Depășirea termenului pentru încheierea contractelor este motivată de operatori prin faptul, că procedura de examinare, inspectare și realizare a tuturor etapelor necesare contractării depășește termenul stabilit de 5 zile lucrătoare. Or, în cazul a 8 operatori, nici un contract nu a fost încheiat în termen de 5 zile lucrătoare (Î.M. „Apă-Canal” Căușeni, Î.M. „SU-Canal” Comrat, Î.M. „Servcom Căinari”, Î.M. „Iurceni Servicii”, S.R.L. „Gloring Inginering”, Î.M. D.P. „Apă-Canal” Anenii Noi, Î.M. „Iurceni Servicii” și Î.M. „Apă-Canal Taraclia”).

Diagrama de mai jos, reflectă situația cu privire la indicatorii ce se referă la contractarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare cu respectarea termenului normativ.

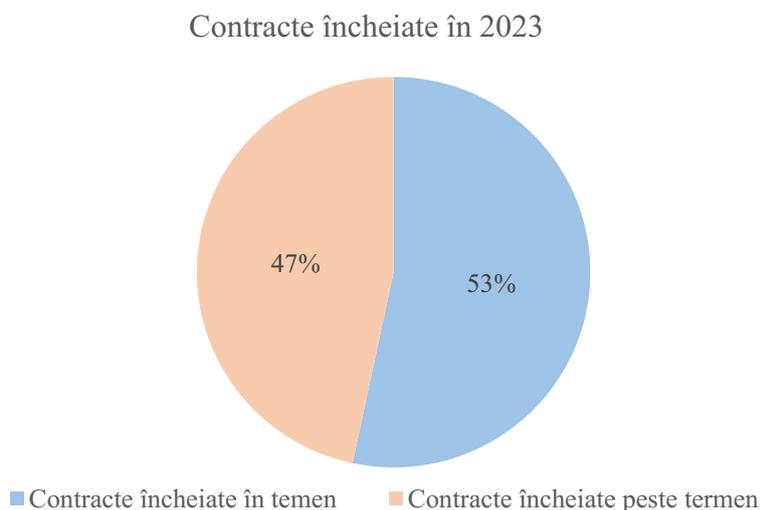

Figura 54. Contractarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare

Facturarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare

Potrivit datelor examinate, din 44 de titulari de licențe, 40 au reușit să prezinte informația completă solicitată privind numărul total de facturi emise cu repartizarea lor pe categorii: facturi emise în baza indicațiilor contoarelor/normelor de consum, număr de facturi emise cu penalitate, numărul de facturi achitate și numărul facturilor neîncasate. Această stare de lucruri exprimă o realizare la un nivel satisfăcător a evidenței sistemului de facturare.

Examinarea și soluționarea petițiilor adresate de către consumatorii finali

Pentru examinarea petițiilor scrise ale consumatorilor referitor la regimul de furnizare/prestare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, personalul operatorului este obligat în funcție de complexitatea cazului, să se deplaseze la fața locului în termen de cel mult 2 zile lucrătoare de la data înregistrării petiției.

Conform informațiilor, cota petițiilor examinate și soluționate de către operatori în termenele stabilite de Regulament constituie 40 % pentru serviciul public de alimentare cu apă și 44 % pentru serviciul public de canalizare.

În urma analizei rapoartelor prezentate, s-a fost constatat, că operatorii se conformează parțial cerințelor în ce privește clasificarea petițiilor înregistrate după tematică. Această stare de lucruri este cauzată de lipsa registrului de înregistrare a petițiilor, acestea fiind înregistrate în registrul comun de evidență a corespondenței.

De asemenea, operatorii sunt obligați să organizeze serviciul telefonic 24/24 ore pentru preluarea apelurilor consumatorilor, inclusiv să organizeze înregistrarea automatizată a acestora la serviciul telefonic 24/24 ore și clasificarea apelurilor înregistrate după tematică, iar informația înregistrată urmează a fi păstrată timp de 2 ani.

Dar nu toți titularii de licențe au organizat funcționarea serviciului telefonic 24/24 ore, cu respectarea evidenței apelurilor și categoriile de probleme semnalate. 43 de operatorii din cei 44 au prezentat informația cu privire la apelurile preluate, în total 227 127 de apeluri. Din acestea 19 338

au fost cu privire la lipsa serviciului public de alimentare cu apă, 20 495 cu privire la scurgerile de apă, în cazul a 26 340 de apeluri – consumatorii au sesizat problema defecțiunilor sistemului de canalizare, restul 160 954 de apeluri au fost înregistrate pentru alte cazuri.

Diagrama de mai jos, reflectă situația cu privire la indicatorii ce se referă la evidența apelurilor telefonice ale consumatorilor:

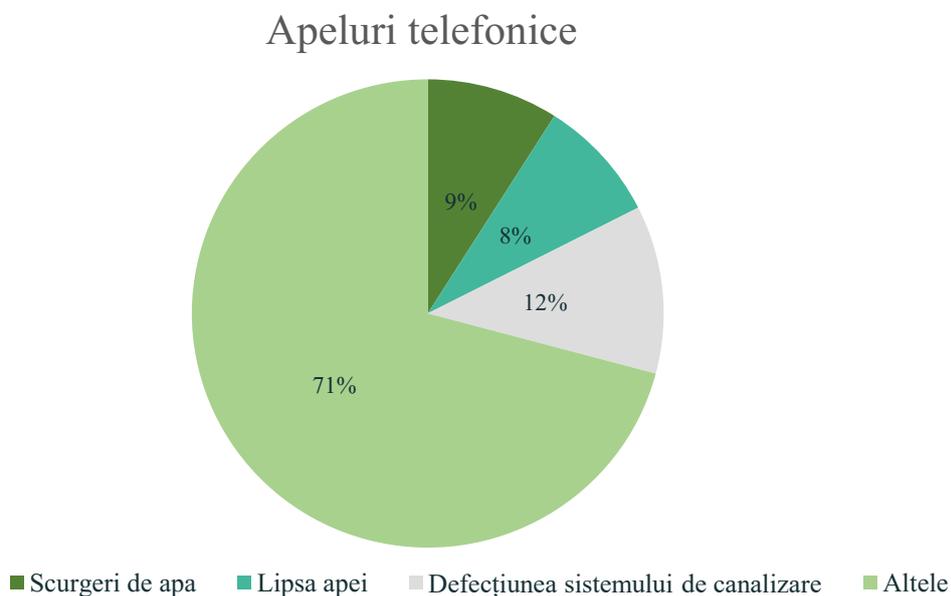

Figura 55. Apelurile telefonice înregistrate de operatori

7. Piața produselor petroliere

Evoluția pieței produselor petroliere

Piața produselor petroliere din Republica Moldova este asigurată din importul acestora de la principalii furnizori din regiune. În anul 2023, cantitatea totală importată de produse petroliere a constituit 907 921,30 tone, din care motorină 665 614,84 tone, benzină 184 238,76 tone și gaz lichefiat 58 067,70 tone.

Tabelul 46. Cantitățile de produse petroliere importate în perioada 2018-2023

Tipul produselor petroliere	2018		2019		2020		2021		2022		2023		2023/2022	
	Cant.	Cota	Cant.	Cota	Cant.	Cota	Cant.	Cota	Cant.	Cota	Cant.	Cota	Dinamica	
	tone	%	tone	%	tone	%	tone	%	tone	%	tone	%	tone	%
Motorină	587 844,84	70,88	624 038,28	72,47	603 358,76	73,12	648 867,13	73,46	636 447,12	73,88	665 614,84	73,31	+29 167	+4,58
Benzină	169 640,56	20,45	171 560,11	19,92	159 299,43	19,31	173 325,61	19,62	169 508,32	19,68	184 238,76	20,29	+14 730	+8,69
Gaz lichefiat	71 917,94	8,67	65 529,71	7,61	62 476,23	7,57	61 094,75	6,92	55 453,31	6,44	58 067,70	6,40	+2 614	+4,71
Total produse petroliere	829 403,35	100,0	861 128,10	100,0	825 134,42	100,0	883 287,49	100,0	861 408,75	100,0	907 921,30	100,0	+46 512	+5,40

Sursa: Rapoartele de monitorizare ale pieței de produse petroliere ale ANRE pentru anii 2018-2023

În anul 2023, se atestă o creștere a cantităților totale importate de produse petroliere principale și de gaze lichefiate cu 5,40%, inclusiv: cantitatea de benzină importată a crescut cu 14 730,44 tone sau cu 8,69% față de anul 2022, cantitatea de motorină s-a majorat față de anul 2022 cu 29 167,72 tone sau cu 4,58%, iar cea de gaz lichefiat s-a majorat cu 2 614,39 tone sau cu 4,71% comparativ cu anul 2022.

Totodată, conform datelor înregistrate în ultimii 6 ani, se atestă nu doar o creștere constantă a importurilor de produse petroliere, dar și înregistrarea în anul 2023 a unui nou plafon maxim de 907 921,30 tone de carburanți sau cu 78 517,9 tone mai mult comparativ cu anul 2018, sau o creștere de aproape 10%.

Astfel, putem concluziona o revenire completă a pieței produselor petroliere după crizele consecutive din anii 2020 și 2022 generate de pandemia de Covid-19 și începerea războiului în Ucraina.

Principalul furnizor de produse petroliere pentru Republica Moldova este România, deținând 96,8% din importul benzinei, 68,0% din importul motorinei și 54,2% din importul gazului lichefiat. Geografia țărilor care au furnizat în anul 2023 produse petroliere principale în Republica Moldova, este completată de state precum: India cu 9,3%, Turcia cu 9,4% și Emiratele Arabe Unite cu 4,2% la motorină. La benzină, Bulgaria a furnizat țării noastre 3,2% din totalul importului. Totodată, cantități nesemnificative de motorină au fost importate din Bulgaria 1,9%, Federația Rusă 1,7%, Italia 1,5%, Israel 0,9%, cât și din alte țări care cumulativ dețin o cotă de 2,9%.

IMPORTUL DE BENZINĂ

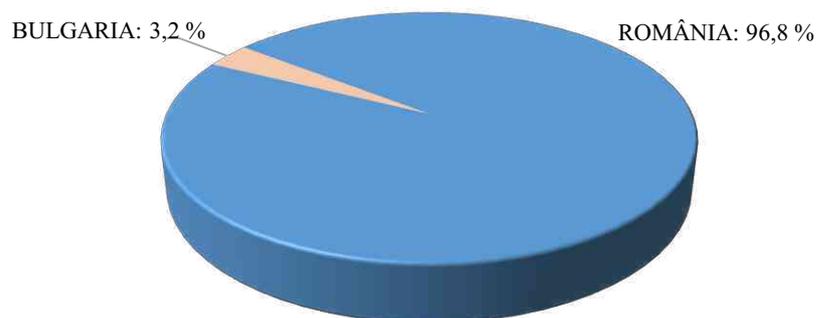

Figura 56. Distribuția după țara de origine a benzinei importate în anul 2023:
Sursa: Statistica ANRE în baza importurilor înregistrate de Serviciul Vamal

IMPORTUL DE MOTORINĂ

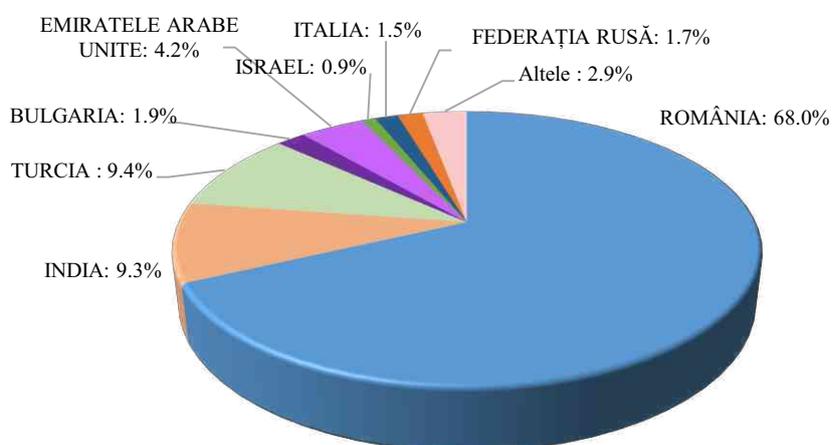

Figura 57. Distribuția după țara de origine a motorinei importate în anul 2023:
Sursa: Statistica ANRE în baza importurilor înregistrate de Serviciul Vamal

IMPORTUL DE GAZ LICHEFIAT

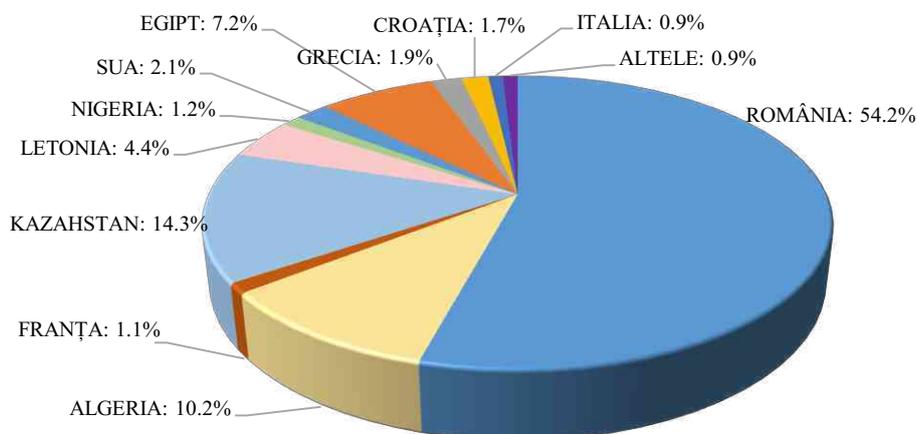

Figura 58. Distribuția după țara de origine a gazului lichefiat importat în anul 2023:
Sursa: Statistica ANRE în baza importurilor înregistrate de Serviciul Vamal

Importurile de gaz lichefiat din anul 2023 provin în mare parte din România cu o pondere de 54,2%, urmată de Kazahstan cu 14,3%, Algeria cu 10,2%, Egipt cu 7,2% și alte state.

În graficele de mai jos sunt reflectate prețurile medii de import exprimate în dolari SUA și în monedă națională (fără TVA).

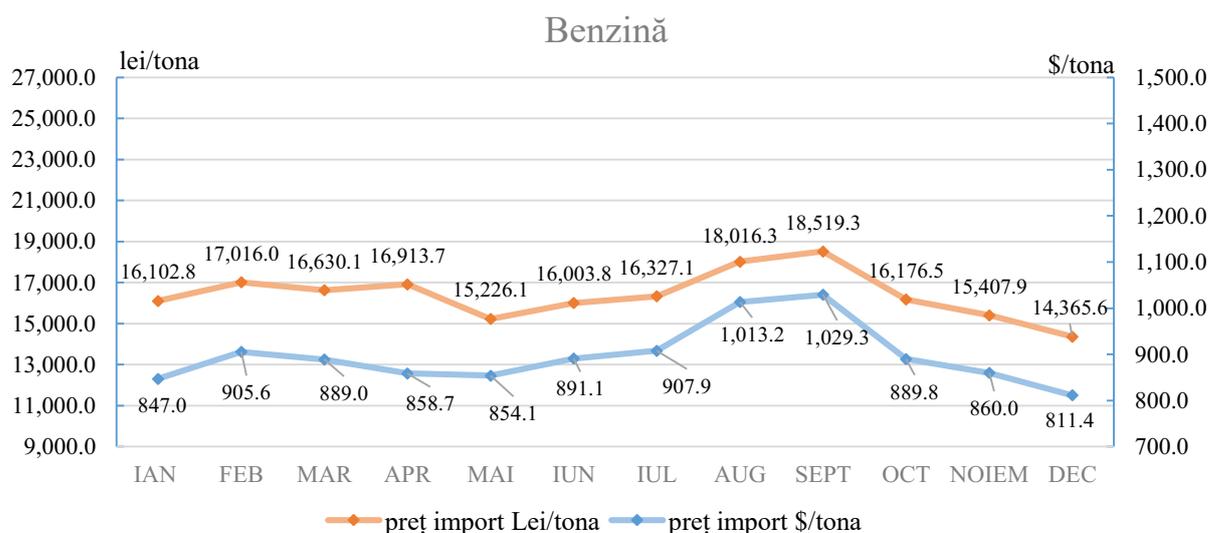

Figura 59. Prețul mediu de import al benzinei pentru anul 2023
Sursa: Statistica ANRE în baza importurilor înregistrate de Serviciul Vamal

Pe parcursul anului 2023 prețul mediu de import la benzină a fluctuat în limitele unui coridor de 200 dolari SUA/tona, atingând valoarea maximală în luna septembrie, care a constituit 1 029,3 dolari SUA/tona sau 18 519,3 lei/tona. Comparativ cu începutul anului, prețul de import din luna septembrie a crescut cu 2 416,50 lei/tona sau 182,3 dolari SUA/tona.

În luna decembrie 2023 s-a înregistrat cel mai mic preț mediu de import al benzinei, acesta fiind de 14 365,6 lei/tona sau 811,4 dolari SUA/tona, cu o descreștere de 10,8% comparativ cu începutul anului. Exprimat în lei moldovenești, prețul de import din luna decembrie s-a micșorat comparativ cu cel din luna ianuarie cu 1 737,2 lei/tona.

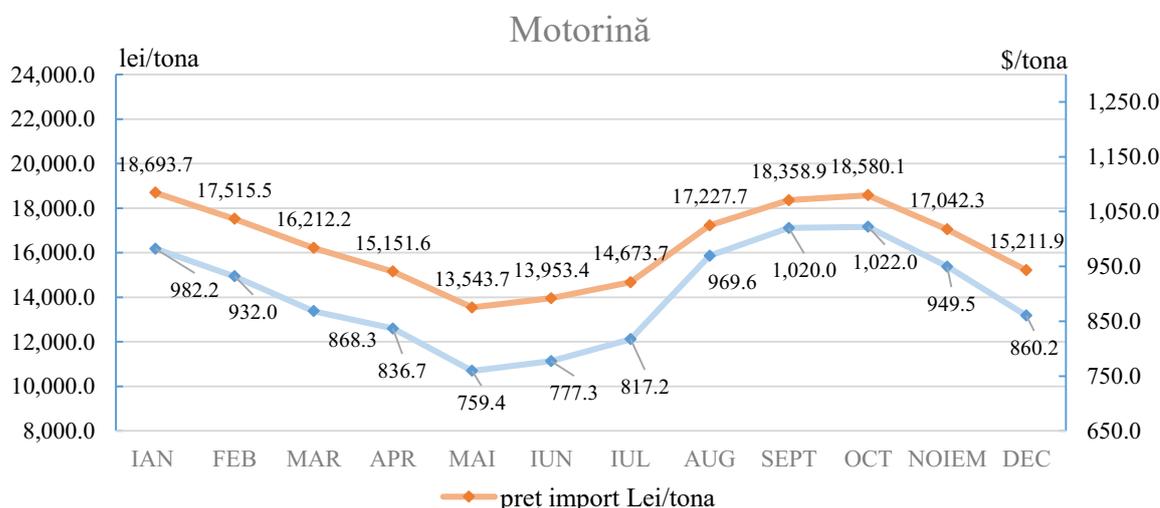

Figura 60. Prețul mediu de import al motorinei pentru anul 2023
Sursa: Statistica ANRE în baza importurilor înregistrate de Serviciul Vamal

În anul 2023 prețul mediu de import al motorinei a înregistrat fluctuații mai accentuate decât la benzină, variind într-un coridor de circa 260 dolari SUA/tona. Ca și în cazul benzinei, din cauza scăderii cursului de schimb al monedei naționale în raport cu dolarul SUA, cea mai mare valoare a importurilor exprimată în lei moldovenești a fost înregistrată în luna ianuarie fiind de 18 693,7 lei/tonă, iar cea mai mare valoare în expresie valutară a fost înregistrată în luna octombrie fiind de 1022,0 dolari SUA/tona.

În luna mai 2023, prețul mediu de import a înregistrat o cotă minimă de 13 543,7 lei/tona sau 759,4 dolari SUA/tona, în scădere cu 27,5% comparativ cu luna ianuarie. Exprimat în lei moldovenești, prețul de import din luna mai s-a micșorat comparativ cu cel din luna ianuarie cu 5150,0 lei/tona.

Începând cu luna iunie, prețul mediu de import al motorinei a înregistrat o creștere constantă, recuperând valorile înregistrate de la începutul anului, după care a scăzut semnificativ în ultimele două luni ale anului.

Cauzele de bază care au condus la majorarea prețurilor de import atât pentru benzină, cât și pentru motorină, au fost creșterea cererii în regiune, reducerea stocurilor globale comparativ cu anii precedenți, dar și capacitățile tot mai limitate a rafinăriilor în raport cu cererea majorată. În contextul înțelegerilor dintre Arabia Saudită și Federația Rusă privind politicile de reducere voluntară a producției de 1,3 milioane baril/zi până la sfârșitul anului 2023, factor multiplicat și de penuria din Libia, care a închis temporar patru dintre terminalele sale de export de petrol din cauza unei furtuni devastatoare din estul țării, au determinat cotația Platts atât la benzină, cât și la motorină să ajungă la mijlocul lunii septembrie să depășească nivelul de 1000 dolari SUA/tona.

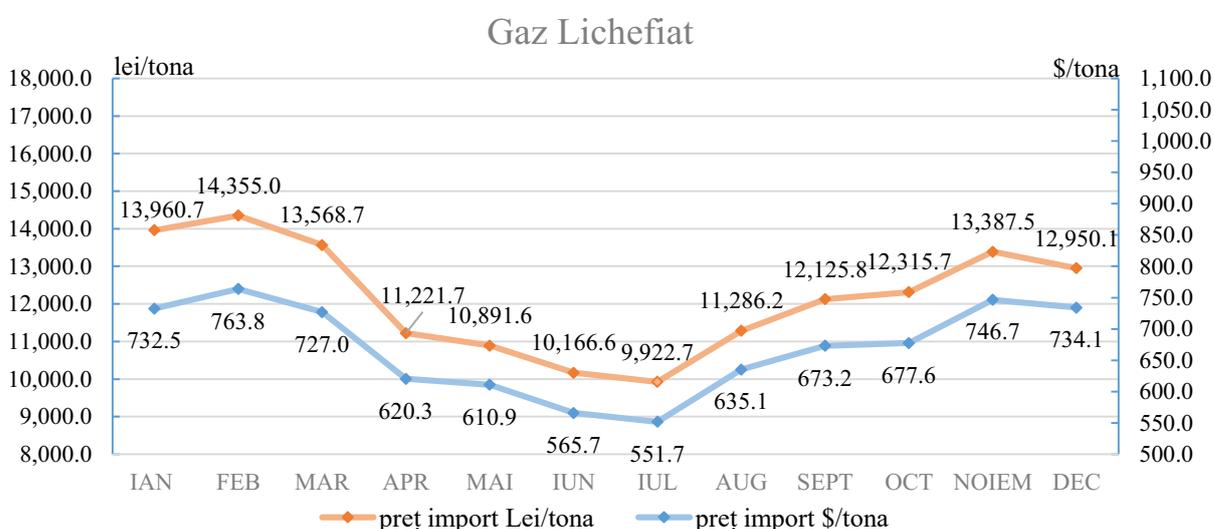

Figura 61. Prețul mediu de import al gazului lichefiat pentru anul 2023

Sursa: Statistica ANRE în baza importurilor înregistrate de Serviciul Vamal

Prețul mediu de import al gazului lichefiat a fluctuat pe parcursul anului 2023 într-un coridor de 212 dolari SUA/tona, atingând nivelul maxim în luna februarie de 14 355 lei/tona sau 763,8 dolari SUA/tona și nivelul minim în luna iulie de 9 922,7 lei/tona sau 551,7 dolari SUA/tona.

Tabelul 47. Volumele de produse petroliere comercializate cu ridicata și cu amănuntul în anul 2023 (incl.TVA)

Produsul	Comerț cu ridicata			Comerț cu amănuntul		
	tone	mii lei	lei/tona	mii litri	mii lei	lei/litru
Benzină 98 Brand	452,2	15 174,6	33 555,3	4 509,9	125 187,93	27,76
Benzină 95 Brand	7,4	250,6	33 864,9	11 852,6	303 437,45	25,60
Benzină 95 Standard	83 373,8	2 457 432,6	29 474,9	219 113,3	5 365 188,77	24,49
Motorină Brand	549,5	13 801,4	25 115,2	52 726,4	1 233 046,01	23,39
Motorină Standard	502 086,9	12 194 988,4	24 288,6	486 234,6	10 593 135,63	21,79
Gaz lichefiat	43 146,8	873 292,7	20 240,0	91 164,3	1 317 548,58	14,45
Total	629 616,6	15 554 940,3	x	865 303,46	18 930 903,7	x

Sursa: Statistica ANRE în baza rapoartelor trimestriale prezentate de companiile licențiate

Conform datelor statistice, motorina de tip standard rămâne în continuare cel mai solicitat carburant în Republica Moldova. Din totalul de carburanți comercializați, motorina de tip standard

deține o cotă de 79,74 % pe piața angro și de 55,96 % pe piața cu amănuntul. În același timp, diferența dintre prețurile de comercializare cu amănuntul la produse petroliere principale de tip standard și celelalte produse din aceeași categorie este de circa 1,6 lei/litru în cazul motorinei și de 1,11- 3,27 lei/litru în cazul benzinei. În anul 2023, fiecare al 10-lea litru de motorină și fiecare al 13-lea litru de benzină procurat în stațiile de alimentare a fost de alt tip decât cel standard, astfel consumatorii optând pentru un carburant mai scump.

Tabelul 48. Stocurile și consumul intern ale produselor petroliere și gazului lichefiat pentru anul 2023 (tone)

Produsul	Anul 2022		Anul 2023				2023/2022
	Importat	Consum intern	Stoc la începutul anului	Importat	Consum intern	Stoc la finele perioadei	Consum intern
Benzină	169 508,32	168 927,79	10 044,70	184 238,76	183 260,20	11 023,26	+14 332,41
Motorină	636 447,12	645 560,07	15 430,14	665,614,84	653 038,74	28 006,24	+7 478,67
Gaz lichefiat	55 453,31	56 757,00	3 300,01	58 067,70	57 930,05	3 437,66	+1 173,05
Total	861 408,75	871 244,86	28 774,85	907 921,07	894 228,99	42 467,16	+22 984,13

Sursa: Statistica ANRE în baza rapoartelor lunare prezentate de companiile licențiate precum și datele înregistrate la Serviciul Vamal

Conform datelor înregistrate, în anul 2023 s-a atestat o majorare a consumului intern la toate tipurile de produse petroliere, astfel, consumul benzinei s-a majorat comparativ cu anul 2022 cu 14 332,41 tone sau cu 8,48%, consumul motorinei s-a majorat comparativ cu anul 2022 cu 7 478,67 tone sau cu 1,16% și consumul gazului lichefiat s-a majorat comparativ cu anul 2022 cu 1 173,05 tone sau cu 2,07%.

Stocurile existente la data de 31.12.2023 la depozitele și stațiile de alimentare cu produse petroliere asigură consumul intern pentru o perioadă de:

- 22 zile la benzină;
- 16 zile la motorină;
- 22 zile la gazul lichefiat.

Conform datelor înregistrate privind prețul mediu ponderat de comercializare cu amănuntul la produsele petroliere, în prima jumătate a anului s-a atestat o diminuare a acestora, tendința de diminuare a fost până în lunile mai-iunie, ulterior în perioada lunilor iulie-septembrie se înregistrează o majorare a prețurilor de comercializare cu amănuntul la produsele petroliere principale.

Spre final de an, începând cu luna octombrie s-a înregistrat o tendință de diminuare a prețurilor medii la toate tipurile de produse petroliere, acestea atingând o cotă minimă către luna decembrie, excepție fiind prețul la gazul lichefiat care și-a menținut tendința de creștere ușoară.

Principala cauză care a determinat creșterea/diminuarea prețurilor de comercializare cu amănuntul pe parcursul anului curent, au fost fluctuațiile cotațiilor Platts pe piața externă, unul din principalii indicatori care stau la baza metodei actuale de determinare a prețurilor plafon de comercializare a produselor petroliere.

Totodată, remarcăm că un alt factor care a contribuit la descreșterea prețului final la produsele petroliere este aprecierea monedei naționale în raport cu dolarul SUA cu circa 0,75 lei, la situația din 31.12.2023 comparativ cu 01.10.2023.

Prețurile medii ponderate de comercializare cu amănuntul, incluzând TVA, a principalelor produse petroliere și a gazului lichefiat pentru anul 2023 au constituit:

Evoluția prețului mediu pentru Benzina 98 Brand

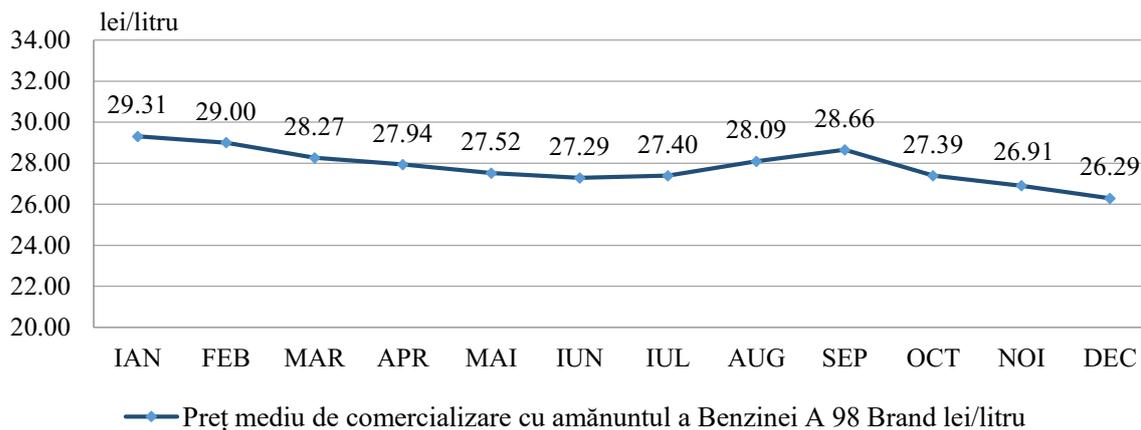

Figura 62. Prețul mediu de comercializare a Benzinei 98 Brand pentru anul 2023
 Sursa: Statistica ANRE în baza rapoartelor prezentate de companiile licențiate

Evoluția prețului mediu pentru Benzina 95 Brand

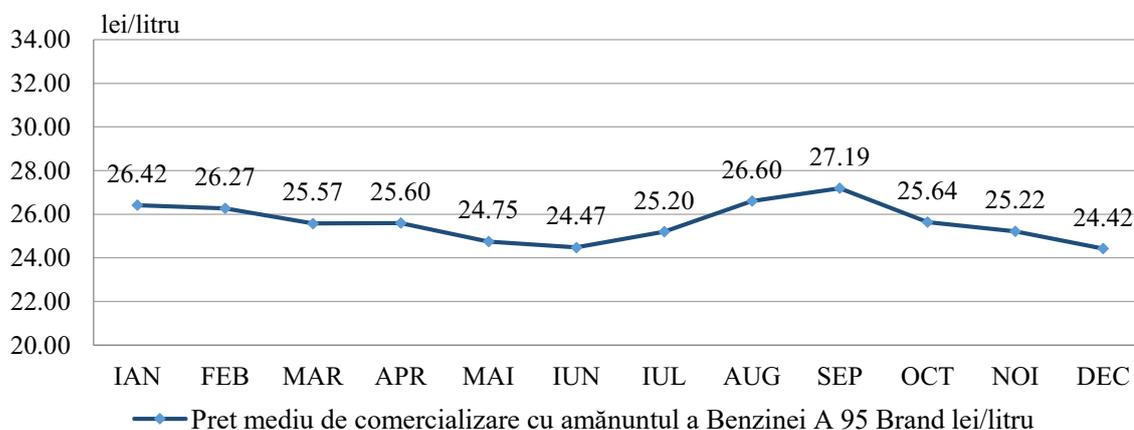

Figura 63. Prețul mediu de comercializare a Benzinei 95 Brand pentru anul 2023
 Sursa: Statistica ANRE în baza rapoartelor prezentate de companiile licențiate

Evoluția prețului mediu pentru Benzina 95 Standard

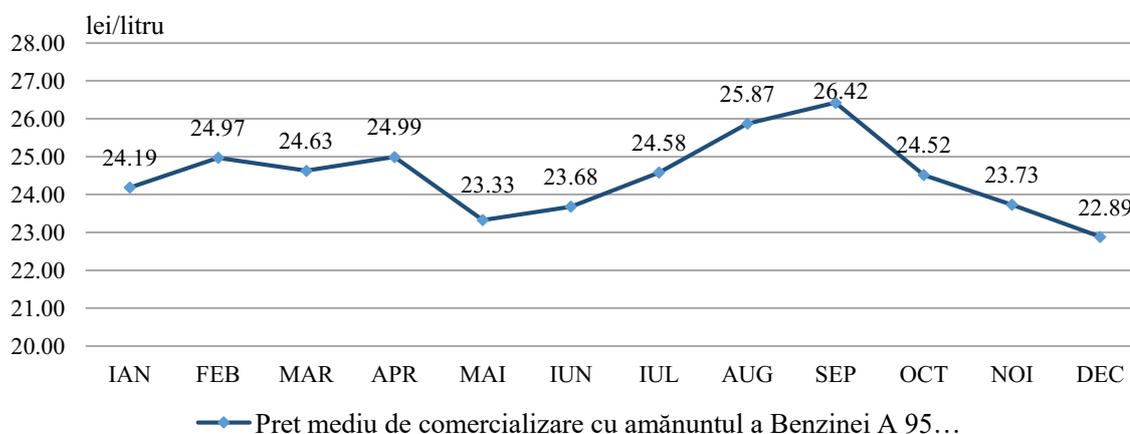

Figura 64. Prețul mediu de comercializare a Benzinei 95 Standard pentru anul 2023
 Sursa: Statistica ANRE în baza rapoartelor prezentate de companiile licențiate

Evoluția prețului mediu pentru Motorina Brand

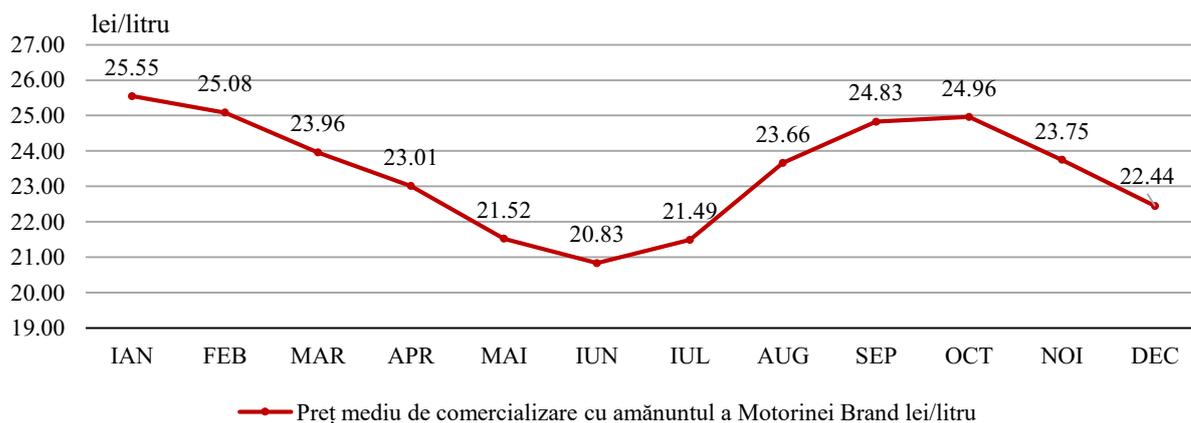

Figura 65. Prețul mediu de comercializare a Motorinei Brand pentru anul 2023
Sursa: Statistica ANRE în baza rapoartelor prezentate de companiile licențiate

Evoluția prețului mediu pentru Motorina Standard

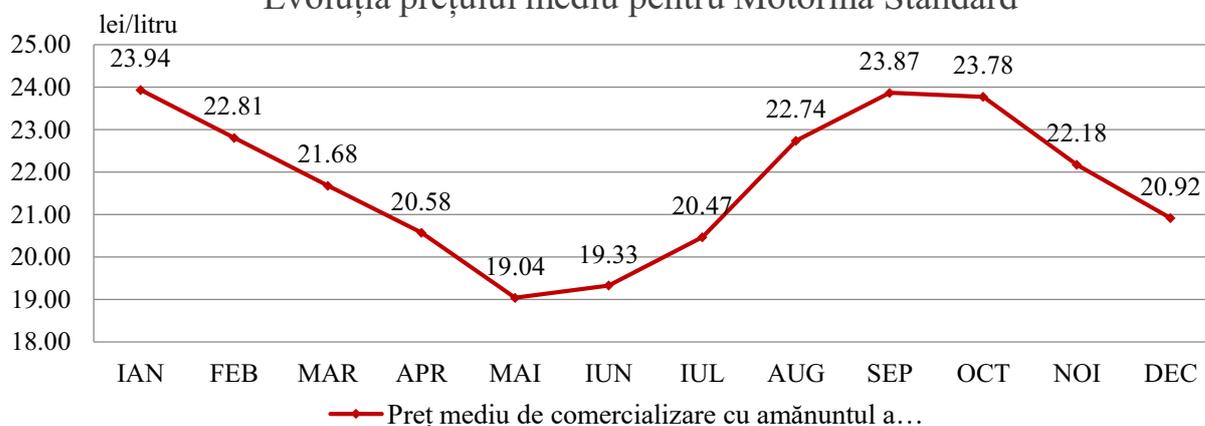

Figura 66. Prețul mediu de comercializare a Motorinei Standard pentru anul 2023
Sursa: Statistica ANRE în baza rapoartelor prezentate de companiile licențiate

Evoluția prețului mediu pentru Gaz lichefiat

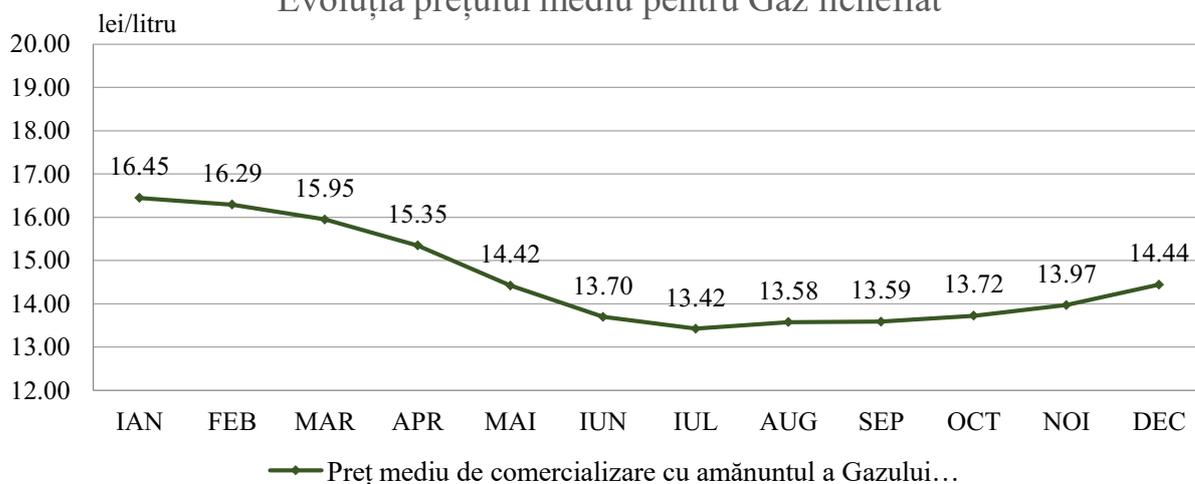

Figura 67. Prețul mediu de comercializare a Gazului Lichefiat pentru anul 2023
Sursa: Statistica ANRE în baza rapoartelor prezentate de companiile licențiate

8. Activitatea Normativă

Reglementarea sectorului energie electrică și regenerabilă

1. Hotărârea ANRE nr. 15 din 20.01.2023 cu privire la modificarea Regulamentului privind racordarea la rețelele electrice și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 168/2019 din 31.05.2019

Modificările la Regulamentul dat prevăd îmbunătățirea procedurii de eliberare a avizelor de racordare inclusiv prin:

- interzicerea includerii în avizele de racordare a cerințelor care nu sunt prevăzute în mod expres în documentele normativ-tehnice sau cerințelor de calitate superioare celor minim stabilite în documentele normativ-tehnice;
- eliberarea unui singur aviz de racordare de către operatorul de sistem la solicitarea potențialului utilizator la racordarea concomitentă a instalației de utilizare și a centralei electrice;
- reducerea termenului de eliberare a avizului de racordare pentru centralele electrice destinate acoperirii consumului propriu de energie electrică, ce utilizează surse de energie regenerabile, ale consumatorilor casnici sau potențialilor consumatori casnici;
- exceptarea solicitantului de la prezentarea autorizației de construire valabilă în cazul prelungirii termenului de valabilitate al avizului de racordare pentru centralele electrice care utilizează surse de energie regenerabilă în cazul caselor individuale (inclusiv case familiale, case duplex, case înșiruite), în limita terenului privat pe care se amenajează centrala electrică.

Impactul

Versiunea de modificare a actului normativ prevede armonizarea cerințelor Regulamentului privind racordarea la rețelele electrice cu prevederile legislației în vigoare, fapt ce aduce în concordanță cu cadrul legal acțiunile operatorilor de sistem în raport cu solicitanții de racordare la rețelele electrice.

Noile prevederi vor înlătura incertitudinile referitor la reconectarea instalațiilor electrice deconectate din diferite motive pe o perioadă mai mare de un an. În modul cel mai concret vor fi diferențiate cazurile privind documentele confirmative necesare a fi prezentate pentru a facilita procedura de reconectare la rețelele electrice a instalațiilor deconectate pe o perioadă mai mare de un an.

2. Hotărârea ANRE nr. 116 din 17.03.2023 privind aprobarea extinderii termenelor de aplicare pentru unele acte normative de reglementare aprobate de Consiliul de Administrație al ANRE

În legătură cu inițierea și desfășurarea procedurii de elaborare a Metodologiilor de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al energiei electrice, de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor pentru serviciul de distribuție a energiei electrice, de calculare, aprobare și aplicare a prețurilor reglementate pentru furnizarea energiei electrice de către furnizorul de ultimă opțiune și furnizorul serviciului universal, a fost dat curs consultărilor publice pentru proiectele noilor acte normative, iar prin Hotărârea dată au fost extinse termenele de aplicare a acestor acte normative, pentru a exclude apariția unui vid de reglementare în perioada în care sunt elaborate, consultate și aprobate noile metodologii menționate.

Impactul

A fost evitată situația când ar fi fost necesar de aprobat tarife reglementate pentru serviciile de transport sau de distribuție a energiei electrice, precum și prețuri reglementate pentru furnizarea energiei electrice, însă noile metodologii tarifare nu ar fi fost în vigoare.

3. Hotărârea ANRE nr. 387 din 30.06.2023 cu privire la modificarea Regulilor pieței energiei electrice, aprobate prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 283/2020 din 07.08.2020

Concomitent cu intrarea în vigoare a noului model al Regulilor pieței energiei electrice (în continuare – RPEE), a fost pus în aplicare principiul responsabilității financiare pentru dezechilibrele create de participanții la piața de energie electrică. Cu toate acestea în procesul de desfășurare a activităților de piață în conformitate cu cadrul normativ aprobat, a fost identificată problema de aplicare a unor prețuri pentru dezechilibre care au dus la formarea unui excedent financiar în cadrul procesului de decontare a dezechilibrelor de către operatorul sistemului de transport Î.S. „Moldelectrica”, care este responsabilă de gestionarea pieței de echilibrare.

Astfel, pentru a reduce sarcina financiară asupra participanților la piața de energie electrică, prin Hotărârea respectivă au fost realizate modificări în cadrul RPEE, și anume în ceea ce privește modul de stabilire a coeficienților utilizați la calcularea prețului pentru dezechilibrele create de participanții la piața de energie electrică.

Impactul

Măsurile realizate au urmărit reducerea cheltuielilor participanților pieței energiei electrice aferente dezechilibrelor generate de aceștia în rețeaua electrică, precum și asigurarea echilibrului financiar al operatorului sistemului de transport.

4. Hotărârea ANRE nr. 388 din 30.06.2023 cu privire la stabilirea valorilor factorilor de dezechilibru

În scopul reducerii sarcinii financiare care a fost pusă pe participanții pieței energiei electrice în cazul creării dezechilibrelor au fost modificate Regulile pieței energiei electrice, și anume a fost decisă stabilirea unor factori de dezechilibru printr-o Hotărâre separată a ANRE. Astfel, în acest sens, precum și pentru a avea posibilitatea de a ajusta prețurile pentru energia electrică de deficit și excedent, prin Hotărârea menționată au fost stabilite valorile factorilor de dezechilibru, care sunt utilizate de operatorul sistemului de transport la determinarea prețurilor de dezechilibru și decontarea dezechilibrelor participanților la piața de energie electrică. Aprobarea factorilor de dezechilibru printr-o Hotărâre dedicată a ANRE permite efectuarea operativă a unor intervenții corective în funcție de rezultatele echilibrării sistemului și conjunctura pieței naționale și regionale de energie electrică.

Impactul

Reducerea cheltuielilor participanților pieței energiei electrice aferente dezechilibrelor generate de aceștia în rețeaua electrică.

5. Hotărârea ANRE nr. 626 din 27.10.2023 cu privire la aprobarea Metodologiei de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al energiei electrice

Noul act normativ este aprobat pentru un termen de valabilitate nedeterminat și prevede:

- principiile și metoda de calculare, examinare și aprobare a costurilor de bază și a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al energiei electrice;
- costurile de bază se calculează de către operatorul sistemului de transport și se prezintă ANRE pentru examinare și aprobare;

- costurile de bază aprobate de ANRE sunt valabile pentru o perioadă de reglementare de 5 ani consecutivi, inclusiv se utilizează la determinarea tarifelor pentru serviciul de transport al energiei electrice în primul an a perioadei de reglementare de 5 ani;
- pentru anii 2,3, 4, 5 a perioadei de reglementare de cinci ani costurile de bază se actualizează conform prevederilor din Metodologie;
- operatorul sistemului de transport depune la ANRE cererea pentru aprobarea costurilor de bază/tarifelor reglementate, iar ANRE examinează cererile prezentate și, după caz, solicită de la operatorul sistemului de transport informații suplimentare și explicații care justifică cererea prezentată;
- metodologia, prevede, de asemenea, modalitatea de actualizare extraordinară a tarifului în cazul în care parametrii care au fost luați în considerare la calcularea tarifului conduc la devieri tarifare mai mari decât 5 % de la cheltuielile inițiale totale reglementate considerate la stabilirea tarifului.

Impactul

Actul normativ aprobat, prin prevederile sale contribuie la creșterea transparenței în procesul de calculare a tarifelor de transport al energiei electrice. Astfel, în conformitate cu prevederile acestuia vor fi luate în considerare toate cheltuielile justificate strict necesare, suportate de operatorul sistemului de transport pentru desfășurarea activităților sale.

6. Hotărârea ANRE nr. 772 din 18.12.2023 cu privire la modificarea punctului 5 din Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a prețurilor reglementate pentru energia electrică furnizată de furnizorul central de energie electrică, aprobată prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 483/2017 din 13.12.2017

Prin promovarea proiectului de modificare a Metodologiei s-a urmărit realizarea următoarelor obiective:

- evitarea situației de acumulare a veniturilor nejustificate în urma procesului de aplicare a prevederilor contractului cadru de achiziție a energiei electrice de la producătorii de energie electrică din surse de energie regenerabilă;
- îmbunătățirea cadrului legal privind reglementarea formării prețului de furnizare a energiei electrice de Furnizorul Central de Energie electrică care este aplicat către ceilalți furnizori de energie electrică.

Impactul

Prin această modificare în Metodologie, a fost asigurată evitarea situației de acumulare a veniturilor rezultate din aplicarea prevederilor contractului pentru achiziționarea energiei electrice produse din surse regenerabile.

7. Hotărâre ANRE nr. 833 din 28.12.2023 cu privire la aprobarea modificărilor ce se operează în unele hotărâri ale Consiliului de Administrație al ANRE

Prin promovarea proiectului de hotărâre cu privire la modificarea unor acte normative de reglementare aprobate de ANRE s-a urmărit realizarea următoarelor obiective:

- îmbunătățirea condițiilor pentru admiterea în exploatare a centralelor electrice, prin excluderea contradicțiilor dintre prevederile actului normativ de reglementare și prevederile legislației primare – de la intrarea în vigoare a modificărilor la Regulamentul privind racordarea;
- elaborarea și aprobarea unui mecanism de determinare a cantităților de energie electrică ce servesc drept bază pentru facturarea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice prestate;
- completarea/modificarea în cadrul normativ de reglementare existent (Regulamentul privind furnizarea energiei electrice, Regulamentul privind racordarea) cu prevederi ce

țin de raporturile juridice dintre prosumatorii de energie electrică din surse regenerabile și operatorii de sistem, furnizorii de energie electrică;

- îmbunătățirea actului normativ existent, și anume a Regulamentului cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice prin aplicarea corectă a algoritmului de ajustare a valorilor indicatorilor de calitate.

Impactul

Modificările realizate în actele normative menționate vin să îmbunătățească prevederile actelor normative existente armonizându-le cu prevederile legislației primare. Totodată, implementarea măsurilor realizate ca rezultat al modificărilor va aduce un aport în îmbunătățirea condițiilor de admitere în exploatare a instalațiilor electrice, precum și asigurarea prestării unui serviciu de transport și de distribuție a energiei electrice de calitate.

Reglementarea sectorului gazelor naturale

Potrivit art. 12 alin. (2) din Legea cu privire la energetică nr. 174/2017 și Regulamentul de organizare și funcționare al ANRE, aprobat prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 334/2018, în scopul exercitării atribuțiilor și funcțiilor prevăzute de lege, ANRE elaborează și aprobă regulamente, metodologii și alte acte normative de reglementare.

La elaborarea și aprobarea actelor normative de reglementare, ANRE a respectat principiul consultărilor publice a proiectelor de acte, care au impact semnificativ asupra piețelor reglementate. Acest proces are loc în conformitate cu Legea nr. 239-XVI/2008 privind transparența în procesul decizional, Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale și altă legislație specială aplicabilă în sectorul energetic.

1. Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 8 din 13.01.2023 privind modificarea unor Hotărâri ale Consiliului de Administrație al ANRE

Odată cu implementarea modificărilor la Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale (Legea nr. 249/2022) care au dus la abrogarea Metodologiei de calcul al consumurilor tehnologice și al pierderilor tehnice de gaze naturale în rețelele de distribuție aprobate prin Hotărârea ANRE nr. 398/2010, în vederea reglementării modului de calculare al consumurilor tehnologice și al pierderilor de gaze naturale în instalația de gaze naturale a consumatorului noncasnici racordate la rețeaua de distribuție, s-au operat modificări la mai multe acte normative, după cum urmează:

1) Regulamentul privind racordarea la rețelele de gaze naturale și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale, aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 112/2019 (Regulamentul privind racordarea);

2) Regulamentul privind măsurarea gazelor naturale în scopuri comerciale, aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 297/2022;

3) Regulamentul privind furnizarea gazelor naturale, aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 113/2019;

4) Regulamentul privind furnizarea energiei electrice, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 169/2019;

5) Regulamentul privind furnizarea energiei termice, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 23/2017.

La Regulamentul privind furnizarea energiei electrice cât și Regulamentul privind furnizarea energiei termice s-au operat modificări, care interzic deconectarea de la serviciile locativ-comunale în perioada rece a anului a anumitor categorii de consumatori noncasnici.

Impactul

- implementarea prevederilor Legii nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale;

- evitarea echivocului în aplicarea și interpretarea cadrului legal de către titularii de licențe; evitarea neînțelegerilor apărute în relațiile dintre consumatorii noncasnici și operatorii de sistem la calcularea consumurilor tehnologice și pierderilor în instalațiile consumatorilor noncasnici conectați direct la rețeaua de transport sau la rețeaua de distribuție a gazelor naturale;
- acoperirea vidului de reglementare care a apărut urmare a abrogării Hotărârii ANRE nr. 398/2010;
- reducerea numărului petițiilor și litigiilor în instanța de judecată din partea operatorilor de sistem.

2. Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 26 din 31.01.2023 cu privire la aprobarea Regulamentului privind Registrul participanților la piața angro de gaze naturale

Prevederile Regulamentului se aplică participanților la piața angro a gazelor naturale, care efectuează tranzacții cu produse energetice angro sau care manifestă interesul de a participa la astfel de tranzacții prin intermediul notificărilor de tranzacționare și care sunt obligați să se înregistreze în Registrul participanților la piața angro a gazelor naturale, instituit de ANRE, și reglementează procedura de înregistrare și modul de actualizare a Registrului participanților la piața angro de către ANRE, conform cerințelor stabilite în cadrul Comunității Energetice.

Impactul

- crearea unui sistem de înregistrare a participanților pe piața angro de gaze naturale;
- creșterea transparenței pieței angro de gaze naturale, concurenței efective și combaterea manipulărilor pe piață în beneficiul consumatorului final.

3. Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 65 din 17.02.2023 cu privire la aprobarea coeficienților de multiplicare utilizați de operatorii sistemului de transport al gazelor naturale pentru produsele de capacitate standard trimestrială, lunară, zilnică și /sau intra-zilnică, în anul 2023

Consiliul de Administrație al ANRE a aprobat coeficienții de multiplicare 1 pentru produsele de capacitate standard trimestrială, lunară, zilnică și/sau intra-zilnică utilizați de operatorul sistemului de transport al gazelor naturale la stabilirea tarifelor de tip intrare/ieșire pentru serviciul de transport al gazelor naturale.

Impactul

- oferirea capacităților de transport disponibile la cât mai mulți utilizatori de sistem;
- sporirea lichidității pieței gazelor naturale din Republica Moldova;
- evitarea discriminării utilizatorilor de sistem indiferent de produsul de capacitate procurat: ferm sau întreruptibil, anual sau non-anual (trimestrial, lunar, zilnic și/sau intra-zilnic);
- încurajarea intrării noilor furnizori pe piața gazelor naturale, interesați să procure servicii de transport al gazelor naturale.

4. Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 81 din 28.02.2023 cu privire la aprobarea Raportului privind punerea în aplicare a măsurilor provizorii de echilibrare

În absența unui nivel suficient de lichiditate al pieței angro a gazelor naturale pe termen scurt, până la implementarea deplină a capitolului privind echilibrarea din Codul rețelelor de gaze naturale aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 420/2016, la solicitarea operatorului sistemului de transport al gazelor naturale, ANRE a aprobat raportul privind măsurile provizorii de echilibrare (limite de toleranță, servicii de echilibrare, plată provizorie pentru dezechilibru), care să conducă la dezvoltarea unei piețe lichide și competitive.

Impactul

- instituirea și aplicarea măsurilor provizorii reprezintă o necesitate ce derivă din stadiul actual de dezvoltare a pieței angro a gazelor naturale pe termen scurt definit printr-o lichiditate scăzută a pieței, absența competiției și produselor de tranzacționare.

5. Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 277 din 19.05.2023 privind aprobarea Metodei de determinare a mărimii contribuțiilor financiare achitate de furnizorii de pe piața cu amănuntul a gazelor naturale pentru acoperirea costurilor stocurilor de securitate de gaze naturale

Scopul Metodei, este determinarea modului de calculare a contribuțiilor financiare ce urmează a fi achitate Entității pentru crearea și menținerea stocurilor de securitate de furnizorii de pe piața cu amănuntul a gazelor naturale, ținând cont de necesitatea acoperii costurilor stocurilor de securitate.

Impactul

– creșterea securității aprovizionării cu gaze naturale a consumatorilor finali în cazul apariției unei situații excepționale, inclusiv în cazul declarării stării de urgență;
– recuperarea costurilor aferente creării și menținerii stocurilor de securitate de către entitatea desemnată de Guvern;
– eficiența costurilor la crearea, menținerea și punerea la dispoziție a stocurilor de securitate, evitarea includerii costurilor nejustificate sau care nu țin de activitatea de creare și menținere a stocurilor.

6. Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 382 din 27.06.2023 privind modificarea Metodologiei de calculare, de aprobare și de aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al gazelor naturale, aprobată prin Hotărârea ANRE nr. 535/2019

Modificările stabilesc:

- modul de calculare și aplicare a tarifelor armonizate de intrare/ieșire;
- mecanismele și metoda de stabilire a ratelor de alocare a costurilor în raport cu punctele de intrare/ieșire în/din rețelele de transport al gazelor naturale;
- modul de determinare a prețurilor de referință;
- modul de determinare al consumului tehnologic și al pierderilor de gaze naturale în rețelele de transport al gazelor naturale.

Impactul

- asigurarea securității energetice a statului, în special securitatea aprovizionării cu gaze naturale;
- armonizarea cadrului normativ metodologic cu prevederile aquis-ului comunitar, și anume Codului rețelelor privind tarifele armonizate (TAR NC), implementarea prevederilor legislației primare;
- majorarea numărului de utilizatori ai sistemului de transport al gazelor naturale;
- crearea cadrului juridic necesar pentru stabilirea tarifelor armonizate de tip intrare/ieșire, care să acopere costurile suportate și venituri reglementate ale operatorilor sistemelor de transport din Republica Moldova;
- evitarea suprapunerii de tarife (situației când având în vedere existența mai multor sisteme de transport utilizatorii sunt obligați să rezerve capacitatea la intrare în fiecare sistem și să achite mai multe tarife);
- asigurarea unui mecanism viabil pentru recuperarea investițiilor realizate în rețeaua de transport pe ruta „Iași-Ungheni-Chișinău”, în scopul asigurării unor rute alternative de transport al gazelor naturale.

7. Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 498 din 15.08.2023 privind modificarea Regulamentului cu privire la calitatea serviciilor de transport și de distribuție a gazelor naturale, aprobat prin Hotărârea ANRE nr. 422/2019

Condițiile de bază care au impus modificările la Regulament sunt următoarele:

- schimbarea modalității stabilirii indicatorului general de calitate SAIDI în legătură cu expirarea termenului prevăzut de Regulament, cât și completarea cu indicatorul general CAIDI;
- lipsa unor indicatori de calitate, care duc la neevaluarea calității serviciilor de transport și distribuție a gazelor naturale;
- sistemul de informații, prezentate de operatorii de sistem privind valorile indicatorilor de calitate realizați necesită revizuire.

Impactul

Modificările la Regulament asigură:

- creșterea calității serviciului de transport și de distribuție a gazelor naturale și asigurarea continuității alimentării cu gaze naturale a utilizatorilor;
- sporirea responsabilității operatorilor de sistem în cazul examinării solicitărilor consumatorilor finali;
- mecanismul efektiv de compensare a prejudiciilor consumatorilor finali în cazul prestării de servicii necalitative.

8. Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 499 din 15.08.2023 cu privire la modificarea Anexei nr. 2 la Regulamentul privind furnizarea gazelor naturale, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 113/2019

Finalitățile urmărite la modificarea Anexei nr. 2 al Regulamentului sunt:

- modificarea cadrului normativ de reglementare pentru a reflecta schimbările care au avut loc pe piața gazelor naturale;
- recuperarea prejudiciului cauzat furnizorului de gaze naturale prin plata pentru dezechilibrele cauzate de consumatorii săi;
- excluderea din prețurile reglementate pentru furnizarea gazelor naturale a costurilor aferente achitării plăților pentru dezechilibre;
- evitarea sancționării duble a consumatorului noncasnic pentru depășirea volumelor consumate/nerecepționarea volumului contractat și prin intermediul achitării prejudiciului pentru dezechilibrele cauzate.

Impactul

Modificarea în cauză asigură recuperarea subsecventă de către furnizorii cărora li s-a impus obligația de serviciu public de furnizare a gazelor naturale la prețuri reglementate și de ultimă opțiune a costurilor aferente achitării plății pentru dezechilibrele provocate ceea ce în final va duce la micșorarea prețurilor reglementate.

9. Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 560 din 15.09.2023 cu privire la asigurarea continuității operării sistemului de transport al gazelor naturale din Republica Moldova

Scopul Hotărârii este asigurarea continuității activității de transport al gazelor naturale în contextul desemnării provizorii a SRL „Vestmoldtransgaz” în calitate de operator al întregului sistem de transport al gazelor naturale din Republica Moldova (tarifele pentru serviciul de transport al gazelor naturale, prezentarea planurilor de dezvoltare, planurilor anuale de investiții și noi liste a punctelor de intrare/ieșire).

10. Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 561 din 15.09.2023 privind asigurarea echilibrării sistemului de transport al gazelor naturale din Republica Moldova

Potrivit exigențelor legale, în calitate de operator unic al sistemului de transport a gazelor naturale SRL „Vestmoldtransgaz” asigură echilibrarea întregii zone de echilibrare a Republicii Moldova, începând cu data de 19.09.2023.

11. Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 600 din 10.10.2023 privind modificarea Hotărârii ANRE nr. 396/2019 cu privire la aprobarea Metodologiei de calculare, aprobare și aplicare a prețurilor și tarifelor reglementate pentru producerea energiei electrice și termice, pentru serviciile de distribuție și furnizare a energiei electrice

Prin modificările la Metodologie s-a urmărit scopul:

- asigurării și funcționării eficiente a viabilității economico-financiare a întreprinderilor prin stabilirea prețurilor și tarifelor reglementate care să acopere costurile minime, reale și necesare în activitatea reglementată;
- promovării investițiilor eficiente în sectorul termoenergetic prin alocarea mijloacelor financiare în mărirea amortizării anuale incluse în tarif pe parcursul a 5 ani de reglementare, cu excepția celor aferente investițiilor efectuate din împrumuturi, în scopul efectuării investițiilor;
- revizuirii semnificative a modalității de abordare a rentabilității acceptate în scopuri tarifare prin intermediul valorii nete a imobilizărilor corporale și necorporale acceptate în scopuri tarifare;
- stabilirii de reguli și criterii obiective, transparente și cu aplicabilitate simplificată la determinarea și aplicarea costurilor și a tarifelor reglementate.

Impactul

Modificările la Metodologie permit intervenția ANRE la stabilirea prețurilor și tarifelor reglementate, care să acopere costurile minime și necesare în asigurarea continuității prestării serviciilor în condiții de fiabilitate, evitarea acumulării datoriilor curente pentru resursele energetice procurate de unitățile termoenergetice și acumularea resurselor financiare în scopuri investiționale.

12. Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 624 din 27.10.2023 cu privire la aprobarea Listei punctelor de intrare/ieșire și listei grupurilor de puncte de intrare/ieșire și Listei punctelor relevante ale rețelei de transport al gazelor naturale operate de SRL „Vestmoldtransgaz”

Prin prezenta Hotărâre, Consiliului de Administrație al ANRE a aprobat:

- Lista punctelor de intrare/ieșire ale rețelei de transport al gazelor naturale operate de SRL „Vestmoldtransgaz”, conform anexelor nr. 1-3 la Hotărâre;
- Lista grupurilor de puncte de intrare/ieșire ale rețelei de transport al gazelor naturale operate de SRL „Vestmoldtransgaz”, conform anexei nr. 4 la Hotărâre;
- Lista punctelor relevante ale rețelei de transport al gazelor naturale operate de SRL „Vestmoldtransgaz” conform anexei nr. 5 la Hotărâre.

Impactul

Aprobarea Hotărârii ANRE nr. 624/2023 asigură accesul eficient la rețeaua de transport al gazelor naturale utilizatorilor de sistem naționali și internaționali, pentru care OST trebuie să publice în regim continuu informațiile referitor la lista punctelor de intrare/ieșire, lista grupurilor de puncte de intrare/ieșire și lista punctelor relevante ale rețelei de transport pe care o operează, stabilite în Legea nr. 108/2016 și Hotărârea ANRE nr. 421/2019.

13. Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 771 din 18.12.2023 cu privire la modificarea Metodei de determinare a mărimii contribuțiilor financiare achitate de furnizorii de pe piața cu amănuntul a gazelor naturale pentru acoperirea costurilor stocurilor de securitate de gaze naturale, aprobate prin Hotărârea ANRE nr. 277/2023

Urmare a adoptării Metodei de determinare a mărimii contribuțiilor financiare achitate de furnizorii de pe piața cu amănuntul a gazelor naturale pentru acoperirea costurilor stocurilor de securitate de gaze naturale, aprobată prin Hotărârea ANRE nr. 277/2023, s-au operat modificări care clarifică unele aspecte ce țin de facturarea plăților pentru contribuțiile financiare achitate de către furnizorii de pe piața gazelor naturale din Republica Moldova.

Impactul

Modificările la Metodă au adus claritate în mecanismul de recuperare a contribuțiilor financiare de către Entitatea pentru crearea și menținerea stocurilor de securitate de gaze naturale.

14. Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 792 din 22.12.2023 cu privire la modificarea Regulamentului privind furnizarea energiei termice aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 23/2017

Finalitățile urmărite de ANRE în operarea modificărilor la Regulament sunt:

- implementarea corespunzătoare a prevederilor Legii nr. 187/2022 cu privire la condominium în actele normative secundare din sectorul termoeenergetic;
- asigurarea încheierii contactelor privind furnizarea energiei termice dintre furnizor și administratorul asociației (intermediar de servicii).

Impactul

Modificările la Regulament permit titularului de licență din sectorul termoeenergetic stabilirea de reguli clare în interpretarea și executarea prevederilor art. 49, contractarea serviciilor intermediare și răspunderea pentru plata lor, din Legea nr. 187/2022 cu privire la condominium.

Reglementarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare

1. Hotărârea ANRE nr. 780 din 22 decembrie 2023 privind aprobarea Regulamentului cu privire la stabilirea și aprobarea, în scop de determinare a tarifelor, a consumului tehnologic și a pierderilor de apă în sistemele publice de alimentare cu apă (în versiune nouă)

Regulamentul cu privire la stabilirea și aprobarea, în scop de determinare a tarifelor, a consumului tehnologic și a pierderilor de apă în sistemele publice de alimentare cu apă, aprobat prin Hotărârea nr. 180/2016, crea dificultăți la stabilirea consumului tehnologic și a pierderilor de apă la valorile justificate admisibile. De asemenea, lipsa capacităților operatorilor de justificare a consumului tehnologic și a pierderilor de apă la valorile argumentate genera pierderi, care nu puteau fi recuperate prin tarif.

La 22 decembrie 2023, Consiliul de Administrație al ANRE a aprobat un nou Regulament cu privire la stabilirea și aprobarea, în scop de determinare a tarifelor, a consumului tehnologic și a pierderilor de apă în sistemele publice de alimentare cu apă. Noul Regulament are drept scop identificarea opțiunilor de îmbunătățire a situației existente în sector prin:

- stabilirea trendului de reducere a consumului tehnologic și a pierderilor de apă în sistemele publice de alimentare cu apă, implementarea mecanismelor de stimulare a eficienței, reieșind din obiectivele stabilite și volumele de apă captată/procurată;
- calcularea consumului tehnologic și a pierderilor de apă cu o predictibilitate sigură pe o perioadă medie pentru fiecare operator licențiat, având drept principiu diminuarea treptată a consumului tehnologic și a pierderilor de apă în procesele de captare, tratare, transportare, înmagazinare și distribuție a apei;

- divizarea pe activități a consumului tehnologic și a pierderilor de apă furnizate consumatorilor, în cazul în care operatorul desfășoară mai multe activități aferente serviciului public de alimentare cu apă;
- revizuirea modalității de calcul a consumului tehnologic și a pierderilor de apă, prin modificarea formulei de calcul:
 - a. aplicarea coeficientului de stimulare pentru reducerea consumului tehnologic și a pierderilor de apă, în funcție de valoarea procentuală efectivă înregistrată în perioada anterioară;
 - b. includerea ratei medii anuale de diminuare a valorii relative a consumului tehnologic și a pierderilor de apă din sistemul public de alimentare cu apă.

Impactul

Reglementarea stabilită prin noul regulament va permite operatorilor să identifice surse financiare pentru implementarea proiectelor de investiții în infrastructura tehnico-edilitară, care este învechită, iar în unele cazuri depășește două sau chiar trei perioade a duratei utile de utilizare. Noul Regulamentul va permite stimularea eficientizării activității operatorilor, pentru reducerea consumului tehnologic și a pierderilor de apă. Totodată, elaborarea de către titularii de licențe a planurilor de măsuri de micșorare a consumului tehnologic și a pierderilor de apă, prin efectuarea investițiilor în infrastructura tehnico-edilitară, va spori eficiența sistemelor publice de alimentare cu apă și de canalizare, iar investițiile justificate vor fi recuperate prin tariful pentru serviciul public prestat.

Supraveghere energetică

1. Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 46 din 10.02.2023 privind modificarea Regulamentului de admitere în exploatare a instalațiilor electrice, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 475/2021

Modificările au fost elaborate în corespundere cu noile prevederi ale Legii nr. 107/2016 cu privire la energia electrică condiționate de Legea nr. 255/2022 pentru modificarea unor acte normative, în special art. 48, alin. (7) și (8), la data de 10.02.2023.

Conform prevederilor Legii nr. 255/2022 pentru modificarea unor acte normative, în cazul consumatorilor casnici (caselor individuale - case familiale, case duplex, case înșiruite), pentru racordarea centralelor electrice care utilizează surse de energie regenerabilă, destinate acoperirii consumului propriu de energie electrică, cu puterea instalată ce nu depășește puterea contractată de consum și în limita terenului privat pe care se amenajează centrala electrică, nu este necesară obținerea actului de corespundere emis de către ANRE, respectiv aceste modificări au fost stipulate în Regulament.

De asemenea, în cadrul monitorizării procesului admiterii în exploatare a instalațiilor și centralelor electrice, au fost identificate și unele oportunități de îmbunătățire/optimizare a procesului, care la fel au determinat necesitatea modificării Regulamentului.

Pentru asigurarea transparenței decizionale proiectul a fost supus consultărilor publice.

Proiectul de modificare a Regulamentului de admitere în exploatare a instalațiilor electrice a fost publicat în Monitorul Oficial nr. 200-203 art. 591 din 20.06.2023, intrând în vigoare din data de 20.07.2023.

2. Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 512 din 23.08.2023 de modificare a Regulamentului cu privire la autorizația de electrician autorizat, publicat în Monitorul Oficial nr. 351-354 art. 886 din 15.08.2023

Temeiul juridic de elaborare a proiectului Hotărârii Consiliului de Administrație al ANRE pentru modificarea Regulamentului cu privire la autorizația de electrician autorizat este stabilit la art. 7 alin. (1) lit. k¹ din Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică.

Elaborarea și aprobarea modificărilor la Regulamentul cu privire la autorizația de electrician autorizat a fost determinată de rezultatele monitorizării activității electricienilor autorizați, precum și de practica desfășurării procedurii de verificare a cunoștințelor și autorizare a candidaților la electrician autorizat, în cadrul cărora au fost identificate unele oportunități de îmbunătățire și optimizare a procedurilor, în special ce țin de utilizarea aplicației electronice „Examen-Electricieni”.

De asemenea, în scopul facilitării activității de electrician autorizat, ANRE a aprobat majorarea termenului de valabilitate a autorizației de la 3 la 5 ani.

În același context, a fost identificată oportunitatea de simplificare a procedurii de eliberare a autorizațiilor de electrician autorizat prin excluderea necesității prezentării unor documente

Obiectivele de bază ale acestei intervenții de reglementare au constat în următoarele:

1) Digitalizarea integrală a procedurii de recepționare a cererilor pentru eliberarea autorizației de electrician autorizat, de notificare a solicitanților, precum și de evidență a autorizațiilor eliberate, suspendate sau retrase;

2) Corelarea prevederilor Regulamentului cu cerințele Cadrului Național al Calificărilor din Republica Moldova (CNCRM) cu privire la nivelurile de studii ale candidaților;

3) Simplificarea procedurii de eliberare a autorizațiilor de electrician autorizat prin excluderea necesității prezentării unor documente: talonul de autorizare la grupa de securitate, lista Declarațiilor cu privire la instalațiile electrice amenajate, fotografia 3x4 cm, copia buletinului de identitate;

4) Facilitarea activității de electrician autorizat prin majorarea termenului de valabilitate a autorizației de electrician autorizat până la 5 ani etc.

3. Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 742 din 01.12.2023 de modificare a Regulamentului cu privire la autorizarea laboratoarelor electrotehnice, publicat în Monitorul Oficial nr. 492-494 art. 1225 din 22.12.2023.

Temeiul juridic de elaborare a proiectului Hotărârii Consiliului de Administrație al ANRE pentru modificarea Regulamentului privind autorizarea laboratoarelor electrotehnice este stabilit la art. 7, alin. (1), lit. k²) din Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică.

Necesitatea de a opera modificări la Regulament privind autorizarea laboratoarelor electrotehnice, cu aprobarea ulterioară, este determinată de rezultatele monitorizării activității laboratoarelor electrotehnice pe durata din data aprobării acestuia până în momentul actual, precum și de practica desfășurării procedurii de verificare a cunoștințelor și autorizare a solicitanților de autorizații LET, în cadrul cărora au fost identificate unele oportunități de îmbunătățire și optimizare a procedurilor, în special ce țin de utilizarea aplicației electronice „Examen-Electricieni”.

Obiectivele de bază ale acestei intervenții de reglementare au constat în următoarele:

1) Digitalizarea integrală a procedurii de recepționare a cererilor pentru eliberarea autorizației de laborator electrotehnic, de notificare a solicitanților, precum și de evidență a autorizațiilor eliberate, suspendate sau retrase;

2) Corelarea prevederilor Regulamentului cu cerințele Cadrului Național al Calificărilor RM cu privire la nivelurile de studii ale candidaților;

3) Simplificarea procedurii de eliberare a autorizațiilor de laborator electrotehnic prin excluderea necesității prezentării unor documente: talonul de autorizare la grupa de securitate, acordul privind prelucrarea datelor cu caracter personal în conformitate cu Legea nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal;

4) Facilitarea activității laboratorului electrotehnic prin majorarea termenului de valabilitate a autorizației de laborator electrotehnic până la 5 ani etc.

Totodată, conform Planului de activitate al ANRE pentru anul 2023 a fost elaborat proiectul **Normelor de securitate tehnică în sectorul termoelectric.**

Temeiul juridic pentru elaborarea și aprobarea Normelor de securitate tehnică în sectorul termoelectric este prevăzut în art. 14 alin. (1) lit. b) al Legii nr. 174/2017 cu privire la energetică.

Problemele de bază care au stat la temelia elaborării Normelor de securitate tehnică în sectorul termoelectric țin de lipsa unui act normativ național în limba română, care să reglementeze domeniul de securitate tehnică în sectorul termoelectric. Totodată, nu există un act normativ care să fie publicat în Monitorul Oficial.

Obiectivele de bază urmărite prin elaborarea proiectului Normelor de securitate tehnică în sectorul termoelectric sunt:

1) Stabilirea cadrului normativ-tehnic cu privire la cerințele de securitate la exploatarea instalațiilor termoelectrice;

2) Diminuarea la maxim a situațiilor de avarie și incidente, explozii sau incendii la utilajul termotehnic și rețele termice, cu consecințe ca distrugerii ale construcțiilor, încăperilor de producere, deteriorarea sau nimicirea utilajelor termotehnice și/sau rețelelor termice;

3) Reducerea numărului accidentelor cu personalul la unitățile termoelectrice și asigurarea securității personalului etc.

Elaborarea, aprobarea și publicarea acestora în Monitorul Oficial va asigura acoperirea vidului legislativ în domeniul securității tehnice din sectorul termoelectric. Totodată, Normele vor fi adaptate la specificul unităților termoelectrice din Republica Moldova care ar fi ușor integrate în procesul de exploatare și utilizate de personal.

De asemenea, conform planului de activitate pentru anul 2023, a fost inițiată procedura de elaborare a **Normativului tehnic cu privire la amenajarea centralelor, rețelelor și instalațiilor electrice**.

Temeiul juridic pentru elaborarea și aprobarea Normativului tehnic cu privire la amenajarea centralelor, rețelelor și instalațiilor electrice este prevăzut în art. 14 alin. (1) lit. a) al Legii nr. 174/2017 cu privire la energetică, care prevede că ANRE, în calitate de organ al supravegherii energetice de stat, exercită atribuția de elaborare și aprobare a documentelor normativ-tehnice care reglementează modul de amenajare și de exploatare a centralelor electrice, rețelelor și instalațiilor electrice ale consumatorilor finali.

Problemele de bază care au determinat elaborarea Normativului tehnic cu privire la amenajarea centralelor, rețelelor și instalațiilor electrice țin de lipsa unui act normativ național care să reglementeze domeniul de amenajare a instalațiilor electrice publicat în Monitorul Oficial și care să fie în limba română, armonizat cât mai aproape de cerințele Comunității Energetice ale Uniunii Europene.

9. Protecția consumatorilor

9.1. Examinarea petițiilor consumatorilor

Misiunea ANRE în vederea protecției consumatorilor a fost realizată pe diferite dimensiuni: prin ajustarea mai multor acte de reglementare care vizează drepturile consumatorilor, prin monitorizarea și controlul întreprinderilor din sectoarele reglementate, prin examinarea petițiilor adresate ANRE pentru soluționarea neînțelegerilor dintre consumatori și întreprinderile energetice sau operatorii serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, prin oferirea consultațiilor la linia telefonică de informare, în cadrul audiențelor în incinta sediului ANRE, precum și în procesele judiciare cu participarea ANRE în calitate de intervenient accesoriu de partea consumatorilor.

Potrivit art. 7 alin. (4) lit. d) și e) din Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale, art. 7 alin. (4) lit. d) și e) al Legii nr. 107/2016 cu privire la energia electrică, art. 9 alin. (2) lit. o) al Legii nr. 92/2014 cu privire la energia termică și promovarea cogenerării, art. 7 alin. (2) lit. q) din Legea nr. 303/2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, ANRE monitorizează respectarea de către titularii de licențe a drepturilor consumatorilor finali, examinează și soluționează, în limitele competenței, în procedură extrajudiciară neînțelegerile apărute între consumatori și furnizori/operatori, examinează petițiile consumatorilor în conformitate cu prevederile Codului administrativ. Suplimentar, atribuțiile ANRE privind protecția intereselor legitime ale consumatorilor sunt prevăzute la art. 36 din Legea 105/13.03.2003 privind protecția consumatorilor.

Pe parcursul anului 2023 ANRE a examinat 740 petiții (776 înregistrate) din partea consumatorilor serviciilor publice prestate de titularii de licențe din sectoarele reglementate.

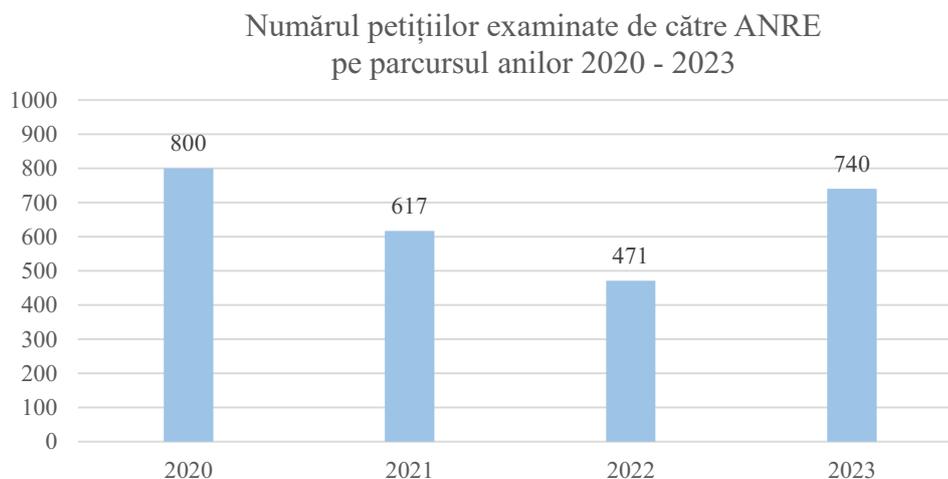

Figura 68. Statistica numărului de petiții examinate de ANRE, anii 2020-2023.

În rezultatul repartizării petițiilor înregistrate pe sectoarele reglementate, se constată că 304 petiții au vizat sectorul energie electrică, 129 petiții au parvenit de la consumatorii de gaze naturale, 176 petiții au avut ca obiect sectorul energie termică, 97 de petiții – serviciul de alimentare cu apă și de canalizare, iar 5 petiții – sectorul produse petroliere.

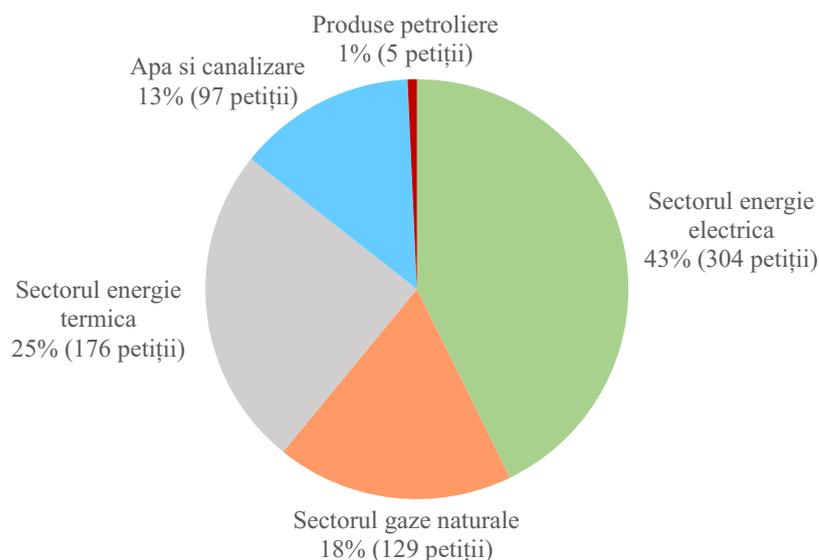

Figura 69. Ponderea petițiilor examinate de ANRE în anul 2023, repartizate pe sectoarele reglementate.

Urmare a analizei petițiilor adresate, pot fi evidențiate unele probleme care au fost frecvent reclamate de către consumatorii din sectoarele reglementate, după cum urmează:

1) *Facturarea pentru serviciile prestate* (energie electrică, gaz, energie termică, apă și canalizare), citirea datelor contoarelor și accesul personalului operatorilor la contor, corectarea facturilor eronate, aplicarea corectă a tarifelor în vigoare etc.;

Contestarea facturilor pentru energia termică a constituit obiectul unor numeroase petiții formulate de către consumatorii locatari ai apartamentelor debransate de la sistemul centralizat de alimentare cu energie termică (SACET) și care au fost facturați conform *Metodologiei privind repartizarea consumului de energie termică și a costului aferent acestui consum între consumatorii unui bloc locativ conectați la sistemul colectiv de alimentare cu energie termică* (aprobat inițial prin Ordinul Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale al RM, nr. 184 din 31.10.2022, iar ulterior prin **Hotărârea Guvernului nr. 752 din 04.10.2023**, a fost inclusă în Anexa nr. 7 la Regulamentul cu privire la modul de prestare și achitare a serviciilor locative, comunale și necomunale pentru fondul locativ, contorizarea apartamentelor și condițiile deconectării acestora de la/reconectării la sistemele de încălzire și alimentare cu apă, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 191/2002.

Prevederile Metodologiei nominalizate stabilesc mecanisme individualizate și flexibile pentru o repartizare echitabilă a consumului de energie termică între locatarii unui bloc cu multe apartamente, iar odată cu implementarea acesteia proprietarii de apartamente debransate, au fost facturați pentru consumul indirect de energie termică. La examinarea petițiilor parvenite de la proprietarii/locatarii apartamentelor debransate de la SACET, s-a constatat că plățile indicate în facturile pentru energia termică s-au datorat faptului neasigurării de către aceștia a balanței energetice a blocului de locuit, nefiind asigurată temperatura minimă în locuință de +18 °C contrar prevederilor legale în vigoare. De notat că, repartizarea energiei consumate, locatarilor unui bloc de locuit s-a efectuat în limita consumului de energie termică înregistrat de contorul instalat la bransament.

2) *Contestarea facturilor, inclusiv, a deciziilor și actelor operatorilor/furnizorilor de constatare a consumului fraudulos de energie electrică și gaze naturale (mai frecvent)*, reprezintă un alt subiect abordat frecvent în petiții. De către ANRE au fost examinate prin prisma Codului administrativ, faptele reclamate de petiționar, cu solicitarea actelor întocmite de către operator/furnizor la documentarea presupusului consum fraudulos, în vederea verificării procedurii legale de constatare a faptelor imputate consumatorului, asigurării drepturilor acestuia. Poziția ANRE, cu argumentele de rigoare fiind expediată participanților procedurii administrative, ANRE

nefiind investită cu dreptul de a anula actele/deciziile întocmite de operatori/furnizorii serviciilor respective sau a facturilor remise în adresa consumatorului, acestea fiind susceptibile de anulare doar prin intermediul instanței de judecată;

3) *Încălcările admise de către gestionarii fondului locativ - GFL (ÎMGFL, CCL, APC, APLP)* reprezintă o altă categorie de pretenții frecvente formulate de către locatarii blocurilor de locuit. Majoritatea petițiilor de acest gen au parvenit de la locatarii blocurilor din gestiunea ÎMGFL-urilor (întreprinderilor municipale de gestionare a fondului locativ, preponderent din mun. Chișinău), care vizează facturarea incorectă a serviciilor intermediare (apă și canalizare, inclusiv, pentru apa caldă menajeră), refuzul recalculării facturilor în baza indicilor reali ai contorului prezentate de către consumator, lipsa contractelor încheiate între locatarii blocurilor și gestionarii fondului locativ după cum prevede Legea nr. 75/2015 cu privire la locuințe (pentru intermedierea serviciilor comunale precum: serviciul aprovizionare apă și de canalizare, energie termică, iluminare spații comune și lift, salubritate, evacuare deșeuri etc.), neîndeplinirea obligațiilor legale din partea GFL ce ține de administrarea și întreținerea condominiului, a instalațiilor și rețelelor ingineresti de care depinde calitatea serviciilor comunale prestate. În pofida faptului că atribuțiile ANRE nu vizează activitatea GFL-urilor (ANRE controlează și monitorizează doar activitatea titularilor de licențe eliberate de ANRE), la examinarea petițiilor respective de către ANRE au fost întreprinse acțiunile necesare în vederea stabilirii circumstanțelor cauzelor reclamate și verificării gradului de îndeplinire a obligațiilor de către operatorii/furnizorii licențiați la prestarea serviciului respectiv în limita hotărâului de delimitare. Adicional, la examinarea reclamațiilor respective ANRE a oferit informații exhaustive petiționarilor referitoare la cadrul legal aplicabil speței, încălcărilor constatate, sesizând după caz GFL și autoritățile publice locale privind necesitatea soluționării problemelor semnalate.

În acest context, pentru sporirea eficienței și calității deservirii consumatorilor din blocurile de locuit de către întreprinderile specializate de administrare a fondului locativ sau asociațiile de locatari, este necesară o supraveghere mai riguroasă din partea autorităților publice locale, cărora, în virtutea legii, le revine obligația de a monitoriza activitatea gestionarilor fondului de locuit.

4) *Racordarea și extinderea rețelelor electrice, de gaze naturale, de alimentare cu apă și de canalizare*, în special în zonele/cartierele noi, a format obiectul mai multor petiții adresate ANRE. Conform procedurii legale, autoritățile publice locale în cazul dezvoltării localității urmează să elaboreze proiectele rețelelor edilitare (energie electrică, gaze naturale, apă și canalizare, energie termică) și să le prezinte spre coordonare operatorilor serviciilor respective. În baza proiectelor prezentate de autoritățile publice locale și coordonate în modul stabilit, operatorii urmează să includă în planurile lor de dezvoltare realizarea acestor proiecte, cu executarea nemijlocită a acestora după aprobarea investițiilor respective de către ANRE. Cu regret, la examinarea acestor adresări ANRE a identificat situații în care autoritățile locale nu și-au realizat obligațiile de elaborare/coordonare a proiectelor pentru extinderea rețelelor edilitare în zonele noi, fapt ce impune solicitanții/potențialii consumatori să suporte pe cont propriu cheltuielile pentru racordarea la rețelele operatorilor din vecinătatea proximă. La fel, urmează a fi evidențiate și petițiile parvenite de la locatarii blocurilor locative noi, care nu au încheiate contracte individuale de furnizare a energiei electrice cu furnizorul, pe motive imputabile antreprenorului/dezvoltatorului care le-a construit. În baza informațiilor acumulate, ANRE a oferit informațiile necesare pentru a facilita procedura legală de încheiere a contractelor individuale cu furnizorul de energie electrică, statuând obligația antreprenorului de a transmite rețele ingineresti aferente blocului de locuit în gestiunea asociației de locatari (APC).

5) *Strămutarea rețelelor electrice, de gaze naturale, energie termică* de pe terenurile proprietate privată la fel a fost abordată în petiții. La examinarea acestor petiții ANRE a inițiat investigațiile necesare în vederea clarificării legalității construirii rețelelor a căror strămutare se solicită, existența acordului proprietarului terenului la momentul construcției rețelelor respective, etc. Or, conform prevederilor în vigoare, dacă rețelele respective au fost legal amplasate pe terenul respectiv în momentul construcției acestora, în caz de solicitare a strămutării acestor rețele de către proprietarul terenului, acesta urmează să suporte cheltuielile legate de strămutarea acestor rețele;

6) *Calitatea serviciului de distribuție a energiei electrice (deconectări frecvente, întreruperi frecvente, nerespectarea parametrilor de calitate, șocurile de tensiune etc.)* de asemenea a fost abordată în petițiile adresate. La examinarea acestora ANRE a verificat respectarea exigențelor stabilite în actele normative de reglementare, respectarea parametrilor de calitate, iar în cazul constatării unor abateri de la normele ce țin de calitatea serviciului prestat, operatorii/furnizorii au achitat compensațiile pecuniare ce se impun, în adresa consumatorilor afectați;

7) *Repararea prejudiciului cauzat (ieșirea din funcțiune a receptorilor electrici) ca urmare a defecțiunilor tehnice, precum șocurile de tensiune în rețelele de energie electrică.* În cazul petițiilor respective, de către ANRE a fost verificată temeinicia refuzului operatorului de sistem de a compensa prejudiciul cauzat consumatorului. În procesul examinării petițiilor respective, au fost solicitate de la operatorul de sistem informații exhaustive cu privire la incidentul reclamat, actele privind examinarea stării tehnice a rețelelor operatorului, a rețelelor interne și instalațiilor de utilizare a consumatorului, pentru elucidarea cauzelor ieșirii din funcțiune a receptoarelor. Nu în toate cazurile de ieșire din funcțiune a receptoarelor consumatorului a survenit răspunderea operatorului de sistem, pe motiv că în cazurile condițiilor meteo speciale (furtuni, vânturi de intensitate sporită, formarea chiciurii pe conductoare cu ruperea acestora etc.) operatorul este exonerat de răspundere. În cazurile în care s-a confirmat legătura cauzală dintre ieșirea din funcțiune a receptoarelor și starea tehnică necorespunzătoare a rețelelor operatorului de sistem, ANRE a atenționat necesitatea reparării prejudiciului cauzat consumatorului.;

8) *Deconectarea/reconectarea energiei electrice locurilor de consum* - la examinarea reclamațiilor cu acest obiect ANRE a verificat procedura legală de încheiere/ rezoluțiune a contractului de furnizare a energiei electrice la locul de consum vizat, în baza informațiilor pertinente solicitate de la furnizor și operatorul sistemului de distribuție.

Este de menționat că, urmare a acțiunilor întreprinse de către ANRE, de contracarare a încălcărilor sistemice, anumite categorii de petiții, practic nu au mai parvenit în adresa ANRE, precum: petițiile ce țin de refuzul nejustificat din partea furnizorilor de încheiere a contractelor de furnizare a energiei electrice cu solicitanții/potențiali consumatori la locul de consum, bunuri imobile procurate la care se atestau datoriile acumulate de foștii proprietari/posesori. La fel, anterior pe parcursul perioadei 2019-2021 de către ANRE au fost contracarate acțiunile gestionarilor fondului de locuit de facturare nejustificată a volumelor de apă sub formă de cotă-parte locatarilor blocurilor de locuit. Urmare a documentării de către ANRE a respectivelor fapte și sesizării organelor de drept au fost stopate ilegalitățile respective în privința consumatorilor.

Examinarea petițiilor consumatorilor, de către ANRE a fost realizată în strictă conformitate cu procedura stabilită de Codul administrativ, fiind înștiințate despre inițierea procedurii administrative toate persoanele interesate, implicit furnizorii/operatorii serviciilor respective pentru a oferi explicațiile de rigoare.

În scopul soluționării extrajudiciare a neînțelegerilor survenite între consumatori și întreprinderile prestatoare de servicii în sectoarele reglementate, de către ANRE au fost adoptate 3 decizii în privința titularilor de licențe.

Totodată, în cazurile în care în rezultatul examinării petițiilor s-au constatat anumite încălcări din partea operatorilor/furnizorilor, care cad sub incidența Codului contravențional, ANRE a inițiat conform competenței procedura de atragere la răspundere contravențională a persoanelor culpabile.

Examinarea petițiilor din partea consumatorilor, oferă ANRE posibilitatea de a analiza din prima sursă problemele sistemice sau lacunele existente în cadrul normativ de reglementare, ceea ce permite ajustarea neîntârziată a acestora, fie sesizarea autorităților publice responsabile (în cazurile în care actul normativ urmează a fi adoptat/modificat de către alte autorități).

9.2. Serviciul de consultare „Linia de informare”

Pe parcursul anului 2023, la „Linia de informare” a ANRE au fost înregistrate **1113 apeluri telefonice** (comparativ cu 1173 recepționate în anul 2022), la care cetățenii au abordat următoarele probleme: asigurarea cu energie electrică, gaze naturale, serviciul alimentare cu apă și de canalizare, energie termică, produse petroliere etc.

Apelurile la liniile telefonice specializate de informare ale ANRE au loc prin intermediul numărului de telefon ☎ **0 8001 0008 (apel gratuit)** <https://www.anre.md/linia-de-informare-3-256>, afișat pe pagina oficială a ANRE, care dispune de posibilitatea tehnică de readresare a apelului către linia specializată necesară, prin tastarea de către apelant a butonului corespunzător, conform indicațiilor robotului pentru ”Linia Verde” *butonul 1* pentru asistență de specialitate și consultații de profil consumatorilor din sectoarele reglementate de către ANRE, iar pentru linia anticorupție *butonul 2* sau la numărul ☎ **0 8001 0007 (apel gratuit)** are drept scop recepționarea informației privind comiterea de către angajații ANRE a unor fapte cu caracter corupțional.

Toate apelurile parvenite la linia de informare pentru consultații de profil sunt preluate de către angajații ANRE, fiind înregistrate în Registrul de evidență a apelurilor la linia verde, iar apelurile la linia anticorupție sunt preluate de către Secția securitate internă, fiind înregistrate în Registrul de evidență a apelurilor la linia națională anticorupție. La fel, apelurile preluate sunt înregistrate audio în format digital, înregistrările convorbirilor fiind disponibile în caz de necesitate.

Este de menționat că funcționarea serviciului de informare ”Linia de informare” în cadrul ANRE se efectuează în baza Regulamentului privind liniile telefonice de informare ale ANRE, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 182/2019.

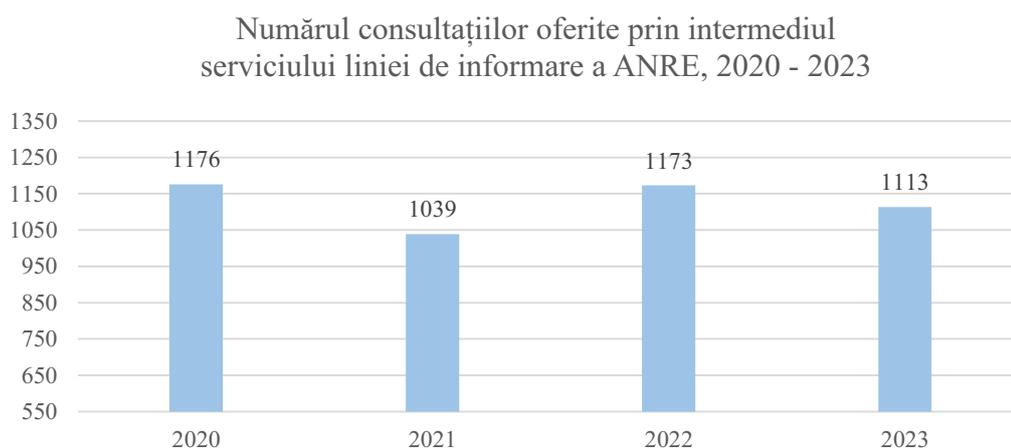

Figura 70. Statistica comparativă a numărului de apeluri la linia de informare a ANRE, 2020-2023.

Pe parcursul ultimilor patru ani se menține o dinamică constantă a numărului de apeluri recepționate la Linia de informare și o diminuare a numărului de petiții adresate ANRE. Prin intermediul Liniei de informare consumatorii pot obține operativ consultații sau pot reclama anumite încălcări din partea prestatorilor de servicii reglementate de către ANRE, având în vedere că potrivit art. 72 alin. (2) lit. c) al Codului administrativ, procedura administrativă poate fi inițiată inclusiv în baza adresării telefonice.

Statistica constantă a apelurilor preluate la Linia de informare, denotă faptul că consumatorii cunosc despre acest instrument de informare și utilizează tot mai frecvent această modalitate de informare.

Astfel, de la consumatorii finali de *energie electrică* au fost înregistrate 417 apeluri telefonice, printre problemele abordate frecvent fiind facturarea consumului de energie electrică și tarifele aprobate. Efectele crizei energetice au sporit semnificativ interesul față de montarea instalațiilor de producere a energiei din surse regenerabile, fapt ce a determinat o creștere a

apelurilor privind aspectele legate de instalarea centralelor respective. Deconectările de energie electrică, la fel, au fost reclamate de un număr mai mare de consumatori, mai ales urmare a condițiilor meteo nefavorabile înregistrate la sfârșitul lunii noiembrie 2023, fiind afectate raioanele din sudul și centrul țării. Printre alte subiecte abordate de către consumatorii de energie electrică pot fi menționate: neînțelegerile survenite între consumatori și operatorii de sistem în procesul de racordare, calitatea serviciilor prestate, în special durata și frecvența deconectărilor, facturarea serviciilor pentru locurile de uz comun în blocurile locative, precum și procedura de schimbare a furnizorului.

Din partea consumatorilor *serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare* au parvenit 133 apeluri telefonice. Printre apelurile recepționate urmează a fi evidențiate reclamațiile ce țin de facturare, în special, în cazul prestării serviciului prin intermediul gestionarului fondului locativ, facturarea apei calde menajere, efectuarea recalculului pentru perioadele anterioare în cazul neprezentării la timp a datelor contoarelor; procedura de încheiere a contractelor individuale cu locatarii blocurilor de locuit; verificarea metrologică a contoarelor de apă; calitatea serviciilor, întreruperile serviciului public etc.

De la consumatorii de *energie termică* au parvenit 95 apeluri, problema frecvent abordată fiind facturarea energiei termice pentru apartamentele debransate de la sistemul centralizat de încălzire. Legat de acest subiect s-a înregistrat un număr semnificativ de apeluri la linia de informare prin intermediul cărora consumatorii și-au exprimat dezacordul față de facturile pentru consumul de energia termică.

Cu referire la serviciul de *furnizare a gazelor naturale* au fost recepționate – 102 apeluri, printre subiectele abordate de apelanți pot fi evidențiate problemele legate de facturare și deconectarea pentru neachitarea în termen a facturii. În acest context, în multe cazuri consumatorii confundă termenul limită de achitare a facturii, în care sunt indicate, pe lângă consumul curent, datorile pentru lunile precedente.

De asemenea, au fost înregistrate 119 apeluri pe *domeniul supravegherii energetice*, 46 apelurile legate de acțiunile administratorilor fondului locativ, precum și neînțelegerile dintre membrii întovărășirilor pomicole privind condițiile de livrare a energiei electrice, 27 apeluri legate de comercializarea produselor petroliere etc.

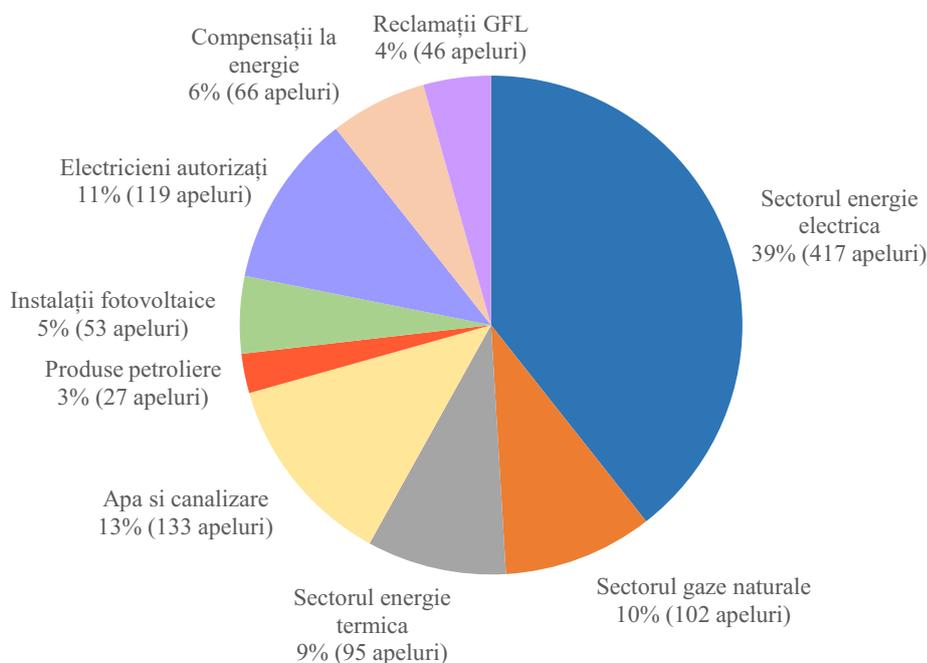

Figura 71. Ponderea apelurilor consumatorilor la Linia de informare ANRE în anul 2023, în raport cu sectoarele reglementate.

În procesul examinării subiectelor abordate de către apelanții serviciului gratuit „Linia de informare”, angajații ANRE încearcă să soluționeze problemele reclamate, prin oferirea

informațiilor/consultațiilor solicitate, inclusiv, explicațiilor exhaustive legate de cadrul normativ de reglementare, acțiunile ce urmează a fi întreprinse în cazul în care sunt necesare a fi întreprinse anumite acțiuni din partea consumatorului.

În cazul în care este abordată o problemă mai complexă, ce nu poate fi soluționată telefonic și necesită o examinare minuțioasă, consumatorul este îndemnat să depună o petiție în scris la ANRE (prin poștă sau la adresa electronică), în care să expună detaliat problema invocată, cu anexarea actelor doveditoare, eventual, corespondenței cu titularul de licență respectiv.

Pentru a asigura preluarea tuturor apelurilor la Linia de informare a fost dublată linia telefonică, ceea ce permite preluarea simultană a mai multor apeluri. La fel, au fost delegate mai multe persoane din cadrul ANRE pentru recepționarea apelurilor, astfel încât să fie asigurată eficiența și operativitatea funcționării serviciului respectiv.

9.3. Audiența consumatorilor

Personalul ANRE asigură constant, în cadrul sediului ANRE, activitatea de primire și consultare a consumatorilor, care se confruntă cu diferite probleme în sectoarele reglementate de ANRE. La fel, în cadrul examinării petițiilor din partea consumatorilor, aceștia pot fi invitați pentru audieri suplimentare sau pentru a participa la ședințele de lucru cu participarea titularilor de licențe. Audiența consumatorilor este realizată la sediul ANRE din str. Alexandr Pușkin, 52 A, în limita orelor de program, de luni până vineri, de la orele 8.00 până la 17.00 (pauză: 12.00 – 13.00), fără a fi necesară o programare prealabilă.

Pe parcursul anului 2023, la sediul ANRE au fost primiți în audiență 169 consumatori. Din analiza dinamicii în comparație cu perioadele precedente se atestă o ușoară creștere a numărului de consumatori care au solicitat audiență, comparativ cu perioada anterioară 2020 - 2021. Totuși, numărul de persoane primite în audiență sunt sub nivelul mediei din perioada 2018 - 2019 (378 și 221, respectiv). Acest fapt se datorează dinamicii constante de creștere a numărului de apeluri la linia de informare a ANRE, prin intermediul căreia consumatorii pot primi consultații exhaustive.

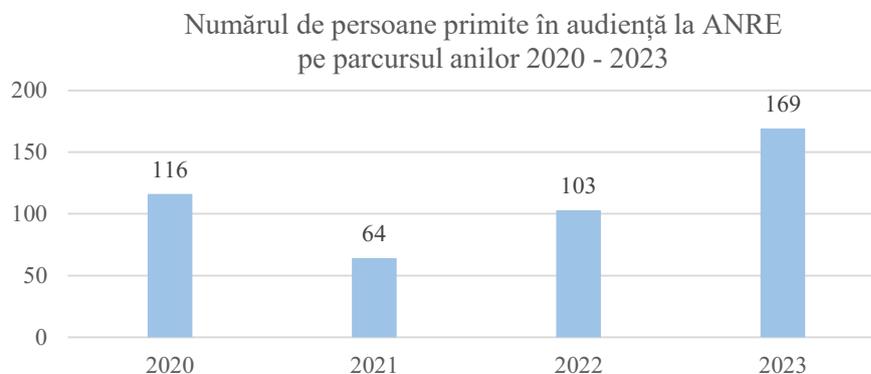

Figura 72. Reprezentarea grafică comparativă a numărului de audiențe pe parcursul anilor 2020 - 2023

În cadrul audiențelor au fost examinate problemele consumatorilor și materialele prezentate, fiindu-le acordate consultații privind modul de soluționare a acestora, suport tehnic și informațional referitor la procedura de depunere a petițiilor la prestatorii de servicii sau la ANRE. În acest context, frecvent se atestă că, consumatorii nu au încercat să soluționeze în prealabil problema reclamată prin adresarea nemijlocită către furnizorul/operatorul de servicii. În astfel de cazuri, consumatorii au fost instruiți referitor la procedurile de adresare către întreprinderile vizate pentru examinarea problemei abordate, iar în cazul unui refuz din partea acestora în soluționarea problemei, să sesizeze ANRE.

Primirea în audiență a consumatorilor este înregistrată într-un registru dedicat, în care se face mențiunea privind problemele sesizate, rezultatul consultației și soluțiile oferite.

Este de menționat că, în cazul în care se constată existența unei probleme mai complexe ce nu poate fi soluționată în cadrul audienței consumatorului sau este necesară antrenarea operatorilor serviciilor, acesta este îndemnat să formuleze o petiție în scris către ANRE, fiind asistat de către un reprezentant al ANRE la întocmirea acesteia, pentru a fi expuse toate detaliile relevante soluționării cazului. La solicitarea consumatorilor este asigurat accesul la dosarele administrative inițiate în baza petițiilor înaintate de către aceștia, în conformitate cu prevederile art. 83 al Codului administrativ, iar la necesitate se eliberează copiile solicitate din dosar. În procesul audienței, în caz de necesitate, consultații sunt oferite de către specialiștii tuturor departamentelor de profil din cadrul ANRE.

9.4. Activitatea de informare a consumatorilor

În activitatea ANRE privind promovarea și protecția drepturilor consumatorilor, un rol important îi revine informării consumatorilor pentru familiarizarea acestora cu drepturile lor legitime, pornind de la premisa că un consumator informat este un consumator protejat.

ANRE a asigurat actualizarea în permanență a informațiilor plasate pe pagina web a ANRE, care prezintă interes pentru consumatori, fiind aduse la cunoștință publicului principalele evenimente legate de activitatea instituției. În acest sens, au fost plasate pe site-ul: anre.md - 178 comunicate, pagina web înregistrând: 331 910 de utilizatori unici.

Astfel, pagina web oficială a ANRE (anre.md) reprezintă un instrument efectiv de informare a consumatorilor, care conține informații utile pentru vizitatorii acesteia, precum: tarifele și prețurile reglementate aprobate de către ANRE, cadrul normativ de reglementare, numărul de telefon al liniei de informare, datele de contact și adresa electronică pentru depunerea petiției electronice, structura ANRE, lista electricienilor autorizați, domeniile de reglementare, pagina consumatorului etc. Totodată, la rubrica pagina consumatorului, pot fi vizualizate cele mai utile informații destinate consumatorului, privind drepturile și obligațiile consumatorului, furnizorului, operatorului de sistem, informații privind racordarea și contractarea. La fel, poate fi accesat Ghidul consumatorului, care cuprinde informații esențiale pentru consumatori, compartimentate pe domeniile serviciilor reglementate de ANRE (energie electrică, gaze naturale, energie termică, apă și canalizare). La fel, la pagina consumatorului, la rubrica întrebări/răspunsuri pot fi găsite soluțiile la cele mai frecvente cazuri cu care se confruntă consumatorii.

În anul 2023 ANRE a continuat colaborarea cu alte autorități publice, inclusiv pe dimensiunea consolidării eforturilor în scopul promovării drepturilor consumatorilor. În acest context, în perioada de referință reprezentanții ANRE au participat la diferite ședințe de lucru organizate de către autoritățile publice, precum conferința organizată de Inspectoratul de Stat pentru Supravegherea Produselor Nealimentare și Protecția Consumatorilor cu prilejul marcării zilei internaționale a protecției consumatorilor – la 15 martie.

Totodată, ANRE este reprezentantă în cadrul Grupului de lucru privind piața cu amănuntul și consumatorii din cadrul Secretariatului Comunității Energetice Europene, precum și în cadrul Grupului de lucru privind protecția consumatorilor din cadrul Asociației Regionale a Reglementatorilor din domeniul Energetic (ERRA). În cadrul respectivelor grupuri de lucru, angajații ANRE fac schimb de cele mai bune practici în domeniul de activitate, pe care ulterior le implementează în procesele administrative interne, în interesul consumatorilor finali.

10. Activitatea de Licențiere și Control

Procesul de licențiere se asigură în prezent prin recepționarea cererilor direct la sediul ANRE, prin scrisoare recomandată sau prin intermediul Sistemului Informațional Automatizat de Gestionare și Eliberare a Actelor Permisive (*SIA GEAP*). Solicitanții de licențe/autorizații pot beneficia de următoarele servicii acordate de ANRE prin intermediul sistemului informațional dedicat:

1. Licență pentru importul și comercializarea cu ridicata și/sau cu amănuntul a benzinei, motorinei și/sau a gazului lichefiat la stațiile de alimentare;
2. Licență pentru producerea energiei electrice; operarea pieței energiei electrice; transportul energiei electrice; conducerea centralizată a sistemului electroenergetic; distribuția energiei electrice; furnizarea energiei electrice;
3. Licență pentru producerea gazelor naturale; transportul gazelor naturale; distribuția gazelor naturale; stocarea gazelor naturale; furnizarea gazelor naturale; tradingul de gaze naturale; vânzarea gazelor naturale comprimate pentru vehicule la stațiile de alimentare;
4. Licență pentru furnizarea serviciului public de alimentare cu apă și/sau de canalizare la nivel de regiune, raion, municipiu, oraș și, după caz, sat, comună;
5. Licență pentru activitatea de producere, distribuție și furnizare a energiei termice;
6. Licență pentru producerea energiei electrice din surse regenerabile; producerea energiei termice din surse regenerabile; producerea biogazului ce urmează a fi livrat în rețelele de gaze naturale;
7. Autorizație de import al motorinei.

Pe parcursul anului 2023, prin intermediul (*SIA GEAP*), au fost procesate 179 dosare de licențiere, dintre care 81 dosare de eliberare și prelungire a licențelor, 98 dosare de reperfectare a licențelor. De asemenea prin intermediul sistemului, la cererea titularilor au fost procesate 25 dosare privind retragerea licențelor.

10.1.1. Licențierea pe piața produselor petroliere

În scopul realizării funcției de licențiere, ANRE a eliberat în total **44** licențe pentru activitățile pe piața produselor petroliere, inclusiv **12** licențe fiind prelunghite pentru activitățile în domeniu pentru următorii 5 ani (Tabelul 49).

Totodată, pentru perioada raportată au fost reperfectate **80** licențe în vederea includerii sau excluderii din Anexa nr. 2 a adreselor autorizate de desfășurare a activității licențiate pe piața produselor petroliere.

Tabelul 49. Licențe eliberate/prelungite pentru desfășurarea activităților pe piața produselor petroliere în 2023

Nr d/o	Genurile de activitate	Numărul licențelor eliberate	Numărul licențelor prelunghite
1	Importul și comercializarea cu ridicata a benzinei și motorinei	15	1
2	Importul și comercializarea cu ridicata a gazului lichefiat	9	1
3	Comercializarea cu amănuntul a benzinei și motorinei la stațiile de alimentare	12	3
4	Comercializarea cu amănuntul a gazului lichefiat la stațiile de alimentare	8	7
	Total		56

Sursa: Registrul de licențiere al ANRE

Pentru perioada raportată, ANRE a autorizat pentru desfășurarea activității licențiate în domeniul comercializării cu amănuntul a benzinei și motorinei la stațiile de alimentare 80 de titulari de licențe, care desfășoară activitatea licențiată prin intermediul a 544 stații SAC.

Pentru desfășurarea activității în domeniul comercializării cu amănuntul a gazului lichefiat la stațiile de alimentare, sunt autorizați 69 de titulari de licențe, care desfășoară activitatea licențiată prin intermediul a 464 de stații SAAG.

Tabelul 50. Numărul titularilor de licențe care activează pe piața produselor petroliere la 31.12.2023

Nr d/o	Genurile de activitate	Numărul titularilor de licențe	Numărul copiilor autentificate de pe licență, eliberate titularilor de licențe pentru fiecare stație de alimentare
1	Importul și comercializarea cu ridicata a benzinei și motorinei	42	-
2	Importul și comercializarea cu ridicata a gazului lichefiat	14	-
3	Comercializarea cu amănuntul a benzinei și motorinei la stațiile de alimentare	80	544
4	Comercializarea cu amănuntul a gazului lichefiat la stațiile de alimentare	69	464
	Total	205	1008

Sursa: Registrul de licențiere al ANRE

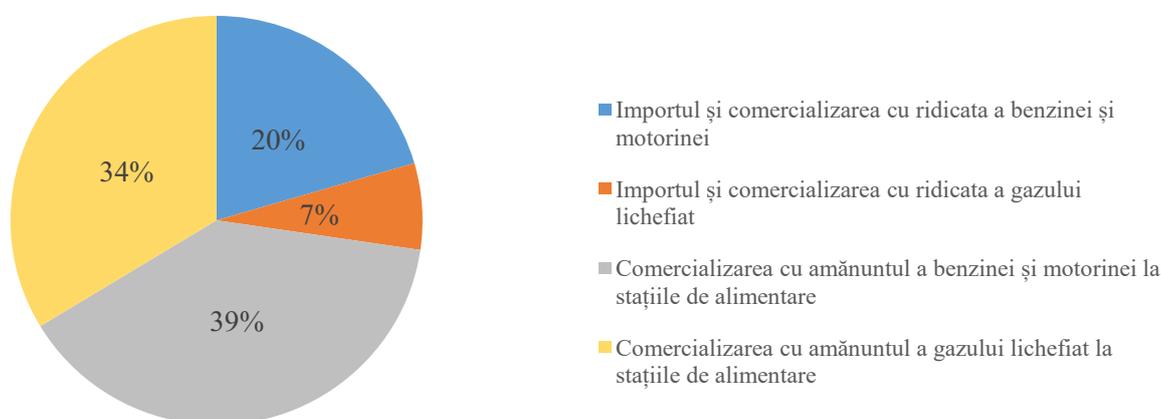

Figura 73. Ponderea titularilor de licențe care activează pe piața produselor petroliere

Sursa: Registrul de licențiere al ANRE

Așadar, din numărul total de stații de alimentare a produselor petroliere la situația din 31.12.2023 putem evidenția 425 de stații mixte, 119 de stații de alimentare cu benzină și motorină și 39 stații de alimentare cu gaz lichefiat.

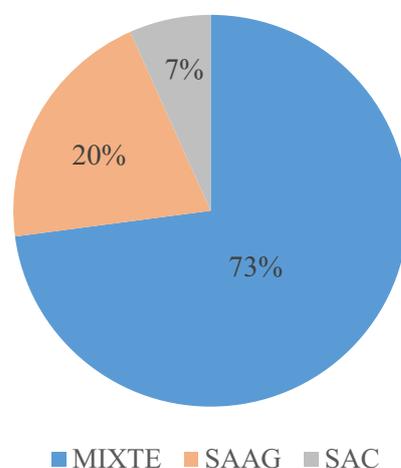

Figura 74. Ponderea stațiilor de alimentare în funcție de produsele petroliere comercializate

În temeiul Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 815 din 02.08.2005 cu privire la regularizarea fluxurilor de mărfuri ce constituie obiectul activității de comerț exterior a Transnistriei, ANRE a eliberat pe parcursul anului 2023 – 2 licențe pentru importul și comercializarea cu ridicata a benzinei și motorinei și 4 licențe pentru importul și comercializarea cu ridicata a gazului lichefiat. Licențele au fost eliberate pentru o perioadă de 6 luni.

10.1.2. Licențierea în sectorul electroenergetic

Pe parcursul anului 2023, pentru desfășurarea activității de furnizare a energiei electrice, au fost eliberate 16 licențe și 3 licențe au fost reperfectate. A fost prelungită licența S.A. „Termoelectrica” pentru producerea energiei electrice și licența S.A. „RED-Nord” pentru distribuția energiei electrice, ambele licențe au fost prelungite pentru o perioadă de 25 ani.

Tablelul 51. Nr. titularilor de licență care activează în sectorul electroenergetic la 31.12.2023

Nr	Genurile de activitate	Numărul titularilor de licență
1	Producerea energiei electrice	5
2	Transportul energiei electrice	1
3	Distribuția energiei electrice	2
4	Furnizarea energiei electrice	78
5	Conducerea centralizată a sistemului electroenergetic	1
Total		87

În perioada raportată, ANRE a realizat în continuare măsurile necesare transpunerii în practică a prevederilor art. 41 al Legii nr. 107/2016 cu privire la energia electrică, care obligă operatorii sistemului de distribuție a energiei electrice să elaboreze și să prezinte ANRE pentru aprobare programul de conformitate și proiectul contractului cu persoana fizică sau juridică, denumit agent de conformitate, care va monitoriza acest program.

Astfel, ANRE a examinat programele de conformitate a 3 operatori din sector, care reprezintă un set de măsuri menite să garanteze excluderea de comportament și/sau de practici discriminatorii în relațiile cu utilizatorii de sistem, precum și obligațiile specifice impuse angajaților pentru realizarea obiectivului de independență.

În scopul verificării monitorizării condițiilor de independență a agenților de conformitate a operatorilor sistemelor de distribuție a energiei electrice, ANRE a aprobat 3 propuneri privind desemnarea agenților de conformitate.

În scopul executării cerințelor prevăzute de Directiva 2009/72/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă a energiei electrice, cât și angajamentului asumat de Guvernul Republicii Moldova odată cu aderarea la Tratatul de constituire a Comunității Energetice, urmare a finalizării procesului de separare a operatorului sistemului de transport al energiei electrice, la data de 11.07.2023, Consiliul de Administrație al ANRE a emis Hotărârea privind certificarea Î.S. „Moldelectrica” conform modelului „Operatorului de sistem independent”.

În rezultatul eforturilor depuse de operatorul sistemului de transport al energiei electrice Î.S. „Moldelectrica” în procesul parcurgerii etapelor procedurii de certificare, compania a confirmat independența sa în raport cu întreprinderile electroenergetice care desfășoară activități în domeniul furnizării sau producerii energiei electrice și gazelor naturale, precum și capacități financiare, tehnice, fizice și umane necesare pentru îndeplinirea funcțiilor și atribuțiilor obligatorii stabilite de legislație pentru operatorul de sistem independent.

Procesul de înregistrare în Registrul participanților la piața angro

Prin Legea nr. 414 din 22.12.2023, în vigoare din 23.12.2023, au fost operate modificări la Legea cu privire la energia electrică nr. 107/2016, în contextul transpunerii prevederilor Directivei UE 2019/944 privind normele comune pentru piața internă de energie electrică și de modificare a Directivei 2012/27/UE, cu includerea unui nou articol 84¹ prin care participanții la piața angro a energiei electrice care efectuează tranzacții cu produse energetice angro sau care manifestă interesul de a participa la astfel de tranzacții prin intermediul notificărilor de tranzacționări sunt obligați să se înregistreze în Registrul participanților la piața angro a energiei electrice.

Ulterior operării modificărilor la Legea cu privire la energia electrică nr. 107/2016, ANRE a inițiat procedura de modificare a Hotărârii CA nr. 26/2023 din 31 ianuarie 2023, cu scopul ajustării reglementărilor aplicabile în vederea înregistrării a participanților la piața angro a energiei electrice.

Concomitent, ANRE pe parcursul anului 2023 a inițiat elaborarea S.I. „Registrul participanților la piața angro de energie”, unde participanții (din sectorul gazelor naturale și a energiei electrice) vor putea să depună cererile și declarațiile în regim online.

Autorizarea sistemelor de distribuție prin sisteme închise a energiei electrice

La situația din 31.12.2023, ANRE are eliberate 13 autorizații pentru sistemele de distribuție închise drept rezultat al confirmării de către operatorii acestora a faptului că din motive tehnice sau de securitate specifice, procesul de exploatare sau procesul de producție în cadrul respectivelor sisteme de distribuție este unul integrat și acestea alimentează cu energie electrică persoana care îl deține cu titlu de proprietate, persoana care exploatează acest sistem sau întreprinderile lor înrudite.

10.1.3. Licențierea în sectorul gazelor naturale

Pentru perioada raportată ANRE nu a eliberat careva licențe în sectorul gazelor naturale, urmare măsurilor instituite prin Dispozițiile Comisiei pentru Situații Excepționale nr. 04 din 02.11.2021, nr. 20 din 04.05.2022 și nr. 41 din 07.10.2022, prin care s-a dispus că pe durata stării de urgență ANRE nu va elibera licențe pentru tradingul și furnizarea gazelor naturale.

În același timp, în anul 2023, la doi titulari de licențe pentru furnizarea gazelor naturale le-au fost suspendate licențele de activitate pentru un termen de 3 luni. În cazul SRL „Rotalin Gaz Trading”, licența a fost suspendată din motivul refuzului executării Prescripțiilor emise de către ANRE în vederea îndeplinirii obligației de serviciu public privind furnizarea gazelor naturale către consumatorii finali, la parametrii de calitate stabiliți, la prețuri reglementate, transparente, nediscriminatorii și ușor de comparat, iar în cazul SRL „Nordgaz Furnizare” licența a fost suspendată din motivul admiterii de către aceasta a unor încălcări a cadrului normativ de reglementare a activității pe piața angro a gazelor naturale (condițiile REMIT).

Toți consumatorii deserviți anterior de către furnizorii cărora le-a fost suspendată licența, au fost asigurați cu gaze naturale prin intermediul furnizorului de ultimă opțiune desemnat de către ANRE.

Comercializarea gazului natural comprimat pentru vehicule la stațiile de alimentare (GNCV) este desfășurată de 6 titulari de licențe prin intermediul a 19 stații de alimentare.

În perioada raportată, ANRE a realizat în continuare măsurile necesare transpunerii în practică a prevederilor art. 34 și 45 ale Legii nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale, care obligă operatorii sistemului de transport și de distribuție a gazelor naturale, precum și operatorii depozitelor de stocare a gazelor naturale să elaboreze și să prezinte ANRE pentru aprobare programul de conformitate și proiectul contractului cu persoana fizică sau juridică, denumit agent de conformitate, care va monitoriza acest program.

În acest context, ANRE a examinat programele de conformitate a 12 operatori din sector, care reprezintă un set de măsuri menite să garanteze excluderea de comportament și/sau de practici

discriminatorii în relațiile cu utilizatorii de sistem, precum și obligațiile specifice impuse angajaților pentru realizarea obiectivului de independență.

În scopul verificării monitorizării condițiilor de independență a agenților de conformitate a operatorilor sistemului de transport și de distribuție a gazelor naturale, ANRE a aprobat 12 propuneri privind desemnarea agenților de conformitate.

Procesul de certificare

Una din sarcinile de bază ale ANRE pe parcursul perioadei de raportare a constituit certificarea operatorului sistemului de transport al gazelor naturale. Această obligație a fost transpusă în legislația națională conform Directivei 2009/73/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale.

Este de menționat că, la începutul anului 2023, din cei doi operatori licențiați ai sistemului de transport al gazelor naturale înregistrați în registrul ANRE, doar SRL „Vestmoldtransgaz” a fost certificat conform modelului „Separării proprietății”.

Astfel, certificarea celui de al doilea operator al sistemului de transport, a constituit o precondiție de bază în calea liberalizării sectorului gazelor naturale din Republica Moldova, sarcină care urma a fi realizată pe parcursul anului 2023, conform dispozițiilor art. 36 alin. (2¹) din Legea nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale și art. VI alin. (3) din Legea nr.249/2022 cu privire la modificarea unor acte normative.

Având în vedere faptul că SRL „Moldovatransgaz” nu a solicitat certificarea sa în termenul legal prevăzut, în scopul asigurării continuității operării fiabile a sistemului de transport al gazelor naturale, prin Hotărârea ANRE nr. 434 din 07.07.2023, ANRE a instituit un set de măsuri preparatorii pentru pregătirea tehnică și juridică a noului operator pentru a continua activitatea de transport al gazelor naturale pe întreg teritoriu al Republicii Moldova. Planul de măsuri și acțiuni privind preluarea neîntreruptă a activității de transport al gazelor naturale a fost elaborat și monitorizat de grupul de lucru compus din reprezentanții ANRE, Ministerului Energiei, Secretariatului Comunității Energetice și reprezentanții operatorilor implicați.

Totodată, urmare a constatării neasigurării finalizării procesului de separare și independență al SRL „Moldovatransgaz” în raport cu întreprinderea de gaze naturale integrată pe verticală S.A. „Moldovagaz”, precum și din motivul neîntrunirii condițiilor de certificare prevăzute de lege, prin Hotărârea Consiliului de administrație nr. 572 din 18.09.2023, licența SRL „Moldovatransgaz” pentru activitatea de transport al gazelor naturale a fost retrasă, fiindu-i aplicată și cea mai mare sancțiune financiară din istoria de reglementare al ANRE, în mărime de 33,99 mln. lei. În cadrul aceluiași proces, SRL „Vestmoldtransgaz” a fost desemnat provizoriu în calitate de operator al sistemului de transport al gazelor naturale pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

Procesul de certificare a SRL „Vestmoldtransgaz” conform modelului „Operatorului de sistem independent”, a început la data de 18 octombrie 2023 urmând să fie finalizat până în luna august a anului 2024.

Procesul de înregistrare în Registrul participanților la piața angro

În rezultatul transunerii în legislația națională a prevederilor *Regulamentului UE nr. 1227/2011* privind integritatea și transparența pieței angro de energie (REMIT), ANRE a elaborat și aprobat Regulamentul privind Registrul participanților la piața angro de gaze naturale care a intrat în vigoare la 10 martie 2023.

Respectiv, pe parcursul anului 2023, de către ANRE au fost înregistrați 13 participanți la piața angro a gazelor naturale din Republica Moldova, iar informațiile relevante despre participanți au fost remise inclusiv către Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice, în vederea înregistrării acestora în Registrul central al participanților la piața angro de energie <https://www.energy-community.org/implementation/REMIT.html>.

Autorizarea sistemelor de distribuție prin sisteme închise a gazelor naturale

La situația din 31.12.2023, ANRE are eliberate 4 autorizații pentru sisteme de distribuție închise drept rezultat al confirmării de către operatorii acestora a faptului că din motive tehnice sau de securitate specifice, procesul de exploatare sau procesul de producție în cadrul respectivelor sistemele de distribuție este unul integrat și acestea alimentează cu gaze naturale persoana care îl deține cu titlu de proprietate, persoana care exploatează acest sistem sau întreprinderile lor înrudite.

Tabelul 52. Numărul titularilor de licențe care activează în sectorul gazelor naturale la 31.12.2023

Nr	Genurile de activitate	Nr. titularilor de licențe
1	Transportul gazelor naturale	1
2	Distribuția gazelor naturale	20
3	Furnizarea gazelor naturale	24
4	Furnizarea gazelor naturale comprimate pentru vehicule la stațiile de alimentare	6
	Total	51

10.1.4. Licențierea în domeniul serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare

Pe parcursul anului 2023, au fost reperfectate 7 licențe pentru furnizarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare prin includerea în Anexa nr. 2 a localităților solicitate.

Astfel, potrivit situației din 31.12.2023, în sectorul furnizării serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, activează 44 titulari de licențe.

10.1.5. Licențierea în sectorul termoelectric

Pe parcursul anului 2023, ANRE nu a eliberat licențe pentru desfășurarea activității de producere, distribuție și furnizare a energiei termice.

La situația din 31.12.2023 în sectorul energiei termice activau **10** titulari de licențe.

10.1.6. Licențierea în sectorul energiei regenerabile

Pe parcursul anului 2023, ANRE a eliberat 1 (una) licență pentru producerea energiei regenerabile. Potrivit situației din 31.12.2023, în sectorul energiei regenerabile activează 4 titulari de licență.

10.2. Activitatea de control

În conformitate cu prevederile art.12 alin. (1) lit. (b) din Legea nr. 174 din 21.09.2017 cu privire la energetică, ANRE monitorizează și controlează respectarea de către titularii de licențe și autorizații, a condițiilor stabilite pentru desfășurarea activităților licențiate, autorizate, a prevederilor legilor sectoriale, inclusiv ale celor menite să asigure protecția drepturilor consumatorilor și calitatea serviciilor prestate. Totodată, în conformitate cu art.15 alineatele (2) și (3) din Legea nr. 174 din 21.09.2017 ANRE efectuează controale planificate, în baza planului de control aprobat de Consiliul de Administrație al ANRE sau controale inopinate din oficiu sau la cerere.

Astfel, în anul 2023, au fost efectuate 12 misiuni de control, inclusiv 1 control inopinat, care au fost finalizate prin întocmirea Rapoartelor de control cu reflectarea constatărilor și concluziilor cu privire la abaterile de la cadrul normativ-legal, precum și alte informații relevante domeniului verificat și 2 controale inițiate conform planului pentru anul 2023, care urmau a fi finalizate în primele luni ale anului 2024.

Tabelul 53. Lista titularilor de licențe supuși controlului în anul 2023

Nr.	Denumirea titularului de licență supus controlului	Genul de activitate	Perioada supusă controlului	Statut
1	S.A.,Apă Canal Chișinău”	Furnizarea serviciului public de alimentare cu apă la nivel de oraș	2020-2022	finalizat
2	S.R.L. „Rotalin Gaz”	Furnizarea și distribuția gazelor naturale	2019-2021	finalizat
3	S.R.L. „Proalfa-Service”	Furnizarea și distribuția gazelor naturale	2020-2022	finalizat
4	S.A. „Servicii Comunale Florești”	Furnizarea/prestarea serviciului public de alimentare cu apă și/sau de canalizare la nivel de municipiu/regiune	2021-2022	finalizat
5	S.R.L. „Achira Grup”	Importul și comercializarea cu ridicata și comercializarea cu amănuntul a gazului lichefiat	2020-2022	finalizat
6	S.A. „Comgaz-Plus”	Producerea, distribuția și furnizarea energiei termice	2020-2022	finalizat
7	Î.M. „Apă Canal Dondușeni”	Furnizarea/prestarea serviciului public de alimentare cu apă și/sau de canalizare la nivel de raion/regiune (oraș, comună, sat)	2020-2022	finalizat
8	Î.M. „Servicii comunal-locative” Orhei	Producerea, distribuția și furnizarea energiei termice	2022	finalizat
9	S.R.L. „Now Oil Retail”	Comercializarea cu amănuntul a benzinei, motorinei și a gazului lichefiat	2021-2022	finalizat
10	S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord”	Furnizarea energiei electrice	2020-2022	finalizat
11	Î.M. „Rețelelor și centralelor termice Comrat”	Producerea, distribuția și furnizarea energiei termice	2020-2022	finalizat
12	S.R.L. „Chișinău Gaz”	Distribuția gazelor naturale	2017-2022	finalizat

Misiunile de control planificate au fost desfășurate la titularii de licențe pentru perioadele de activitate ale acestora cuprinse între anii 2019-2022, iar cel inopinat pentru perioada 2017-2022.

Toate misiunile de control au fost desfășurate prin aplicarea procedurii de prezentare la fața locului, fiind în același timp utilizate în măsură maximală mijloacele de acces de la distanță la informațiile contabile și de evidență a proceselor de lucru în cadrul entităților controlate.

Misiunile de control au fost desfășurate la titularii de licențe care activează în sectoarele energiei electrice, energiei termice, alimentare cu apă și canalizare și a pieței produselor petroliere, având drept scop verificarea respectării de către aceștia a legislației în domeniul reglementat, a condițiilor licenței pentru activitatea desfășurată, asigurării principiului costurilor necesare și justificate la calcularea și prezentarea spre aprobare a prețurilor și tarifelor pentru activitățile reglementate și principiului eficienței maxime la cheltuieli minime în cadrul procedurilor de achiziții, asigurării obligațiilor achitării taxei pentru licență, corectitudinii formării și aplicării prețurilor la produsele petroliere, în funcție de prețurile de achiziție, consumurile/cheltuielile reale și strict necesare pentru activitatea reglementată, precum și verificarea corectitudinii și plenitudinii raportării veniturilor și cheltuielilor pe diferite genuri de activități licențiate desfășurate în cadrul activității agenților economici. Constatările de control, abaterile și încălcările de la prevederile legale au fost documentate, prin întocmirea Rapoartelor de control, în baza cărora CA al ANRE a aprobat hotărâri, cu înaintarea respectivă a cerințelor de înlăturare a încălcărilor sau recomandărilor de rigoare în adresa operatorilor economici.

Printre cele mai importante constatări reflectate în Rapoartele de control din anul 2023 pot fi menționate la:

- S.A. „Apă-Canal Chișinău”: gestionarea precară a contractelor cu BERD și BEI, manifestate prin nerespectarea condițiilor contractuale, tergiversarea implementării proiectelor investiționale, nerambursarea creditelor în termenele stabilite, fiind astfel suportate cheltuieli ineficiente în valoare de 3 922 737,07 euro (79 001,4 mii lei); nerespectarea obligativității de a asigura procedurile de planificare, prezentare și modificare a Planului anual de investiții, fapt care în consecință a generat diminuarea investițiilor realizate și acceptate în scopul recuperării prin tarif în valoare de 47 002,16 mii lei; nerespectarea cadrului normativ privind actualizarea tarifelor în rezultatul căreia s-a ratat includerea în cheltuielile de bază aferente anului 2021 a circa 13,0 mil. lei; admiterea unor cheltuieli privind personalul aprobate/actualizate de către ANRE în sumă de 174 657,72 mii; neasigurarea reducerii pierderilor de apă în sistemul public de alimentare cu apă, înregistrând astfel valori majorate a consumul tehnologic și pierderilor

de apă comparativ cu cele aprobate și generând în consecință cheltuieli neacceptate prin tarif în sumă de 44 946,80 mii lei.

Urmare a deficiențelor existente în cadrul sistemului de achiziții al societății și abordarea neuniformă a deciziilor manageriale, nu a fost aplicat principiul eficienței maxime la cheltuielile minime, fiind admise cheltuieli ineficiente la achiziționarea bunurilor materiale, aferente activității reglementate în sumă de 3 445,14 mii lei.

- *S.R.L. „Rotalin Gaz”*: nu a raportat către ANRE separat pe tipuri de activități, consumurile și cheltuielile ale anului 2019. Totodată, pentru anul 2021 nu s-a reflectat fondul de remunerare a muncii al personalului de producție atribuit compartimentului alte activități și nu a fost raportat costul serviciilor auxiliare, fapt ce a denaturat corectitudinea valorii totale a fondului de remunerare a muncii raportat și a rezultatelor din activitatea operațională;
- *S.R.L. „Proalfa-Service”*: raportarea eronată în anul 2020 a veniturilor din vânzarea gazelor naturale cu 476,85 mii lei mai mult. Contrar pct. 10 a Metodologiei de calculare a tarifului pentru operarea sistemului de distribuție închis al energiei electrice, aprobată prin HCA al ANRE nr. 317/2018, Societatea a inclus în cheltuielile de retribuire a muncii, fondul de remunerare atribuit personalului administrativ și de conducere (*director general, contabil șef, consultant juridic, alt personal*), fapt ce contravine principiilor metodologice.
- *S.A. „Servicii Comunale Florești”*: a admis depășiri esențiale la unele elemente ale cheltuielilor de bază, în anul 2021 la cheltuielile materiale cu suma de 1 360,21 mii lei și cheltuielile cu personalul - 771,55 mii lei, iar în anul 2022 la cheltuielile materiale cu suma de 960,73 mii lei; a înregistrat un randament scăzut de implementare a investițiilor planificate în anul 2021 de doar 39,6% și în anul 2022 de doar 24,4%, astfel operatorul supunând riscului degradării infrastructura tehnico-edilitare aflate în gestiune, precum și a parametrilor de calitate și eficiență a serviciului prestat populației;
- *S.R.L. „Achira Grup” și S.R.L. „Now Oil Retail”*: raportarea eronată a consumurilor și cheltuielilor aferente activităților licențiate în domeniul produselor petroliere; stabilirea neconformă/incorectă a prețurilor unitare medii stabilite pentru comercializarea carburanților, precum și omiterea/devierea datelor cu privire la cantitățile procurate/comercializate etc.;
- *S.A. „Comgaz-Plus” și Î.M. „Servicii comunal-locative” Orhei*: nu au repartizat cheltuielile administrative între activitățile desfășurate și reglementate proporțional cheltuielilor de retribuire a muncii personalului nemijlocit încadrat în activitățile desfășurate fapt care a condus la prezentarea în rapoartele către ANRE a unor informații care nu reflectă fidel situația privind consumurile și cheltuielile întreprinderii pe genuri de activități; nu au prezentat ANRE spre aprobare Planurile de investiții, fiind astfel ratată posibilitatea recuperării prin intermediul tarifelor reglementate a investițiilor realizate;
- *Î.M. „Apă-Canal Dondușeni”*: a inclus în dările de seamă date eronate și neconfirmate prin documente de evidență contabilă. Astfel au fost raportate eronat ANRE cheltuieli operaționale cu 649,0 mii lei mai puțin decât cele înregistrate în evidența contabilă. nu au fost elaborate planuri anuale privind investițiile pentru anul următor și respectiv acestea nu au fost prezentate spre aprobare/avizare în adresa ANRE.
- *S.A. „Furnizarea Energiei Electrice Nord”*: raportarea eronată a veniturilor și cheltuielilor aferente activităților licențiate; neactualizarea fondului de salarizare la cuantum minim garantat în sectorul real;
- *Î.M. „Rețelelor și centralelor termice Comrat”*: înregistrarea unui randament scăzut de implementare a investițiilor planificate, în anul 2020 de doar 60%, în anul 2021 de doar 66% și în anul 2022 doar 7,4%, astfel operatorul supunând riscului degradării

infrastructura tehnico-edilitare aflate în gestiune, precum și a parametrilor de calitate și eficiență a serviciului prestat populației;

- *S.R.L. „Chișinău Gaz”*: suportarea unor cheltuieli suplimentare în sumă de 2937,13 mii lei la procurarea senzorilor de presiune instalați la sistemele de telemetrie în perioada anilor 2017-2022.

În rezultatul controalelor efectuate au fost emise hotărâri ale Consiliului de administrație al ANRE, cu indicarea încălcărilor stabilite și măsurile ce urmează a fi întreprinse de titularii de licențe pentru corectarea acestora și neadmiterea lor pe viitor.

11. Activitatea de reprezentare și asistență juridică

Accesul la justiție reprezintă un principiu fundamental într-un stat de drept, care asigură posibilitatea părților să solicite instanțelor de judecată verificarea legalității acțiunilor sau inacțiunilor autorităților publice. Corespunzător, având în vedere activitatea ANRE îndreptată spre reglementarea domeniului energetic și cel al aprovizionării cu apă și canalizare prin emiterea actelor administrative cu caracter individual, pe parcursul anului 2023, în instanțele de judecată naționale s-au aflat 58 de cauze privind contestarea actelor emise de către ANRE. De notat că, urmare a examinării cauzelor menționate, instanțele de judecată au menținut în vigoare actele administrative ale ANRE, astfel confirmând legalitatea acțiunilor instituției în coraport cu destinatarii acestora.

În litigiile dintre consumatorii finali și întreprinderile reglementate, ANRE este atrasă în proces atât în calitate de intervenient accesoriu, cât și de autoritate publică. Pe parcursul anului 2023, ANRE a participat la 39 astfel de cauze, prezentând referințe și concluzii referitor la speța dedusă judecării.

Totodată, în perioada de raportare, ANRE a fost implicată în 48 cauze civile, dintre care: în 4 cauze a deținut calitatea de pârât, iar în 5 cauze calitatea de reclamant, restul în calitate de intervenient accesoriu.

În total, reprezentarea judiciară a intereselor ANRE a fost asigurată în cadrul a **114 de cauze judiciare**, cu participarea la **125 ședințe de judecată**.

Conform tipului cauzelor judiciare derulate cu participarea ANRE în anul de referință, acestea pot fi clasificate după cum urmează:

- 58 cauze de contencios administrativ, în care ANRE are calitatea de pârât.
- 48 de cauze civile, dintre care ANRE are calitatea de reclamant în 5 cauze, pârât în 4 cauze, iar în restul 39 de cauze – intervenient accesoriu sau autoritate publică.
- 8 cauze de insolvabilitate în care ANRE are calitatea de creditor.

Tabelul 54. Clasificarea litigiilor judiciare cu participarea ANRE în funcție de tipul cauzei (2018 - 2023)

Anul	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Contencios administrativ	26	27	41	41	56	58
Civile	24	35	36	60	39	48
Insolvabilitate	1	4	3	4	5	8
Total	51	66	80	105	100	114

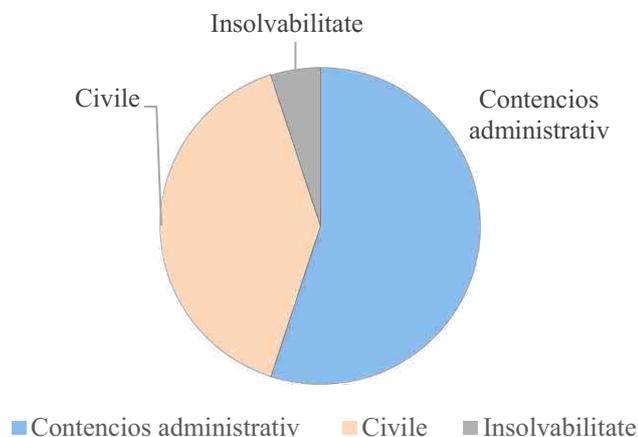

Figura 75. Clasificarea litigiilor

Activitățile specifice desfășurate în rezolvarea litigiilor s-au materializat în principal prin pregătirea strategiei privind apărarea în fiecare cauză, redactarea actelor procedurale (de exemplu: cereri de chemare în judecată, referințe, concluzii scrise, căi de atac ordinare și extraordinare etc.), reprezentarea în instanță a intereselor instituției, monitorizarea circuitului actelor procedurale emise în dosare.

Cauze finalizate definitiv și irevocabil, prin care ar fi fost prejudiciate interesele ANRE, nu au fost înregistrate.

Reprezentarea intereselor instituției nu se limitează la susținerea poziției instituției în fața instanței de judecată. Procesul de reprezentare are loc inclusiv prin participarea la ședințele de lucru organizate atât de către ANRE, cât și de alte autorități publice, în care este necesară implicarea subdiviziunii cu profil juridic. Astfel, a fost asigurată participarea la mai multe ședințe de lucru interne organizate de către ANRE, dar și de către alte autorități publice.

Totodată, activitatea juridică în cadrul ANRE se realizează inclusiv prin asigurarea respectării de normativ-legal în vigoare în procesul activității de reglementare. În acest sens, Departamentul juridic al ANRE oferă asistență juridică subdiviziunilor de profil ale ANRE, asigurând totodată avizarea proiectelor de acte normative de reglementare elaborate de către ANRE, cât și a proiectelor actelor normative elaborate de către alte autorități publice. Pe parcursul anului 2023 a fost asigurată avizarea a cca 105 proiecte de acte normative remise spre examinare conform competenței ANRE.

Examinarea și soluționarea faptelor contravenționale

Pe parcursul anului 2023, ANRE și-a continuat activitatea îndreptată spre contracararea faptelor ilicite din sectoarele reglementate. În acest sens, ANRE a examinat sesizările cu privire la săvârșirea contravențiilor parvenite din partea altor autorități publice (Poliție, Procuratură, Inspectoratul de Stat pentru Supravegherea Produselor Nealimentare și Protecția Consumatorului, Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației, etc.), cât și din partea persoanelor fizice sau juridice.

Astfel, din numărul total de **298 cauze contravenționale examinate** în anul de referință, agenții constatori din cadrul ANRE s-au autosesizat cu privire la săvârșirea contravențiilor atribuite în competența ANRE în 164 de cazuri, alte 134 procese contravenționale fiind inițiate în baza sesizărilor.

Odată cu inițierea proceselor contravenționale, agenții constatori ai ANRE au întreprins toate măsurile procesuale care se impun, în vederea constatării existenței sau lipsei faptei contravenționale. Respectiv, în cazul existenței temeiurilor de încetare a procesului, prevăzute de art. 441 al Codului contravențional, agenții constatori sau după caz, persoana abilitată să soluționeze cauza contravențională, au emis decizii de încetare a procesului contravențional. Corespunzător, au fost încetate 102 procese contravenționale, în legătură cu lipsa faptei contravenționale sau în baza altor temeuri neimputabile agenților constatori.

Totodată, în cazul în care, în baza cumulului de probe acumulate, s-a constatat existența faptelor contravenționale, de către Directorii Consiliului de administrație au fost emise 196 decizii de aplicare a sancțiunilor contravenționale, având la bază procesele-verbale cu privire la contravenție întocmite de către agenții constatori ai ANRE.

Sancțiunile aplicate de către Directorii Consiliului de Administrație al ANRE au constituit **cumulativ 24448 unități convenționale**, ceea ce constituie **suma de 1.222.400 lei**.

Din totalul amenzilor aplicate, au fost achitate benevol 154 de amenzi. Totodată, 42 amenzi nu au fost achitate benevol de către contravenienți, dintre acestea 26 fiind remise în adresa executorilor judecătorești pentru executare silită, iar 13 decizii fiind contestate în instanța de judecată. În același timp, în privința la 3 contravenienți, se întreprind măsuri în vederea înmânării deciziilor de aplicare a sancțiunilor contravenționale.

Deciziile de sancționare aplicate de către agenții constatori din cadrul ANRE în anul 2023 în sectoarele reglementate, sunt repartizate, după cum urmează:

- energie electrică – 122 amenzi;
- serviciul public de alimentare cu apă și canalizare – 33 amenzi;
- gaze naturale – 20 amenzi;
- produse petroliere – 18 amenzi;
- energie termică – 3 amenzi.

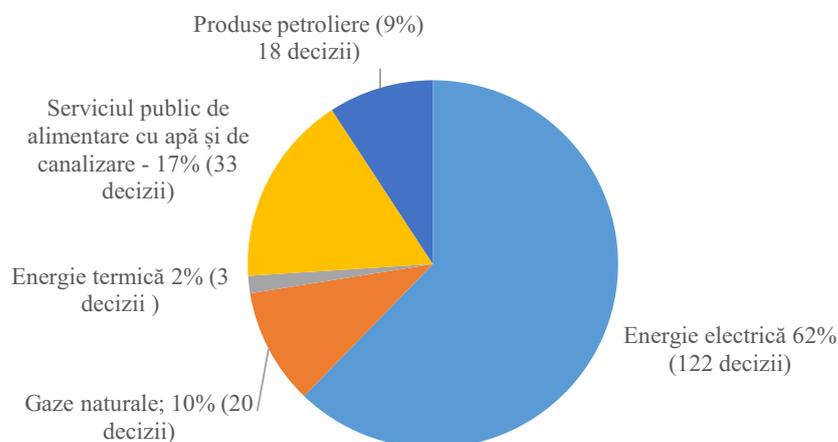

Figura 76. Repartizarea deciziilor de sancționare contravenționale pe sectoarele reglementate

Ponderea numărului mare de sancțiuni aplicate în sectorul energiei electrice, comparativ cu celelalte sectoare reglementate, se datorează intensificării activității ANRE în partea ce ține de sancționarea persoanelor care nu execută prescripțiile emise de către inspectorii ANRE urmare a controalelor tehnice efectuate. Astfel, din numărul total al deciziilor de sancționare, 35% au constituit deciziile de sancționare aplicate pentru neexecutarea prescripțiilor ANRE.

Astfel, ANRE a aplicat sancțiuni contravenționale în baza următoarelor articole ale Codului contravențional:

- Art. 159 – încălcarea prevederilor actelor normative, ale documentelor normativ-tehnice cu privire la efectuarea în condiții de securitate a lucrărilor care pot provoca situații de avarii sau incidente – 7 decizii;
- Art. 161 - deconectarea neautorizată a energiei electrice, energiei termice sau gazelor naturale – 3 decizii;
- Art. 162 – provocarea unui deranjament în rețelele electrice cu tensiunea de până la 1000 de volți – 2 decizie;
- Art. 163 - încălcarea Regulamentului cu privire la protecția rețelelor electrice – 15 decizii;
- Art. 163¹ – neîndeplinirea prescripțiilor emise de către ANRE - 68 decizii;
- Art. 164 - folosirea ilegală a energiei electrice, energiei termice sau gazelor naturale – 34 decizii;
- Art.167 – deteriorarea rețelelor termice sau a utilajelor acestora – 1 decizie;
- Art. 168 - încălcarea regulilor cu privire la protecția rețelelor termice - 1 decizie;
- Art. 169 - încălcarea normelor de desfășurare a activității de către participanții la piața energiei electrice, piața gazelor naturale, piața produselor petroliere, la furnizarea serviciului public de alimentare cu apă și/sau de canalizare – 48 decizii;
- Art. 169¹ - încălcarea normelor de desfășurare a activității de către participanții la piața produselor petroliere – 17 decizii.

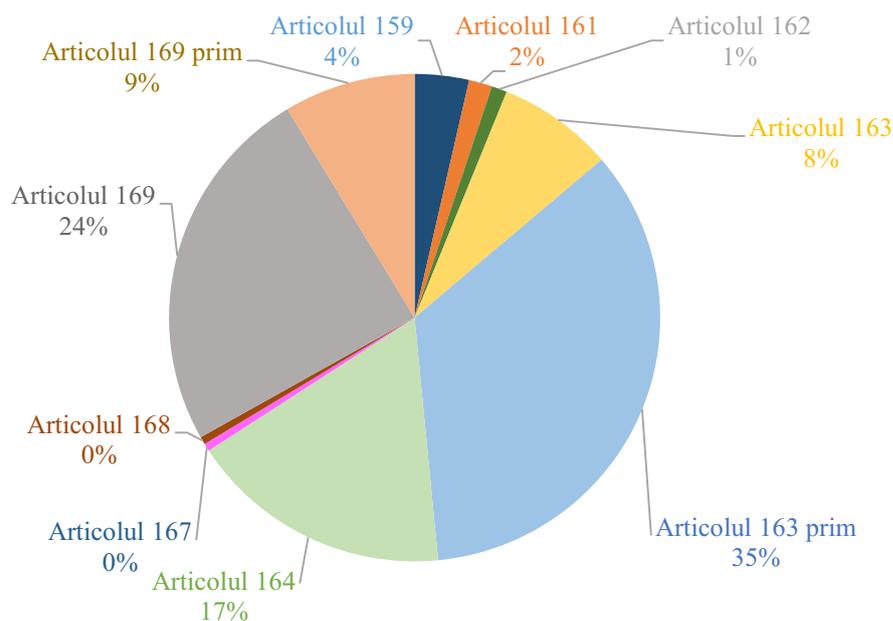

Figura 77. Repartizarea deciziilor de sancționare pe articole

În cursul examinării cauzelor contravenționale inițiate de către ANRE, în 10 cazuri au fost depistate competența altor autorități publice, motiv pentru care, agenții constatori ai ANRE au întreprins toate acțiunile necesare în vederea transmiterii neîntârziată a materialelor pentru examinare. În același timp, materialele unui caz contravențional au fost transmise în adresa Procuaturii municipiului Chișinău, întrucât în acțiunile făptuitorului s-au regăsit elementele constitutive ale unei infracțiuni.

De către agenții constatori din cadrul ANRE a fost asigurată participarea la **116 ședințe de judecată pe marginea cauzelor contravenționale** inițiate în baza contestațiilor depuse de către persoanele care și-au exprimat dezacordul față de deciziile ANRE, cât și în baza proceselor-verbale cu privire la contravenție expediate în instanța de judecată pentru examinarea în fond, până la operarea modificărilor Codului contravențional.

12. Supravegherea energetică de stat

1. Realizarea planului controalelor tehnice

În conformitate cu prevederile art. 14 alin. (1) lit. (o) al Legii nr. 174/2017 cu privire la energetică, ținând cont și de prevederile Legii nr. 131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător, precum și a Metodologiei de planificare a controlului de stat în baza analizei criteriilor de risc, ANRE a elaborat Planul controalelor tehnice pentru anul 2023, care a fost aprobat de Consiliul de Administrație al ANRE prin Hotărârea nr. 927 din 09.12.2022 și plasat pe pagina web a ANRE.

Pentru anul 2023 au fost planificate 800 controale tehnice, dintre care 321 controale tehnice ale rețelelor electrice care aparțin operatorilor de sistem, 231 controale tehnice ale instalațiilor electrice din posesia agenților economici și 248 controale tehnice ale instalațiilor electrice din posesia instituțiilor publice.

Tabelul 55. Numărul controalelor tehnice planificate pe Servicii teritoriale

Nr.	Servicii Teritoriale	Numărul controalelor tehnice			Total
		Operatori de sistem	Consumatori		
			Agenți economici	Instituții publice	
1.	ST Chișinău	100	54	86	240
2.	ST Călărași	19	17	14	50
3.	ST Bălți	67	58	50	175
4.	ST Edineț	29	25	21	75
5.	ST Soroca	29	25	21	75
6.	ST Cahul	19	17	14	50
7.	ST Comrat	29	10	21	60
8.	ST Căușeni	29	25	21	75
Total		321	231	248	800

Din cele 800 controale tehnice planificate, au fost efectuate 798 controale tehnice, iar 2 controale tehnice nu au fost realizate din cauza sistării activității unui agent economic și deconectării instalațiilor electrice de utilizare a unui alt agent economic de la rețeaua electrică.

Suplimentar, de către ANRE, au fost efectuate 42 de controale tehnice inopinate ale instalațiilor și rețelelor electrice inițiate în baza solicitărilor proprietarilor acestora, precum și în cadrul examinării petițiilor. De menționat că, din cele 42 controale tehnice inopinate - 23 au fost efectuate în contextul desfășurării celui de-al doilea Summit al Comunității Politice Europene și 2 controale tehnice inopinate – în contextul desfășurării Conferinței Platformei de Sprijin pentru Republica Moldova.

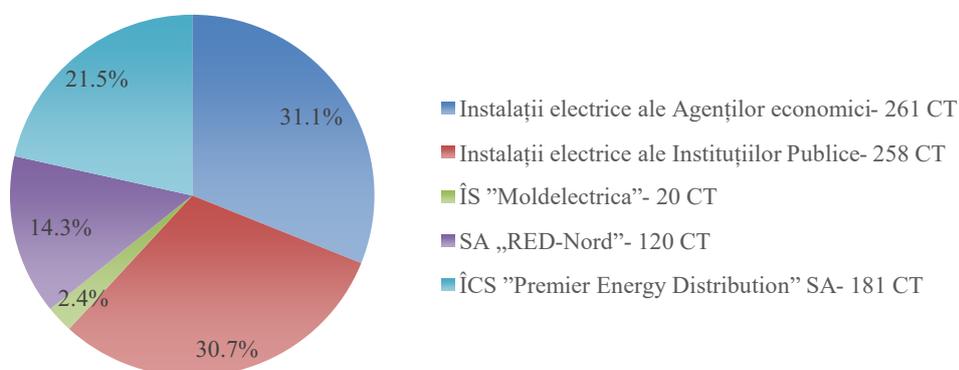

Figura 78. Ponderea numărului de controale tehnice efectuate în anul 2023

Tabelul 56. Controale tehnice efectuate pe Servicii teritoriale

Efectuate controale	Servicii Teritoriale								Total
	Chișinău	Călărași	Bălți	Edineț	Soroca	Cahul	Comrat	Căușeni	
Instalații electrice ale Agenților economici	54	17	58	24	25	17	9	25	228
Instalații electrice ale Instituțiilor publice	86	14	50	21	21	14	21	21	248
Stații electrice ale ÎS "Moldelectrica"	3	-	4	2	-	-	-	2	11
Linii electrice aeriene ale ÎS "Moldelectrica"	1	1	2	-	2	1	2	-	9
Stații electrice și LEA-110 kV ale ÎCS "Premier Energy Distribution" SA	5	1	-	-	-	-	-	-	6
Rețelele electrice de distribuție din Primăriei ale ÎCS "Premier Energy Distribution" SA	89	14	-	-	-	18	27	27	175
Rețelele electrice de distribuție din Primăriei ale SA „RED-Nord”	2	3	61	27	27	-	-	-	120
Efectuate controale tehnice inopinate	29	-	-	2	3	-	4	4	42
TOTAL	269	50	175	76	78	50	63	79	840

Urmare a realizării controalelor tehnice au fost întocmite 840 Rapoarte privind rezultatele acestora.

Pentru înlăturarea abaterilor de la prevederile documentelor normativ-tehnice (DNT) depistate au fost emise 834 Prescripții.

De asemenea, în cadrul controalelor tehnice au fost emise 85 Prescripții în perioada de control în privința încălcărilor ce prezintă pericol iminent pentru viața sau sănătatea oamenilor, după cum urmează:

- 1) Consumatorilor finali:
 - Agenți economici – 22 Prescripții;
 - Instituții publice – 34 Prescripții;
- 2) Operatorilor de sistem – 29 Prescripții.

2. Analiza stării tehnice a rețelelor electrice de transport și de distribuție

Controlul tehnic al rețelelor electrice de distribuție

În anul 2023 au fost efectuate 295 controale tehnice ale rețelelor electrice din posesia operatorilor sistemelor de distribuție (OSD), amplasate în 459 localități, fiind examinate 3365 posturi de transformare (PT-10(6)/0,4 kV). Abaterile de la cerințele documentelor normativ-tehnice constatate în cadrul controalelor tehnice, au fost reflectate în Rapoartele privind rezultatele controalelor tehnice, fiind emise și Prescripții în acest sens, cu indicarea termenelor de înlăturare a acestora.

În Tabelul 57 sunt prezentate cele mai frecvente abateri ale prevederilor documentelor normativ-tehnice depistate și numărul de puncte prescripții emise și realizate pentru fiecare abatere.

Tabelul 57. Rezultatele controalelor tehnice efectuate la OSD

Tipul încălcării	ÎCS „Premier Energy Distribution” SA		SA „RED Nord”		TOTAL	
	Puncte prescripții		Puncte prescripții		Puncte prescripții	
	emise	realizate	emise	realizate	emise	realizate
Lipsa documentației tehnice de proiect și de exploatare	1091	768	142	100	1233	868
Lipsa măsurărilor și încercărilor de laborator electrotehnic	8467	2635	1234	723	9701	3358
Nerespectarea graficului reparațiilor preventiv planificate	57	26	2	1	59	27
IE cu tensiunea mai mare de 1000 V						
Stâlpii LEA 10 (6) kV care nu corespund DNT	429	189	147	87	576	276
Lipsa legăturii duble a conductoarelor LEA 10(6) kV	154	59	102	54	256	113
Lipsa lucrărilor de curățire a traseului LEA 10(6) kV de arbori, vegetație	205	119	74	43	279	162
Lipsa protecției împotriva supratensiunii atmosferice LEA 10(6) kV	25	9	53	36	78	45
Intersecții neregulamentare ale LEA 10(6) kV cu alte comunicații	26	8	9	6	35	14
Corpuri de iluminat public amenajate pe stâlpii LEA cu tensiunea mai mare de 1000 V	109	25	60	35	169	60
LEC 10(6) kV care se exploatează cu abateri de la DNT	22	5	-	-	22	5
Necorespunderea aparatelor de protecție în PT, ID pe partea de 10(6) kV (majorate, deteriorate etc.)	10	5	17	13	27	18
Necorespunderea părților constructive a PT (fundatie, pereți, deteriorat acoperiș etc.)	154	52	125	84	279	136
Necorespunderea nivelului de ulei în conservatoarele transformatoarelor de putere, inclusiv scurgeri	424	247	278	171	702	418
Lipsa protecției împotriva supratensiunii atmosferice la PT	453	293	90	45	543	338
Abateri de la DNT aferente instalației de legare la pământ la PT	57	24	72	43	129	67
Accesul liber la părțile active ale PT, ID, inclusiv lipsa barierelor contra atingerii directe	150	119	21	16	171	135
Construcțiile capitale în zona de protecție LEA-10(6) kV	115	3	70	21	185	24
Încălcările distanței minime admisibile până la LEA-10(6) kV (construcții capitale)	38	5	6	3	42	8
PT, LEA 10(6) kV, LEA 0,4 kV pe teritoriile instituțiilor preșcolare și de învățământ	23	3	13	7	36	10
IE cu tensiunea mai mică de 1000 V						
Necorespunderea aparatului de protecție în amonte LE 0,4 kV (conform PV, majorate, deteriorate etc.), inclusiv conectări directe	103	80	135	109	238	189
Stâlpii LEA 0,4 kV care nu corespund DNT	880	431	403	185	1283	616
Lipsa legăturilor repetate ale conductorului PEN la priza de pământ	147	82	112	56	259	138
Lipsa lucrărilor de curățire a traseului LEA 0,4 kV de arbori, vegetație	818	573	472	239	1290	812
Necorespunderea săgeții conductoarelor LEA 0,4 kV	189	123	72	47	261	170
Intersecții neregulamentare ale LEA 0,4 kV cu alte comunicații	51	9	30	23	81	32
Necorespunderea bransamentelor consumatorilor casnici prevederilor DNT	1047	619	205	124	1252	743
Necorespunderea sau lipsa aparatelor de protecție în tablourile de evidență la consumatorii casnici	23	4	10	2	33	6
Construcțiile capitale în zona de protecție LEA-0,4 kV	170	11	63	35	233	46
Depozitări, parcări, terenuri sportive, livezi etc. în zona de protecție a LEA	18	2	10	5	28	7
Încălcările distanței minime admisibile până la LEA 0,4 kV	18	3	16	13	34	16

În cadrul controalelor tehnice ale rețelelor electrice de distribuție realizate pe parcursul anului 2023, ANRE a emis 23861 puncte prescripții în adresa operatorilor sistemelor de distribuție din care 18484 către ÎCS „Premier Energy Distribution” SA, 5377 către SA „RED Nord”.

În cadrul procesului de monitorizare a executării prescripțiilor emise operatorilor sistemelor de distribuție s-a constatat că, cel mai înalt grad de executare a punctelor prescripții a fost înregistrat

la înlăturarea neajunsurilor cu privire la necorespunderea aparatelor de protecție în PT, ID pe partea de 10(6) kV, unde din 27 cazuri au fost executate 18, rata de realizare fiind de 66,6 % și necorespunderea aparatelor de protecție în amonte de LE 0,4 kV, unde din 238 cazuri au fost executate 189, sau 79,4 %.

La fel, un grad sporit de realizare a prescripțiilor a fost înregistrat la înlăturarea cazurilor cu acces liber la părțile active ale PT, ID, unde din 171 cazuri au fost înlăturate 135, rata de realizare fiind de 78,9 %.

De asemenea, un volum impunător de lucrări efectuate de operatorii sistemelor de distribuție în baza Prescripțiilor emise de ANRE au avut ca scop înlăturarea abaterilor ce țin de:

- Înlocuirea stâlpilor LEA avariați: - LEA-10 kV – 276 cazuri;
- LEA-0,4 kV – 616 cazuri;
- Efectuarea lucrărilor de curățire a traseelor LEA de crengile copacilor:
 - LEA-10 kV – 162 fidere;
 - LEA-0,4 kV – 812 fidere;
- Montarea aparatelor de protecție contra supratensiunilor atmosferice la PT – 338 cazuri;
- Restabilirea nivelului de ulei în conservatoarele transformatoarelor de forță, inclusiv excluderea scurgerilor de lei – 418 cazuri;
- Înlăturarea abaterilor la branșamentele consumatorilor casnici – 743 cazuri.

Un nivel scăzut de executare a prescripțiilor se atestă la neajunsurile cu privire la PT și LEA amplasate pe teritoriile instituțiilor preșcolare și de învățământ. Astfel, din 36 cazuri au fost înlăturate doar 10, rata de înlăturare fiind de 27,7 %. Din cele 26 de cazuri care urmează a fi înlăturate – 19 cazuri sunt în zona de deservire a ÎCS „Premier Energy Distribution” SA și 7 cazuri în zona SA „RED Nord”. De regulă, aceste cazuri necesită o abordare complexă care presupune efectuarea unui volum semnificativ de lucrări și de resurse financiare.

În rezultatul analizei documentației tehnice, a schemelor de alimentare cu energie electrică a localităților, s-a constatat că din cele 459 localități ale căror rețelele electrice de distribuție au fost examinate, 97 % din acestea se alimentează de la 2 surse de energie electrică (LEA-10 kV de la 2 Stații electrice). 14 localități (11 din zona de deservire a ÎCS „Premier Energy Distribution” SA și 3 din zona de deservire a SA „RED Nord”) se alimentează cu energie electrică printr-o singură LEA-10 kV.

Unele abateri și încălcări ale prevederilor documentelor normativ-tehnice depistate în cadrul controalelor tehnice ale instalațiilor electrice (IE) gestionate de OSD în anul 2023 comparativ cu anii precedenți sunt prezentate în figura de mai jos.

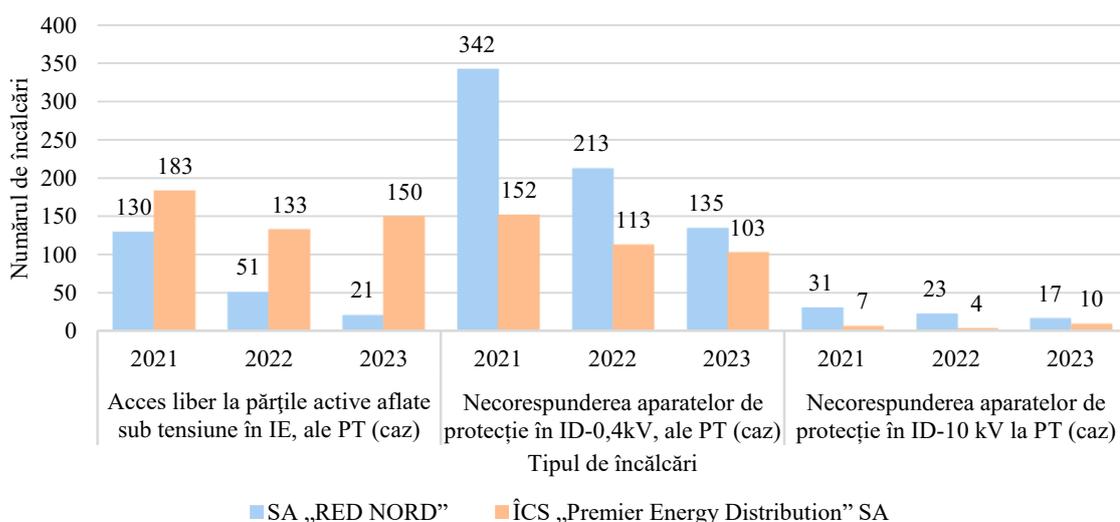

Figura 79. Analiza dinamicii numărului de abateri cu privire la nerespectarea prevederilor DNT în rețelele electrice de distribuție ale OSD în anii 2021-2023

Conform datelor din figura de mai sus în anul 2023 se atestă o reducere a cazurilor de necorespondere a aparatelor de protecție în ID-0,4 kV la PT, în comparație cu anul 2022, atât la SA „RED Nord” – de la 213 până la 135 cazuri, cât și la ÎCS „Premier Energy Distribution” SA – de la 113 cazuri la 103 cazuri.

În Figura 80 este prezentată analiza numărului de cazuri de existență a stâlpilor LEA 10 și 0,4 kV avariați la OSD pentru anii 2021-2023, unde la fel se atestă o reducere în anul 2023 a cazurilor de necorespondere a stâlpilor LEA-0,4 kV, în comparație cu anul 2022, atât la SA „RED Nord” – de la 547 până la 403 cazuri, cât și la ÎCS „Premier Energy Distribution” SA – de la 2021 cazuri la 880 cazuri.

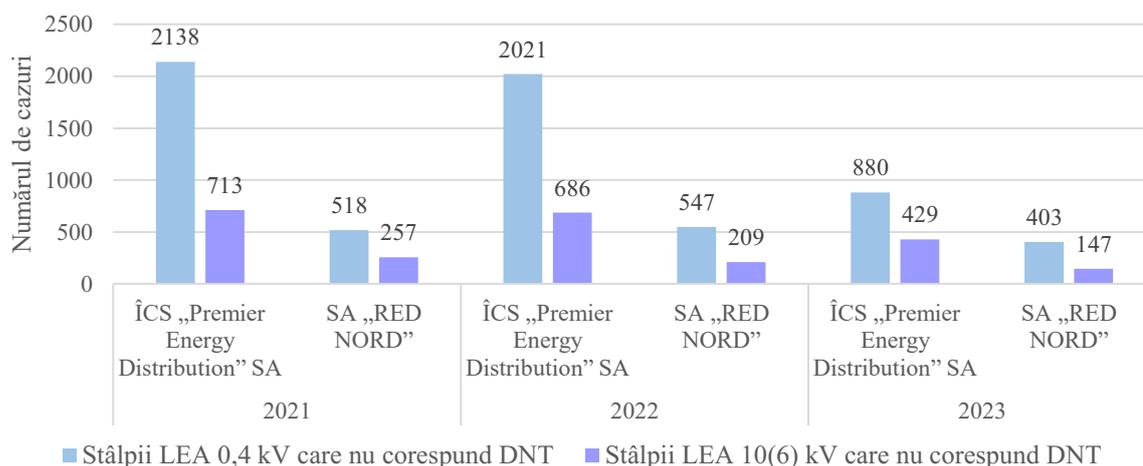

Figura 80. Analiza numărului de cazuri de existență a stâlpilor LEA 10 și 0,4 kV care nu corespund documentelor normativ-tehnice la operatorii de sistem pentru anii 2021-2023.

Controlul tehnic al rețelelor electrice de distribuție cu tensiunea 35-110 kV din proprietatea ÎCS ”Premier Energy Distribution” SA

La ÎCS „Premier Energy Distribution” SA au fost efectuate 6 controale tehnice ale rețelelor electrice de distribuție cu scopul verificării respectării prevederilor actelor normative și documentelor normativ-tehnice privind modul de exploatare și starea tehnică.

Astfel, reieșind din planul de activitate au fost examinate 3 Stații electrice (SE) 110/10 kV, 2 SE 35/10 kV, 1 tronson LEA 110 kV.

În cadrul efectuării controalelor tehnice ale SE și LEA au fost depistate 44 abateri de la prevederile documentelor normativ-tehnice care au fost reflectate în Rapoartele privind rezultatele controalelor tehnice, fiind emise și Prescripții în acest sens, cu indicarea termenelor de înlăturare a acestora. În Tabelul 58 sunt prezentate cele mai frecvente abateri ale prevederilor documentelor normativ-tehnice depistate și numărul de puncte prescripții emise și realizate pentru fiecare abatere.

Tabelul 58. Rezultatele controalelor tehnice efectuate la rețelelor electrice de distribuție cu tensiunea 35-110 kV din proprietatea ÎCS ”Premier Energy Distribution” SA

Tipul încălcării	Puncte prescripții emise	Puncte prescripții realizate
Lipsa măsurărilor și încercărilor de laborator electrotehnic	9	9
Scurgeri de ulei din transformatoarele de forță	6	6
Echipamente electrice deteriorate sau exploatate cu abateri de la DNT	7	7
Lipsa documentației tehnice de proiect și de exploatare	3	2
Lipsa lucrărilor de curățire a traseului LEA de arbori, vegetație	2	2
Alte încălcări aferente modului de exploatare a IE	17	10

Gradul de realizare a prescripțiilor de acest tip este de 86 %.

Controlul tehnic al rețelelor electrice de transport din proprietatea ÎS „Moldelectrica”

În perioada de referință, ANRE a efectuat 20 controale tehnice ale rețelelor electrice de transport ale operatorului sistemului de transport (OST) ÎS „Moldelectrica” cu scopul verificării respectării prevederilor actelor normative și documentelor normativ-tehnice privind modul de exploatare și starea tehnică.

Astfel, reieșind din planul de activitate au fost examinate 11 Stații electrice, dintre care 7 SE 110/10 kV și 4 SE 35/10 kV. De asemenea, au fost examinate 9 tronsoane LEA 110 kV.

În urma efectuării controalelor tehnice ale SE și LEA au fost emise 104 puncte prescripții pentru înlăturarea abaterilor și încălcărilor depistate.

În Tabelul 59 sunt prezentate cele mai frecvente abateri ale prevederilor documentelor normativ-tehnice depistate și numărul de puncte prescripții emise și realizate pentru fiecare abatere.

Tabelul 59. Rezultatele controalelor tehnice efectuate la rețelelor electrice de transport din proprietatea ÎS ”Moldelectrica”

Tipul încălcării	Puncte prescripții emise	Puncte prescripții realizate
Lipsa măsurărilor și încercărilor de laborator electrotehnic	12	9
Scurgeri de ulei din transformatoarele de forță	8	7
Lipsa lucrărilor de protecție anticorozivă a echipamentelor	12	1
Echipamente electrice deteriorate sau exploatate cu abateri de la DNT	13	9
Lipsa documentației tehnice de proiect și de exploatare	2	2
Lipsa lucrărilor de curățire a traseului LEA de arbori, vegetație	13	12
Încălcări a zonelor de protecție a LEA	9	0
Stâlpi ai LEA care se exploatează cu abateri	10	4
Instalații de legare la pământ, conductoare de legare la ILP cu abateri	5	5
Lipsa inscripțiilor sau indicatoarelor de securitate	7	5
Alte încălcări aferente modului de exploatare a IE	13	8

Gradul de realizare a prescripțiilor de către ÎS „Moldelectrica” este de 77,9 %.

Supravegherea pregătirii rețelelor electrice de distribuție și transport pentru funcționare în sezonul de intensificare a supratensiunilor atmosferice

Conform prevederilor Normelor de amenejare a instalațiilor electrice (NAIE) și Normelor minime de exploatare a centralelor și rețelelor electrice, rețelele electrice trebuie să fie asigurate cu protecție contra supratensiunilor atmosferice, inclusiv contra loviturilor directe ale trăsnetului și de undele supratensiunilor atmosferice care se răspândesc pe liniile electrice.

În același timp, în conformitate cu prevederile pct. 893 din Normele minime de exploatare a centralelor și rețelelor electrice, anual, până la începerea perioadei sezonului de intensificare a supratensiunilor atmosferice (SISA), este necesar de verificat starea protecției contra supratensiunilor atmosferice a instalațiilor de distribuție, liniilor electrice în scopul asigurării funcționalității aparatelor de protecție contra supratensiunilor atât atmosferice cât și de altă natură.

În acest sens, sarcina privind supravegherea pregătirii rețelelor electrice ale operatorilor de sistem pentru funcționare în sezonul de intensificare a supratensiunilor atmosferice a fost stabilită prin Dispoziția nr. 01 din 01.02.2023 a Directorului general al ANRE, în care a fost determinată perioada pregătirii rețelelor electrice, termenul limită de raportare, măsurile organizatorice și tehnice necesare de întreprins și controlul realizării măsurilor de pregătire a rețelelor electrice ale OS și instalațiilor electrice de utilizare ale consumatorilor.

În urma controalelor tehnice și activității de supraveghere inspectorii ANRE au depistat rețele electrice ale operatorilor sistemului de distribuție la care nu se asigură protecția împotriva supratensiunilor atmosferice, rezultatele fiind prezentate în Tabelul 60.

Tabelul 60. Numărul de rețele electrice de distribuție ale OSD pentru care nu se asigură protecția împotriva supratensiunilor atmosferice pentru anii 2021-2023

Anul	Operator de sistem	Rețele electrice de distribuție ale OSD			
		PT 10(6)/0,4 kV	LEA 10 kV	LEA 0,4 kV	Total, un.
2023	ÎCS „Premier Energy Distribution” SA	453	25	147	625
	SA „RED Nord”	90	53	112	255
	Total	543	78	259	880
2022	ÎCS „Premier Energy Distribution” SA	150	18	524	692
	SA „RED Nord”	73	48	187	308
	Total	223	66	711	1000
2021	ÎCS „Premier Energy Distribution” SA	270	48	447	765
	SA „RED Nord”	88	28	186	302
	Total	358	76	633	1067

În anul 2023 se atestă o reducere a numărului de cazuri de neasigurare a protecției contra supratensiunilor atmosferice în comparație cu anul 2022, atât la SA „RED Nord” – de la 308 până la 255 cazuri, cât și la ÎCS „Premier Energy Distribution” SA – de la 692 cazuri la 625 cazuri.

În cadrul activității de supraveghere asupra pregătirii și funcționării rețelelor electrice în perioada de intensificare a supratensiunilor atmosferice s-au stabilit următoarele.

ÎS „Moldelectrica”

De către ÎS „Moldelectrica” au fost planificate 55 măsuri organizatorice și tehnice în vederea pregătirii rețelelor electrice pentru funcționare în sezonul de intensificare a supratensiunilor atmosferice.

La data de 19.04.2023, ÎS „Moldelectrica” a raportat un grad de realizare a măsurilor de pregătire a rețelelor electrice de transport pentru funcționare în sezonul de intensificare a supratensiunilor atmosferice de 96 %.

În conformitate cu informațiile prezentate de OST, dar și în baza informațiilor acumulate în cadrul controalelor tehnice planificate efectuate în perioada februarie-aprilie 2023, precum și în rezultatul monitorizării executării prescripțiilor emise de ANRE anterior, s-a constatat un grad înalt de pregătire a rețelelor electrice de transport pentru funcționare în sezonul de intensificare a supratensiunilor atmosferice.

SA „RED Nord”

De către SA „RED Nord” au fost planificate 292 măsuri organizatorice și tehnice în vederea pregătirii rețelelor electrice pentru funcționare în sezonul de intensificare a supratensiunilor atmosferice.

La finele perioadei de pregătire, SA „RED Nord” a raportat îndeplinirea lucrărilor pentru pregătirea rețelelor electrice de distribuție pentru funcționare în sezonul de intensificare a supratensiunilor atmosferice în proporție de 99,3 % din volumul planificat și gradul de executare a prescripțiilor emise de ANRE pe tematica în cauză - în proporție de 93 %.

În urma informațiilor analizate și ca rezultat al conlucrării inspectorilor ANRE cu reprezentanții operatorului s-a constatat că rețelele electrice de distribuție din posesia SA „RED Nord” au fost pregătite către sezonul de supratensiuni atmosferice la un nivel satisfăcător și măsurile trasate au fost îndeplinite.

În scopul înlăturării încălcărilor depistate în cadrul acestei activități, ANRE a emis în adresa SA „RED Nord” Prescripția nr. 000440 din 20.06.2023 cu 23 puncte prescripții.

ÎCS „Premier Energy Distribution” SA

De către ÎCS „Premier Energy Distribution” SA au fost planificate 1142 măsuri organizatorice și tehnice în vederea pregătirii rețelelor electrice pentru funcționare în sezonul de intensificare a supratensiunilor atmosferice.

La data de 02.05.2023 ÎCS „Premier Energy Distribution” SA a raportat un grad de realizare a măsurilor de pregătire a rețelelor electrice de distribuție pentru funcționare în sezonul de intensificare a supratensiunilor atmosferice în proporție de 71%, iar realizarea punctelor prescripției emise în cadrul controlului precedent al OSD cu privire la asigurarea protecției rețelelor electrice împotriva supratensiunilor – în proporție de 52 %.

Un aspect la care ÎCS „Premier Energy Distribution” SA a atras o atenție deosebită pentru pregătirea rețelelor electrice de distribuție către sezonul de intensificare a supratensiunilor atmosferice 2023 ține de planificarea și curățirea traseelor LEA de vegetație perenă. Astfel, pentru LEA 6-10 kV au fost planificate 781 km, fiind în termen realizată curățirea a 987 km, ce reprezintă un grad de 126%. Pentru LEA 0,4 kV fiind planificate pentru curățire 1918 km de linie, în termen fiind realizată curățirea a 2044 km de linie, cu 7 % mai mult decât a fost planificat.

ÎCS „Premier Energy Distribution” SA a raportat realizarea parțială a măsurilor de pregătire a rețelelor electrice de distribuție pentru funcționare în sezonul de intensificare a supratensiunilor atmosferice cu motivarea argumentată a nerespectării termenelor stabilite.

Cele relatate denotă faptul că rețelelor electrice de distribuție ale ÎCS „Premier Energy Distribution” SA nu au fost suficient de pregătite pentru funcționare în sezonul de intensificare a supratensiunilor atmosferice.

În scopul înlăturării încălcărilor depistate în cadrul acestei activități, ANRE a emis în adresa ÎCS „Premier Energy Distribution” SA Prescripția nr. 000441 din 20.06.2023 în care au fost incluse 235 puncte prescripții.

Tabelul 61. Realizarea prescripțiilor emise în urma verificării OSD pentru pregătirea către sezonul de intensificare a supratensiunilor atmosferice.

Anul	OSD	Nr. de puncte prescripții emise, total	Data emiterii	Gradul de realizare a prescripțiilor la finele anului 2023
2023	ÎCS „Premier Energy Distribution” SA	235	20.06.2023	100 %
	SA „RED Nord”	23	20.06.2023	100 %

Supravegherea respectării cerințelor Regulamentului cu privire la protecția rețelelor electrice

Nerespectarea cerințelor Regulamentului privind protecția rețelelor electrice (RPRE) în rețelele electrice ale operatorilor de sistem este o problemă care rămâne nesoluționată.

În rezultatul analizei de către ANRE a fișelor de inspectare vizuală a rețelelor electrice din posesia operatorilor de sistem, s-a stabilit că în procesul examinării LEA, în majoritatea cazurilor nu sunt reflectate construcțiile situate în zonele de protecție a LEA, atât cele în proces de construcție, cât și cele existente, pentru întreprinderea măsurilor ce se impun în scopul înlăturării acestor încălcări.

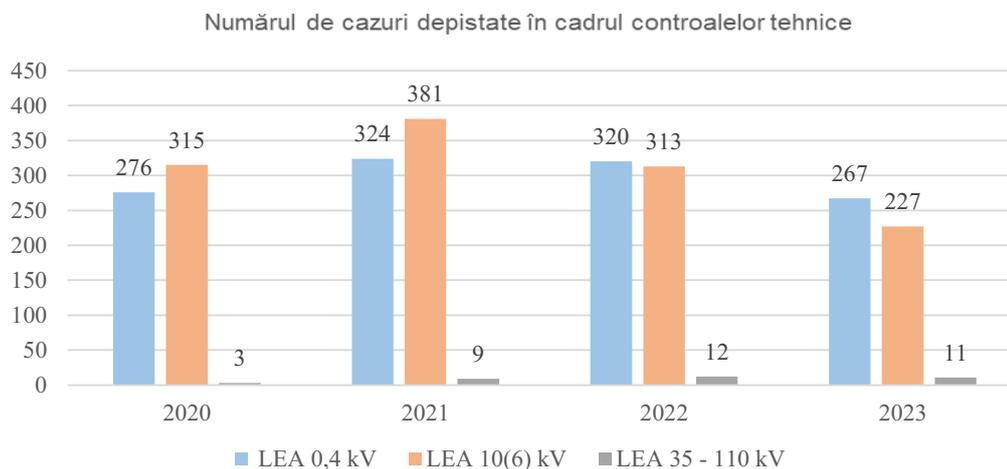
În Tabelul 62 este prezentat numărul de încălcări a zonelor de protecție, depistate în urma controalelor rețelelor electrice ale operatorilor de sistem pentru perioada anilor 2020-2023 și repartizarea acestora pe nivele de tensiune a rețelei electrice.

Tabelul 62. Numărul de încălcări ale Regulamentului privind protecția rețelelor electrice

Încălări ale Regulamentului privind protecția RE, din care:	Anul de referință	2020	2021	2022	2023
		un	1657	2139	1939
Construcții capitale neautorizate în zona de protecție a LEA:	un	594	714	645	505
- cu tensiunea de până la 0,4 kV	un	276	324	320	267
- cu tensiunea de până la 10 kV	un	315	381	313	227
- cu tensiunea de 35 - 110 kV	un	3	9	12	11
Depozitări, parcări, terenuri sportive, livezi etc. în zona de protecție	un.	88	57	69	28
Lipsa lucrărilor de curățire a traseului LEA de crengile copacilor	un.	975	1368	1225	1569

Astfel, creșterea numărului de cazuri în care are loc încălcarea prevederilor Regulamentului cu privire la protecția rețelelor electrice este determinată în mare parte de lipsa lucrărilor de curățire a traseelor LEA de crengile copacilor. Astfel, în anul 2023, în cadrul controalelor tehnice au fost depistate cu 344 mai multe cazuri de acest gen decât în perioada anului 2022.

De asemenea, în Figura 81 este prezentată evoluția cazurilor ce țin de construcțiile capitale neautorizate în zona de protecție a LEA, depistate în cazul controalelor tehnice, cu repartizarea pe niveluri de tensiuni.

Figura 81. Analiza cazurilor de nerespectare a RPRE privind construcțiile capitale neautorizate în zona de protecție a LEA, depistate în cadrul controalelor tehnice în perioada anilor 2020-2023

În Tabelul 63 este prezentată analiza cazurilor de nerespectare a Regulamentului privind protecția rețelelor electrice pentru operatorii sistemului de distribuție cu repartizarea pe nivele de tensiune.

Tabelul 63. Numărul construcțiilor capitale neautorizate în zonelor de protecție depistate în cadrul controalelor tehnice în anul 2023

Încălări ale Regulamentului privind protecția rețelelor electrice:	Operator de sistem	
	SA „RED Nord”	ÎCS „Premier Energy Distribution” SA
Construcții capitale neautorizate în zona de protecție a LEA: total	164	341
- cu tensiunea de până la 0,4 kV	79	188
- cu tensiunea de până la 10 kV	76	151
- cu tensiunea de până la 35-110 kV	9	2

Cele mai frecvente încălcări ale cerințelor Regulamentului care au fost depistate sunt:

- executarea construcțiilor capitale (*case de locuit, magazine, garaje, șoproane etc.*) în zona de protecție a rețelelor electrice;
- plantarea arborilor și pomilor, inclusiv și celor fructiferi în zona de protecție a rețelelor electrice, precum și necurățarea traseelor ale LEA de crengile copacilor.

O mare parte a încălcărilor au loc pe motiv că autoritățile administrației publice locale, la eliberarea autorizațiilor de construcție, nu țin cont de cerințele pct. 13 al Regulamentului nominalizat, iar la emiterea acestor decizii, nu se solicită coordonarea proiectelor de construcție cu OSD.

Din partea operatorilor sistemelor de distribuție a energiei electrice nu se întreprind măsuri la nivelul corespunzător pentru a evita apariția acestor cazuri, dar și pentru înlăturarea celor existente.

La solicitarea și insistența ANRE, în cadrul controalelor tehnice și menționării repetat în prescripțiile privind construcțiile capitale neautorizate în zona de protecție a LEA au fost remediate 94 cazuri, în mare parte în cadrul realizării reconstrucțiilor capitale ale LEA de către operatorii sistemelor de distribuție.

Subiectul privind nerespectarea RPRE rămâne în continuare o problemă prioritară a ANRE, iar soluționarea acesteia ține nemijlocit de stabilirea unui complex de măsuri la nivel atât de reglementare, cât și la nivelul organului central de specialitate.

Evaluarea investițiilor realizate de operatorii de sistem

În conformitate cu planul de activitate al ANRE, în luna iunie 2023 s-a efectuat verificarea selectivă a obiectelor de investiții realizate și puse în funcțiune în anul 2022 de către operatorii sistemelor de distribuție și operatorul sistemului de transport.

La examinarea documentației de proiect și de execuție, și a obiectelor de investiții în teren s-a atras atenția atât la echipamentele tehnice de bază aferente rețelelor electrice de distribuție (linii electrice aeriene și subterane, posturi de transformare, sisteme de control și protecție), cât și la echipamente și dispozitive de control și testare a echipamentului electric necesare mentenanței și exploatarei corecte a rețelei electrice de distribuție, în vederea asigurării unui grad de securitate și fiabilitate în alimentarea cu energie electrică a consumatorilor finali. De asemenea, s-a atras atenția la documentația de proiect, de recepție finală, precum și rezultatele măsurărilor și încercărilor de laborator electrotehnic.

Deși, conform formularelor și informațiilor prezentate de inspectorii ANRE se raportează un nivel complet de realizare a investițiilor la obiectele verificate, vizualizate și analizate cantitativ în teren, sub aspect calitativ, menționăm că la unele dintre acestea au fost stabilite abateri de la prevederile documentelor normativ-tehnice, care țin atât de partea tehnică, cât și de documentația de proiectare și de lipsa proceselor verbale de măsurări și încercări de laborator.

În cadrul obiectelor de investiții implementate, la ÎCS „Premier Energy Distribution” SA au fost depistate abateri la 94 poziții, pe când la SA „RED Nord” la 9 poziții.

Abaterile de la prevederile documentelor normativ-tehnice menționate au fost incluse în formularele de examinare a obiectelor de investiție, care au fost contrasemnate de reprezentanții operatorilor sistemelor de distribuție.

Abaterile depistate la SA „RED Nord” au fost înlăturate până la aprobarea Hotărârii Consiliului de Administrație al ANRE. Iar la ÎCS „Premier Energy Distribution”, prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 549 din 12.09.2023 cu privire la realizarea planului de dezvoltare a rețelelor electrice de distribuție și aprobarea investițiilor realizate de către ÎCS „Premier Energy Distribution” SA în anul 2022 s-a solicitat înlăturarea abaterilor stabilite de către ANRE. Abaterile depistate au fost înlăturate în proporție de 80 %.

3. Analiza stării tehnice a instalațiilor electrice de utilizare ale consumatorilor

a. Examinarea instalațiilor electrice de utilizare din posesia instituțiilor publice

În anul 2023 au fost efectuate 258 controale tehnice ale instalațiilor electrice de utilizare din posesia instituțiilor publice (instituții de învățământ, sociale, medicale, culturale ș.a.), din care 248 planificate și 10 inopinate, cu privire la verificarea respectării prevederilor documentelor normativ-tehnice la exploatarea acestora. Abaterile de la cerințele documentelor normativ-tehnice constatate în cadrul controalelor tehnice, au fost reflectate în Rapoartele privind rezultatele controalelor tehnice, fiind emise și Prescripții în acest sens, cu indicarea termenelor de înlăturare a lor.

Tabelul 64. Rezultatele controalelor tehnice efectuate la instituțiilor publice

Denumirea abaterii	Puncte prescripții emise	Puncte prescripții realizate
Lipsa documentației tehnice de proiect și de exploatare	484	169
Acces liber în instalațiile electrice	89	57
Lipsa aparatelor de protecție sau necorespunderea acestora sarcinilor existente și după Isc, inclusiv neasigurarea selectivității acționării protecțiilor	194	117
Lipsa aparatelor de protecție contra supratensiunilor atmosferice	27	9
Posturi de transformare care se exploatează cu abateri de la DNT, inclusiv ID-10 (6)/04 kV	46	25
LEC (6-10 kV) care se exploatează cu abateri de la DNT	6	2
LEA (6-10 kV) care se exploatează cu abateri de la DNT	11	2
LEA 0,4 kV care se exploatează cu abateri de la DNT	124	68
Surse autonome de energie electrică care se exploatează cu abateri de la DNT	54	27
Instalația de legare la pământ care nu corespunde prevederilor DNT	72	38
Lipsa divizării conductorului „PEN”	115	55
Rețelele electrice de grup care se exploatează cu abateri de la DNT	380	186
Cazuri de deconectare a receptoarelor electrice starea cărora pot provoca avarii, incendii sau electrocutări	32	25
Neasigurarea categoriei I de alimentare a receptoarelor	2	0
Neasigurarea categoriei II de alimentare a receptoarelor	17	6
Lipsa personalului electrotehnic autorizat sau contractelor de deservire a IEU	226	72
Lipsa măsurărilor și încercărilor de laborator electrotehnic	495	56
Lipsa mijloacelor de protecție electroizolante	178	62
Nerespectarea graficului de reparații preventiv planificate	137	32
Lipsa indicatoarelor de securitate, afișarea schemelor electrice sau aplicarea inscripțiilor	571	207

În cadrul controalelor tehnice a instalațiilor electrice de utilizare din posesia instituțiilor publice realizate pe parcursul anului 2023, ANRE a emis 4474 puncte prescripții, dintre care 89 puncte prescripții pentru înlăturarea abaterilor ce prezintă pericol iminent de electrocutări. Rata de executare a prescripțiilor cu pericol iminent constituie 98,9 %.

Pe parcursul procesului de monitorizare a executării prescripțiilor emise instituțiilor publice s-a constatat că, cel mai înalt grad de executare a punctelor prescripții a fost înregistrat la înlăturarea neajunsurilor cu privire la receptoarele electrice starea cărora pot provoca avarii, incendii. Din 32 cazuri depistate au fost executate 25, ceea ce reprezintă 78,1 % din totalul lor.

În Figura 82 este prezentată evoluția cazurilor depistate în cadrul controalelor tehnice de utilizare a receptoare electrice starea tehnică a cărora pot provoca avarii, incendii, pentru perioada anilor 2020-2023.

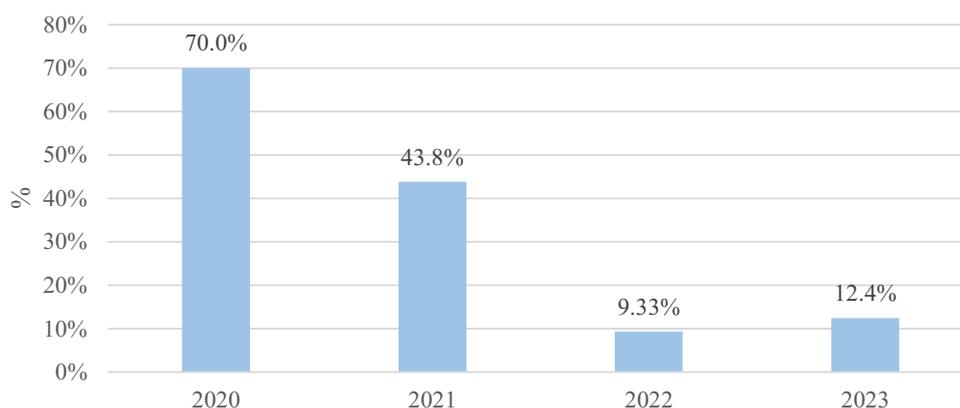

Figura 82. Procentul de instituții publice din total examinate în cadrul controalelor tehnice la care se exploatau receptoare electrice starea tehnică a cărora puteau provoca avarii, incendii, 2022 - 2023

Un grad relativ ridicat de realizare a prescripțiilor a fost înregistrat la înlăturarea cazurilor cu privire la accesul liber la părțile active ale instalațiilor electrice, din 89 cazuri au fost înlăturate 57, rata de realizare - 64,04%.

Un nivel scăzut de executare a prescripțiilor se atestă la neajunsurile cu privire la lipsa măsurărilor și încercărilor de laborator electrotehnic, din 495 cazuri au fost înlăturate 56, rata de înlăturare 11,31 %. De regulă, aceste cazuri necesită planificarea și alocarea resurselor financiare.

Starea tehnică a instalațiilor electrice de utilizare (IEU) ale instituțiilor publice, cât și inofensivitatea exploatării lor, în mare parte depinde de asigurarea exploatării lor de personal electrotehnic calificat și autorizat în modul stabilit. În urma analizei rezultatelor controalelor tehnice efectuate s-a constatat că, la 32 instituții publice din cele examinate este angajat personalul electrotehnic pentru exploatarea sau au semnat contracte de deservire a instalațiilor electrice din posesie cu întreprinderi prestatoare de servicii în domeniul deservirii instalațiilor electrice. Respectiv, la 226 de instituții publice sau 87,7 % din totalul celor examinate personalul electrotehnic nu este angajat, iar deservirea instalațiilor electrice se efectuează de electricienii autorizați contractați la necesitate, însă în lipsa planurilor anuale de reparații și modernizare a instalațiilor electrice. În acest sens, instituțiilor au fost emise prescripții pentru asigurarea deservirii instalațiilor electrice din posesie conform prevederilor Normelor de exploatare a instalațiilor electrice ale consumatorilor noncasnici. În cadrul monitorizării executării prescripțiilor s-a stabilit că, la moment sunt executate 72 puncte prescripții de acest gen, rata de realizare fiind de 31,86 %.

Din numărul total al instituțiilor publice supuse controlului, la 17 s-a constatat că, deși dețin receptoare care necesită categoria II de alimentare cu energie electrică, alimentarea acestora era efectuată de la o singură sursă de energie electrică. În Rapoartele privind rezultatele controalelor tehnice au fost menționate consecințele ce pot avea loc și despre responsabilitățile conducătorilor în aceste cazuri. Din cele 17 puncte prescripții emise în acest sens au fost executate 6 puncte prescripții.

b. Examinarea instalațiilor electrice de utilizare din posesia agenților economici

Conform planului controalelor tehnice, precum și inopinat, în anul 2023 au fost efectuate 261 controale tehnice la agenții economici cu privire la verificarea respectării prevederilor documentelor normativ-tehnice la exploatarea instalațiilor electrice de utilizare.

Tabelul 65. Rezultatele controalelor tehnice efectuate la instituțiile publice

Denumirea abaterii	Puncte prescripții emise	Puncte prescripții realizate
Lipsa documentației tehnice de proiect și de exploatare	489	296
Accesul liber în instalațiile electrice de utilizare	77	57
Lipsa aparatelor de protecție sau necorespunderea acestora sarcinilor existente și după Isc, inclusiv neasigurarea selectivității acționării protecțiilor	157	94
Lipsa aparatelor de protecție contra supratensiunilor atmosferice	47	22
Posturi de transformare care se exploatează cu abateri de la DNT, inclusiv ID-10 (6)/04 kV	192	114
LEC (6-10 kV) care se exploatează cu abateri de la DNT	38	23
LEA (6-10 kV) care se exploatează cu abateri de la DNT	52	24
LEA 0,4 kV care se exploatează cu abateri de la DNT	140	81
Surse autonome de energie electrică care se exploatează cu abateri de la DNT	15	11
Instalații de legare la pământ care nu corespunde prevederilor DNT	86	58
Lipsa divizării conductorului „PEN”	73	41
Rețelele electrice de grup care se exploatează cu abateri de la DNT	254	153
Cazuri de deconectare a receptoarelor electrice starea cărora pot provoca avarii, incendii sau electrocutări	11	11
Neasigurarea categoriei I de alimentare a receptoarelor	7	7
Neasigurarea categoriei II de alimentare a receptoarelor	9	7
Lipsa personalului electrotehnic autorizat sau contractelor de deservire a instalațiilor electrice	189	94
Lipsa măsurărilor și încercărilor de laborator electrotehnic	373	150
Lipsa mijloacelor de protecție electroizolante	163	92
Nerespectarea graficului de reparații preventiv planificate	142	75
Lipsa indicatoarelor de securitate, afișarea schemelor electrice sau aplicarea inscripțiilor	444	243

Abaterile de la cerințele documentelor normativ-tehnice constatate în cadrul controalelor tehnice au fost reflectate în Rapoartele privind rezultatele controalelor tehnice, fiind emise și Prescripții în acest sens.

În cadrul controalelor tehnice ale instalațiilor electrice de utilizare din posesia agenților economici realizate pe parcursul anului 2023, ANRE a emis 4002 puncte prescripții, din care 83 puncte prescripții pentru înlăturarea abaterilor ce prezintă pericol iminent de electrocutare. Rata de executare a prescripțiilor cu pericol iminent constituie 100 %.

S-a constatat că la 11 agenți economici, instalațiile cărora au fost supuse controlului tehnic se exploatau receptoare electrice starea tehnică a cărora nu corespundea prevederilor documentelor normativ-tehnice, prezentând pericol de avarii și/sau incendii cu consecințe imprevizibile. La solicitarea inspectorilor din cadrul ANRE, receptoarele în cauză au fost deconectate de către personalul agenților economici respectivi. Totodată, în Rapoartele privind rezultatele controalelor tehnice au fost menționate consecințele ce pot avea loc la exploatarea instalațiilor electrice care nu corespund prevederilor documentelor normativ-tehnice și despre responsabilitățile conducătorilor în aceste cazuri. În procesul de monitorizare a executării prescripțiilor emise s-a constatat că din 11 cazuri depistate, toate 11 au fost executate.

În Figura 83 este prezentată evoluția cazurilor depistate în cadrul controalelor tehnice de utilizare a receptoare electrice starea tehnică a cărora poate provoca avarii, incendii, pentru perioada anilor 2020-2023.

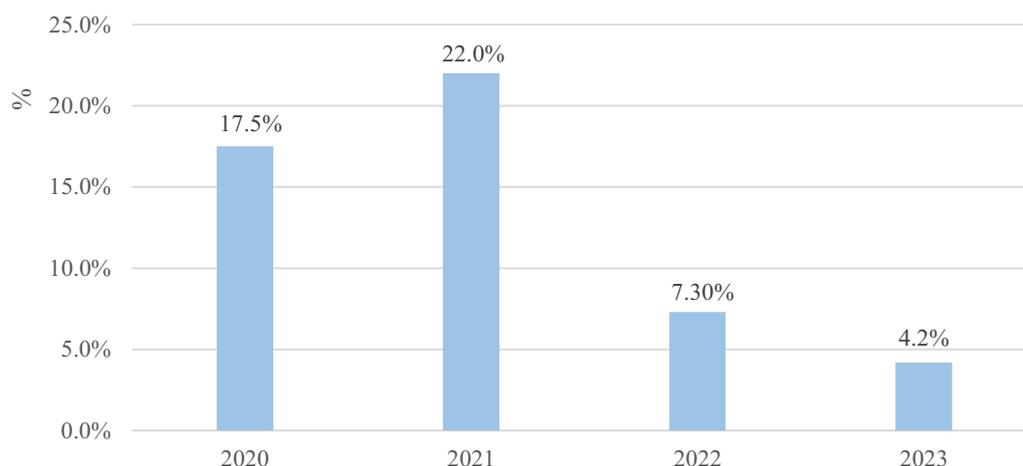

Figura 83. Procentul de agenți economici la care se exploatau receptoare electrice starea tehnică a cărora puteau provoca avarii, incendii

În urma analizei rezultatelor controalelor tehnice efectuate s-a constatat că, la 72 agenți economici este angajat personalul electrotehnic pentru exploatarea IEU sau semnate contracte de deservire a instalațiilor electrice din posesie cu întreprinderi prestatoare de servicii în domeniul deservirii instalațiilor electrice. Respectiv, la 189 agenți economici (72,4 % din totalul lor) personal electrotehnic nu este angajat, iar deservirea instalațiilor electrice se efectuează de electricienii autorizați contractați la necesitate, însă în lipsa planurilor anuale de reparații și modernizare a instalațiilor electrice. În acest sens, agenților economici au fost emise prescripții pentru asigurarea deservirii instalațiilor electrice din posesie conform documentelor normativ-tehnice. Astfel, din numărul total de 189 puncte prescripții au fost înlăturate 94, rata de realizare 49,7% .

Pe parcursul procesului de monitorizare a executării prescripțiilor emise agenților economici s-a constatat că, un grad înalt de executare a punctelor prescripții a fost înregistrat la înlăturarea neajunsurilor cu privire la sursele autonome de energie electrică care se exploatează cu abateri de la DNT. Din 15 cazuri depistate au fost executate 11, ceea ce reprezintă 73,3 % din totalul lor.

Un nivel redus de executare a prescripțiilor se atestă în cazul neajunsurilor cu privire la lipsa aparatelor de protecție contra supratensiunilor atmosferice, din 47 cazuri au fost înlăturate 22, rata de înlăturare 46,8 %.

De asemenea, un nivel redus al realizării punctelor prescripții este atestat la efectuarea măsurărilor și încercărilor de laborator electrotehnic, rata de realizare 40,2 %.

Din numărul total al agenților economici supuși controlului în anul 2023, la 9 dintre aceștia s-a constatat că, deși dețin receptoare care necesită categoria II de alimentare cu energie electrică, alimentarea acestora era efectuată de la o singură sursă de energie electrică. În Rapoartele privind rezultatele controalelor tehnice au fost menționate consecințele ce pot avea loc și despre responsabilitățile conducătorilor în aceste cazuri, de asemenea fiind recomandate soluții referitor la utilizarea surselor autonome de energie electrică. Astfel, din 9 puncte prescripții - 7 au fost executate.

Toate cele 7 prescripții emise cu privire la asigurarea categoriei de alimentare a receptoarelor care necesită categoria I de alimentare cu energie electrică au fost executate.

c. Pregătirea instalațiilor electrice și termice ale instituțiilor publice către sezonul rece

În perioada lunilor septembrie-noiembrie 2023, în cadrul activității de supraveghere energetică, o atenție deosebită a fost acordată pregătirii instalațiilor electrice și termice din posesia instituțiilor publice pentru funcționare în perioada rece a anului.

Astfel, în cadrul pregătirii instalațiilor electrice ale instituțiilor publice către sezonul rece au fost efectuate lucrări de restabilire a categoriei de alimentare cu energie electrică la Spitalul Clinic Municipal „Sf. Arhanghel Mihail”, mun. Chișinău, Centrul republican de reabilitare pentru copii,

mun. Chișinău, Grădinița de copii s. Alexandreni, r-nul Sângerei, Grădinița de copii s. Țiplețești, r-nul Sângerei, care au fost asigurate cu surse autonome de energia electrică.

De asemenea, în perioada lunilor octombrie și noiembrie instituțiile publice au desfășurat lucrări de profilaxie și reglare a cazanelor din centralele termice. În majoritatea cazurilor aceste lucrări au fost efectuate de întreprinderi specializate în reparația și deservirea centralelor termice.

În cadrul controalelor tehnice și conform informațiilor prezentate de instituțiile publice s-a constatat un grad înalt de pregătire a centralelor termice pe biomasă, instalate preponderent la instituțiile învățământ, pentru funcționare în perioada sezonului rece 2023-2024.

Totodată, ANRE a emis 90 acte de corespundere a centralelor electrice fotovoltaice noi din posesia instituțiilor publice (de învățământ, medico-sanitare, sociale etc.) cu o putere sumară de 3062 kW.

De asemenea, în conformitate cu Hotărârea Guvernului RM nr. 566/2023 cu privire la aprobarea Planului de măsuri pentru pregătirea de sezonul de încălzire 2023-2024, ANRE a asigurat realizarea măsurilor necesare a fi întreprinse în vederea prevenirii și atenuării impactului în caz de limitare a furnizării gazelor natural, prin verificarea activităților întreprinse de instituții/autorități în scopul pregătirii obiectelor și a sistemelor de alimentare cu energie termică și energie electrică ale instituțiilor bugetare, precum și ale operatorilor de sistem, unităților termoenergetice.

d. Pregătirea instalațiilor electrice de utilizare pentru funcționarea în sezonul de intensificare a supratensiunilor atmosferice

Despre importanța pregătirii instalațiilor electrice din posesia consumatorilor către funcționare în sezonul de intensificare a supratensiunilor atmosferice, ANRE a emis un comunicat de presă cu privire la acest subiect care a fost plasat pe pagina oficială web a ANRE (link-ul de acces: <https://anre.md/masuri-de-protectie-impotriva-supratensiunilor-atmosferice-3-628>).

Concomitent pe pagina ANRE au fost enumerate unele măsuri tehnice în scopul prevenirii întreruperilor în alimentarea cu energie electrică a consumatorilor care au în gestionare linii electrice aeriene și posturi de transformare.

În cadrul pregătirii către sezonul de intensificare a supratensiunilor atmosferice a fost efectuată monitorizarea și analiza lucrărilor efectuate de consumatorii finali, inclusiv în partea ce ține de realizarea prescripțiilor emise anterior de ANRE

S-a constatat că instalațiile electrice de utilizare a 338 consumatori nu sunt pregătite totalmente pentru funcționare în sezonul de intensificare a supratensiunilor atmosferice.

Pentru înlăturarea încălcărilor depistate în cadrul activității de monitorizare a pregătirii instalațiilor electrice pentru funcționare în perioada sezonului de intensificări a supratensiunilor atmosferice, proprietarilor au fost emise prescripții, inclusiv prescripții repetate cu coordonarea termenelor de executare.

e. Examinarea instalațiilor electrice din posesia instituțiilor de învățământ în vederea pregătirii către noul an de studii

În luna august 2023, inspectorii ANRE, la cerere, au participat în comisiile instituite de către autoritățile administrațiilor publice locale în scopul evaluării gradului de pregătire și funcționare inofensivă a instalațiilor electrice ale instituțiilor educaționale în noul an de studii 2023-2024.

În total au fost examinate instalațiile electrice și termice din 283 instituții de învățământ, inclusiv grădinițe de copii din majoritatea raioanelor Republicii Moldova. Abaterile documentelor normativ-tehnice depistate în cadrul examinărilor au fost notate în Procesele verbale ale ședințelor Comisiilor de evaluare.

De asemenea, în cadrul ședințelor Comisiilor de evaluare au fost expuse și analizate prescripțiile emise de inspectorii ANRE în cadrul controalelor tehnice efectuate anterior la instituțiile de învățământ, precum și fiind accentuată necesitatea deservirii instalațiilor electrice de personal electrotehnic autorizat prin angajarea sau contractarea acestuia.

4. Emiterea prescripțiilor și analiza executării lor

a. Analiza executării prescripțiilor emise OSD

În anul 2023, în adresa OSD au fost emise 23905 puncte prescripții în urma controalelor tehnice ale rețelelor electrice de distribuție ale OSD, din care au fost executate 11696 puncte prescripții. Gradul de executare a prescripțiilor la finele anului 2023 constituie 72,9 %.

În Tabelul 66 este prezentată analiza numărului total de puncte prescripții emise și gradul de executare acestora, în dinamică pe parcursul anilor 2019-2023.

Tabelul 66. Numărul total de puncte prescripții emise și gradul de executare în dinamică, 2019-2023

Anul de referință	Numărul total de prescripții			Grad executare
	Total emise (cumulativ)	Executate (cumulativ)	Cu termen neexpirat la finele anului	%
2023	23905	11696	7874	72,9
2022	12931	5217	2477	49,9
2021	12197	7113	1939	69,34
2020	8639	2212	1970	33,17
2019	18232	6830	2769	37,46

În Figura 84 este reprezentată dinamica gradului de executare a prescripțiilor emise în urma controalelor tehnice ale rețelelor electrice de distribuție ale OSD pentru perioada anilor 2019-2023.

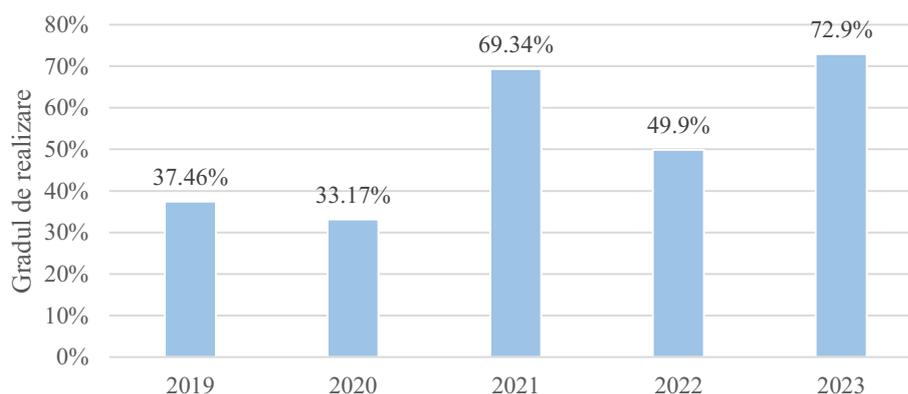

Figura 84. Dinamica gradului de executare a prescripțiilor emise OSD în perioada anilor 2019-2023

Prescripțiile emise OSD, în mare măsură, țin de neajunsuri legate de realizarea măsurilor tehnice precum: înlăturarea accesului liber la PT; asigurarea protecției fiderelor 0,4 și 10 kV; înlăturarea scurgerilor de ulei din transformatoarele de putere; asigurarea PT 10/0,4 kV cu aparate de protecție împotriva supratensiunilor; curățarea traseelor LEA de crengile arborilor în zona de protecție; restabilirea legăturilor repetate a conductorului de protecție cu priza repetată de pământ; respectarea gabaritelor LEA; înlocuirea pilonilor cu grad de putrefacție avansat și/sau deteriorați; efectuarea măsurărilor și încercărilor a echipamentului și utilajului de laboratoare electrotehnice autorizate, cu întocmirea proceselor-verbale respective etc.

Analiza gradului de executare a prescripțiilor de către fiecare OSD, vizualizarea grafică a numărului total de prescripții emise în urma controalelor rețelelor electrice de distribuție separate și a numărului de executare a acestor prescripții, pentru fiecare OSD separat, sunt reprezentate în tabelul de mai jos.

Tabelul 67. Numărul total de puncte prescripții emise separat pe OSD și procentul de executare

Anul	Operatorul sistemului de distribuție	Numărul total de puncte prescripții			Procentul de executare a prescr. (%)
		Total emise	Executate	Cu termen neexpirat la finele anului	
2023	ÎCS „Premier Energy Distribution” SA	18528	8435	6401	69,6
	SA „RED NORD”	5377	3261	1473	83,5
2022	ÎCS „Premier Energy Distribution” SA	8539	2728	1348	37,90
	SA „RED NORD”	4392	2489	1129	76,20
2021	ÎCS „Premier Energy Distribution” SA	7298	3860	1303	64,39
	SA „RED NORD”	4899	3253	636	76,31
2020	ÎCS „Premier Energy Distribution” SA	5903	694	1579	16,38
	SA „RED NORD”	2736	1518	391	65,23
2019	ÎCS „Premier Energy Distribution” SA	10593	1651	1821	15,60
	SA „RED NORD”	7639	5179	948	67,80

În Figura 85 este reprezentată dinamica gradului de executare a prescripțiilor emise în urma controalelor tehnice ale rețelelor electrice de distribuție ale OSD ÎCS „Premier Energy Distribution” SA și SA „RED NORD”, pe perioada anilor 2019-2023.

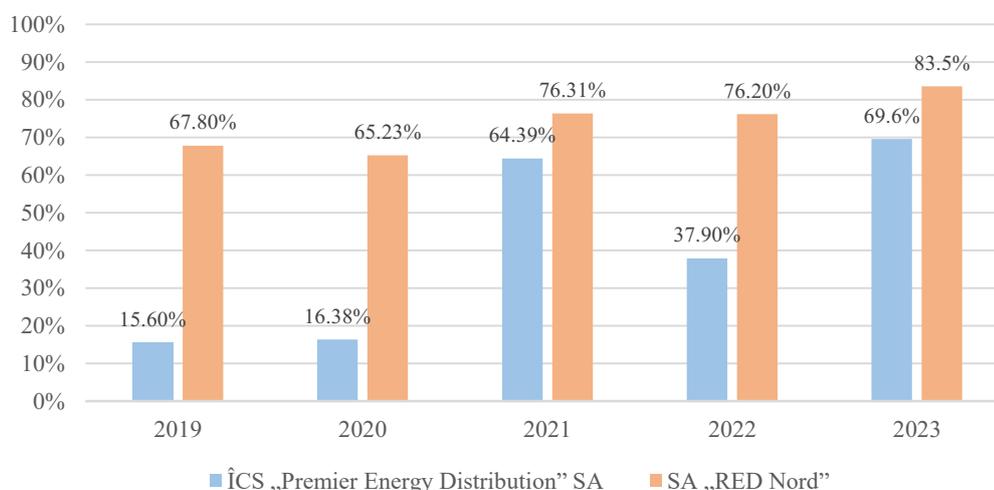

Figura 85. Dinamica gradului de executare a prescripțiilor emise OSD separat, 2019-2023

Astfel, în urma analizei dinamicii de executare a prescripțiilor emise OSD, în cazul ÎCS „Premier Energy Distribution” SA se atestă o majorare esențială a gradului de executare a prescripțiilor, cu 31,7 %, în comparație cu anul precedent, iar în cazul SA „RED NORD” se înregistrează o majorare cu 7,3 % a gradului de executare a prescripțiilor emise de ANRE.

În același timp, pe parcursul anului 2023, ÎCS „Premier Energy Distribution” SA a continuat executarea prescripțiilor emise și neexecutate în anul 2022, gradul de realizare la finele anului 2023 fiind de 70,6 %; iar la SA „RED Nord” - gradul de realizare la finele anului 2023 a prescripțiilor emise și neexecutate în anul 2022 era de 85,8 %.

b. Analiza executării prescripțiilor emise OST

În perioada de referință, ANRE a efectuat 20 de controale tehnice ale rețelelor electrice de transport ale operatorului sistemului de transport (OST) ÎS „Moldelectrica”.

În rezultatul examinării rețelelor electrice de transport ale OST au fost emise 104 puncte prescripții, în scopul înlăturării încălcărilor cerințelor documentelor normativ-tehnice în vigoare. Din numărul de prescripții emise au fost executate 53 puncte prescripții, ceea ce constituie 77,9 %, ținând cont de faptul că 36 puncte prescripții aveau termenul de executare neexpirat la finele anului 2023. Numărul de puncte prescripții emise și executate în urma controalelor rețelelor electrice de transport pentru OST, pentru perioada anilor 2019-2023 este prezentat în Tabelul 68.

Tabelul 68. Procentul de executare a prescripțiilor emise OST pentru perioada anilor 2019-2023

Anul de referință	Numărul total de puncte prescripții			Gradul de executare a prescripțiilor (%)
	Total emise	Executate	Cu termen neexpirat la finele anului	
2023	104	53	36	77,9
2022	261	189	32	82,50
2021	178	118	35	82,52
2020	34	24	7	88,88
2019	139	68	0	49

Dinamica gradului de executare a prescripțiilor emise în urma controalelor tehnice ale rețelelor electrice de transport este prezentată în Figura 86.

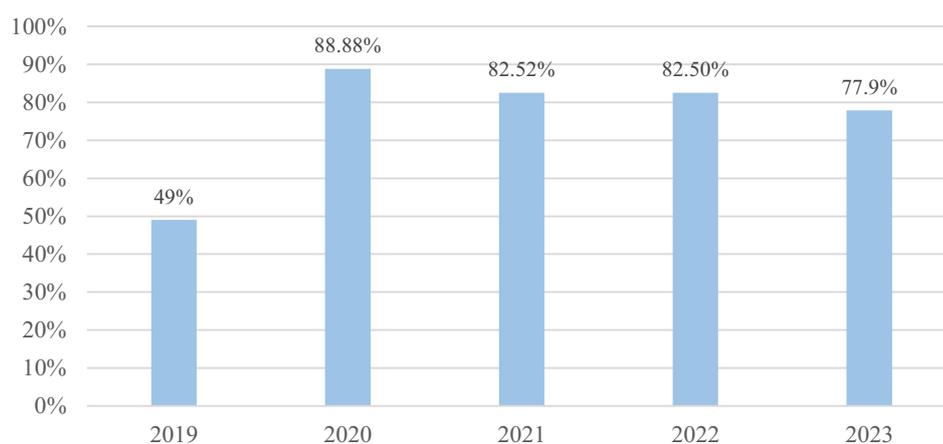

Figura 86. Dinamica gradului de executare a prescripțiilor emise OST, pentru perioada anilor 2019-2023

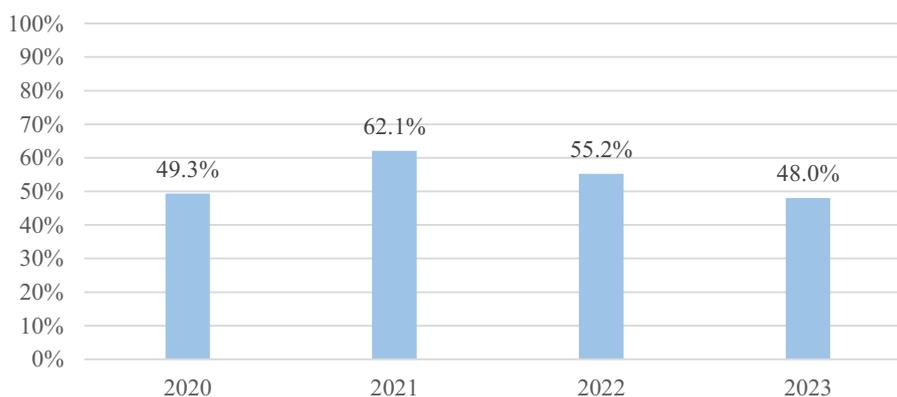
Din analiza dinamicii de executare a prescripțiilor emise ÎS „Moldelectrica” se atestă o scădere a gradului de executare a prescripțiilor, cu 4,6 %, în comparație cu anul precedent. Înregistrarea prescripțiilor neexecutate se datorează, în marea parte, că, la asemenea tipuri de obiective, durata de efectuare a lucrărilor de deservire și mentenanță necesită termene mai mari, investiții care urmează a fi aprobate și implementate în conformitate cu planurile de dezvoltare și, respectiv, cele anuale de investiții.

c. Analiza executării prescripțiilor emise instituțiilor publice

Pentru înlăturarea neajunsurilor depistate în cadrul controalelor tehnice, pe parcursul anului 2023 de către inspectorii au fost emise instituțiilor publice 4474 puncte prescripții, pentru asigurarea inofensivității exploatarei instalațiilor electrice din posesie.

Tabelul 69. Gradul de executare a prescripțiilor emise instituțiilor publice

Instituții publice	Anul de referință			
	2020	2021	2022	2023
Puncte prescripții emise	5346	6772	8206	4474
din care cu termenul neexpirat la finele anului	1097	1531	1646	1107
executate puncte prescripții	2143	3259	3624	1617
% de realizare a prescripțiilor	49,3%	62,1%	55,2%	48,0%

Figura 87. Procentul de îndeplinire a prescripțiilor emise instituțiilor publice

În același timp, pe parcursul anului 2023, instituțiile publice au continuat executarea prescripțiilor emise și neexecutate în anul 2022, gradul de realizare la finele anului 2023 fiind de 63,3 %.

d. Analiza executării prescripțiilor emise agenților economici

Pentru înlăturarea neajunsurilor depistate în cadrul controalelor tehnice, de către inspectorii au fost emise agenților economici 4002 puncte prescripții, pentru asigurarea inofensivității exploatarei instalațiilor electrice din posesie.

Tabelul 70. Monitorizarea executării prescripțiilor emise agenților economici

Agenți economici	Anul de referință			
	2020	2021	2022	2023
Puncte prescripții emise	5899	5571	6319	4002
din care cu termenul neexpirat la finele anului	829	781	1279	949
executate puncte prescripții	3577	3513	3438	2239
% de realizare a prescripțiilor	69,5 %	73,3 %	68,2 %	73,3 %

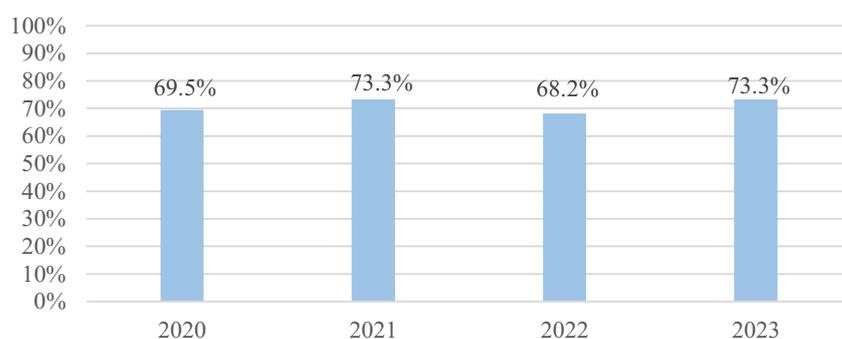

Figura 88. Procentul de îndeplinire a prescripțiilor emise agenților economici

În același timp, pe parcursul anului 2023, agenții economici au continuat executarea prescripțiilor emise și neexecutate în anul 2022, gradul de realizare la finele anului 2023 fiind de 75,8 %.

5. Admiterea în exploatare a centralelor și instalațiilor electrice și emiterea Actelor de corespundere

Conform prevederilor art. 14 alin. (1) lit. m¹) din Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică, art. 48 alin. 7), 8) și art. 50 din Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică, ANRE în calitate de organ al supravegherii energetice de stat, emite acte de corespundere la racordarea la rețeaua electrică de distribuție și transport a centralelor electrice sau a locurilor de consum cu o putere contractată ce depășește valoarea de 150 kW sau care au o putere mai mică, dar fac parte din categoria: grădinițe, școli, spitale, azilurilor de bătrâni, a orfelinatelor și a rețelilor de iluminat public.

De asemenea, ANRE emite acte de corespundere a instalațiilor electrice pentru transmiterea în proprietatea OSD și a instalațiilor electrice ce reprezintă sisteme de distribuție închise.

Pe parcursul anului 2023 ANRE a examinat 1385 de cereri pentru eliberarea actelor de corespundere. În procesul examinării documentației prezentate de solicitant precum și a controalelor tehnice la locul amplasării instalației/centralei electrice s-au constatat 232 de cazuri când documentația tehnică sau instalația/centrala electrică nu corespund cerințelor Regulamentului de admitere în exploatare a instalațiilor electrice. În aceste cazuri ANRE a notificat solicitanții despre neajunsurile depistate și măsurile care urmează a fi întreprinse pentru inițierea procedurii de emitere a actului de corespundere. Dintre acestea, 226 de cereri au fost depuse repetat și respectiv emise acte de corespundere.

Astfel, ANRE a emis în total 1114 acte de corespundere, dintre care 31 acte pentru IEU noi sau reconstruite a instituțiilor publice, 80 de acte pentru IEU noi sau reconstruite a agenților economici, 926 de acte pentru centralele electrice fotovoltaice, 8 acte pentru centralele electrice eoliene și 53 acte de corespundere a IE pentru transmiterea în proprietatea OSD.

Tabelul 71. Numărul actelor de corespundere emise pe parcursul anilor 2021-2023

Tipul instalației	2021		2022		2023		
	Nr. Acte	P, MW	Nr. Acte	P, MW	Nr. Acte	P, MW	
IE de utilizare noi sau reconstruite	Instituții publice	27	0,97	33	2,58	31	2,93
	Agenți economici	85	36,1	78	28,38	80	26,6
Centrale electrice fotovoltaice	249	18,66	644	37,49	926	111,61	
Centrale electrice eoliene	19	43,9	3	8,7	8	30,5	
IE pentru transmiterea în proprietatea OSD	86	11,85	52	6,55	53	5,33	
IE a consumatorilor pentru obținerea autorizației de sistem de distribuție închis	5	20,44	4	13,44	6	19,12	
IE de utilizare provizorii	12	3,12	6	1,454	10	4,11	
Total	483	135,03	820	98,61	1114	200,21	

În Figura 89 este reprezentată ponderea numărului actelor de corespundere emise de ANRE în cazurile prevăzute de Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică.

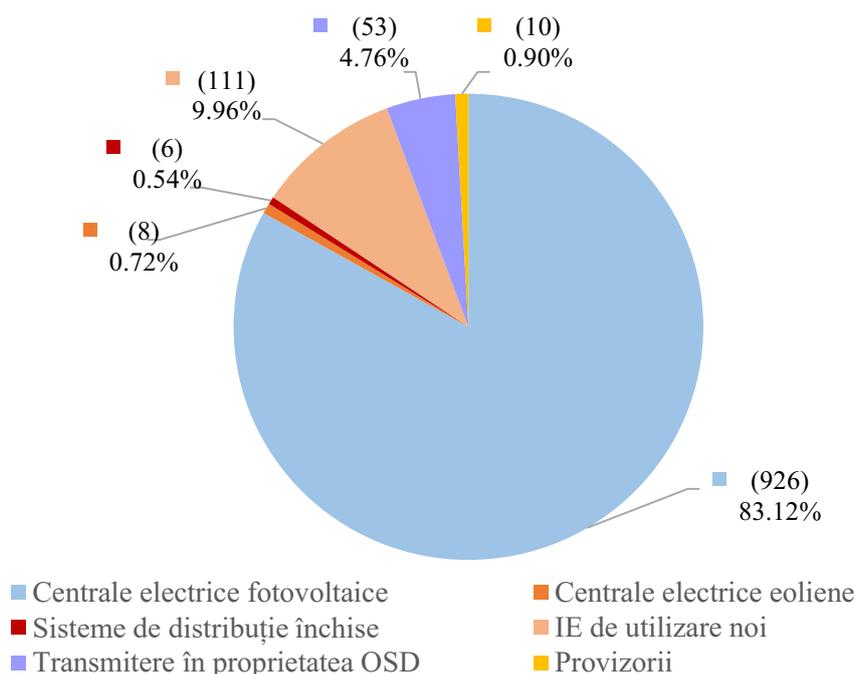

Figura 89. Ponderea actelor de corespundere după tipul de instalații.

În anul de referință s-a atestat o creștere semnificativă a numărului actelor de corespundere emise pentru centralele electrice pe bază de module fotovoltaice, de la 249 acte în 2021, 644 acte în 2022 până la 926 acte de corespundere în anul 2023.

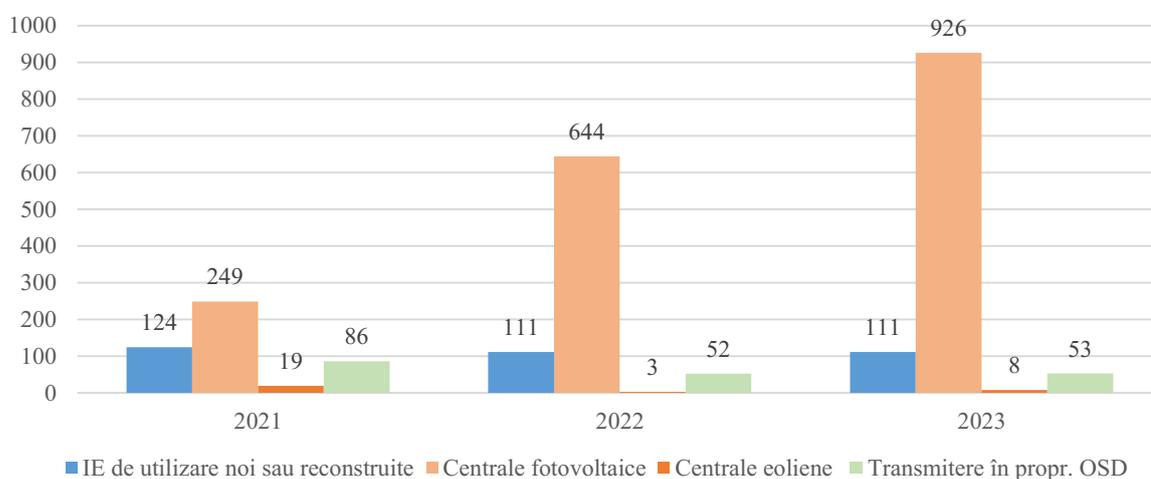

Figura 90. Numărul de acte de corespundere emise comparativ în anii 2021-2023

Pentru asigurarea livrării energiei electrice prin sistemele de distribuție închise și alimentarea cu energie electrică a utilizatorilor sistemelor de distribuție închise conform prevederilor art. 50 din Legea nr. 107/2016 cu privire la energia electrică au fost examinate 6 cereri de la persoane juridice, potențiali operatori ai sistemelor de distribuție închise în vederea obținerii actului de corespundere care confirmă corespunderea sistemului de distribuție închis cu cerințele de securitate. În urma examinării documentației prezentate și controlului tehnic la locul amplasării instalațiilor electrice au fost eliberate 6 acte de corespundere.

6. Autorizarea electricienilor autorizați și laboratoarelor electrotehnice

În conformitate cu prevederile art. 14 alin. (1), lit. l, m) din Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică, ANRE eliberează, suspendă sau retrage autorizațiile electricienilor autorizați și autorizațiile cu privire la laboratoarele electrotehnice.

Procesul de autorizare include verificarea cunoștințelor candidaților de către Comisia de examinare cu adoptarea deciziilor respective referitor la rezultate. Comisia de examinare a activat conform ordinul Directorului general al ANRE, nr. 07A din 09.02.2022, iar începând cu luna octombrie 2023 – conform ordinului Directorului general al ANRE nr. 50-a din 18.10.2023.

Începând cu anul 2022, verificarea cunoștințelor solicitanților de autorizații are loc sub formă de test susținut la calculator, iar solicitantul are posibilitatea de a vizualiza rezultatul imediat după finalizarea examenului. În același timp, a fost realizată posibilitatea de procesare digitală a cererilor și de eliberare de către ANRE a autorizațiilor electronice.

În conformitate cu prevederile Regulamentului cu privire la autorizația de electrician autorizat și ale Regulamentului cu privire la autorizarea laboratoarelor electrotehnice, sesiunile de examinare ale solicitanților de autorizații se organizează lunar. Astfel, pe parcursul anului 2023 au fost organizate **13** sesiuni pentru verificarea cunoștințelor solicitanților autorizației de electrician autorizat și **10** sesiuni pentru verificarea cunoștințelor șefilor de laborator electrotehnic.

Tabelul 72. Rezultatele sesiunilor de verificare a cunoștințelor solicitanților de Autorizații de electrician autorizat

Anul	Persoane examinate	Decizia Comisiei de examinare									
		Calificativ "Satisfăcător"					Calificativ "Nesatisfăcător"				
		Grad I	Grad II	Grad III	Grad IV	Total	Grad I	Grad II	Grad III	Grad IV	Total
2020	104	8	18	33	3	62	10	19	11	2	42
2021	85	4	19	24	2	49	1	21	14	0	36
2022	74	4	19	30	1	54	6	8	6	0	20
2023	78	7	14	30	2	53	2	13	9	1	25

În cadrul procedurii de autorizare a laboratoarelor electrotehnice, ANRE a efectuat **49** verificări la locul amplasării laboratoarelor electrotehnice, inclusiv în ce privește dotarea LET cu încăperi, aparate pentru măsurări și încercări, mijloace de protecție verificate și încercate etc. În rezultatul examinărilor au fost emise Rapoarte de examinare a laboratoarelor electrotehnice, cu concluzii referitor la corespunderea acestora prevederilor documentelor normativ-tehnice.

Tabelul 73. Verificarea cunoștințelor șefilor laboratoarelor electrotehnice

Anul	Persoane examinate (inclusiv pentru verificarea repetată a cunoștințelor)	Decizia Comisiei de examinare	
		Calificativ "Satisfăcător"	Calificativ "Nesatisfăcător"
2020	83	75	8
2021	30	23	7
2022	5	4	1
2023	55	49	6

În rezultatul verificării de către Comisia de examinare a cunoștințelor, în anul 2023 au promovat examenul 49 șefi de laborator și respectiv au fost eliberate **49** autorizații cu privire la laboratorul electrotehnic.

La finele anului 2023 pe teritoriul Republica Moldova erau înregistrate și aveau dreptul de a activa **73** laboratoare electrotehnice pentru efectuarea măsurărilor și încercărilor profilactice și de reglare-recepție în rețelele și instalațiile electrice.

Autorizațiile de electrician autorizat și privind laboratoarele electrotehnice se eliberează solicitanților după aprobarea Hotărârii de către Consiliul de Administrație al ANRE.

Numărul autorizațiilor aprobate și eliberate în anul 2023:

- Electricieni autorizați – 53;
- Laboratoare electrotehnice – 49.

În tabelul 74 este reflectată informația privind autorizațiile de electricieni autorizați valabile la finele fiecărui an în perioada 2020-2023.

Tabelul 74. Numărul de autorizații de electrician autorizat valabile la finele anului 2023

Anul	Numărul de autorizații valabile, în funcție de grad				Total
	I	II	III	IV	
2020	23	61	82	6	172
2021	15	49	83	6	153
2022	14	53	82	5	154
2023	14	48	83	5	150

Pe parcursul anului 2023 au fost retrase 4 autorizații ale electricienilor autorizați, 2 din motivul cererii titularilor, 1 din motivul eliberării autorizației cu grad superior și 1 din motivul decesului titularului. Totodată, 1 autorizație a laboratorului electrotehnic a fost retrasă urmare a cererii venite din partea titularului.

7. Verificarea cunoștințelor personalului electrotehnic în scopul acordării grupei de securitate electrică

Verificarea cunoștințelor membrilor comisiilor întreprinderilor electroenergetice, agenților economici prestatori de servicii în domeniul electroenergetic

În conformitate cu prevederile art. 14, alin. (1), lit. n), din Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică, ANRE verifică, la solicitare, cunoștințele membrilor comisiilor întreprinderilor electroenergetice, agenților economici prestatori de servicii în domeniul electroenergetic și eliberează talonul de autorizare în acest sens.

Pentru autorizarea personalului electrotehnic al întreprinderilor electroenergetice, termoenergetice și al agenților economici care prestează servicii de deservire și întreținere a obiectivelor din sectorul energetic, ANRE a organizat 24 ședințe ale Comisiei de examinare referitor la verificarea cunoștințelor membrilor de comisii ale întreprinderilor electroenergetice și agenților economici prestatori de servicii în domeniul electroenergetic, fiind elaborate 128 procese-verbale.

Tabelul 75. Verificarea cunoștințelor membrilor de comisii ale întreprinderilor electroenergetice și agenților economici prestatori de servicii în domeniul electroenergetic

Anul	Ședințe de examinare	Comisii ale întreprinderilor electroenergetice	Comisii ale agenților economici prestatori de servicii	Decizia Comisiei de examinare		Total persoane examinate
				Calificative ale membrilor comisiilor "Satisfăcător"	Calificative ale membrilor comisiilor "Nesatisfăcător"	
2019	5	3	9	43	0	43
2020	13	5	24	115	0	115
2021	12	3	19	71	0	71
2022	23	6	27	162	1	163
2023	24	6	24	128	0	128

Verificarea cunoștințelor personalului electrotehnic al consumatorilor noncasnici

În conformitate cu prevederile art. 14, alin. (1), lit. n), din Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică, ANRE verifică, la solicitare, cunoștințele personalului electrotehnic al agenților economici, cu acordarea grupei de securitate electrică și eliberarea talonului de autorizare în acest sens.

Tabelul 76. Verificarea cunoștințelor personalului electrotehnic al consumatorilor în Comisiile Serviciilor teritoriale ale ANRE

Grupa de Securitate electrică	Total			
	2020	2021	2022	2023
II	305	351	312	378
III	1405	1305	1209	1291
IV	834	727	665	811
V	744	660	669	841
Total autorizați	3288	3043	2855	3321
neautorizați	20	22	6	24
Total solicitanți	3308	3065	2861	3345

8. Organizarea webinarilor de instruire a personalului electrotehnic

Pe parcursul anului, ANRE a organizat 5 webinar de instruire la care au participat electricienii autorizați, șefii laboratoarelor electrotehnice, personalul electrotehnic al întreprinderilor care prestează servicii de deservire a obiectelor energetice, personalul electrotehnic al operatorilor de sistem.

Temele discutate în cadrul acestor webinar au fost:

1. Particularități de amenajare a centralelor electrice fotovoltaice;
2. Prevederi ale documentelor normativ-tehnice cu privire la efectuarea încercărilor de laborator a cablurilor electrice;
3. Tipuri și metode de testări și încercări a liniilor electrice în cablu;
4. Modificările Regulamentului de admitere în exploatare a instalațiilor electrice;
5. Modificările Regulamentului cu privire la autorizația de electrician autorizat.

La fiecare din webinarile de instruire menționate au participat de la 50 la 100 persoane din cadrul personalului electrotehnic.

De asemenea, au fost organizate 4 seminare de instruire a persoanelor responsabile de gospodăria electrică din cadrul agenților economici, care s-au desfășurat în mun. Chișinău, mun. Bălți, mun. Edineț, or. Căușeni. În cadrul seminarelor au fost discutate prevederile legale și normativ-tehnice aferente procesului de exploatare a instalațiilor electrice.

9. Examinarea circumstanțelor producerii accidentelor în rețelele și instalațiile electrice

a. Examinarea circumstanțelor producerii șocurilor electrice și electrocutărilor

În conformitate cu prevederile art. 14, alin. (1), lit. i), din Legea nr. 174 din 21.09.2017 cu privire la energetică, ANRE participă la examinarea circumstanțelor și a cauzelor electrocutărilor provocate de instalațiile electrice.

Pe parcursul anului 2023 au avut loc 24 accidente în rețelele electrice de distribuție sau în instalațiile electrice ale consumatorilor:

- 16 cazuri de electrocutări soldate cu decesul persoanelor;
- 8 cazuri de șocuri electrice soldate cu arsuri.

Tablelul 77. Statistica cazurilor de electrocutări

Categoria de accidentați		2020	2021	2022	2023	
Cu populația	Copii	cazuri	-	3	1	2
		accidentați	-	3	1	2
		decedați	-	2	1	1
	Maturi	cazuri	8	9	13	17
		accidentați	9	9	13	18
		decedați	8	9	11	13
Cu personal angajat		cazuri	9	3	4	4
		accidentați	10	3	4	4
		decedați	6	1	2	3
Cu personal electrotehnic		cazuri	3	1	2	1
		accidentați	3	1	2	1
		decedați	1	-	2	-
TOTAL		cazuri	17	16	20	24
		accidentați	19	16	20	25
		decedați	14	12	16	17

În rezultatul examinărilor circumstanțelor producerii cazurilor de electrocutare de către inspectorii din cadrul ANRE au fost elaborate Acte de examinare a accidentelor și Buletine Informativă cu circumstanțele producerii accidentelor și măsuri necesare pentru evitarea acestora pe viitor.

De asemenea, inspectorii ANRE au examinat 6 cazuri de șocuri electrice minore, fără impact asupra sănătății persoanelor, cu emiterea a 6 scrisori informative referitor la măsuri de securitate electrică.

Cauzele principale ale electrocutării persoanelor:

- efectuarea lucrărilor în instalațiile electrice de persoane neinstruite și neautorizate;
- nerespectarea cerințelor de securitate electrică la exploatarea receptoarelor electrice;
- intervenția neautorizată în instalațiile electrice;
- efectuarea lucrărilor în zonele de protecție a liniilor electrice aeriene;
- pescuitul în zona de protecție a liniilor electrice aeriene;
- exploatarea prelungitoarelor electrice și receptoarelor electrice cu izolație deteriorată.

b. Examinarea circumstanțelor producerii incendiilor provocate de instalațiile electrice

În conformitate cu prevederile art. 14 alin. (1) lit. i) din Legea nr. 174 din 21.09.2017 cu privire la energetică, ANRE participă la examinarea circumstanțelor incendiilor provocate de instalațiile electrice.

În urma sesizărilor Inspectoratului General pentru Situații de Urgență (IGSU), cât și a informațiilor parvenite din partea Serviciului național unic pentru apelurile de urgență 112, în baza Acordului de colaborare încheiat cu ANRE la data de 12 octombrie 2021, inspectorii ANRE au participat la examinarea circumstanțelor a 106 incendii, în urma cărora au fost elaborate 106 Acte de examinare, dintre care 85 Acte cu concluzii ce confirmă implicarea instalațiilor electrice sau receptoarelor electrice la cauzele producerii incendiilor și 21 Acte cu concluzii ce exclud implicarea instalațiilor electrice la cauzele producerii incendiilor.

Cele 85 cazuri de implicare a instalațiilor electrice la cauzele producerii incendiilor țin de:

- 46 cazuri – starea tehnică a IE de utilizare din posesia consumatorilor casnici;
- 21 cazuri – utilizarea receptoarelor electrice defectate;
- 11 cazuri – starea tehnică a IE de utilizare a agenților economici;
- 7 cazuri – starea tehnică a instalațiilor electrice din posesia OSD.

În Actele de examinare au fost stabilite circumstanțele și cauzele producerii incendiilor, au fost menționate încălcările documentelor normativ-tehnice care au dus la producerea incendiilor.

De asemenea, în Actele de cercetare au fost stabilite măsuri de lichidare a consecințelor incendiilor și de prevenire pe viitor a acestor cazuri.

10. Activități de informare referitor la securitatea electrică

Pe parcursul anului 2023 ANRE, în scopul promovării securității electrice în rândul populației, a elaborat și plasat pe pagina web a ANRE 20 Buletine informative ce conțin circumstanțele producerii cazurilor de electrocutări recente și măsuri de prevenire a acestora. Buletinele informative au fost diseminate în cadrul controalelor tehnice efectuate și prin intermediul adreselor de email a instituțiilor publice.

În același timp, inspectorii ANRE atât pe parcursul lunii mai, cât și pe parcursul lunii septembrie a anului de referință, au desfășurat ora de „Securitate electrică” în instituțiile de învățământ în care erau planificate controale tehnice ale instalațiilor electrice de utilizare, în cadrul cărora au fost discutate regulile de securitate electrică atât în perioada vacanței de vară, precum și în perioada anului școlar.

În perioada lunilor noiembrie-decembrie ANRE a desfășurat concursul de desene cu tema „Securitatea electrică în viziunea copiilor”, în cadrul căruia au fost prezentate 4072 de desene. Cele mai reușite desene au fost premiate cu cadouri de preț, iar în baza acestora au fost elaborate materiale informative.

De asemenea, a fost organizată o ședință de instruire la întreprinderea SA „Moldtelecom”. La ședință a participat șeful de gospodărie al SA „Moldtelecom”, șeful de gospodăria electrică și responsabilii de gospodăria electrică din subdiviziunile întreprinderii de pe tot teritoriul țării. În cadrul instruirii au fost discutate prevederile Normelor de securitate la exploatarea instalațiilor electrice, Normelor de exploatare ale instalațiilor electrice ale consumatorilor noncasnici, circumstanțe ale cazurilor de electrocutări și incendii ce au avut loc în instalațiile electrice sau au fost cauzate de instalațiile electrice.

11. Examinarea demersurilor persoanelor fizice și juridice în cadrul activității de supraveghere energetică

În perioada de referință, în conformitate cu prevederile Codului administrativ, au fost examinate 1047 adresări sau scrisori de informare din partea persoanelor fizice și juridice.

Tabelul 78. Demersurile/adresările examinate de inspectorii ANRE

Nr.	Obiectul demersurilor	Nr.
1	Cu privire la renovarea/reamplasarea rețelelor electrice de distribuție	66
2	Cu privire la racordarea IEU la rețelele electrice de distribuție	26
3	Cu privire la starea tehnică a instalațiilor electrice de utilizare	3
4	Cu privire la zona de protecție a LEA	15
5	Cu privire la parametrii de calitate a energiei electrice	13
6	Scrisori de informare	552
7	Cu privire la solicitarea participării reprezentantului ANRE în comisii de examinare a circumstanțelor producerii incendiilor și cazurilor de șoc electric și electrocutare	12
8	Cu privire la solicitarea participării la ședințe de lucru	65
9	Cu privire la recuperarea prejudiciului în urma defectării receptoarelor electrice	9
10	Solicitări de prezentare a rezultatelor de examinare a circumstanțelor producerii incendiilor și cazurilor de electrocutare	55
11	Cu privire la consumul ilicit de energie electrică	14
12	Alte solicitări	231
	Total	1047

12. Conlucrarea cu autoritățile administrației publice locale și alte autorități publice pe domeniul supravegherii energetice

Pe parcursul anului 2023, inspectorii din cadrul ANRE au participat la:

- 15 ședințe ale Consiliului Consultativ al Cancelariei de Stat din raioane;
- 13 ședințe ordinare ale Consiliilor raionale;
- 37 ședințe în cadrul altor autorități.

În cadrul ședințelor s-a adus la cunoștință informația cu privire la starea tehnică a instalațiilor electrice de utilizare din posesia instituțiilor publice, a consumatorilor de importanță vitală cu privire la modul de deservire a instalațiilor electrice, lipsa personalului electrotehnic, s-au prezentat comunicatele informative privind cazurile de electrocutare recente ș.a.

Pe parcursul anului, reprezentanții ANRE au participat la ședințe de lucru organizate de:

- Ministerul Energiei – diverse subiecte aferente activității de supraveghere energetică, procedura de admitere în exploatare a centralelor electrice din surse de energie regenerabilă;
- Ministerul Educației și Cercetării – cu privire la procedura de admitere în exploatare a surselor autonome de energie electrică la instituțiile de învățământ;
- Ministerul Mediului – cu privire tăierile de vegetație perenă în zonele de protecție a LEA, cu privire la amenajarea cuiburilor păsărilor pe stâlpii LEA.

De asemenea, în contextul crizei energetice, inspectorii ANRE au informat reprezentanții AAPL și instituțiilor publice cu privire la măsurile de economisire a resurselor energetice și de atenuare a impactului crizei energetice în caz de limitare a furnizării gazelor naturale și energiei electrice.

13. Cooperarea internațională

În anul 2023, ANRE a continuat colaborarea dinamică și multilaterală cu asociațiile și instituțiile internaționale din sectorul energetic, dar și cu autoritățile de reglementare regionale, inclusiv prin încheierea de noi acorduri de colaborare.

Pe parcursul anului ANRE și-a intensificat prezența la evenimente internaționale ce țin de reglementarea sectorului energetic pe timp de criză, fapt ce a contribuit la preluarea de noi practici și experiențe de reglementare eficiente și dezvoltarea de soluții comune pentru provocările din sectorul energetic pe timp de criză.

Experții din cadrul **Secretariatului Comunității Energetice** au continuat să acorde asistență tehnică ANRE în scopul transpunerii eficiente a directivelor europene în legislația națională, contribuind esențial la procesul de finalizare a unor angajamente de bază a Republicii Moldova stipulate în Pachetul Energetic III. Totodată, în cadrul colaborării strânse cu Comitetul de Reglementare al Comunității Energetice (**ECRB**), ce urmărește elaborarea și aplicarea actelor normative și principiilor pieței energetice al UE, reprezentanții ANRE au continuat să participe în calitate de membri ai Grupului de lucru pentru electricitate (EWG), Grupului de lucru cu privire la piața cu amănuntul în sectorul energetic și a Grupului de lucru pentru gaze naturale (GWG).

În cadrul participării la cea de-a 56-a Reuniune a ECRB, președinții grupurilor de lucru au prezentat rapoartele și rezultatele activității pentru anul 2023. Totodată, la Reuniune au fost abordate mai multe subiecte printre care și necesitatea critică de desemnare a cel puțin unui operator nominalizat al pieței de energie electrică (NEMO).

Reprezentanții **Secretariatului Comunității Energetice** au evidențiat progresul pe care l-au obținut specialiștii în cadrul ANRE prin adoptarea *Metodologiei de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al gazelor naturale* care este în conformitate cu Codul de rețea al UE privind structurile tarifare armonizate pentru transportul gazelor naturale.

În anul 2023, ANRE a semnat 2 Acorduri de colaborare cu autorități de reglementare regionale care au importanță atât din punct de vedere regional, cât și strategic. În luna mai a fost semnat Memorandumul de colaborare cu Comisia Națională pentru Reglementarea de Stat a Sectorului Energetic și Utilităților a Ucrainei (**NEURC**). Scopul Memorandumul este stabilirea și dezvoltarea unui parteneriat în sectorul de reglementare energetică care vine să fortifice relațiile interinstituționale. Părțile vor dezvolta o comunicare eficientă pentru a lua decizii rapide și prompte care să faciliteze dezvoltarea și implementarea cadrului de reglementare și să încurajeze cooperarea participanților la piață din ambele țări. ANRE și NEURC vor participa activ la formatele de cooperare regională și vor asigura o politică de reglementare eficientă, bazată pe reguli clare, accesibilitate la servicii, nediscriminare, transparență și concurență loială.

Tot în luna mai, ANRE a semnat un Memorandum de colaborare cu Comisia Națională Georgiană de Reglementare în Energetică și Alimentarea cu Apă (**GNERC**), care stabilește dezvoltarea unui dialog direct cu privire la aspectele bilaterale și regionale de reglementare a pieței energetice. Instituțiile vor face schimb de experiență prin organizarea de acțiuni și evenimente periodice legate de reglementarea pieței de energie electrică, gaze naturale și domeniul de aprovizionare cu apă și canalizare, precum și activitățile de licențiere și control. În contextul transpunerii Directivei (UE) 2018/2001 care stabilește un cadru comun pentru promovarea energiei din surse regenerabile, în luna august specialiștii ANRE au fost consultați online de colegii de la GNERC referitor la procesul de emitere, transfer, anulare și tranzacționare a Garanțiilor de Origine. Anterior, Georgia a fost prima parte contractantă care a început să folosească registrul electronic pentru Garanțiile de Origine pentru sursele regenerabile din cadrul Comunității Energetice, acumulând mai multă experiență în domeniul dat.

ANRE a continuat cooperarea activă cu Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei din România (ANRE). În luna ianuarie 2023, ambele instituții au semnat un nou Plan de acțiuni care vine să consolideze și să dinamizeze schimbul de experiență pe subiecte ce țin de implementarea acquis-ului comunitar al UE. Părțile au convenit să organizeze mai multe consultări privind monitorizarea respectării interdicțiilor ce țin de tranzacțiile bazate pe informații privilegiate, monitorizarea piețelor gazelor naturale și a energiei electrice sub aspectul respectării de către participanți a obligațiilor privind publicarea informațiilor privilegiate și a interdicției manipulării pieței, plata compensațiilor consumatorilor finali în cazul nerespectării indicatorilor de calitate a serviciului de transport și de distribuție a energiei electrice etc.

Asociația Națională a Comisiilor de Reglementare a Utilităților Publice din Statele Unite (NARUC) și Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID), la Chișinău a fost organizat un atelier de lucru cu specialiștii de la ANRE România, care au oferit consultanță și sfaturi practice privind monitorizarea și reglementarea piețelor gazelor naturale și a energiei electrice în contextul executării cerințelor Regulamentului UE privind integritatea și transparența pieței angro de energie (REMIT).

În cadrul vizitei de lucru de la București, în luna noiembrie 2023, membrii Consiliului de Administrație al ANRE au semnat cu conducerea ANRE România, un nou Plan de acțiuni pentru anul 2024.

NARUC a continuat să acorde consultanță și să organizeze activități comune pe subiecte prioritare pentru sectorul energetic. În luna decembrie 2023 NARUC, cu suportul USAID, a organizat la Chișinău, un *Training privind beneficiile cuplării pieței energiei electrice*. La eveniment au participat experții NARUC și factori de decizie de la ANRE România, Operatorul Pieței de Energie Electrică și Gaze Naturale (OPCOM) din România, Compania Națională de Transport al Energiei Electrice Transelectrica S.A. din România, Comisia Națională pentru Reglementarea de Stat a Sectorului Energetic și Utilităților a Ucrainei (NEURC) și alți experți în domeniu cu experiență privind integrarea piețelor din regiune. Experții NARUC și reprezentanții instituțiilor din România și-au împărtășit experiența lor în crearea pieței energiei electrice pentru ziua următoare, parametrii tehnici pe care trebuie să îi utilizeze operatorii piețelor energiei electrice și operatorii sistemelor de transport pentru a realiza cuplarea piețelor energiei electrice pentru ziua următoare, precum și experiența unor state membre ale Uniunii Europene și ale Comunității Energetice în procesul de integrare a piețelor energiei electrice. Reprezentanții ANRE au avut ocazia să analizeze studii de caz, să obțină cunoștințe utile privind rolul autorității de reglementare în procesul de cuplare a pieței, aspectele tehnice și de reglementare a funcționării integrate a piețelor organizate de energie electrică, precum și beneficiile cuplării piețelor energiei electrice pentru ziua următoare.

Totodată, urmare a discuțiilor anterioare și la solicitarea ANRE, NARUC a oferit asistență tehnică la elaborarea unui proiect de strategie de comunicare pentru ANRE în cadrul programului de lucru *Criza energetică: relațiile cu publicul și comunicare* al USAID.

Pe parcursul anului NARUC a organizat mai multe cursuri de instruire privind promovarea femeilor lideri în sectorul energetic și conștientizarea importanței echității de gen în sectorul energetic.

Urmare a unei colaborări active cu experții din cadrul Proiectului USAID Securitatea Energetică a Republicii Moldova (Moldova Energy Security Activity - MESA), care au acordat în anul 2022 asistență tehnică în elaborarea metodologiilor și a unor acte normative în reglementarea sectorului energetic, la începutul anului 2023 conducerea MESA și-a reiterat angajamentul de a continua această colaborare prin implementarea unui program de asistență tehnică și activități comune reieșind din sarcinile prioritare ale ANRE.

Pe parcursul anului MESA a organizat o serie de ateliere de lucru cu experți internaționali care au acordat consultații și expertiză privind implementarea practică a Regulamentului privind integritatea și transparența pieței angro de energie (REMIT), monitorizarea concurenței și a pieței energetice, precum și zonarea proiectelor de generare a energiei eoliene în Republica Moldova.

Reprezentanții ANRE au continuat să participe la evenimentele ce țin de dezvoltarea cunoștințelor în domeniul de reglementare în energetică organizate de Asociația Regională a Reglementatorilor în domeniul Energetic (**ERRA**).

În calitate de membru-fondator al **ERRA**, directorii ANRE a participat la Adunarea generală **ERRA**, în cadrul căreia au fost abordate subiecte ce țin de *criza energetică, reglementare durabilă în cadrul noilor realități de piață, provocările de adaptare a politicilor și reglementărilor sectorului energetic, direcțiile noi în reglementare a sectorului energetic, etc.* Totodată, Reprezentanții ANRE au participat la *Reuniunea Grupului de Lucru pentru Protecția Consumatorilor ERRA*, în cadrul căreia au fost prezentat *raportul privind noile fenomene de pe piețele energetice și posibilele lor implicații pentru consumatori și autorități de reglementare*, și abordate subiecte ce țin de *contractele cu preț dinamic, protecția consumatorilor și soluționarea disputelor inițiate de consumatori în contextul crizei energetice.*

În domeniul reglementării serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, specialiștii ANRE au continuat să participe la evenimentele organizate online de Asociația Autorităților Europene de Reglementare în sectorul apei potabile și al apelor uzate (**WAREG**).

În luna octombrie 2023, specialiștii ANRE au efectuat o vizită de studiu în Portugalia, în cadrul căreia au făcut un schimb de experiență cu autoritățile locale în domeniul alimentării cu apă și canalizare. Vizita de studiu s-a desfășurat în cadrul proiectului „*Securitatea aprovizionării cu apă și sanitație în Moldova*”, implementat cu suportul financiar al Băncii Mondiale.

În cadrul colaborării cu Consiliul Reglementatorilor Europeni în domeniul Energiei (**CEER**), specialiștii ANRE au participat la un *Training Regional privind Relațiile Internaționale și Managementul Proiectelor*, organizat la Bruxelles sub auspiciile proiectului **EU4Energy**. În cadrul training-ului au fost abordate provocările legate de implementarea Pachetului Energie Curată pentru toți europenii, managementul politicilor și proiectelor UE. Urmare a 2 zile de training participanții au acumulat cunoștințe utile privind instrumentele de asistență ale UE pentru țările Parteneriatului estic din sectorul energetic și și-au sporit abilitățile de management al proiectelor.

Pe parcursul anului, conducerea ANRE a avut mai multe întâlniri cu reprezentanții Misiunii Fondului Monetar Internațional (**FMI**) și a **Băncii Mondiale** în cadrul cărora au fost abordate progresele în ajustarea legislației naționale la standardele UE și ale Comunității Energetice, realizate de autoritățile din Republica Moldova, evoluția sectoarelor de energie electrică, gaze naturale și energie termică, în contextul creșterii masive a tarifelor care afectează consumatorii, în special familiile vulnerabile.

14. Comunicare instituțională

În anul 2023, ședințele Consiliului de Administrație al ANRE, publice și ordinare, au fost desfășurate în continuare în regim online. Ședințele publice fiind difuzate și pe site-ul privesc.eu. Astfel, informația despre activitatea ANRE a fost reflectată pe pagina web oficială a instituției și răspândită în alte surse media. Pentru a informa corect și la timp consumatorii, au fost elaborate și difuzate 178 de comunicate prin intermediul site-ului ANRE și a paginii de Facebook, iar comunicatele care au avut un impact direct asupra consumatorului final au fost difuzate și pe canalul oficial de Telegram, fiind transmise redacțiilor mass-media pe adresele de e-mail.

În luna noiembrie 2023, ANRE a organizat concursul de creație „Securitatea electrică în viziunea copiilor”, ediția a II-a, la care au participat 4072 de elevi ai claselor a V-XII-a din cadrul instituțiilor de învățământ din țară. Elevii au avut ocazia să își prezinte lucrările, de desen și pictură, dedicate măsurilor de securitate electrică.

Membrii Consiliului de Administrație al ANRE au participat în cadrul cluburilor de presă organizate de Ministerul Energiei, pentru a oferi informații de interes public și a combate dezinformarea în privința provocărilor și dificultăților din sectoarele reglementate.

Pe parcursul anului 2023 pagina web a ANRE a avut 331910 de vizitatori unici, fapt care confirmă creșterea interesului față de informațiile plasate pe site-ul ANRE.

Pagina de Facebook a fost solicitată de 250100 de utilizatori, iar canalul oficial de Telegram a fost urmărit de 1000 de persoane.

15. Bugetul ANRE

Bugetul ANRE se aprobă anual în temeiul art. 11 al Legii cu privire la energetică nr. 174/2017, art. 25 lit. b) al Regulamentului de organizare și funcționare a ANRE, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 334/2018. Prin urmare, bugetul ANRE este elaborat în condițiile cadrului regulator în vigoare, care stabilește normele (cantitative și valorice) de formare a costurilor și cheltuielilor, corelat cu indicatorii macroeconomici care asigură o funcționalitate relativă a ANRE.

Veniturile ANRE se formează în baza plăților regulatorii, aplicate de ANRE, titularilor de licențe. ANRE stabilește mărimea plăților regulatorii pentru anul următor la un nivel suficient, încât să acopere cheltuielile necesare pentru asigurarea activității sale conform legii.

Mărimea plăților regulatorii se determină după cum urmează:

a) pentru energia electrică – din venitul de vânzări al titularului de licență pentru producerea energiei electrice, al titularului de licență pentru operarea pieței energiei electrice, al titularului de licență pentru transportul energiei electrice, al titularului de licență pentru conducerea centralizată a sistemului electroenergetic, al titularului de licență pentru distribuția energiei electrice, precum și al titularului de licență pentru furnizarea energiei electrice;

b) pentru gazele naturale – din venitul de vânzări al titularului de licență pentru producerea gazelor naturale, al titularului de licență pentru transportul gazelor naturale, al titularului de licență pentru distribuția gazelor naturale, al titularului de licență pentru stocarea gazelor naturale, al titularului de licență pentru furnizarea gazelor naturale, precum și al titularului de licență pentru furnizarea gazelor naturale comprimate pentru vehicule la stațiile de alimentare;

c) pentru energia termică – din venitul de vânzări al titularului de licență pentru producerea energiei termice, al titularului de licență pentru distribuția energiei termice, precum și al titularului de licență pentru furnizarea energiei termice;

d) pentru produsele petroliere – din valoarea în vamă a produselor petroliere principale și al gazelor lichefiate importate;

e) pentru serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare – din venitul titularului de licență, obținut din furnizarea/prestarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare.

Potrivit Hotărârii Consiliului de Administrație al ANRE nr.880 din 18 noiembrie 2022, cu privire la aprobarea bugetului pentru anul 2023, la capitolul venituri au fost estimate suma totală de 110 187,00 mii lei. Astfel, pentru anul 2023, veniturile calculate au constituit 115225,78 mii lei, venituri încasate efectiv 102978,75 mii lei.

Tabelul 79. Structura veniturilor planificate/executat pentru anul 2023

VENITURI		Venituri planificate mii lei	Venituri calculate mii lei	Venituri * încasate mii lei
1.	Plata regulatorie pentru activitatea sectorului energiei electrice	28535,00	43987,52	33010,51
2.	Plata regulatorie pentru activitatea sectorului gazelor naturale	46911,00	39606,65	43858,85
3.	Plata regulatorie pentru importul produselor petroliere	26130,00	23550,09	17524,97
4.	Plata regulatorie pentru activitatea serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare	2185,00	1945,08	819,61
5.	Plata regulatorie pentru activitatea sectorului termoelectric	6426,00	6136,44	4003,70
6.	Alte venituri (casarea MF, diferența/comision, alte)			3761,11
	Total venituri	110187,00	115225,78	102978,75

* veniturile încasate includ veniturile pentru tr. 1 - tr.3 anul 2023, tr.2 anul 2022 și alte venituri

Pentru obținerea veniturilor planificate în anul 2023 ANRE a aplicat următoarele cote % după cum urmează:

Tabelul 80. Mărimea plăților regulatorii aplicate, %

Domeniile reglementate	Mărimea plății regulatorii, %
	2023
Sectorul energiei electrice	0,15
Sectorul gazelor naturale	0,15
Piața produselor petroliere principale importate	0,15
Serviciului public de alimentare cu apă, și de	0,15
Sectorul termoenergetic	0,15

Urmare a analizei veniturilor calculate, comparativ cu datele prezentate de către titularii de licențe în prognoze pentru anul 2022 s-a constatat un decalaj pozitiv. Ținând cont de tendința de majorare a prețurilor la resursele energetice din anul 2022 și în perioada ulterioară, eminamente, factori obiectivi au și condus la necesitatea revizuirii cuantumului plăților regulatorii pentru anul 2023, astfel ANRE a diminuat mărimea plăților regulatorii, stabilite și percepute de la titularii de licențe în anul 2023 cu 0,15 puncte procentuale.

La capitolul cheltuieli totale, conform Hotărârii Consiliului de Administrație a ANRE nr. 880 din 18 noiembrie 2022, cu privire la aprobarea bugetului pentru anul 2023 au fost bugetate (rectificate și precizate) cheltuieli în sumă de 122 470,00 mii lei.

Potrivit datelor Raportului privind executarea bugetului în perioada de gestiune a anului 2023, achitări pentru cheltuieli sumare au constituit 117115,98 mii lei, având nivelul de executare comparativ cu planul precizat, în proporție de 95,63 la sută.

Cu titlu de precizare, menționăm că numărul angajaților ANRE s-a majorat considerabil prin preluarea în anul 2019 a atribuțiilor de supraveghere energetică de stat și a angajaților Inspectoratului Energetic de Stat în conformitate cu art. 32 alin. (2) al Legii nr. 174/2017 cu privire la energetică și art. CX alin.(5) din Legea nr. 185/2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

Tabelul 81. Structura cheltuielilor precizate și executate

Denumirea	Aprobat	Blocat	Precizat (mii lei)	Executat (mii lei)	Executat față de precizat ponderea (%)
1	2	3	4	5	6
Cheltuieli, totale	122 470,00	-	122 470,00	117115,98	95,63
Remunerarea personalului conform statelor inclusiv:	102 732,14	-	102 732,14	102 429,98	99,70
<i>prestații sociale</i>	-	-	-	359,62	-
<i>indemnizații la concediere</i>	-	-	-	294,00	-
<i>indemnizații de incapacitate de muncă</i>	-	-	-	294,00	-
Bunuri și servicii inclusiv:	19737,86	-	19737,86	14686,00	73,05
<i>plăți pentru servicii</i>	14805,66	-	14805,66	12335,57	81,56
<i>plăți pentru imobilizări corporale</i>	3000,00	-	3000,00	842,60	28,09
<i>plăți pentru stocuri de materiale circulante, OMVSD</i>	1932,20	-	1932,20	1507,83	78,04

Tabelul 82. Descifrarea serviciilor

Denumire	Precizat (mii lei)	Executat (mii lei)	Executat față de precizat ponderea (%)
1	2	3	4
Servicii locațiune și comunale	8534,06	7995,51	93,69
Deplasări de serviciu	604,40	458,21	75,81
Deplasări CEER*		267,00	
Cotizații internaționale	210,00	193,86	92,31
Cotizații informaționale PLATTS	1500,0	1324,30	88,28
Formarea profesională	450,00	234,39	52,08
Servicii informaționale	881,20	372,34	42,25
Servicii de telecomunicații	276,00	240,53	84,85
Servicii poștale	70,00	51,46	82,65
Servicii de transport	486,00	396,78	84,55
Servicii de reparații curente	0,0	0,0	
Servicii editoriale	200,0	82,55	41,27
Servicii de protocol	196,00	109,70	55,96
Servicii de pază	72,00	49,74	100,0
Servicii bancare comisioane	24,0	13,31	43,00
Servicii neatribuite altor aliniate	1302,40	545,89	41,91
	14805,66	12335,57	83,31

* ANRE suportă cheltuieli pentru cazare și transportul personalului care participă la evenimentele organizate de către Comunitatea Energetică. Cheltuielile suportate de ANRE pentru cazare și transport se rambursează ulterior conform cerințelor de către Comunitatea Energetică în mărimea suportată de către ANRE însă nu mai mult de 800 Euro de persoană, suma depășită se achită de către ANRE.

La subcapitolul achitarea cheltuielilor ce țin de plata serviciilor necesare pentru desfășurarea activității ANRE, pentru perioada de gestiune a fost precizată suma 14805,66 mii lei, executate fiind în sumă de 12335,57 mii lei sau 83,31 % din totalul cheltuielilor precizate.

Din informația prezentată observăm că ponderea cea mai mare din totalul serviciilor în anul 2023 o au achitarea serviciilor de locațiune și comunale, serviciile de transport, precum și alte servicii. Ținem să menționăm că ANRE nu deține imobil la evidență și este impusă să preia spațiu în locațiune pentru desfășurarea activității atât pentru sediul central cât și pentru subdiviziunile din teritoriu. Acest fapt se datorează modificării legislației prin care, s-a preluat atribuțiile de supraveghere energetice de stat în anul 2019. Urmare acestei modificări este necesar de contractarea (achiziționarea) a unui volum mai mare de servicii deoarece aria de acoperire este teritoriul integral al Republicii Moldova.

Pentru deplasări în interes de serviciu aferente participării angajaților ANRE la forumuri, seminare, reuniuni, întâlniri desfășurate de organizațiile internaționale, au fost precizate mijloace financiare în sumă de 604,40 mii lei. Conform destinației au fost executate cheltuieli în sumă de 458,21 mii lei.

Ținem să menționăm că ANRE este parte contractantă a Tratatului de Instituire a Comunității Energetice, care participă la ședințele de lucru cum ar fi:

- Bordului Regulator al Comunității Energetice (ECRB);
- Secretariatului Comunității Energetice (Energy Community Secretariat).

În calitate sa de membru-fondator Asociației Regionale a Reglementatorilor din domeniul Energetic (ERRA) ANRE deține;

- statut de observator - la sedintele CEER;
- statut de membru la sedintele WAREG.

Activitatea în cadrul ECRB este o procedură permanentă de schimb de experiență în domeniul energetic cu reprezentanții diferitelor țări. Republica Moldova are obligația de a pune în aplicare acquis-ul în domeniul energetic în vigoare, care generează la rândul său diverse obligații de raportare.

Conducerea și angajații ANRE sunt încadrați permanent în activitățile Comitetului de Reglementare al Comunității Energetice și, respectiv, ale grupurilor de lucru din cadrul acestui Comitet. În prezent, reprezentanții ANRE participă la următoarele grupuri de lucru: EWG (Grupul de lucru pentru electricitate), GWG (Grupul de lucru pentru gaze naturale) și grupul de lucru cu privire la piața cu amănuntul în sectorul energetic.

Deoarece aceste parteneriate necesită și costuri aferente achitării cotizațiilor de membru internațional, în perioada de gestiune a anului 2023 au fost precizate mijloace financiare în sumă de 210,00 mii lei. Conform destinației au fost executate cheltuieli în sumă de 193,86 mii lei. Achitarea cotizațiilor de membru sunt efectuate din contul bugetului propriu al ANRE. O altă obligațiune pentru ANRE a parvenit în urma completării cadrului legal, potrivit prevederilor Legii nr. 54/2021 cu privire la modificarea Legii privind piața produselor petroliere nr.461/2001. ANRE a elaborat metodologia de calcul și aplicare a prețurilor la produsele petroliere în baza valorii medii a cotațiilor Platts MOD (Italy) pentru 14 zile anterioare zilei efectuării importului. Reieșind din obligația legală parvenită în urma intrării în vigoare a Legii, ANRE contractează anual servicii pentru a obține informația necesară cu privire la cotațiile Platts MOD. Prin urmare, pentru anul 2023 au fost precizate mijloace financiare în sumă de 1500,00 mii lei, conform destinației au fost executate 1324,30 mii lei, care au fost achitate integral din contul bugetul propriu al ANRE.

Tabelul 83. Prestații sociale

Denumire	Precizat (mii lei)	Executat (mii lei)	Executat față de precizat ponderea
1	2	3	4
Indemnizații la încetarea contractului de munca, inclusiv: <i>personalul</i>	-	359,62	-
<i>membrii Consiliului de Administrație</i>	-	-	-
Indemnizații/incapacitate de muncă	-	294,00	-
Total	-	-	-

La subcapitolul prestații sociale pentru perioada anului 2023 nu au fost alocate/precizate mijloace financiare, însă suma executată de 653,62 mii lei a fost alocată de la economiile la retribuirea muncii.

Tabelul 84. Active nefinanciare

Denumire	Precizat (mii lei)	Executat (mii lei)	Executat față de precizat ponderea (%)
1	2	3	4
Procurarea mijloace fixe	2000,00	643,40	32,17
mijloace OMVSD	-	0,00	
Procurarea activelor nemateriale	1000,00	199,20	19,92
Procurarea combustibilului	828,00	598,82	72,32
Procurarea bunuri de inventar, mobilier	200,00	97,21	48,60
Procurarea piese de schimb, materiale TI	148,20	109,63	73,97
Procurarea materialelor de uz gospodăresc, rechizite de birou	420,00	382,55	91,08
Procurarea altor materiale	336,00	319,62	95,12
Total	4932,20	2350,43	62,24

La subcapitolul active nefinanciare au fost precizate mijloace financiare în sumă de 4932,20 mii lei, executate a fost suma de 2350,43 mii lei, sau 47,65 % din totalul cheltuielilor precizate. Din informația prezentată observăm că ponderea cea mai mare în totalul procurărilor în anul 2023 o au mijloacele fixe, combustibilul, precum și materialele de uz gospodăresc. Țnerea cea mai mare în total procurărilor în anul 2023 o au mijloacele fixe, combustibilul, precum și materialele de uz gospodăresc. 20 mii lei, executate a coperire este teritoriul integral al Republicii Moldova.

La capitolul structura organizatorică, ștatele de personal ale ANRE pentru anul 2023 au fost aprobate în modul stabilit, în număr de 177 de unități, cu o majorare de 5 unități față de anul 2022. Această majorare a fost condiționată în mare parte de modificarea Legii nr. 10/2016, prin care ANRE i s-a atribuit suplimentar competențe de emitere, transferul garanțiilor de origine, utilizarea unui registru al garanțiilor de origine, la nivelul Comunității Energetice și implementarea conceptului de auto consumatori de energie electrică din surse regenerabile și apariția agregatorilor. O altă modificare fiind investirea ANRE cu atribuții noi, care implică procese complexe privind înregistrarea participanților la piața energetică angro, ținerea și actualizarea registrului, monitorizarea, realizarea investigațiilor pe piața energetică angro și aplicarea sancțiunilor pentru nerespectarea sau încălcarea prevederilor privind integritatea și transparența pieței angro.

Prin urmare, la 01.01.2024 erau efectiv încadrate 157 de persoane dintre care 51 de femei (inclusiv 6 persoane în concediu de îngrijire a copilului până la vârsta de 3 ani), fiind vacante 21 posturi. Astfel în perioada de gestiune au activat în medie 144 de angajați (conform raportul BNS, M3). Venitul mediu lunar pe instituție în anul 2023 a constituit – 45272,00 lei (conform raportul BNS, M1 - Câștigurile salariale, pentru 4 trimestre la nivel de entitate inclusiv membrii CA).

Analiza bugetului cu referire la perioada de gestiune a ANRE, aprobat conform Hotărârea Consiliului de administrație nr. 880 din 18 noiembrie 2022, cu privire la aprobarea bugetului pentru anul 2023, denotă că acestea au fost direcționate preponderent pentru retribuirea muncii personalului, achitarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii și a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, servicii de locațiune și comunale. Astfel, nivelul executării cheltuielilor precizate a constituit 95,62 %. Totodată conform datelor din bilanțul ANRE, la situația din 31.12.2023 activele de bilanț înregistrate la finele perioadei au constituit 53721,78 mii lei, care reprezintă:

- valoarea de bilanț a mijloacelor fixe – 3837,38 mii lei;
- stocuri de materiale circulante – 569,81 mii lei;
- creanțe curente – 33792,93 mii lei (plata regulatorie calculată pentru tr.IV a.2023);
- alte active circulante – 421,91 mii lei;
- numerar la cont de decontare – 15099,74 mii lei.

La sfârșitul perioadei de gestiune, contul curent de mijloace financiare constituie – 15099,74 mii lei, astfel entitatea dispune de un sold financiar suficient pentru acoperirea cheltuielilor necesare perioadei ulterioare, până la încasarea plăților regulatorii viitoare. Prin urmare, potrivit art. 11 ali. (4) al Legii nr. 174/2017 cu privire la energetică “mijloacele neutilizate în exercițiul financiar curent se transferă în bugetul anului următor”.

Totodată din datele bilanțului ANRE, la finele perioadei de raportare suma datoriilor creditoare tranzitorii la situația din 31.12.2023 constituie 16,27 mii lei. Datoriile creditoare formate nu au termenul expirat și reprezintă:

- datorii comerciale – 16,27 mii lei; (datorii față de agenții economici cu termenul de achitare în luna ianuarie 2024).

BILANȚUL contabil la data de 31.12.2023

Nr. cpt.	ACTIV	Cod rd.	Sold la	
			Inceputul perioadei de gestiune	Sfirsitul perioadei de gestiune
1	2	3	4	5
A.	Active imobilizate			
	I. Imobilizari necorporale			
	1.Imobilizari necorporale in curs de executie (111)	010		
	2. Imobilizari necorporale in exploatare, total (112-113, 181-182), din care:	020	454 608.19	505 273.99
	2.1. concesiuni, licente si marci (1121-1131)	021		
	2.2. drepturi de autor si titluri de protectie (1122-1132)	022		
	2.3. programe informatice (1123-1133, 1125-1135)	023	454 608.19	505 273.99
	2.4. alte imobilizari necorporale (1124-1134, 1129-1139, 181-182)	024		
	3. Fond comercial (115-116-117)	030		
	4. Avansuri acordate pentru imobilizari necorporale (1631, 2241)	040		
	Total imobilizari necorporale (rd.010 + rd.020 + rd.030 + rd.040)	050	454 608.19	505 273.99
	II. Imobilizari corporale			
	1. Imobilizari corporale in curs de executie (121-127)	060		
	2. Terenuri (122-128)	070		
	3. Mijloace fixe, total (123-124) , din care	080	3 740 488.42	3 332 106.94
	3.1. cladiri (1231-1241)	081	41 698.20	40 132.80
	3.2. constructii speciale (1232-1242)	082		
	3.3. masini, utilaje si instalatii tehnice (1233-1243)	083	1 889 548.71	1 990 068.54
	3.4. mijloace de transport (1234-1244)	084	1 460 808.99	1 014 003.99
	3.5. inventar si mobilier (1235-1245)	085	348 432.52	287 901.61
	3.6. alte mijloace fixe (1239-1249)	086		
	4. Resurse minerale (125-126)	090		
	5.Active biologice imobilizate (131,132-133)	100		
	6.Investitii imobiliare (151-152)	110		
	7.Avansuri acordate pentru imobilizari corporale (1632,2242)	120		
	Total imobilizari corporale (rd.060 + rd.070 + rd.080 + rd.090 + rd.100 + rd.110 + rd.120)	130	3 740 488.42	3 332 106.94
	III. Investitii financiare pe termen lung			
	1. Investitii financiare pe termen lung in parti neafiliate (141 -1431)	140		
	2. Investitii financiare pe termen lung in parti afiliate, total, din care (142 -1432) :	150		
	2.1. actiuni si cote de participatie detinute in partile afiliate (1421)	151		
	2.2. imprumuturi acordate partilor afiliate (1422-1432)	152		
	2.3. imprumuturi acordate aferente intereselor de participare (1423)	153		
	2.4. alte investitii financiare (1424)	154		
	Total investitii financiare pe termen lung (rd.140 + rd.150)	160		
	IV. Creante pe termen lung si alte active imobilizate			
	1. Creante comerciale pe termen lung (161)	170		
	2. Creante ale partilor afiliate pe termen lung (162)	180		
	inclusiv: creante aferente intereselor de participare (1621)	181		
	3. Alte creante pe termen lung (1613)	190		
	4. Cheltuieli anticipate pe termen lung (171)	200		
	5. Alte active imobilizate (172)	210		
	Total creante pe termen lung si alte active imobilizate (rd.170 + rd.180 + rd.190 + rd.200 + rd. 210)	220		

	TOTAL ACTIVE IMOBILIZATE (rd.050 + rd.130 + rd.160 + rd.220)	230	4 195 096.61	3 837 380.93
B.	Active circulante			
	I. Stocuri			
	1. Materiale si obiecte de mica valoare si scurta durata (211- 2181, 213-214-2183)	240	597 483.96	569 815.61
	2. Active biologice circulante (212-2182)	250		
	2. Productia in curs de executie (215-2184)	260		
	3. Produse si marfuri (216-2185, 217-2186)	270		
	4. Avansuri acordate pentru stocuri (1633, 2243)	280		
	Total stocuri (rd.240 + rd.250 + rd.260 + rd.270 + rd.280)	290	597 483.96	569 815.61
	II. Creante curente si alte active circulante			
	1. Creante comerciale curente (221)	300	17 784 802.93	33 792 932.32
	2. Creante ale partilor afiliate curente (223)	310		
	inclusiv: creante aferente intereselor de participare (2231)	311		
	3. Creante ale bugetului (225)	320		
	4. Creantele ale personalului (226)	330		
	5. Alte creante curente (234)	340	47 072.38	143 324.40
	6. Cheltuieli anticipate curente (261)	350	316 652.67	277 935.67
	7. Alte active circulante (135,231,232,233,262,2244)	360	67 482.36	653.42
	Total creante curente si alte active circulante (rd.300 + rd.310 + rd.320 + rd.330 + rd.340 + rd.350 + rd.360)	370	18 216 010.34	34 214 845.81
	III. Investitii financiare curente			
	1. Investitii financiare curente dn parti neafiliate (251-2541)	380		
	2. Investitii financiare curente in parti afiliate, total (252-2542)	390		
	din care : 2.1. actiuni si cote de participatie detinute in partiile afiliate (2521)	391		
	2.2. Imprumuturi acordate partilor afiliate (2522-2542)	392		
	2.3. Imprumuturi acordate aferente intereselor de participare (2523)	393		
	2.4. Alte investitii financiare in parti afiliate (2524)	394		
	Total investitii financiare curente (rd.380 + rd. 390)	400		
	IV. Numerar si documente banesti (241,242,243,244,245,246)	410	29 013 136.60	15 099 743.46
	TOTAL ACTIVE CIRCULANTE (rd.290 + rd.370 + rd.400 + rd.410)	420	47 826 630.90	49 884 404.88
	TOTAL ACTIVE (rd.230 + rd.420)	430	52 021 727.51	53 721 785.81

Nr. cpt.	PASIV	Cod rd.	Sold la	
			Inceputul perioadei de gestiune	Sfirsitul perioadei de gestiune
1	2	3	4	5
C.	CAPITAL PROPRIU			
	I. Capital social si neinregistrat			
	1. Capital social (311)	440		
	2. Capital nevarsat (313)	450		
	3. Capital neinregistrat (314)	460		
	4. Capital retras (315)	470		
	5. Patrimoniul primit de la stat de proprietate (316)	480		
	Total capital social si neinregistrat (rd.440 + rd.450 + rd.460 + rd.470 + rd.480)	490		
	II. Prime de capital (317)	500		
	III. Rezerve			
	1. Capital de rezerva (321)	510		
	2. Rezerve statutare (322)	520		
	3. Alte rezerve (323)	530		
	Total rezerve (rd. 510 + rd. 520 + rd. 530)	540		
	IV. Profit			
	1. Corectii ale rezultatelor anilor precedenti (331)	550		17 427.00
	2. Profit nerepartizat (pierdere neacoperita) al anilor precedenti (332)	560	51 965 642.52	51 965 642.52
	3. Profit net (pierdere neta) al perioadei de gestiune (333)	570		1 690 871.72
	4. Profit utilizat al perioadei de gestiune (334)	580		
	Total profit (pierdere) (rd.550 + rd.560 + rd.570 + rd. 580)	590	51 965 642.52	53 673 941.24
	V. Rezerve din reevaluare (343)	600		
	VI. Alte elemente de capital propriu (344)	610		
	TOTAL CAPITAL PROPRIU (rd. 490 + rd. 500 + rd. 540 + rd. 590 + rd. 600 + rd. 610)	620	51 965 642.52	53 673 941.24
D.	DATORII PE TERMEN LUNG			
	1. Credite bancare pe termen lung (411)	630		
	2. Imprumuturi pe termen lung (412)	640		
	din care: 2.1 imprumuturi din obligatiuni (4123)	641		
	inclusiv: imprumuturile din emisiunea de obligatiuni convertibile (4121,4122,4124,4125)	642		
	2.2 alte imprumuturi pe termen lung (4126)	643		
	3. Datorii comerciale pe termen lung (421)	650		
	4. Datorii fata de partile afiliate pe termen lung (422)	660		
	inclusiv: datorii aferente intereselor de participare (4221)	661		
	5. Avansuri primite pe termen lung (423)	670		
	6. Venituri anticipate pe termen lung (424)	680		
	7. Alte datorii pe termen lung (414,425,427,428)	690		
	TOTAL DATORII PE TERMEN LUNG (rd. 630+ rd. 640 +rd. 660 + rd. 670 + rd. 680 + rd. 690)	700		
E.	DATORII CURENTE			
	1. Credite bancare pe termen scurt (511)	710		
	2. Imprumuturi pe termen scurt, total (512)	720		
	din care: 2.1 imprumuturi din emisiunea de obligatiuni (5123)	721		
	inclusiv: imprumuturi din emisiunea de obligatiuni convertibile (5121,5122,5124,5126)	722		
	2.2 alte imprumuturi pe termen scurt (5125)	723		
	3. Datorii comerciale curente (521)	730	28 496.50	16 268.08
	4. Datorii fata de partile afiliate (522)	740		
	inclusiv: datoriile aferente intereselor (5221)	741		
	5. Avansuri primite curente (523)	750		
	6. Datorii fata de personal (531,532)	760		

	7. Datorii privind asigurarile sociale si medicale (533)	770		
	8. Datorii fata de buget (534)	780		
	9. Datorii fata de proprietari (536)	790		
	10. Venituri anticipate curente (535)	800		
	11. Alte datorii curente (513,541,542,543,544,537)	810		
	TOTAL DATORII CURENTE (rd. 710 + rd. 720 + rd. 730 + rd. 740 + rd. 750 + rd. 760 + rd. 770 + rd. 780 + rd. 790 + rd. 800 + rd. 810)	820	28 496.50	16 268.08
F.	PROVIZIOANE			
	1. Provizioane pentru beneficiile angajatilor (4261,5381)	830		
	2.Provizioane pentru garantii acordate cumparatorilor/clientilor (4262, 5382)	840		
	3. Provizioane pentru impozite (426,3 5383)	850		
	4. Alte provizioane (222,253,4264, 5384)	860	27 588.49	31 576.49
	TOTAL PROVIZIOANE (rd. 830 + rd. 840 + rd. 850 + rd. 860)	870	27 588.49	31 576.49
	TOTAL PASIVE (rd. 620 + rd. 700 + rd. 820 + rd. 870)	880	52 021 727.51	53 721 785.81

Rezultatul financiar

Rezultatul financiar al ANRE se formează din soldul bugetar al anilor precedenți și diferența dintre veniturile și cheltuielile ANRE ale anului de gestiune. Astfel, urmare a modalității de planificare a bugetului, excedentul veniturilor acumulate pe parcursul anilor reprezintă rezultatul financiar al instituției. Sold bugetar - diferența dintre veniturile și cheltuielile bugetului. Soldul negativ al bugetului reprezintă deficit, soldul pozitiv - excedent, iar soldul „zero” reprezintă echilibrul bugetar.

Inventarierea

Inventarierea anuală în cadrul ANRE a fost desfășurată conform prevederilor Ordinului ministrului Finanțelor nr. 60 din 29.05.2012 Cu privire la aprobarea și punerea în aplicare a Regulamentului privind inventarierea, în perioada de referință în baza ordinului Directorului general nr.45-a din 14.09.2023.

Comisia economie, buget și finanțe

RAPORT

asupra Raportului privind activitatea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică în anul 2023 (nr. 1658 din 28.06.2024)

Comisia economie, buget și finanțe a examinat Raportul privind activitatea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică (*în continuare – ANRE*) în anul 2023 (nr. 1658 din 28.06.2024) și comunică următoarele.

Raportul privind activitatea ANRE în anul 2023 a fost depus în termen în Parlamentul Republicii Moldova de către ANRE, în conformitate cu art.12 din Legea nr.174/2017 cu privire la energetică. De asemenea, Raportul dat a fost publicat pe pagina web a ANRE și a Parlamentului Republicii Moldova.

Raportul privind activitatea ANRE pentru anul 2023 cuprinde informații cu privire la: lacunele de reglementare și alte provocări existente în sectoarele reglementate; performanța și transparența activității ANRE în anul 2023; evoluția sectoarelor reglementate (energia electrică și regenerabilă, gaze naturale și energia termică, serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare și piața produselor petroliere); activitatea ANRE în domeniul elaborării și promovării actelor normative; protecția consumatorilor; activitatea de licențiere și control; activitatea de reprezentare și asistență juridică; supravegherea energetică de stat; cooperarea internațională, comunicarea instituțională precum și executarea bugetului ANRE.

Examinând raportul sus-menționat Comisia constată următoarele.

În sectorul energiei electrice și regenerabile Cantitatea de energie electrică facturată consumatorilor finali în anul 2023 este în diminuare cu circa 4,2 % în comparație cu anul 2022, fiind influențată de creșterea cantităților de energie electrică generate de centralele electrice ale consumatorilor finali care beneficiază de mecanismul contorizare netă. Operatorul sistemului de transport (OST), operatorii sistemelor de distribuție (OSD) și furnizorii au procurat energie electrică în quantum de 4 333,1 mil. kWh, ceea ce este cu 179,8 mil. kWh mai puțin față de anul 2022. Cantitatea de energie electrică facturată consumatorilor finali s-a diminuat cu 169,5 mil. kWh, atingând valoarea de 3 881 mil kWh.

Cantitatea de energie electrică produsă local s-a majorat cu circa 19 %, ajungând la nivelul de 1 010,8 mil. kWh. Factorul determinant care a influențat această creștere îl constituie apariția noilor capacități de generare bazate pe tehnologia panourilor fotovoltaice și a turbinelor eoliene. Deasemenea, Î.S. „Nodul Hidroenergetic Costești” în anul 2023 a generat 68,8 mil. kWh, cu circa 60 % mai mult în comparație cu anul 2022, înregistrând astfel cea mai mare producție din ultimii cinci ani.

În sectorul gazelor naturale și energiei termice Volumul total al gazelor naturale importate în anul 2023, inclusiv pentru a asigura stocul de securitate a gazelor naturale, constituie 877,0 mil. m³, ceea ce reprezintă o majorare de 0,9 % comparativ cu anul precedent. Importul gazelor naturale în proporție de 93,9 % a fost asigurat de către S.A. „Energocom”, iar alți furnizori au importat 6,1 % din volumele totale de gaze naturale.

Prețul mediu de procurare a gazelor naturale pentru furnizarea ulterioară a acestora, exprimat în lei moldovenești, a înregistrat o ușoară diminuare de la 15 830,6 lei la 14 236,0 lei pentru 1000 m³, cu 1 595 lei/1000 m³ mai mic decât cel din anul 2022 sau cu 10,1 %.

Diminuarea semnificativă a consumului de gaze naturale în anul 2023 comparativ cu perioada anului precedent, cu 88,0 mil. m³ sau cu 17,5 %, a fost înregistrată la consumatorii noncasnici. Consumul de către sectorul energetic (producătorii de energie termică/electrică) este în descreștere cu 38,2 mil. m³ sau cu 15,1 %. Factorul semnificativ care a dus la diminuarea consumului de gaze naturale în sectorul energetic a fost faptul că S.A. „Termoelectrica” în anul de gestiune, suplimentar la gazele naturale consumate în scopuri tehnologice, la sursa 1 (CET 2), pentru producerea energiei electrice și termice a utilizat surse alternative de combustibil – păcură.

La nivelul național, potrivit datelor raportate de către titularii de licențe, energia termică produsă de către centralele electrice de termoficare și centralele termice aflate în gestiunea întreprinderilor reglementate din sectorul termoenergetic, constituie 1 588,18 mii Gcal, din care 1262,70 mii Gcal sau în expresie procentuală 79,51 %, reprezintă energia termică produsă în regim de cogenerare.

Balanța energiei termice în perioada anilor 2021-2023 relevă pentru anul 2023 o micșorare a cantității totale de energie termică livrată în rețea de către centralele electrice de termoficare și centralele termice ale întreprinderilor reglementate din sectorul termoenergetic (fără consumul tehnologic și consumul propriu).

Serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare - la sfârșitul anului 2023 activitatea licențiată în domeniul prestării/furnizării serviciului public de alimentare cu apă și/sau canalizare era desfășurată de 44 titulari de licențe.

La finele perioadei analizate (31 decembrie 2023), titularii de licențe au raportat despre deținerea în gestiune a 8 536,2 km de rețele publice de alimentare cu apă și 4 609,3 km de rețele publice de canalizare, ce denotă o extindere cu 366,0 km (+4,5 %) a rețelelor publice de alimentare cu apă și cu 121,2 km (+2,7 %) a rețelelor publice de canalizare pe parcursul anului precedent.

În general, nivelul mediu efectiv al consumului tehnologic și al pierderilor de apă în sistemele publice de alimentare cu apă, înregistrat de titularii de licențe rămâne a fi la un nivel înalt. Totuși, în perioada anilor 2020-2022 s-a atestat o anumită tendință de diminuare, de la 34,2 % în anul 2020, la 32,2 % în 2021 și 31,6 % în anul 2022. Însă, deja în anul 2023 acest indicator iarăși, cei drept, nesemnificativ, cu 0,4 p.p., s-a majorat până la 32,1 %.

În sectorul produselor petroliere piața produselor petroliere din Republica Moldova este asigurată din importul acestora de la principalii furnizori din regiune. În anul 2023, cantitatea totală importată de produse petroliere a constituit 907 921,30 tone, din care motorină 665 614,84 tone, benzină 184 238,76 tone și gaz lichefiat 58 067,70 tone.

Astfel, putem concluziona o revenire completă a pieței produselor petroliere după crizele consecutive din anii 2020 și 2022 generate de pandemia de Covid-19 și începerea războiului în Ucraina.

Pe parcursul anului 2023 prețul mediu de import la benzină a fluctuat în limitele unui coridor de 200 dolari SUA/tona, atingând valoarea maximală în luna septembrie, care a constituit 1 029,3 dolari SUA/tona sau 18 519,3 lei/tona. Comparativ cu începutul anului, prețul de import din luna septembrie a crescut cu 2 416,50 lei/tona sau 182,3 dolari SUA/tona.

În anul 2023 prețul mediu de import al motorinei a înregistrat fluctuații mai accentuate decât la benzină, variind într-un coridor de circa 260 dolari SUA/tona. Ca și în cazul benzinei, din cauza scăderii cursului de schimb al monedei naționale în raport cu dolarul SUA, cea mai mare valoare a importurilor exprimată în lei moldovenești a fost înregistrată în luna ianuarie fiind de 18 693,7 lei/tonă, iar cea mai mare valoare în expresie valutară a fost înregistrată în luna octombrie fiind de 1022,0 dolari SUA/tona.

În domeniul protecției consumatorilor pe parcursul anului 2023 ANRE a examinat 740 petiții (776 înregistrate) din partea consumatorilor serviciilor publice prestate de titularii de licențe din sectoarele reglementate.

În rezultatul repartizării petițiilor înregistrate pe sectoarele reglementate, se constată că 304 petiții au vizat sectorul energie electrică, 129 petiții au parvenit de la consumatorii de gaze naturale, 176 petiții au avut ca obiect sectorul energie termică, 97 de petiții – serviciul de alimentare cu apă și de canalizare, iar 5 petiții – sectorul produse petroliere.

Urmare a analizei petițiilor adresate, pot fi evidențiate unele probleme care au fost frecvent reclamate de către consumatorii din sectoarele reglementate, după cum urmează:

- *Facturarea pentru serviciile prestate;*
- *Contestarea facturilor, inclusiv, a deciziilor și actelor operatorilor/furnizorilor de constatare a consumului fraudulos de energie electrică și gaze naturale (mai frecvent);*
- *Încălcările admise de către gestionarii fondului locativ;*
- *Racordarea și extinderea rețelelor electrice, de gaze naturale, de alimentare cu apă și de canalizare;*
- *Strămutarea rețelelor electrice, de gaze naturale, energie termică;*
- *Calitatea serviciului de distribuție a energiei electrice (deconectări frecvente, întreruperi frecvente, nerespectarea parametrilor de calitate, șocurile de tensiune etc.);*
- *Repararea prejudiciului cauzat (ieșirea din funcțiune a receptorilor electrice) ca urmare a defecțiunilor tehnice, precum șocurile de tensiune în rețelele de energie electrică;*
- *Deconectarea/reconectarea energiei electrice locurilor de consum.*

Supravegherea energetică de stat

Pentru anul 2023 au fost planificate 800 controale tehnice, dintre care 321 controale tehnice ale rețelelor electrice care aparțin operatorilor de sistem, 231 controale tehnice ale instalațiilor electrice din posesia agenților economici și 248 controale tehnice ale instalațiilor electrice din posesia instituțiilor publice.

De asemenea, în cadrul controalelor tehnice au fost emise 85 Prescripții în perioada de control în privința încălcărilor ce prezintă pericol iminent pentru viața sau sănătatea oamenilor.

În domeniul cooperării internaționale în anul 2023, ANRE a continuat colaborarea dinamică și multilaterală cu asociațiile și instituțiile internaționale din sectorul energetic, dar și cu autoritățile de reglementare regionale, inclusiv prin încheierea de noi acorduri de colaborare.

Pe parcursul anului ANRE și-a intensificat prezența la evenimente internaționale ce țin de reglementarea sectorului energetic pe timp de criză, fapt ce a contribuit la preluarea de noi practici și experiențe de reglementare eficientă și dezvoltarea de soluții comune pentru provocările din sectorul energetic pe timp de criză.

Comunicarea instituțională

În anul 2023, ședințele Consiliului de Administrație al ANRE, publice și ordinare, au fost desfășurate în continuare în regim online. Ședințele publice fiind difuzate și pe site-ul privesc.eu.

Astfel, informația despre activitatea ANRE a fost reflectată pe pagina web oficială a instituției și răspândită în alte surse media. Pentru a informa corect și la timp consumatorii, au fost elaborate și difuzate 178 de comunicate prin intermediul site-ului ANRE și a paginii de Facebook, iar comunicatele care au avut un impact direct asupra consumatorului final au fost difuzate și pe canalul oficial de Telegram, fiind transmise redacțiilor mass-media pe adresele de e-mail.

Executarea bugetului ANRE

Veniturile ANRE se formează în baza plăților regulatorii, aplicate de ANRE, titularilor de licențe. ANRE stabilește mărimea plăților regulatorii pentru anul următor la un nivel suficient, încât să acopere cheltuielile necesare pentru asigurarea activității sale conform legii.

Potrivit Hotărârii Consiliului de Administrație al ANRE nr.880 din 18 noiembrie 2022, cu privire la aprobarea bugetului pentru anul 2023, la capitolul venituri au fost estimate suma totală de 110 187,00 mii lei. Astfel, pentru anul 2023, veniturile calculate au constituit 115225,78 mii lei, venituri încasate efectiv 102978,75 mii lei.

Potrivit datelor Raportului privind executarea bugetului în perioada de gestiune a anului 2023, achitări pentru cheltuieli sumare au constituit 117115,98 mii lei, având nivelul de executare comparativ cu planul precizat, în proporție de 95,63 la sută.

Cu titlu de precizare, menționăm că numărul angajaților ANRE s-a majorat considerabil prin preluarea în anul 2019 a atribuțiilor de supraveghere energetică de stat și a angajaților Inspectoratului Energetic de Stat în conformitate cu art. 32 alin. (2) al Legii nr. 174/2017 cu privire la energetică și art. CX alin.(5) din Legea nr. 185/2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

Luând act de raportul prezentat de către Directorul general al ANRE dl. Veaceslav Untilă, Comisia recomandă ANRE:

- ***Să întreprindă acțiuni în sensul stabilirii unei colaborări mai eficiente dintre regulator și Autoritățile publice centrale de specialitate.***
- ***Desfășurarea continuă a procesului de informare a consumatorilor și a publicului privind activitatea instituției, contribuind astfel la fortificarea nivelului de educație a populației prin programe de informare și comunicare.***
- ***Comunicarea impactului sancțiunilor aplicate de către Agenție și a modului cum aceste sancțiuni au dus la schimbarea comportamentului agenților economici și/sau a sectorului vizat.***
- ***Dezvoltarea de parteneriate și colaborarea cu autoritățile de reglementare din țările partenere în vederea facilitării schimbului de informații și asigurării funcționării eficiente și coordonate.***

- *Neadmiterea tergiversării modificării mărimii plății regulatorii.*
- *Să asigure că sunt întreprinse toate acțiunile necesare ca pierderile de apă în sistemul public de alimentare cu apă și canalizare să fie în descreștere.*
- *Prioritizarea activității instituției și setarea în raportul de activitate a priorităților pentru anul următor pe domeniu și sector, indici care pot fi analizați și evaluați ulterior.*

În contextul celor menționate, Comisia economie, buget și finanțe, a luat act de Raportul privind activitatea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică în anul 2023 și propune audierea acestuia în ședință plenară a Parlamentului.

Radu MARIAN
Președintele Comisiei